

**TÜRKİYE'DEKİ TURİZM REHBERLİĞİ
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Tolga GÜL
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Elbeyi PELİT
Aralık 2012
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DEKİ TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRETİM
PROGRAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Hazırlayan

Tolga GÜL

Danışman

Yard. Doç. Dr. Elbeyi PELİT

AFYONKARAHİSAR 2012

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Türkiye’deki Turizm Rehberliği Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

12.12.2012

Tolga GÜL

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Yard.Doç.Dr. Elbeyi PELİT
Jüri Üyesi : Doç.Dr. Şuayıp ÖZDEMİR
Jüri Üyesi : Doç.Dr. Mustafa HOTAMIŞLI

İmza

Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik anabilim dalı, yüksek lisans öğrencisi Tolga GÜL'ün “Türkiye’deki Turizm Rehberliği Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi” başlıklı tezini değerlendirmek üzere 12.12.2012 tarihinde, saat 14:00’da Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Selçuk AKÇAY

MÜDÜR

ÖZET
TÜRKİYE’DEKİ TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

Tolga GÜL

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK ANABİLİM DALI

Aralık 2012

Danışman: Yard. Doç. Dr. Elbeyi PELİT

Öğretim programlarının, eğitim paydaşlarının ihtiyaçlarını karşılayıcı şekilde düzenlenmesi ve içinde bulunulan çağın koşullarına göre güncellenmesi, söz konusu programlarda öğrencilerin iyi bir biçimde yetişmelerinin yanı sıra, kaynakların etkin kullanılması açısından da son derece önemlidir. Bu çalışma kapsamında Türkiye’de yükseköğretim düzeyindeki turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, çalışma için ilk olarak eğitim-öğretim, turizm rehberliği ve öğretim programı değerlendirme konuları üzerine alan yazın taraması yapılmıştır.

Çalışmanın uygulama kısmında turizm rehberliği eğitimi paydaşlarına anket tekniği kullanılarak veri toplanmıştır. Elde edilen bulgular kapsamında Turist rehberliği eğitimi paydaşlarının öğretim programlarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı varyans analizi ile test edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda araştırma verilerinde elde edilen sonuca göre, eğitim paydaşlarının öğretim programlarını değerlendirme algılarında tüm gruplar arasında farklılık gözlenmiştir. Eğitim paydaşlarının öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirmeleri üzerine algılarında, bilgi ve beceri boyutlarında yalnızca öğrencilerin diğer eğitim paydaşlarının değerlendirmelerinin farklılaştığı gözlenmiş, ölçeğin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda grupların değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Tüm bu sonuçlar neticesinde turizm rehberliği eğitimine katkı sağlaması amacıyla, araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında bir öğretim program modeli hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Öğretim, Program Değerlendirme, Turizm eğitimi, Turizm rehberliği programları

ABSTRACT

AN EVALUATION OF EDUCATION'S CURRICULUM OF TOURISM GUIDANCE EDUCATION IN TURKEY

Tolga GÜL

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY

THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

DEPARTMENT OF TOURISM AND HOTEL MANAGEMENT

December 2012

Adviser: Assist. Prof. Dr. Elbeyi PELİT

Regulation of training programs to meet the needs of education stakeholders and according to the conditions in the current era, updating their trainings to students, as well as a good, is extremely important in terms of effective use of resources. This study aimed to evaluate teaching programs in Turkey under the guidance of the higher-level tourism. In this respect, be the first to study education, tourism guidance and training program conducted a literature review on evaluation issues.

The application part of the study, data was collected using questionnaire technique stakeholders in the tourism guidance training. Tourist guide training curricula within the scope of the findings of the stakeholders whether or not a significant difference between reviews will be tested by analysis of variance. In this context, according to the result obtained from the survey data, education stakeholders' difference was observed between groups in perceptions of curriculum evaluation. Education programs within the framework of higher education qualifications reviews of education stakeholders 'perceptions on the knowledge and skills of students and other education stakeholders' assessments differ only in size has been observed that the scale dimension of personal and professional competencies of groups determined that there was no significant difference between reviews. As a result of all these results in order to contribute to the training of tourism guidance, an instructional program model in the light of the results obtained from the study was prepared.

Key Words: Education, Training, Program evaluation, Tourism education, Tourism guidance educationprograms

ÖNSÖZ

Türkiye'deki Turizm Rehberliği Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi başlıklı bu çalışmanın tüm hazırlık süreçlerinde bana yol gösteren, destek ve katkı sağlayan değerli tez danışmanım Yard. Doç. Dr. Sayın Elbeyi PELİT'e, teşekkür ederim.

Elde edilen verilerin analiz edilmesinde değerli vaktinden feragat ederek yardımcı olan Prof. Dr. Sayın İsmet DOĞAN'a ve araştırma sorularının hazırlanmasında yol gösteren Yard. Doç. Dr. Banu YÜCEL TOY, tezin uygulama aşamasında desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. İsmail GEZGİN, Yard. Doç. Dr. Şeref TÜR, Öğr. Gör. İshak KOZAK, Öğr. Gör. Azade Özlem ÇALIK, Öğr. Gör. Dr. Bilhan SUBAŞI, Arş. Gör. Dr. Seda ŞAHİN, Arş. Gör. Sevgül ÇİLİNGİR, Arş. Gör. Ergün EFENDİ, Öğr. Gör. Mehmet KAHYAOĞLU, İstanbul Rehberler Odasına ve başkanı Şerif YENEN'e, Ankara Rehberler Derneğine ve başkanı Sibel GÜVEN'e ve turist rehberliği mesleğinin duayenleri olan Derya KAPKIN ve Ünsal ACAR'a teşekkür ederim.

Gerek anket formunun hazırlanmasında ve geliştirilmesinde, gerekse araştırma sürecinin yürütülmesinde görüş ve önerilerini paylaşan, Öğr. Gör. Aybeniz MİRİŞLİ'ye, Arş. Gör. Esra GÜL YILMAZ'a, Arş. Gör. Özcan ZORLU'ya, Arş. Gör. Fatih GÜNAY'a, Arş. Gör. Ali AVAN'a, Arş. Gör. Engin BAYRAKTAROĞLU'na ve Arş. Gör. Önder YAYLA'ya teşekkürlerimi sunarım.

Akademik hayatım boyunca bana önemli katkılar sağlayan ve bu tezin hazırlanmasında büyük emeği olan değerli hocalarım Yard. Doç. Dr. Yalçın ASLANTÜRK'e ve Öğr. Gör. Mustafa YILDIRIM'a şükranlarımı sunarım

Uzun yıllardan beri maddi ve manevi anlamda sosyal ve akademik hayatım içerisinde büyük başarılar kazanmamı sağlayan, hayatımda büyük yeri ve önemi olan ayrıca Türkiye'de profesyonel turist rehberliği mesleğinde önemli çalışmalara imza atmış Yard. Doç. Dr. Sayın A. Özdal DEĞİRMENCİOĞLU hocama sonsuz şükranlarımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Sosyal ve aile hayatımda gösterdikleri desteği, tez çalışması süresince de esirgemeyen değerli annem Durkadin GÜL'e, babam Mustafa GÜL'e, ablam Şenay GÜL'e, ağabeyim İbrahim GÜL'e ve nişanlım Nazlı İpek KUL'a teşekkürlerimi sunarım.

Tolga GÜL

Aralık 2012

İÇİNDEKİLER

Sayfa

YEMİN METNİ.....	i
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

EĞİTİM, TURİZM EĞİTİMİ VE PROGRAM

DEĞERLENDİRME

1. EĞİTİM VE ÖĞRETİM	3
1.1. EĞİTİM VE ÖĞRETİM KAVRAMLARININ TANIMI VE TÜRLERİ.....	3
1.2. İNFORMAL EĞİTİM	8
1.3. FORMAL EĞİTİM	9
1.3.1. Örgün Eğitim	10
1.3.2. Yaygın Eğitim	10
2. TURİZM EĞİTİMİ ve YAPISI	12
2.1. TURİZM EĞİTİMİ KAVRAMI VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI.....	17
2.2. DÜNYA'DA TURİZM EĞİTİMİNİN YAPISI	20
2.3.1. Türkiye Turizm Eğitiminin Genel Görünümü ve Güncel Durumu	25
2.3.2. Örgün Turizm Eğitimi	28
2.3.2.1. Milli Eğitim Bakanlığı Bünyesinde Örgün Turizm Eğitimi	31

2.3.2.2. Yüksek Öğretim Kurumu Bünyesinde Örgün Turizm Eğitimi.....	35
2.3.3. Yaygın Turizm Eğitimi	40
2.3.4. Turizm Öğretim Programlarındaki Genel Sorunlar	42
3. ÖĞRETİM PROGRAMLARI DEĞERLENDİRMESİ	46
3.1. EĞİTİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARININ TANIMI VE KAPSAMI.....	47
3.2. ÖĞRETİM PROGRAMI DEĞERLENDİRME VE DEĞERLENDİRME MODELLERİ	48
3.2.1. Sistemlere Dayalı Değerlendirme Modeli.....	49
3.2.2. Katılımcı Yönlendirmeli Değerlendirme Modelleri	52
3.2.3. Stake'in İhtiyaca Cevap Vermeye Dayalı Değerlendirme Modeli	55
3.2.4. Hedefe Dayalı Değerlendirme Modelleri.....	56

İKİNCİ BÖLÜM

TURİST REHBERLİĞİ, TARİHSEL GELİŞİMİ VE TURİZM REHBERLİĞİ EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ

1. TURİST REHBERLİĞİ	63
1.1. TURİST REHBERLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	65
1.2. TURİZM REHBERLİĞİ EĞİTİMİ.....	67
1.2.1. Dünya'da Turizm Rehberliği Eğitimi.....	68
1.2.1.1. Dünya'da Turizm Rehberliği Öğretim Programları	70
1.2.2. Türkiye'de Turizm Rehberliği Eğitimi	73
1.2.2.1. Türkiye'de Turizm Rehberliği Öğretim Programları	74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	80
2. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	81
3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	81
3.1. VERİLERİN TOPLANMASI	82

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	83
3.3. VERİLERİN ANALİZİ.....	88
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	92
4.1. KATILIMCILARIN BİREYSEL ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	92
4.2.KATILIMCILARIN TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINI DEĞERLENDİRMELERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	97
4.3. TÜRKİYE'DEKİ TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN EĞİTİM PAYDAŞLARININ GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	116
4.4.KATILIMCILARIN TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINI YÜKSEKÖĞRETİM YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİNE GÖRE DEĞERLENDİRMELERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE TARTIŞMA	119
4.5. TÜRKİYE'DEKİ TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ YÜKSEKÖĞRETİM YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN PAYDAŞ GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	140
SONUÇ VE ÖNERİLER	144
KAYNAKÇA.....	161
EKLER.....	173
Ek 1: Araştırma Kapsamında Geliştirilen Turizm Rehberliği Öğretim Programının Modeli (Lisans Programı İçin).....	173
Ek 2: Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında 190 Sayılı Nizamname	174
Ek 3: Ecnebi Seyyahlara Tercümanlık ve Rehberlik Edenler Hakkında Talimatname	175
Ek 4: Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği Taslağı	176
Ek 5: WFTGA'ya Üye Ülkelerde Bulunan Turist Rehberliği Örgütleri	203
Ek 6: WFTGA'ya Üye Olmayan Ülkelerde Bulunan Turist Rehberliği Örgütleri	207

Ek 7: Türkiye’deki Turizm Rehberliği Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi	
Amacıyla Kullanılan Anket Formları	208

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1: 2000 – 2011 Yılları Arasında Kıta Bazında Turizme Katılan Yabancı Ziyaretçi Sayıları.....	13
Tablo 2: 2000 – 2011 Yılları Arasında Gelişmiş/Gelişmekte Olan Ülkelerde Turizme Katılan Yabancı Ziyaretçi Sayıları.....	14
Tablo 3: Türkiye’de Turizm Eğitimi Veren Örgün ve Yaygın Eğitim Kurumları ve Düzeyleri.....	27
Tablo 4: Öğretim Sistemindeki Yeni Eğilimler; Yetkinlikler, Yeterlilikler, Referans Seviyeleri ve Öğrenme Çıktıları	30
Tablo 5: Türkiye’de Ortaöğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Okulların Sayıları ve Türleri.....	31
Tablo 6: Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinin Yıllara Göre Mevcut Durum	32
Tablo 7: AOTML’lerinin Alan ve Dal Programları	33
Tablo 8: Yükseköğretim Kurumu Bünyesinde Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Üniversiteler	36
Tablo 9: Türkiye’de Turizm Eğitimi Veren Üniversitelerdeki ilgili Bölümlerin Örgütleniş Biçimi.....	37
Tablo 10: Üniversitelerin Fakülte ve Yüksekokul Bünyesinde Yer Alan Turizm Programları	38
Tablo 11: Yüksek Lisans Düzeyinde Turizm Eğitim Veren Üniversiteler	39
Tablo 12: Türkiye’de Doktora Düzeyinde Turizm Eğitim Veren Üniversiteler	40
Tablo 13: Türkiye’de Yaygın Turizm Eğitiminin Verildiği Kurum ve Kuruluşlar.....	41
Tablo 14: Turist Rehberliği Mesleğinin İcrası İçin Sertifika/Kokart Uygulaması Olan Ülkeler.....	69
Tablo 15: Süre ve Kapsam Bakımından Bir (1) ve Daha Fazla Yıl Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Ülkeler.....	69
Tablo 16: Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarında Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Üniversiteler	73
Tablo 17: Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarında Ön Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Meslek Yüksekokulları	74

Tablo 18: Kùltür ve Turizm Bakanlığı Kapsamında Verilen Turist Rehberliği Eğitimleri Öğretim Programı İçeriği.....	76
Tablo 19: Nevşehir Üniversitesi Turizm Fakùltesi Turizm Rehberliği Bölümü Öğretim Programı (2011-2012)	77
Tablo 20: Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksekokulu Turizm Rehberliği Bölümü Öğretim Programı (2011-2012)	78
Tablo 21: Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumları, ÖSYM Kontenjan Sayıları ve Son Sınıf Mevcut Öğrenci Sayıları	85
Tablo 22: 2012 Yılı Kùltür ve Turizm Bakanlığı Profesyonel Turist Rehberleri Sayıları	86
Tablo 23: Turist Rehberliği Öğretim Programı Bulunan Yüksek Öğretim Kurumlarındaki Akademisyen Sayıları.....	87
Tablo 24: Türkiye’de Faaliyet Gösteren TÜRSAB’a Bağlı Seyahat Acentalarının İstatistikî Bilgileri	88
Tablo 25: Öğretim Programı değerlendirme ölçeğinin Alt Boyutlara ve Ölçeğin Geneline İlişkin Güvenirlik Analizi Sonuçları	90
Tablo 26: Yüksek Öğretim Program Yeterliliklerini Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına ve Ölçeğin Geneline İlişkin Güvenirlik Analizi Sonuçları....	91
Tablo 27: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Bireysel Özelliklerine İlişkin Bulgular	93
Tablo 28: Araştırmaya Katılan Akademisyenlerin Bireysel Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	94
Tablo 29: Araştırmaya Katılan Turist Rehberlerinin Bireysel Özellikleri	95
Tablo 30: Seyahat Acentası Yöneticilerinin Bireysel Özelliklerine İlişkin Bulgular .	96
Tablo 31: Seyahat Acentası Yöneticilerinin Rehber İstihdamındaki Tutumları	97
Tablo 32: Öğrencilerin Turizm Rehberliği Öğretim Programlarını Değerlendirmelerine İlişkin Betimsel İstatistikler	100
Tablo 33: Öğrenci Görüşlerinin Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri.	103
Tablo 34: Akademisyenlerin Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler	107

Tablo 35: Akademisyen Görüşlerinin, Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	109
Tablo 36: Profesyonel Turist Rehberlerinin Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeğinin Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	113
Tablo 37: Profesyonel Turist Rehber Görüşlerinin, Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	115
Tablo 38: Katılımcıların, Turizm Rehberliği Öğretim Programlarını Değerlendirmeleri ile Eğitim Paydaşlarının Görüşlerinin Karşılaştırılması	118
Tablo 39: Öğrencilerin Öğretim Programlarını Yüksek Öğretim Yeterlilik Çerçevesinde Değerlendirme Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistikler....	122
Tablo 40: Öğrencilerin, Öğretim Programının Yüksek Öğretim Yeterlilikler Çerçevesinde Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Görüşleri Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri.....	124
Tablo 41: Akademisyenlerin Öğretim Programlarını Yüksek Öğretim Yeterlilik Çerçevesinde Değerlendirme Boyutlarına İlişkin Betimsel Bulgular.....	127
Tablo 42: Akademisyenlerin, Öğretim Programının Yüksek Öğretim Yeterlilikler Çerçevesinde Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri.....	129
Tablo 43: Profesyonel Turist Rehberlerinin Öğretim Programlarını Yüksek Öğretim Yeterlilikleri Çerçevesinde Değerlendirmelerine İlişkin Betimsel İstatistikler	131
Tablo 44: Profesyonel Turist Rehberleri, Öğretim Programının Yüksek Öğretim Yeterlilikler Çerçevesinde Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	134
Tablo 45: Seyahat Acentası Yöneticilerinin Öğretim Programlarını Yüksek Öğretim Yeterlilik Çerçevesinde Değerlendirmelerine İlişkin Betimsel İstatistikler	136
Tablo 46: Seyahat Acentası Yöneticileri, Öğretim Programının Yüksek Öğretim Yeterlilikler Çerçevesinde Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	139

Tablo 47: Katılımcıların, Turizm Rehberliği Öğretim Programlarının Yüksek Öğretim Yeterlilikler Çerçevesinde Değerlendirilmesine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması	142
--	-----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1: Eğitim Kavramı ve Kapsamı	7
Şekil 2: Eğitim-Öğretim Kavramı Arasındaki İlişki	8
Şekil 3: 1995 - 2011 Yılı Dünyada Turizme Katılan Yabancı.....	13
Şekil 4: 1995 – 2011 Gelişmiş ve Gelişen Ekonomileri Olan Ülkelerin Yabancı..... Ziyaretçi Sayıları	14
Şekil 5: UNWTO Turizm Eğitimi Genel Çerçevesi	20
Şekil 6: Türkiye Turizm Eğitiminin Genel Görünümü	26
Şekil 7: Türkiye’de Ortaöğretim Düzeyinde Mesleki	29
Şekil 8: Türkiye Turizm Eğitimi	30
Şekil 9: Queensland Üniversitesi Turizm Okulunun Hükümet ve.....	45
Şekil 10: Tyler’ın Program Geliştirme Modeli	57

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Akt.	: Aktaran
ANOVA	: Analysis of Variance
AOTML	: Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi
ARAGEM	: Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü
bkz.	: Bakınız
f	: Frekans
F	: Varyans Analizine İlişkin Parametre
İŞKUR	: Türkiye İşçi Bulma Kurumu
KTB	: Kültür ve Turizm Bakanlığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MYK	: Mesleki Yeterlilik Kurumu
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Kurumu
p	: Önemlilik Testlerine İlişkin Olasılık Değeri
s.s.	: Standart Sapma
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TTOGM	: Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü
TÜRSAB	: Türkiye Seyahat Acentacıları Birliği
UNWTO	: United Nations World Tourism Organisation (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü)
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
WFTGA	: World Federation of Tourist Guide Association (Dünya Turist Rehberleri Birliği Federasyonu)
\bar{X}	: Aritmetik Ortalama
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu
%	: Yüzde

GİRİŞ

Turizmin endüstrisinin ülkelerin ekonomik gelişmişliklerine yapmış olduğu katkı sürekli olarak bir yükseliş halindedir (Keung, 2000: 121). Hem ulusal hem de uluslararası turizm endüstrisinden daha fazla pay almak isteyen devletlerin, fiyat ve fiyat dışı unsurlara bağlı olarak rekabet içerisine girmeleri, modern turizm anlayışının gerektirdiği hizmet kalitesinin sağlanması ve turist ile bu hizmeti verenler arasındaki ilişkilerin sağlıklı ve kaliteli olarak gerçekleştirilmesi zorunluluğu, büyük ölçüde sektörde istihdam edilen işgörenlerin meslekî ve teknik eğitim düzeylerinin yüksek olmasına bağlıdır (Christou, 1999: 683). Bu bağlamda etkin ve kaliteli hizmet yalnızca turizm eğitim ve öğretimiyle sağlanabilir (Ünlüöner, 2000: 218). İnsan kaynağına yatırım yapılmadığı sürece fiziksel ve teknolojik donanımın ve ekonomik gelişmelerin hizmet kalitesinin artırılmasında ve geliştirilmesinde tek başına önem ifade etmemektedir (Seymen 2002: 17). Bu kapsamda sektörün ihtiyaç duyduğu nicelik ve niteliklerde gerekli bilgi ve beceriye sahip işgören ihtiyacının gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Korpi ve Mertens, 2004). Bu anlamda sektör için aranan işgörenler içinde iyi eğitim almış, nitelikli beceri eğitimine sahip, coşkulu ve çalışma heyecanı ile dolu olması turizm sektörü için oldukça önemlidir (Jiang ve Tribe, 2009). Konuyla ilgili olarak Freeland (2000)'in Avustralya'da gerçekleştirmiş olduğu bir çalışmaya göre, turizm sektöründe turizm eğitimi almış ve bu anlamda gerekli bilgi ve beceriyi kazanmış işgörenlerin istihdam edilmeleri turizm sektörü açısından en doğru olandır. Bu anlamda 21. yüzyıl itibari ile dünyada turizm eğitimi almış, nitelikli işgörelere olan ihtiyacın ortaya çıkması, hükümetleri ve konuyla ilgili yetkili tüm tarafları da turizm içerisinde iyi kariyer olanakları görerek okul kurma ve tercih etme hususunda bir politika izlemeye yöneltmiştir. Bu doğrultuda alandaki ihtiyacının giderilmesine yönelik ortaöğretim, önlisans, lisans ve lisansüstü programlarda çok geniş bir yelpazede turizmin birçok alanına dair kurslar ve bölümler açılmaktadır (Wang vd., 2010: 48). Ancak bu eğitim kurumlarında programların var olması esasında yıllardan beri süre gelen mevcut programlardaki öğretim programlarının içeriği ve tasarımının, nasıl yapılması gerektiği bir sorun olarak uzun zamandan beri tartışılmaktadır. Bu tartışmalar; turizm eğitimi için hazırlanan öğretim programlarının standartlaşmamasını ve farklılaşmaması sorunu üzerinedir (Cooper, Shepherd ve Westlake, 1996; Amoah ve Baum, 1997; Airey ve Johnson, 1999; Tan ve Morgan, 2002; McKercher, 2002; Airey, 2005). Bu sorunun temeli ise turizm eğitimi veren kurumların öğretim

programlarının, tüm ülke içerisinde aynı olmamasıdır. Bu kapsamda sorunun nedenleri Jenkis (1980)'e göre; eğitim kurumlarında mevcut okutulan öğretim programlarının birçoğunun, esasında eğitim kurumunun kültürünü, akademisyenlerinin tecrübelerini ve ilgili oldukları alanları yansıtmaması ve bu nedenlere bağlı olarak oluşturulmaktadır (Jenkis, 1980: 239). Bu çerçevede bu araştırma, turizm rehberliği öğretim programlarında uygulanan öğretim programlarının değerlendirilmesi ve bu kapsamda içinde bulunulan zaman diliminin ihtiyaçları doğrultusunda öncelikle turizm eğitiminin kavramsal ve alan yazında yer alan tanımlamaları, turist rehberliği mesleğinin kavramsal olarak alan yazında yer alan tanımlamaları ile birlikte yeni bir program ortaya koymak üzere yapılması gereken değerlendirmenin hangi yöntemler ile yapılması gerektiğine yönelik katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Bu bağlamda çalışmanın birinci bölümünde, eğitim ve öğretim kavramları, Türkiye'deki ve dünyadaki turizm eğitimi ve yapısı ve öğretim programlarının geliştirilmesi süreci içerisinde dünyada uygulanan genel kabul görmüş öğretim programı değerlendirme modellerinden bahsedilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde, turizm rehberliği eğitiminin kavramsal çerçevesi dünyada ve Türkiye'deki tarihsel gelişimi ve eğitim uygulamaları ve programları üzerinde durulmuştur. Çalışmanın son bölümü olan üçüncü bölümde ise, Türkiye'deki turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan anket çalışmasının sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen bu veriler öncesinde çalışmanın amacı ve önemi, araştırmanın sınırlılıkları, yöntem kapsamında evren ve örneklem, verilerin toplanması ve analiz yöntemi üzerinde durulmuştur. Ayrıca aynı bölüm içerisinde elde edilen veriler yorumlanarak bulgular başlığı altında tartışılarak, Türkiye'deki turizm rehberliği öğretim programları genel olarak ve yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde bir değerlendirme yapılarak, çalışma sonuçlarından hareketle, ilgili alanyazına, sektöre ve akademisyenlere konuyla ilgili öneriler geliştirerek çalışma sonlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

EĞİTİM, TURİZM EĞİTİMİ VE PROGRAM DEĞERLENDİRME

Araştırmanın bu bölümünde eğitim, turizm eğitimi ve öğretim programlarının değerlendirilmesine ilişkin alanyazında yer alan tanımlamalar ve bakış açılarına yer verilmiştir.

1. EĞİTİM VE ÖĞRETİM

İnsanoğlunun dünyadaki varlığının bilindiği ilk günlerden bu güne, eğitim olgusu da var olmuştur. Çünkü insanoğlunun ilk ataları, bir yandan çok çetin yaşama koşulları içinde hayatlarını idame ettirmeye çalışırken, diğer bir taraftan da, toplumsal yaşamın bir gerekliliği olarak kendilerini ve çocuklarını eğitmeye çalışmışlardır. Örnek verilmesi gerekirse, muazzam bir sinir sistemine sahip olan ve kolektif bir yaşamın etkisiyle konuşmayı öğrenen ilk insanlar, elde ettikleri bu üstün kabiliyet sayesinde, hem diğer canlılara hem de doğaya egemen olmayı başarmışlardır. Bu başarının elde edilmesini sağlayan olguyu sonraki nesillere de aktararak, yıllar boyu çoğalan ve zenginleşen bilgileri, becerileri, kuralları, alışkanlıkları, görenekleri, buluşları, araçları ve insani değerleri nesillerden nesillere eğitim ve öğretim yolu ile aktararak, uygarlıkların temelini oluşturmuşlardır (Öztürk, 1974: 41). Bu kapsamda çalışmanın temelini oluşturan eğitim ve öğretim kavramlarının, en detaylı bir biçimde tanımlanmasında fayda görülmektedir. Üstelik eğitim kavramı ile ilişkili olarak öğretim, informal ve formal eğitim kavramlarının da açıklanması gerekmektedir. Ayrıca eğitim ve öğretim kavramlarının kullanımında yaygın olarak karşılaşılan, kavramsal benzerlik ve bundan kaynaklanan karmaşıklığı azaltmak ve bu belirsizliği de azaltmak üzere konu ile ilgili kavramsal alanyazın incelenmeli, ardından bu konu üzerinde tartışma yapılmalıdır. Bu kapsamda çalışmanın izleyen bölümünde söz konusu bu açıklamalara yer verilmiştir.

1.1. EĞİTİM VE ÖĞRETİM KAVRAMLARININ TANIMI VE TÜRLERİ

Modern dünyada önemi gün geçtikçe artan eğitim kavramı, pedagoji adı ile ilk olarak antik Yunanda kullanılmıştır. Antik dönemde Yunan toplumu, Brankhitler, Aristokratlar ve Köleler olmak üzere üç ayrı sınıftan oluşmaktaydı. Bu sınıfsal ayrım içerisinde aristokrat sınıf, gündelik hizmetlerini yaptırdığı köleleri, çocuklarını okula götürmek, gezdirtmek ve eğlendirmek amacıyla da hizmetlerinde kullanmışlardır.

Hizmetkârlık görevleri dolayısıyla, Tigin adı ile çağırılan köleler ayrıca bu görevlerinin yanında küçük çocukların eğitimi ile ilgilendiklerinden dolayı Pedagog ismi ile de anılmışlardır. İlk olarak antik Yunan sitelerinde, “eğiten”, “eğitim veren” veya “ilgilenen” anlamlarında kullanılmaya başlanan pedagoji kelimesi, her ne kadar antik dönemdeki anlamı ile birebir uyuşmasa da, pedagoji; modern dünyada eğitim bilimi anlamında kullanılmaktadır (Aytaç, 1992).

Türkçe’de “eğitim” kelimesi ilk olarak 1940’lı yılı itibari ile kullanılmaya başlanmıştır. O döneme kadar “eğitim” kelimesi yerine, Osmanlıcada yer alan maarif ve tedrisat; “öğretim ve bilgilendirme” (Doğan, 1996: 723/1055), talim; “öğrenilenlerin uygulamaya geçirme” (Doğan, 1996: 1041) ve terbiye; “bakma, besleme, büyütme, ilim, edep öğretme, talim, alıştırma ve yetiştirme” (Doğan, 1996: 1066) kelimeleri kullanılmaktaydı (Başaran, 1984: 14). Eğitim kavramı etimolojik olarak incelendiğinde ise, “eğ” ya da “eğmek” fiil kökünden türetilmiş olduğu, bükme, uygulamak, öğretmek, yetiştirmek, geliştirmek, alıştırmak, egemenlik altına almak, yenilgiye uğratmak, ezmek, kırmak ve yönlendirme anlamlarına geldiği görülmektedir (Eyüpoğlu, 1997: 76).

Eğitim kavramının alanyazındaki tanımlamalarına bakıldığında, birçok farklı tanımlamanın yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda eğitim kavramı birçok düşünür ve eğitimci tarafından değişik biçimlerde tanımlanmıştır. Eğitimin değişik tanımlarının olmasının nedeni, dayandırıldığı felsefi görüşlerdir. Örneğin, idealizme göre eğitim, insanın bilinçli yada bilinçsizce tanrıya ulaşmak için sürdürdüğü aralıksız bir çabadır. Realizme göre eğitim, yeni kuşağa kültürel kalıtı aktararak onları topluma uyuma hazırlama sürecidir. Natüralizm'e göre, kişinin doğal olgunlaşmasını artırma ve onun bu özelliğini göstermesini sağlama işidir. Pragmatizm'e göre eğitim, kişiyi toplumda kalifiye ve verimli bir kişi yapmak için koşulan toplumsal bir iştir. Marxizm'e göre, eğitim insanı çok yönlü eğitime, doğayı denetleyerek onu değiştirecek ve üretimde bulunacak biçimde yetiştirme sürecidir (Kaygısız, 1997: 5).

Eğitim; kişinin zihinsel, bedensel, duygusal, toplumsal yeteneklerinin ve davranışlarının istenilen doğrultuda geliştirilmesi, ya da ona bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür. Eğitim en yaygın ve bilindik kavramsal tanımı; bireylerin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla kasıtlı ve istendik (eğitimin amaçlarına uygun) değişmeler

meydana getirme sürecidir (Kasapçopur vd., 2010: 6). Bu tanım doğrultusunda eğitim kavramı üzerine yapılan tanımlarda görülen ortak özellikler şunlardır (Kasapçopur vd., 2010: 6):

- Eğitim bir *süreç*dir,
- Eğitim sürecinde, bireyin davranışlarının *istenilen yönde* değiştirilmesi amaçlanmaktadır,
- Bireyin davranışlarındaki değişme *kasıtlı olarak* gerçekleştirilmektedir ve
- Eğitim sürecinde bireyin *kendi yaşantıları* esas alınmaktadır.

Oğuzkan'a (1974) göre eğitim; hayata yeni başlayan nesilleri, gelecekte kamusal alanlarda var olmaya hazırlayan, gereksinim duyacağı bilgi, beceri ve hayata karşı bir bakış açısını kazandıran ve bir birey olarak toplum önünde kişiliklerini geliştiren süreçtir. Hacıoğlu (1995)'na göre eğitim; yeni yetişen bireylere, gelecekte toplum hayatında yer almak maksadıyla gerekli bilgi, beceri, perspektif ve bireysel nitelikler kazandırılmasına yardım etme etkinliğidir. Bir başka tanıma göre eğitim; kişilerin davranışlarında geliştirici bir değişim oluşturma sürecidir (Boylu ve Ünlüönen, 2005: 159). Sabunçoğlu (1991)'nin farklı bir bakış açısı getirdiği tanımda eğitim; toplumun yaratıcı gücünü ve verimliliğini çoğaltan, kalkınma girişimlerinin oluşması gerekliliği ile uygun nitelik ve nicelikte personel ve işgörenlerin yetişmesini sağlayan ve bireylere yeteneklerine göre yetişme imkânı veren en etkili yöntemdir. Durkheim ise eğitimi; daha yaşlı kuşakların, henüz toplumsal yaşama hazır duruma gelmemiş nesiller üzerindeki eylemleri olarak tanımlamaktadır (Tezcan, 1997).

Yapılan tüm tanımlamaların ışığında eğitim kavramı, bireylere doğumlarından ölümlerine kadar tüm yaşamlarını etkileyebilecek davranışlarında ve düşüncelerinde, sistemli ya da gelişigüzel olarak değişiklikler yaratma veya oluşturma faaliyetidir (Yapıcı, 2003: 8).

Buraya kadar eğitim kavramının alan yazındaki farklı tanımlamalarına değinilmiştir. Ancak tüm bu tanımlamalara rağmen eğitim ve öğretim kavramlarının her zaman karıştırıldığı ve aynı anlamda kullanıldığı görülmüştür. Bu kavramlara açıklık getirebilmek için öğretim kavramının alan yazındaki tanımlamalarına yer vermekte fayda görülmektedir.

Bellack ve Klibard'a göre eğitim ve öğretim kavramını tanımlayan bu alandaki araştırmacı ve akademisyen kadar yüzlerce alanyazında tanımlama vardır (Laska, 1984: 203). Genel anlamıyla öğretim, kişilere varlıkların, var olanların bilgisini kazandırma yahut edindirme ve nispeten belirli bir zaman dilimi içerisinde gözlenebilen veya meydana getirilebilen bir faaliyettir (Laska, 1984: 203; Eğitim Bilgisi, 2011). Öğretim, sadece öğrenmeyi gerçekleştirmeye dönük ortamsal koşulların planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreci olarak ta tanımlanabilir (Aydın, 2003). Varış (1994: 16)'a göre öğretim; eğitim kurum ve kuruluşlarında gerçekleştirilen, öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin bütünüdür ifade eden, öğretme ve öğrenmeyi bir araya getiren, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireylerin bilgi, davranış ve tecrübelerinin gelişmesi için uygulanan süreçlerin bütünüdür.

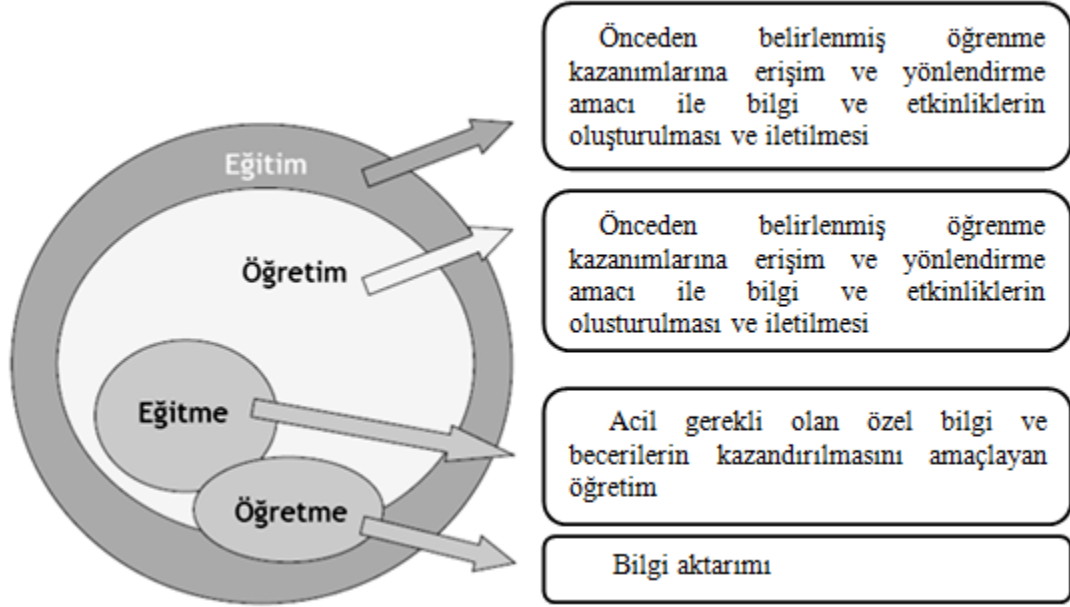
Kişinin edindiği bilgi, o anda şöyle veya böyle bir etki meydana getirir: Yani bilgi, kişide bazen bir heyecan, bazen bir düşünce, bazen de farklı bir davranış meydana getirir. Bunların her birisi, bir tavır, bir tutumdur. Olaylar ve varlıklar karşısında insan edindiği bilginin tesiriyle bir tavır içine girer. İşte bu tavır yahut tutumun başında öğrenim gelir (Eğitim Bilgisi, 2011).

Modern zamanlarda, özellikle mesleki ve teknik bir nitelik taşıyan öğretimin amacı; insanlara mevcut bilgi ve deneyimleri aktararak, onları nitelikli bireyler düzeyine getirirken, bir yandan da toplumun kültürel ve teknolojik düzeyini, başka ifade ile yaşam standardını geliştirmektedir. Öğretim bu amaçları yerine getirirken hem geçmiş yüzyılların kültürel ve teknolojik bilgi birikimini yeni nesillere aktarmakta, hem de bahsedilen alanlarda gelişmeler sağlayarak bu birikimin artmasına katkı sağlamaktadır. Tüm bu bilgilerin öğretimi örgün ve yaygın eğitim veren kurumlarda iki şekilde meydana getirilmektedir (Öztürk, 1974: 42).

Sonuç olarak eğitim ve öğretim arasındaki farklılığa belirgin olarak verilebilecek bir açıklama olarak, eğitim bireylere “ne öğretelim”, sorusuna yanıt ararken, öğretim ise bireylere bir şeyi “nasıl öğretelim” sorularına yanıt aramaktadır (Laska vd., 1984: 210).

Eğitim ve eğitim faaliyetlerinin yürütülmesinde bilinmesi ve uyulması gereken bazı temel kavramlar vardır. Bu kavramlar eğitim ve öğretimin zeminini oluşturur. İyi bir eğitim ve öğretimin oluşması için temel kavramların bir sıra dâhilinde ele alınıp, aşama aşama yürütülmesi gerekir. Eğer temel kavramlar, yerli yerine oturtulmazsa

veya bazı kavramlar göz ardı edilirse, eğitim ve öğretim amacına ulaşmaz (Ertuğrul, 2010). Eğitim ve öğretim kavramlarının arasındaki belirsizliğin giderilmeye çalışıldığı tanımlamaların ardından, eğitimin neleri içerdiğine ilişkin unsurlar Şekil 1’de verilmiştir.

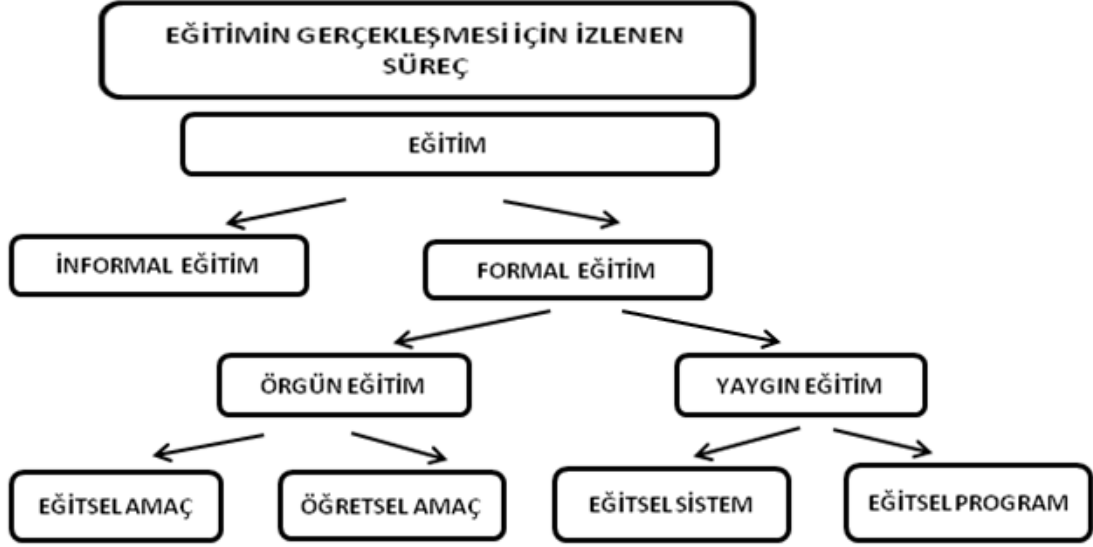

Şekil 1: Eğitim Kavramı ve Kapsamı

Kaynak: Komisyon, 2011: 2

Şekil 1 incelendiğinde eğitim kavramı; öğretim, eğitme ve öğretme gibi alt boyutları sahip, önceden belirlenmiş ve öğrenme kazanımlarına erişim ve yönlendirme amacı ile bilgi ve etkinliklerin oluşturulması ve iletilmesidir. Öğretim kavramı ise eğitim kavramının kapsamında bir alt boyutu olarak, önceden belirlenmiş öğrenme kazanımlarına erişim ve yönlendirme amacı ile bilgi ve etkinliklerin oluşturulması ve iletilmesidir. Eğitme kavramı ise, öğretim kavramının kapsamında bir alt boyut olarak acil ve gerekli olan özel bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlayan öğretimdir. Öğretme kavramı da öğretim kavramının kapsamında bir alt boyut olarak bireylere bilgi aktarımıdır.

İnsanın yetişmesinde kasıtlı olarak yapılan eğitimin yanı sıra, yaşam içinde kendiliğinden oluşan öğrenmelerinde önemli rolü vardır. İnsanlar kişilik özelliklerinin, değerlerinin ve becerilerinin bir kısmını bu yolla kazanırlar. Pedagoglar eğitimin bir kısmını "informal", bir kısmının ise "formal" eğitim yoluyla yapıldığını vurgulamaktadırlar (Fidan, 2012: 4).

Şekil 2: Eğitim-Öğretim Kavramı Arasındaki İlişki

Kaynak: Laska 1984: 205

Şekil 2 incelendiğinde bireylerin yaşamları boyunca aldıkları eğitimi formal ve informal eğitim olmak üzere iki boyutu şekilsel olarak ta belirtilmektedir; “formal eğitim” ve “informal eğitim”. Bu kavramların arasında çok belirgin bir farklılıklar bulunmaktadır. Bu kapsamda bu farklılıkların anlaşılması üzere kavramların tanımlarının verilmesi ve örnekler ile açıklanmasında fayda görülmektedir.

1.2. İNFORMAL EĞİTİM

Formal eğitimin zıttı olarak algılanan informal eğitim, esasında öğrenmenin farklı bir boyutunu oluşturmaktadır. Kavram olarak informal eğitim; formal eğitimin sahip olduğu, hiçbir eğitim sürecine sahip olmayan, hiçbir mekânsal kriteri olmayan ve bireysel “öğretici ve öğrenici” özelliğini sergilemeyen bir öğretim faaliyetini ifade etmektedir (Laska 1984: 204).

Kasapçopur vd. (2010: 7)’ne göre informal eğitim; yaşam içinde kendiliğinden oluşan süreçlerin, herhangi bir hedef ve plana bağlı kalmadan gelişigüzel olarak meydana getirdiği eğitimidir. Bu durumda kişi, karşılaştığı durum ve içinde bulunduğu grubun üyeleriyle etkileşimde bulundukça, farkında olmadan yeni şeyler öğrendiğinin farkına varır.

Bu eğitim yönteminde öğrenme, iki şekilde gerçekleşir; gözlem yaparak ve taklit ederek. Bu durumu örneklemek gerekirse; çocuklar ve gençler akranlarıyla oyun oynarken, birbirleriyle etkileşim içerisine girerler. Bu etkileşim içerisinde yardımlaşmayı, dayanışmayı iş birliği yapmayı, kurallara uymayı ve grup değerlerini

benimsemeyi öğrenirler, işte bu öğrenme süreci içinde sosyalleşirler. Bu tür öğrenmeler ailede, sokakta, işyerinde, televizyon önünde, bilgisayar başında, okulda sınıflarda, vb. tüm yaşam alanlarında meydana gelir (Fidan, 2012: 5-6). Diğer taraftan insanlar informal eğitim nedeniyle arzu edilmeyen, toplum tarafından zararlı olarak bilinen: kavga etmek, sigara içmek, sınıfta şamata çıkarmak, öldürücü ve yaralayıcı araç kullanmak ve taşımak vb. davranışları da edinirler (Kasapçopur vd., 2010: 7-8).

1.3. FORMAL EĞİTİM

Formal eğitim, kavramsal olarak belli bir amaca ulaşmak üzere, önceden hazırlanan bir program çerçevesinde, planlı olarak yapılan ve öğretim yoluyla gerçekleştirilen öğrenme faaliyetidir (Kasapçopur vd., 2010: 7).

Laska (1984: 204)'ya göre formal eğitim; bir ortam içerisinde amaçları; öğretim ve öğrenme olan en az iki kişinin varlığı ile birinin öğretici diğerinin ise öğrenci pozisyonunda olması ile meydana gelen faaliyettir. Bu kapsam çerçevesinde öğrencinin amacı, verilen bilgileri algılama, kavrama ve açık bir şekilde öğrenmedir. Öğreticinin rolü ise, yalnızca öğrenciye bu bilgilerin öğretilmesi hususunda, tüm öğretim yöntemlerini kullanarak aktarmaktır.

Formal eğitim, yalnızca devlete ait ya da bağlı tüm eğitim kurumlarında, bir sistem ve plan dâhilinde verilen eğitimdir. Formal eğitim süreci bir eğitimci tarafından planlanır, uygulanır ve izlenir. Eğitim sonlanıncaya kadar olan öğretim süreci özel bir çevre içerisinde, kontrollü olarak yürütülür ve bazı aşamaların sonrasında bireyler değerlendirilmeye alınır (Kasapçopur vd., 2010: 7; Fidan, 2012: 4).

Sonuç olarak her iki tanımı da özetlemek gerekirse, formal eğitim; bir sistem dâhilinde bir eğitim ve öğretim kurumu içerisinde, bir öğretici birde öğrenenin etkileşimi sonucunda meydana gelmektedir. İnfomal eğitim ise, bir sistem dâhilinde bulunmadan, yalnızca insanların bilgi ve fikir almak amacıyla herhangi bir çevrede; aile, arkadaş ortam, televizyon v.b, araçlar vasıtasıyla yalnızca bir kaynak ve bir alıcının bir araya gelmesi ile oluşan taklit etme ve hal, hareket ve sözlü olaylardan etkilenecek meydana gelen eğitimidir.

Buraya kadar tanımlamaları yapılarak açıklanmaya çalışılan formal ve informal eğitim kavramları, toplumda birbirinin yanında ve çoğu zaman iç içe olarak işlevlerini sürdürürler. Bazı toplumlarda ya da ülkelerde formal eğitimin, bazı yerlerde ise

informal eğitimin hâkimiyeti daha baskındır. Her iki sürecin de iç içe geçtiği ve eğitimin kısmi formal özellikleri barındırdığı toplumlar ve ülkeler de vardır (Fidan, 2012: 6).

Şekil 1'den hareketle, formal eğitimin temeli oluşturan örgün ve yaygın eğitim kavramlarının alan yazına uygun olarak tanımlanması gereklidir. Çünkü dünyada ve Türkiye'de formal eğitim örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki biçimde sistemleştirilmiştir. Bu anlamda alan yazında yapılan örgün ve yaygın eğitim tanımları çalışmanın izleyen bölümlerinde sunulmuştur.

1.3.1. Örgün Eğitim

Belli bir çatı altında, devlete ait ya da bağlı kurum ve kuruluşlar tarafından, ulusal ve uluslararası eğitim amaç ve hedeflerine ulaşmak amacıyla hazırlanan öğretim programları dâhilinde belli bir programa bağlı kalarak, belirli yaş gruplarına, belirli süreler içerisinde verilen bir formal eğitim unsurudur. Kapsam içerisinde yer alan eğitim ve öğretim seviyeleri; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim seviyeleri örgün öğretimi meydana getirmektedir. (Taymaz, 1978: 6; Kasapçopur vd., 2010: 7). Örgün eğitim kapsamı ağırlıklı olarak dünyada ve Türkiye'de genel, mesleki ve teknik eğitim ve öğretim programları olarak uygulanır (Fidan, 2012: 5). Örgün eğitim, organize ve yapılandırılmış ortamda açık ve net bir biçimde öğrenme için tasarlanmış etkinlikleri içerir (Eurydice, 2011: 19).

Organize ve yapılandırılmış bir ortamda (bir eğitim öğretim kurumunda veya iş başında) gerçekleşen ve öğrenme olarak açık ve kesin olarak amaçları, zaman ve imkânları bakımından belirlenen örgün eğitim, öğrencinin bakış açısından isteyerek yapılan bir öğrenmedir; genellikle geçerliliğin sağlanması ve belgeleme gibi çıktılar ile sonuçlanır (Cedefop, 2008: 85).

1.3.2. Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim ister gelişmiş olsun, ister gelişmekte olan ülkelerde olsun, daha iyi yaşam standartlarına ulaşmak için üzerinde önemle durulan ve çaba harcanan bir konu olmaya devam etmektedir. Çünkü gelişme, değişme, kalkınma ve ilerlemenin yegâne yolu ve yöntemi iyi eğitilmiş insan gücünden geçmektedir. Oysa bir ulusun her bir bireyinin eğitim gereksinimini istenen düzeyde karşılaması, her zaman mümkün olamamaktadır (Yapıcı, 2003: 6). İçinde bulunduğumuz ikinci bin yıl bir değişme

çağıdır. Bu bağlamda bilim ve teknolojinin hızla gelişmesi, örgün eğitim kurumlarında verilen bilgileri kısa sürede geçersiz kılmaktadır. İnsanları sürekli olarak kendilerini yenileme, meslek seçiminde çeşitli nedenlerle geçmiş yıllarda yapılan hataları düzeltme, yeni meslekler edinme, örgün eğitimin eksikliklerini tamamlama, yaşlılıkta boş zamanları değerlendirme, kalkınmanın gerektirdiği davranışları kazandırma isteği yaygın eğitime olan gereksinimi gittikçe artırmaktadır (Kaya, 1989: 84).

Bu bağlamda yaygın eğitim, örgün eğitimin ile beraber yada ayrı olarak düzenlenen formal eğitim unsurlarından olup, ulusal ve uluslararası eğitim amaç ve hedeflerine varmak amacıyla hazırlanan, kapsamı içerisinde öğretim programına katılanlarda yaş sınırının aranmadığı ancak daha çok örgün öğretim imkanlarından faydalanmayanlara, okuldan erken ayrılmak zorunda kalanlara devlete ait yada bağımlı eğitim kurum ve kuruluşları tarafından verilen eğitimidir (Demirel ve Ün, 1987: 186, Fidan ve Erden, 1991: 225; Kasapçopur vd., 2010: 7). Yaygın eğitim kapsamında, milli eğitim ve yükseköğretimin açık öğretim programları, halk eğitim merkezinde verilen kurslar, hizmet içi eğitim çalışmaları vb. çalışmalardan bahsedilebilir.

Kılıç'ın (1983) yapmış olduğu kapsamlı yaygın eğitim tanımına göre, örgün eğitimi tamamlayan ve ülke bazında eğitim ve öğretime süreklilik kazandıran, bir mekâna bağlı kalmadan yapılan hizmet içi eğitim ve vatandaş aydınlatma çalışmaları biçiminde yürütülen öğretim çalışmalarıdır. Türkiye'de yaygın öğretim, Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurumu, Diyanet İşleri Başkanlığı, Milli Savunma, Çevre, Su ve Orman, Kültür ve Turizm, Adalet, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkları, Sivil Toplum Örgütleri, Yerel Yönetimler ve özel birtakım kurum ve kuruluşlar tarafından verilmektedir (Kılıç, 1983: 469). Fidan (2012: 4)'a göre yaygın eğitim; okul dışında endüstri, tarım ve hizmet alanlarında kişileri bir mesleğe hazırlamak, meslekte ilerlemesini sağlamak ve yenilikleri öğrenmek amacıyla yapılan öğretim etkinlikleri, halk eğitim merkezlerinde açılan kurslar ve orduda asker yetiştirme birer yaygın öğretim örneğidir. Dünyada ve Türkiye'de her yıl binlerce insana amaçları ve planları belli olan fakat kısa süreli eğitim sürecinden geçerek yeni bilgi, beceri, tutum ve değerler kazanmaktadırlar.

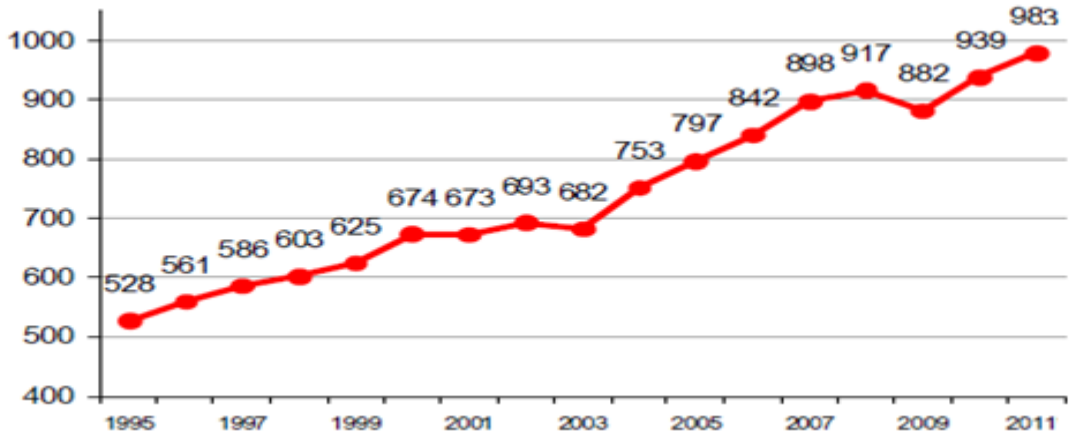
Tüm bu alanyazın tanımlamalardan çıkarılacak sonuç; yaygın eğitimin kapsamı, örgün eğitimin kapsamından daha geniş olduğudur. Çünkü dünyada ve Türkiye'de yaşadığı ülkenin ana dilini konuşamayan, okur-yazar olmayan, okuma ve

yazma bilen ancak örgün eğitim sisteminin belli bir kademesinden ayrılan veya örgün eğitimi tamamlayan tüm insanlar yaygın eğitimin kapsamına girmektedirler (Yapıcı, 2003: 12). Bu bağlamda eğitimin temel kavramları üzerine yapılan yazın çalışmasının, araştırmanın kapsamını oluşturan turizm eğitimi açısından da irdelenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda çalışmanın izleyen bölümünde turizm eğitimi, genel yapısından ve eğitim ve öğretim programları üzerinde durulmuştur.

2. TURİZM EĞİTİMİ VE YAPISI

Turizm endüstrisi hizmet üreten işletmeler bazında incelendiğinde, diğer hizmet işletmelerinden farklılık göstermektedir. Lickorish'e göre turizm temel olarak emek yoğun bir sektördür (Lickorish, 1991). Dünyadaki hiçbir sektör, turizm kadar çok fazla ilişkide olduğu sektör, ürün ve hizmet yoktur (Edgell, 1990). Bu bağlamda dünyada gelişmiş ülkelerin ekonomileri içinde önemli bir yere sahip olan turizmin, içinde bulunduğumuz 21. yüzyılda hem ekonomik anlamda gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin iktisadi kalkınmaları için önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bu çerçevede turizm, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin bir arada bulunduğu ve Türkiye'nin de içinde yer aldığı Akdeniz çanağı içerisindeki ülkeler açısından, ekonomik olarak vazgeçilmezliği ve ekonomi üzerinde gücü her geçen gün hissedilmektedir. Aslında turizm, hem Akdeniz ülkeleri için (Molina ve Taulat, 2008: 59) hem de tüm dünya ülkeleri için geri çevrilemez bir endüstridir. Bu çerçevede, Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün turizm gelirleri ve ziyaretçi sayıları üzerine yapmış olduğu tahminler incelendiğinde; bir önceki yılın öngörülerinin tutması ile 2011 yılında dünyadaki turizm hareketliliği %4 artışla 983 milyon kişi olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamın 2012 yılında %3 ila %4 aralığında gerçekleşmesi öngörülmektedir. Gelirler boyutu ile bakıldığında 2011 turizm gelirleri 693 milyar Euro olarak gerçekleşmiştir (UNWTO, 2012).

Şekil 3 incelendiğinde 16 yıllık dönem içerisinde dünyada 150 ülkeden elde edilen rakamlar ışığında, turizm faaliyetine katılan ziyaretçi sayıları gösterilmektedir.

Şekil 3: 1995 - 2011 Yılı Dünyada Turizme Katılan Yabancı Ziyaretçi Sayıları (Milyon Kişi)

Kaynak: UNWTO, 2012: 1-4

Bu rakamlar ışığında 1995 yılından 2011 yılına kadar turist sayılarında radikal bir azalma görülmemektedir. Ancak 2001, 2003 ve 2009 yıllarında küçük oranlarda politik, ekonomik ve benzeri nedenlerden dolayı küçük oranlarda turist sayılarında azalmalar görülmüştür. Sonuç olarak bakıldığında dünyadaki turizm hareketliliği turist sayıları bakımından istikrarlı bir ivme kat ettiği görülmektedir. Bu bağlamda daha detaylı bir görüntü oluşturulduğunda, UNWTO'ya bağlı 150 dünya ülkesinin yer aldığı kıtalar bazında turist sayıları Tablo 1'de verilmiştir.

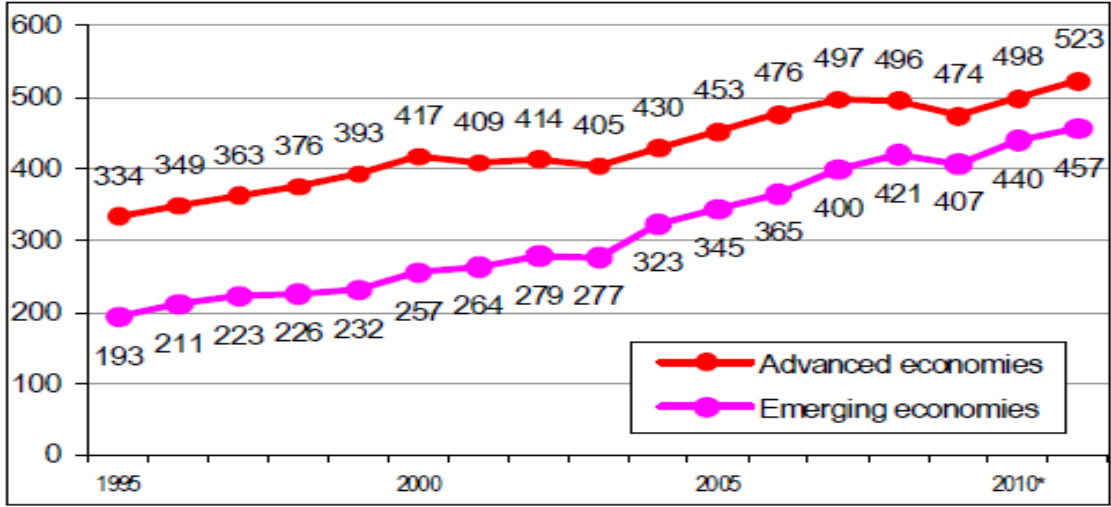
Tablo 1: 2000 – 2011 Yılları Arasında Kıta Bazında Turizme Katılan Yabancı Ziyaretçi Sayıları (Milyon Kişi)

Kıta Bazında	2000	2005	2009	2010	2011
	%	%	%	%	%
Avrupa	385,1	438,7	461	474,4	502,8
Asya/Pasifik	110,1	153,6	181,1	204,6	216
Amerika	128,2	133,3	140,7	149,8	156,2
Afrika	26,5	35,4	46,7	49,8	49,8
Orta Doğu	24,1	36,3	52,2	60,2	55,4
Toplam	674	797,3	881,7	938,8	983

Kaynak: UNWTO, 2012: 4

Tablo 1'deki istatistiki veriler incelendiğinde 2000 – 2011 yılları arasında dünya turizm hareketliliğinde destinasyon olarak belirlenen kıtalardaki verilere bakıldığında, Avrupa kıtasına gelen ziyaretçi sayısının yaklaşık %30.38 oranında, Asya/Pasifikte %96.36, Amerika kıtasında %21.87, Afrika kıtasında %88.46 ve orta doğuda ise %129 oranında bir attığı belirlenmiştir.

Şekil 4'e bakıldığında Şekil 3 ve Tablo 1'de yer alan verilerin genel bağlamda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler bazında incelendiği görülmektedir.

Şekil 4: 1995 – 2011 Gelişmiş ve Gelişen Ekonomileri Olan Ülkelerin Yabancı Ziyaretçi Sayıları (Milyon Kişi)

Kaynak: UNWTO, 2012: 3

Yukarıdaki şekilden (Şekil 4) elde edilen veriler ışığında, 1995 – 2011 yılları arasında gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin elde ettiği turist sayıları görülmektedir. Bu veriler bağlamında, gelişmekte olan ülkelerin turizmde elde edilen edilecek gelirlere önem vermesi ile birlikte, yıllar içerisinde istikrarlı bir trend yakaladıkları görülmüştür. Ancak 2004 ve 2009 yıllarında çok keskin olmayan birkaç milyon kişilik düşüşler yaşadıkları görülmüştür. İlgili şekildeki verilere bakıldığında, 2004 ve 2009 yıllarında gelişmekte olan ülkelerdeki düşüşler daha yüksek oranda görülmektedir. Ancak turist sayılarındaki artış miktarı bakımından değerlendirildiğinde gelişmiş ülkelerdeki turist sayılarında, gelişmekte olan ülkelerin rakamları kadar yüksek olmadığı görülmektedir. Bu değerlendirmeyi daha objektif olarak değerlendirmek üzere Tablo 2'de yer alan verilerin incelenmesi yerinde olacaktır

Tablo 2: 2000 – 2011 Yılları Arasında Gelişmiş/Gelişmekte Olan Ülkelerde Turizmde Katılan Yabancı Ziyaretçi Sayıları (Milyon Kişi)

	2000	2005	2009	2010	2011
Gelişmiş Ülkeler	417	453	474	498	523
Gelişmekte Olan Ülkeler	257	345	407	440	460
Dünya (UNWTO üyesi 150 Ülke)	674	797	882	939	983

Kaynak: UNWTO, 2012: 4

Tablo 2 incelendiğinde, UNWTO'ya üye gelişmekte olan ülkelere gelen turist sayılarının 2000 – 2011 yılları arasında %77.82 artış gösterdiği görülmüştür. Gelişmiş

ülkelere gelen turist sayıları incelendiğinde, 2000 – 2011 yılları arasında sadece %25.41 oranında bir artış olduğu gözlenmiştir. Genel olarak dünyada seyahat eden turist sayılarına bakıldığında, 2000 – 2011 yılları arasında %45.40 oranında arttığı görülmüştür.

Yukarıdaki veriler incelendiğinde turizm endüstrisinin dünya ekonomisi ve ülkelerin ekonomileri için ne kadar önem arz ettiği ortadadır. Turizm endüstrisinden elde edilen gelirlerin, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler açısından büyük önem arz ettiği vurgulanmış, ancak bu gelirlerin ve ülkeye gelen ziyaretçi sayılarının sürdürülebilirliği için turizm alanında yapılacak olan eğitimin önemli olduğu da bilinmelidir. Bu çerçevede, Türkiye'nin turizmden ve özellikle içerisinde yer aldığı Akdeniz çanağında turizmin sağlamış olduğu fırsatlardan yeterince yararlanamadığı ortaya çıkmaktadır. Türkiye'nin sahip olduğu turistik ürün potansiyelini rakiplerine rağmen iyi değerlendiremediği, Akdeniz çanağı içerisinde yer alan diğer ülkelerin pazar payları ile karşılaştırıldığında oldukça küçük bir paya sahip olduğu görülmektedir (Çımat ve Bahar, 2003: 5). 2011 UNWTO rakamlarına göre Türkiye'nin turizm endüstrisinden sağlamış olduğu girdi dünya turizm gelirlerinin sadece %3,07'lik kısmını teşkil etmektedir. 2011 UNWTO rakamlarına göre Türkiye'ye gelen ziyaretçi sayıları, dünyada seyahat eden turistlerin sayılarının sadece %3,15'lik bir oranı teşkil etmektedir (KTB, 2012; UNWTO, 2012).

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki; uluslararası turizm piyasalarında çok yoğun bir rekabet ortamı yaşanmaktadır. Turizm endüstrisi için özellikle de gelişmekte olan ülkelerin mesleki ve teknik bilgilerinin yetersiz kalması, turizm hizmetlerinin istenilen standartlara ulaşamamasına ve tur operatörlerinin bahsi geçen turizm bölgelerine seyahat organize etmede isteksiz ve şüpheli davranmalarına sebep olmaktadır (Olalı, 1992: 247). Bu bağlamda dünyada turizm endüstrisine bakıldığında, turizm alanında eğitim alan işgörenler ve yöneticiler yetiştirilmesinin de çok büyük önem arz ettiği görülmektedir. Bu bağlamda ağır sanayisini geliştirememiş olan ülkelerin, 1'inci ve 2'nci Tablolar ve 1'inci ve 2'nci Şekiller incelendiğinde turizm endüstrisine önem verdikleri, turist dolaşım rakamlarından ve elde ettikleri gelirlerden anlaşılmaktadır.

Bir ülkenin ekonomik kalkınması; o ülkenin halkının, kişisel ve sosyal gelişmesine sıkı sıkıya bağlıdır. Eğitim yoluyla geliştirilen ve sosyal davranışlarla da

kalkınmanın amacına uygun olan yeni değer yargıları, ekonomik kalkınmayı hızlandırmak bakımından son derece önemlidir. Toplumların kalkınmışlık düzeyi ile eğitim arasında da doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Kalkınma sadece ekonomik anlamlar içermemektedir. Bu kavram aynı zamanda kültürel ve sosyal yönlerden de gelişmeyi ifade etmektedir. Bir ulusun kalkınması her şeyden önce bireylerin gelişmesine bağlıdır. İnsan kaynaklarını geliştiremeyen toplumların fiziki kaynaklarının çok olması kalkınma bakımından yeterli değildir. Eğitilmiş bir toplum endüstrileşme süreci için gerekli bilgi ve beceriye sahip olacağından kalkınmada daha başarılı olacaktır. Eğitimin, ekonomik sistemde ortaya çıkan yeni gereksinimleri karşılayacak şekilde değişmesi de zorunludur (Kasapçopur vd., 2010: 38).

Ekonomik alanda yaşanan gelişmeler ve değişimler, eğitimin içerik ve programlarının geliştirmesini ve değişmesini de zorunlu kılmaktadır. Bu anlamda da eğitim kurumlarından ekonomik gelişmeler ve değişimler neticesinde, ihtiyaç duyulan iş gücünü yetiştirmeleri beklenmektedir (Kasapçopur vd., 2010: 39). Sonuç olarak eğitim, tüm endüstri dallarında; sanayi, hizmet, ilaç, tarım vb., ihtiyaç duyulan bilgi, beceri ve donanıma sahip işgücünü geliştirmek ve onları daha proaktif hale getirerek iktisadi gelişmeye önemli katkı sağladığı yadsınamaz (Woodhall, 1979: 34). Bu kapsamda turizm endüstrinin gelişimini ve sürdürülebilirliğini sağlamak üzere verilecek turizm eğitiminin genel amacı da ülkeler içerisinde turizm şuuru oluşturmak, somut ve soyut turizm ve kültür varlıklarının korunması ve sürdürülebilirliği anlayışını geliştirmek, turistik tüketicilere karşı ilkel, etik hizmet bakış açısı kazandırmak ve sevgi hoşgörü ortamı oluşturmaktır. Diğer taraftan bireylere verilmesi gerekli olan turizm eğitiminin temel amacı, turizm sektöründe iş görecektir personele temel turizm eğitiminin verilmesi, yönetim tekniklerini öğretilmesi ve dünyada hakim, genel kabul görmüş uygulama yaklaşımlarını öğretilmesi ve bu yaklaşımlara entegrasyon sağlanması, yeni kavram, fikir ve teknolojileri kavrayabilecek üst düzey turizm profesyonelleri yetiştirilmesidir (Bayraktar ve Üzümcü, 2004: 80). Sonuç olarak üzerinde durulan mesleki eğitim, bir alan üzerinde yetkin beceri ve deneyime sahip olmayan yada kısmi olarak sahip işgücünün, özel mesleki beceri ve deneyim gerektiren iş alanlarına hazırlamak amacıyla yapılan öğretim çalışmalarıdır (Ağaoğlu, 1991; Üzümcü ve Bayraktar, 2004: 80).

Tüm bu tanımlamalar ışığında çalışmanın temeli olan turizm eğitimi kavramı ve olgusu için gerekli olan kavramsal alanyazından bahsedilmiştir. Bu bağlamda genel

mesleki eğitim kavramları ve turizm eğitimi ve öğretimi kavramları üzerinde durulmasında fayda görülmektedir.

2.1. TURİZM EĞİTİMİ KAVRAMI VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Turizm endüstrisinde planlama çalışmalarından başlayarak, turistik mal ve hizmetlerin turiste sunulmasına kadar geçen zaman dilimi içerisinde en tepe yöneticiden, en alt işgörene kadar her bir yetki seviyesinde, turizm eğitimini zorunlu hale gelmesi gerekmektedir (Olalı, 1982: 212). Ayrıca turizm eğitiminin, turizme kalkınma açısından olan önemi, turizmin az gelişmiş ülkelerin iktisadi yapılarındaki fonksiyonları ile yakından ilgilidir. İktisadi kalkınma içinde turistik kalkınmayı gerçekleştirecek insan gücünün, tüm katmanlarıyla birlikte profesyonel anlamda turizm eğitimine tabi tutulması gerekmektedir. Bu nedenle, turizm sektöründeki kalkınmanın şartlarının başında turizm eğitimi gelmektedir (Ünlüönen ve Boylu, 2005: 11). Bu kapsamda turizm eğitimine neden ihtiyaç vardır sorusunun yanıtı aşağıdaki maddelerde sunulmuştur (Olalı, 1982: 212):

- Turizmin hümanist bir yanı vardır. Bu anlamda işgörenlerde bu hümanizm yanı geliştirmek için,
- Turizmin ana faktörleri olan doğal, kültürel vb. öğelerin korunması gerekliliğini öğretmek için,
- Bireylere, turizm için gerekli olan işbirliğini oluşturmak amacıyla gerekli bilgi ve tecrübeyi kazandırtmak için,
- Turizmin arz kaynaklarına sürdürülebilirlik kazandırtmak için,
- Turizm endüstrisinde güçlü, proaktif bir pazarlama yaklaşımını benimsetmek için,
- Uluslararası ilişkilerde ülke lehine lobi faaliyeti yapmak ve kamuoyu oluşturmak için ve
- Enformasyon ve halkla ilişkiler çalışmalarında meydana gelen sorunlara çözüm getirmek içindir.

Turizmle faaliyette bulunan; girişimci, yönetici, işgören v.b. gibi kimselerin karşılaştıkları durumları ve sorunları objektif bir şekilde değerlendirme ve çözüm getirme ve bunların sonuçlarını kontrol edebilme bilgi ve becerisini kazandırtmak için, turizm eğitimi gereklidir. Bu bağlamda, turizm eğitimi konusunu incelemek üzere

öncelikli olarak en temel kavramlardan başlayarak alan yazında yer alan tanımlara ve turizm eğitimi kavramlarına yer vermekte fayda vardır.

Hacıoğlu (1995)'ya göre eğitim; yeni yetişen bireylerin gelecekte toplum hayatında yer almak maksadıyla gerek bilgi, beceri ve perspektifinin kazandırılması ve birey niteliklerinin kazandırılmasına yardım etme etkinliğidir. Bir başka tanıma göre eğitim; kişilerin davranışlarında geliştirici bir değişim oluşturma sürecidir (Boylu ve Ünlüöner, 2005: 159). Sabuncoğlu (1991)'nin farklı bir bakış açısı getirdiği tanımda ise eğitim; topluma yaratıcı gücünü ve verimliliğini çoğaltan, kalkınma girişimlerinin oluşması gerekliliği ile uygun nitelik ve nicelik personel ve iş görenlerin yetişmesini sağlayıcı ve kamuda bireyleri yeteneklerine göre yetiştirme mikanı veren en etkili yöntemdir. Bu bağlamda yapılan eğitim tanımlarından yola çıkarak mesleki eğitim; niteliksiz ya da yarı nitelikli işgücünü, uzmanlık gerektiren ve özel beceri gerektiren görevlere hazırlamak maksadıyla hazırlanan ve yürütülen çalışmalardır (OECD, 1976 akt. Ağaoğlu, 1991: 32).

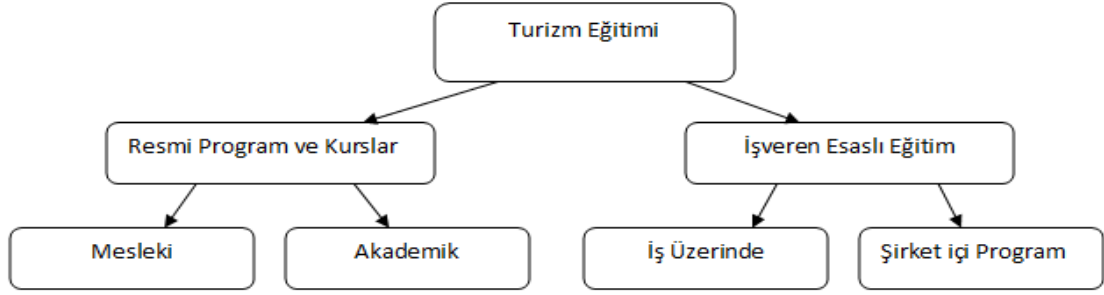
Otelcilik ve turizm meslek lisesi mezun araştırması (1977)'na göre mesleki eğitim; teorik ve pratik öğrenimden, meslek ahlakına ve mesleğin temel prensiplerine kadar uzanan, çeşitli disiplinlerin verildiği ve belli bir iş için sağlanması gereken bir eğitimidir. Alanda yapılan yeni çalışmalar ışığında yapılan tanımlamalara göre mesleki eğitim; bireyleri seçtikleri iş alanlarında bilgi sahibi olmaları şeklinde eğitmektir (Hacıoğlu vd. 2008: 5). Daha kapsamlı tanıma göre mesleki eğitim; bir toplumdaki bireylerin meslek sahibi olabilmeleri ve mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yetenekleri kazandırmak maksadıysa kişilere becerilerini somut, çağdaş anlamda düşünsel, duygusal, sosyal ve iktisadi açılardan geliştirme sürecidir (Hacıoğlu, 1995: 3; Pelit ve Güçer, 2006: 141). Tüm bu tanımlar ışığında turizm sektöründe eğitim konusunun öneminin artması ve turizmin artık bir faaliyet olmadığına altı çizilmiştir. Bu anlamda yapılan güncel çalışmalar doğrultusunda, mesleki tanımları yapılan bir iş ve meslek dalı olduğu günümüzde, alan uzmanlarının turizm eğitimi, mesleki turizm eğitimi ve turizm meslek eğitimi hususunda yaptıkları tanımlamalara göz atmak gerekmektedir.

İlk olarak en kapsamlı tanımı yapılan mesleki turizm eğitimi Hacıoğlu vd. (2008) tarafından şu şekilde tanımlanmaktadır; “kamuda turizm bilinci oluşturmak, turizm kaynaklarını koruyacak düşünceyi yerleştirmek, turistik ürün tüketicilerine

karşı kişilerin iktisadi gücüne, etniğine, mensup olduğu milliyete, inancına, ana diline, toplumdaki konumuna, ahlak, namus düzeyine ve siyasi ideolojilerine göre hiçbir ayrımcılık oluşturmadan eşit, dürüst hizmet ederek, turizm perspektif ve adabını vererek, turizmin sağladığı makro düzeydeki çıkarlar üzerine algıları toplayarak, saygı ve konukseverlik çerçevesinde davranış düzeni oluşturmaktır”. Bu bağlamda turizm eğitimi; turizm sektöründe faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların verimliliğini artırma yönünde, bilimsel yaklaşım ve yöntemlerin meydana getirilmesi yanı sıra sektörün ihtiyaç duyacağı araştırma ve düzenleme çalışmalarının oluşturulması ve bu çalışmalar ışığında faaliyet alanlarına ara, orta ve üst düzey kalifiye personel yetiştirmek maksadıyla yapılan tüm eğitimlerdir (Bozok, 1992: 44). Bir başka tanıma göre mesleki turizm eğitimi; turizm sektörünün talep edeceği, bilgili, gerekli niteliklere sahip, üretken ve aktif işgören eğitmek bağlamında pratik beceri ve verimlilik esaslarına uygun bilimsel yöntem ve uygulamalarla yapılan eğitim şeklidir (Hacıoğlu, 1990: 38).

Mesleki turizm eğitimi Ağaoğlu (1991), Bayraktar ve Üzümcü (2004)’ye göre; turizm alanında yeterli veya kısmi bilgisi olan ya da hiçbir bilgisi olmayan bireyleri, turizm sektörüne hazırlamak, sektörün beklentilerine cevap verecek bilgi ve beceri ile donatılarak turizm sektörüne kazandırmaktır. Ayrıca; turizm mesleki eğitimi, teorik ve pratik öğrenimden meslek ahlakına ve mesleğin temel prensiplerine kadar uzanan çeşitli disiplinlerin verildiği ve belli bir iş için sağlanması gereken eğitimdir (Ağaoğlu, 1991: 32; Bayraktar ve Üzümcü, 2004: 80). Bir başka tanımlamayla (Pelit ve Güçer 2006: 141) turizm eğitimi; turizm olay ve ekonomisinin halka ve öğrenim gören gençliğe öğretilmesi, turizm konusunda bilgili ve kalifiye personel ve yönetici yetiştirilmesi için yapılan çalışmalar olarak ifade edilmektedir.

UNWTO (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü) tarafından turizm eğitim içeriği; resmi program ve kurslar ile işveren esaslı eğitim programları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. UNWTO’nun hazırlamış olduğu turizm eğitiminin genel çerçevesi Şekil 5’te verilmektedir.

Şekil 5: UNWTO Turizm Eğitimi Genel Çerçevesi

Kaynak: UNWTO, 2011

Sonuç olarak turizm, dünyada işgörenlerini sürekli olarak geliştiren ve onları destekleyen önemli endüstrilerin başında gelmektedir. Turizm ürünlerinin kalitesi, yalnızca turizm destinasyonundaki doğal kaynakların kalitesiyle ilişkili değil ayrıca turizm endüstrisinde çalışan insan kaynağının kalitesi ile de ilişkilidir. Hizmet işletmelerinde ve turizm kuruluşlarında karşılaşılan kaliteli yönetim anlayışı esasında turizm bölgesi için stratejik anlamda mükemmeliyet faktörlerindedir. Çünkü sürekli olarak tüketici davranışlarında yaşanan değişimler, turizm işletmeleri için ihtiyaç duyulan insan kaynağından beklenen; efektif bir şekilde günceli takip eden, kendini geliştiren ve öz durumunu korumasıdır (Heskett, 1988). Bu çerçevede, Cooper ve Westlake (1998) yaptıkları çalışma sonrasında turizm okullarındaki öğretim programlarının, turizm paydaşlarının ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde günün şartlarına uygun, esnek ve bu şartlara cevap verebilen niteliklere sahip olmaları gerektiğini vurgulamışlardır. Sonuç olarak, son birkaç yıl içerisinde öğretim programlarının öğrenciye daha etkin öğrenme ve sektöre uyumluluk sağlanmasına yönelik, öğretim programlarına çok daha fazla gerekliliğine yönelik bir eğilim olduğu görülmektedir (Christou, 1999). Araştırmaların sonuçları neticesinde, turizm eğitiminin dünyada ve Türkiye’de turizm endüstrisi için vazgeçilmez olduğu vurgulanmıştır. Bu bağlamda turizm eğitiminin dünyadaki genel durum ve görüntüsü ileriki bölümlerde daha detaylı şekilde açıklanmıştır.

2.2. DÜNYA’DA TURİZM EĞİTİMİNİN YAPISI

Yirmi birinci yüzyıl ve takip eden yüzyıllar dünyada ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile ilgili konularını belirleyecek faktörlerin başında şüphesiz eğitim olacaktır (Gündüzalp, 1992). Dünya turizm örgütünün ve diğer sivil toplum örgütlerinin bu alanda yapmış oldukları çalışmalar neticesinde turizm endüstrisinin de

geliştiği ve daha da gelişerek, hem gelişmiş ũlkelerin hem de gelişmekte olan ũlkelerin ekonomilerine önemli katkılar yaptığı ve yapması açısından turizm endũstrisi, dũnya ũlkelerinin yirmi birinci yũzyılın önemli ihracat kalemlerinden biridir. Bu doğrultuda endũstrinin gelişmesi için turizm eğitimi, ũzerinde önemle durulması gereken konuların başında gelmektedir. Bu kapsamda dũnya turizm endũstrisine önem veren ũlkelerin turizm eğitimine olan bakış açısı izleyen bŕlũmde detaylı olarak incelenmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde dũnyada turizm eğitimi iki temel ũzerinde yũrũtũlmektedir. Bu yaklaşımlar; uygulama yŕnelimli yaklaşım ve yŕnetim yŕnelimli yaklaşımdır (Demirkol ve Pelit, 2002: 138). Uygulama yŕnelimli programlar, turizm endũstrine orta ve alt kademe (captan, supervisor vb.) yŕneticiler sağlarken, yŕnetim yŕnelimli eğitim uygulamaları ũst dũzey (Genel Mũdũr, Departman Mũdũrũ vb.) yŕneticiler eğitmektedir (Demirkol ve Pelit, 2002: 139).

Amerika Birleşik Devletleri'nde Turizm Eğitimi: Yŕnetim yŕnelimli bir yaklaşım izleyen Birleşik Devletleri'nde turizm eğitimine bakıldığında istikrarlı bir yũkseliřin olduğu gŕzlenmektedir. Örneğin Birleşik devletlerde, lisans ve lisansũstũ dũzeyde turizm eğitim verilen program sayısı yıllar itibari ile sũrekli olarak bir artık gŕstermiř 2010 rakamları dahilinde mevcut rakam 5000'in ũzerinde eğitim kurumu belirlenmiştir (Hacıoğlu vd., 2002: 20). ABD'de turizm eğitimi veren okulların sayılarının bu denli artış nedenlerine bakıldığında ilk dikkati çeken nokta: turizm yũksekokullarına kabul edilen bireylerin mezun oldukları tarihten sonraki 10 ay içerisinde istihdam edildikleri gŕrũlmũřtũr (Reid, 2007: 60). Diğer taraftan dũnyada ziyaretçi sayıları bakımından ŕnde olan gelişmiş ũlkeler bakıldığında ağırlıklı olarak turizmde uygulama yŕnelimli eğitim modelini uygulayan bir yapıya sahiptirler. Bu kapsamda bu uygulama yŕnelimli ũlkelerin eğitimlerini incelendiğinde karşımıza Avrupa ũyesi ũlkeler; İtalya, Birleşik Krallık, Fransa ıkmaktadır. Avrupa ũlkelerinde turizm alanında verilen mesleki turizm eğitimi, ũye ũlkelerin eğitim programlarıyla bũtũnlũk sağlamaktadır. 1999 yılı haziran ayında dũzenlenen bir kurulun almış olduğu kararlar neticesinde dŕrt çalışma grubu kurulmuştur. Buna gŕre; turizm sektŕründe iřgŕrenlerin yeteneklerini geliştirmek ũzere ŕđretim programlarının gũncelleřtirilmesi için Avrupa dũzeyinde turizm eğitiminin net bir biçimde teşhis edilmiş ve geleceğe yŕnelik stratejiler ve projelerin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca istihdam ve rekabetin geliştirilmesi için temel olan, sũrekli eğitimi ve ıraklık politikaları gũlendirilmelidir ifadesi birliğini insan kaynağına verdiği ŕnemi vurgulamayı

amaçlamıştır (Hacıoğlu, vd., 2010: 21-22). Bu çerçevede bir özet yapmak gerekirse, birliğin turizm eğitimi üzerindeki hedefi; yeni bilginin kazanılmasının desteklenmesi ve eğitim kurumları ile turizm sektörünün yakınlaşmasının sağlanması amaçlanmıştır (Öncüer, 2006: 114). Avrupa Birliği sınırları içerisinde bütünleşik (tek parça) bir yapıda organize edilen turizm eğitimi ve öğretiminin yönetsel yönelimli uygulamaları bulunmaktadır. Bu kapsamda verilen eğitimlere akademik bir bakış açısıyla bakılmaktadır. Bu kapsamda verilen turizm eğitimi ağırlıklı olarak 3 yada 4 yıllık bir süreyi kapsayan, klasik işletmecilik ve iktisat eğitimi içerisine öğrencilerin isteği doğrultusunda almış olduğu turizm meslek derslerinin tamamlanmasıyla esas diplomanın yanında verilen sertifikalar ile gerçekleşmektedir. Bu tip turizm eğitimi alan öğrenciler turizm mesleğinde servis, önbüro, kat hizmetleri vb. bölümlerde işgören olarak değil, yönetici, yönetici asistanı, muhasebeci vb. görevlerde istihdam edilmektedirler (Demirkol ve Pelit, 2002: 133). Bu kapsamda Avrupa Birliği üye ülkeleri içerisinde yer alan birkaç ülkeden turizm eğitimi örneği çalışmanın izleyen kısımda verilmiştir.

Birleşik Krallık'ta Turizm Eğitimi: Birleşik Krallık'ın toplam nüfusunun 1,5 milyonunu, turizm sektöründe istihdam eden Birleşik Krallık'ta turizm eğitimi, yine Türkiye'de olduğu gibi yaygın ve örgün eğitim - öğretim kurumlarında yapılmaktadır. Ağırlıklı olarak uygulama yönelimli turizm eğitim modelini tercih edilen birleşik krallıklarda turizm personelinin büyük bir kısmı okul ve meslek edindirme kurslarında eğitilmektedirler (Sezgin, 2001: 144). Örneğin bir kısım uluslararası kuruluşlar (Mc Donalds, Starbucks v.b.) ihtiyaç duyduğu işgöreni ağırlıklı olarak kendi bünyesinde, iş başı eğitimleriyle mesleki bilgi kazandırmaktadır (Demirkol ve Pelit, 2002: 136). Ülkedeki eğitimin en dikkat çeken yanı ise eğitim sonrası uygulama bölümünün zorunlu olarak 1 yıl sürmesidir. Buda aslında mesleki başarı ve beceri edinme konusunda hata payını sıfıra indirgemektir (Ağaoğlu, 1991: 59). Bu bağlamda ülke içerisinde belediyeler, sivil toplum örgütleri ve devlet tarafından çeşitli yaygın öğrenim kurumları oluşturulmuştur. Örgün eğitim kurumları arasında en bilinen kuruluş olan ve Dorset şehrinde yer alan Dorset Yüksek Öğrenim Enstitüsü'dür. Bu enstitü bünyesinde her yıl binlerce öğrenci turizm konusunda eğitim programlarına katılmaktadırlar. Bu enstitü bünyesinde yer alan yönetim bilimleri fakültesinde otel yönetimi ve restoran işletmeciliği bölümleri yer almaktadır. Sonuç olarak Birleşik Krallık'ta Londra, Manchester, Blackpool, Glasgow, Huddersfield ve Birmingham

şehirlerinde toplam 280 adet lise düzeyinde, 10 adet lisans düzeyinde turizm eğitimi veren okul bulunmaktadır (Demirkol ve Pelit, 2002: 137).

İtalya’da Turizm Eğitimi: italya’da turizm eğitimi nitelikli turizm personeli yetiştirmek amacıyla çalışma bakanlığına bağlı ENALC Türkçesi ile Ticaret İşçileri Yetiştirme Milli Teşkilatı ile Devlet Otelcilik Personeli Mesleki Enstitüsü tarafından verilmektedir. Söz konusu kurumlar ve kuruluşların turizm eğitim için katılacakları kurs çeşitleri; otel yönetimi ve sekreterliği için 3 yıl, bar ve restoran hizmetleri için 1 yıl, otel ve mutfak hizmetleri için 1 yıl, salon hizmetleri için, 1 yıl, kat hizmetleri için 1 yıl, sekreterlik için, 1 yıl, yıllarını kapsayan eğitim dönemlerinden geçtikten sonra, AB serbest dolaşım ülkelerinde ve ENALC anlaşması ile en az 6 ay süreli olmak üzere staj yapmaktadırlar. ENALC’ın kurslarına katılmak için en az orta öğretim mezunu olmak gerekmektedir (Sezgin, 2001: 142).

Fransa’da Turizm Eğitimi: Turizm eğitimi Fransa’da Eğitim Bakanlığı’na ait okul ve kurslarda ayrıca özel teşebbüslere ait kurslarda verilmektedir. Bu eğitim kurumlarında Türkiye’deki uygulama gibi yaygın ve örgün turizm eğitimi benzeri, yaygın öğretim olarak: Kısa Süreli Kurslar Düzeyinde Turizm Eğitimi ve örgün öğretim olarak: ülkede ortaöğretim düzeyinde turizm meslek liselerinde ilköğretimden 5. Sınıftan sonra başlayan bu eğitim 3 yıl sürmektedir. Yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi verilmekte olup bu da Türkiye’deki meslek yüksekokulları düzeyinde 2 yıllık eğitimi kapsamaktadır (Demirkol ve Pelit, 2002: 137). Fransa’daki eğitim uygulamaları Avrupa birliği bünyesinde hazırlanan konsey kararlarının yanında, ayrıca 1969 yılında kurulan turizm inceleme ve geliştirme merkezinin, turizm endüstrisinin ihtiyacı olan personel ihtiyacının karşılanması ve öğretim programlarının hazırlanması, uygulatılması ve başarılı personelin istihdamının kolaylaştırılması amacıyla bir kuruluşu da bulunmaktadır. Sonuç olarak Fransa’da 120 orta öğretim düzeyinde, 3 adet lisans düzeyinde turizm eğitimi veren okul bulunmaktadır (Sezgin, 2001: 143).

Avusturya’da Turizm Eğitimi: Avusturya’da Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda ve kurslarda turizm eğitimi verilmektedir. Bu bağlamda Türkiye ile kısmi benzerlik göstermektedir. Okulların giriş koşullarına bakıldığında ülkedeki genel 8 yıllık eğitimini tamamlayan tüm bireyler isterlerse turizm alanı ile ilgili ve farklı branşlarda süresi bakımından farklılık gösteren: gastronomi 3 yıl, otelcilik 4 yıl,

turizm 5 yıl gibi, meslek okullarına gidebilirler. Bu doğruya orta öğretim eğitimlerini tamamlayan öğrenciler isterler ise ağırlıklı olarak araştırma yönelimli yükseköğretim düzeyindeki enstitülere de devam edebilirler. Ülkede köklü bir geçmişe sahip Viyana ve Salzburg enstitüleri bunlara örnek gösterilebilir (Sezgin, 2001: 144; Ağaoğlu, 1991: 50).

İsviçre’de Turizm Eğitimi: İsveç, dünyadaki ilk turizm eğitim alanında okul ve eğitim çalışmalarını başlatmış ve halen alanında başat bir konumdadır. Bu bağlamda ülkedeki turizm eğitime bakıldığında Türkiye’den bazı noktalarda ayrılmaktadır. İsviçre’de turizm eğitimi, geçmişten gelen gelenek doğrultusunda halen aynı biçimde yani temel eğitim süresini tamamlayan her birey tarafından devam edilebilen yaygın eğitim kurumları tarafından verilmektedir. Bu kursların tamamlanma süresi Avusturya turizm eğitimi ile paralellik göstermektedir. Kurslarını başarı ile tamamlayan bireyler üniversite düzeyinde eğitimlerine turizm alanında devam edebilmektedir (Ağaoğlu, 1991: 56).

Uluslararası boyutta dünyadaki turizm eğitimi örneklerini inceledikten sonra “ulusal boyutta Türkiye’de turizm eğitimi çalışmaları nasıl yapılmaktadır” sorusunun cevabı kapsamında da Türkiye turizm eğitiminin yapısı takip eden bölümde incelenmiştir.

2.3. TÜRKİYE’DE TURİZM EĞİTİMİNİN YAPISI

Toplumsal düzeyde verilen turizm eğitiminin genel amacı, toplum içerisinde turizm şuuru oluşturmak ve bu bilinci geliştirmek, somut ve soyut turizm ve kültür varlıklarının korunması ve sürdürülebilirliği anlayışını geliştirmek, turistik tüketicilere karşı ilkeli, etik hizmet bakış açısı kazandırmak, sevgi hoşgörü ve Türkiye vatandaşlarına uygun konukseverliğine uygun davranış biçimi oluşturmaktır. Diğer taraftan turizm eğitim kurumlarının temel amacı ise, turizm sektöründe iş görecektir personellerine temel eğitimin verilmesi, yönetim tekniklerini öğretmek ve dünyada hakim, genel kabul görmüş uygulama yaklaşımlarını öğretmek ve bu yaklaşımlara entegrasyon sağlama, yeni kavram, fikir ve teknolojileri kavrayabilecek üst düzey turizm profesyonelleri yetiştirmektir (Bayraktar ve Üzümcü, 2004: 80). Bu bilgiler doğrultusunda turizm eğitiminin ilgili kurslar, orta öğretim ve ön lisans düzeyinde amacı aşağıda maddeler halinde verilmiştir (Sezgin, 2001: 135):

- Eğitim yoluyla teorik ve pratik beceriler arasında ilişki kurmak,
- Turizm sektörünün gelişmesine katkıda bulunmak,
- Turizm sektörüne yetişmiş kalifiye personel sağlamak,
- Turizmin ekonomik kalkınmadaki yerini ve önemini anlatmak,
- Vatandaşa olumlu bir turizm bilinci yaratmak,
- Turizm sektöründe çalışanlara mesleki bir eğitim kazandırmak,
- Turistik işletmelerde çalışanların bilgi ve becerilerini artırmak,
- İnsanların turizme ilgisini çekmek ve
- Nitelikli turizm eğitmenleri yetiştirmektir.

Turizm eğitiminin lisans ve lisansüstü düzeydeki amaçları ise Olalı (1984)'ya göre şu şekilde belirtilmektedir (1984: 92);

20'nci ve 21'nci yüzyıldaki teknik gelişmeler sonucunda turizm sektörüne yoğunlaşma ve işletmelerin özel durumuna uygun geniş ve üst düzeyde eğitim almış personele gereksinim duyulmakta,

Modern turizm anlayışının sosyal, ekonomik, karmaşık olan sorunları yalnızca lisans ve lisansüstü düzeyinde eğitim alan bireyler tarafından çözümleri ve kriz yönetimleri yapılmaktadır.

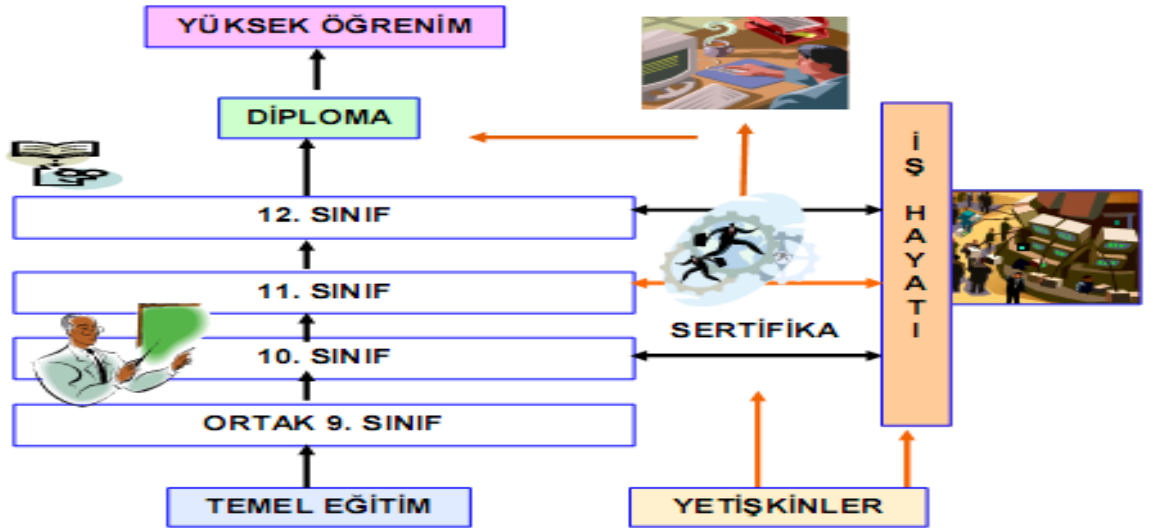
Yukarıda verilen amaçlar doğrultusunda turizm eğitimi; turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu iş görenlere mesleki yenilikleri, mesleki becerileri kazandırmayı amaç edinen eğitim çeşididir (Hacıoğlu, 1991: 195). Ataoğlu ve Aldemir (1991)'e göre ise; turizm eğitimin amacı profesyonel yetiştirmekten çok, hümanist yetiştirmek; bilgi yüklü insan yetiştirmekten çok, kültür insanı yetiştirmektir. Bu bağlamda turizm eğitiminde her şeyden önce mesleğin insan odaklı olduğu üzerinde durulmalıdır. Ayrıca tüm turizm personeli dinleri, yabancı dilleri, gelenekleri, görenekleri ve dünya görüşleri birbirinden farklı insan modellerinin yaşam tarzları hususunda bilgi sahibi değildir. Bu da eğitimin uluslararası bir nitelik taşımasını gerektiğini ortaya koymaktadır.

2.3.1. Türkiye Turizm Eğitiminin Genel Görünümü ve Güncel Durumu

Hacıoğlu (1995)'na göre turizm alanında iki farklı temel turizm eğitim – öğretim politikası belirlenmelidir. Belirlenen politikanın birincil aşaması, ülkenin turizm sektörünü yönlendirici, araştırmacı ve ulusal turizm politika ve planlarını

hazırlayarak, yürürlüğe koyulacak programları uygulamaya alacak, akademik anlamdaki yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi olmalıdır. İkincil politika olarak, turizm sektörünü oluşturan işletmeler için kalifiye işgören yetiştirmek üzere kurulan mesleki turizm eğitimi veren orta öğretim kurumları ve yaygın eğitim veren kuruluşlar ve kurumlar olmalıdır (Hacıoğlu, 1995: 7).

Şekil 6’da Türkiye’deki turizm eğitimin genel hatları itibari ile sunulmuştur. Bu kapsamda Şekil 6’ya göre bir yorum yapmak gerekirse; Türkiye’de sekiz yıllık temel (ilköğretim) eğitimini tamamlayan tüm öğrenciler orta öğretim kurumlarına yönlendirilmektedirler. Konumuzun alanı çerçevesinde orta öğretim düzeyinde, meslek lisesi tercihinde bulunan öğrencilerin izledikleri temel öğretim skalası Şekil 5’teki gibidir. Bu kapsamda orta öğretim düzeyinde turizm meslek eğitimi kurumlarına devam eden tüm öğrenciler 9. Sınıf düzeyinde tüm lise öğrencileri ile birlikte aynı müfredatı okumaktadırlar. 10. Sınıf itibari ile öğrenciler tercih ettikleri meslek alanına göre mesleki ağırlıklı bir eğitim dönemine başlarlar, devamında öğrencileri 12. Sınıf sonuna kadar mesleki derslerin yoğunluğu artan bir öğretim programına devam ederler. Orta öğretimde dört yılı başarı ile tamamlayan öğrenciler turizm alanında ihtiyaç duyulan kalifiye personel olarak bir örgün eğitim programından diploma almaya hak kazanmaktadırlar.

Şekil 6: Türkiye Turizm Eğitiminin Genel Görünümü

Kaynak: Kasapçopur vd., 2010

Diğer bir taraftan hiçbir örgün eğitim programının içinde bulunmayan veya bulunamamış olan bireyler ise devlet, özel kuruluşlar ve sivil toplum örgütlerinin

organize ettiği yaygın eğitim kapsamı içine girerek, turizm alanında yetişmiş kalifiye bir personel olarak bir sertifika almaya hak kazanmaktadırlar. Bu kapsamda Türkiye’de turizm alanında örgün ve yaygın eğitim veren kurumlar detaylı olarak incelenmek gerekirse Tablo 3’ün incelenmesi yerinde olacaktır.

Tablo 3: Türkiye’de Turizm Eğitimi Veren Örgün ve Yaygın Eğitim Kurumları ve Düzeyleri

ÖRGÜN TURİZM EĞİTİMİ		YAYGIN TURİZM EĞİTİMİ
M.E.B Bünyesinde	YÖK Bünyesinde	Farklı Kurumlar
Anadolu Tic. Meslek Liseleri	Önlisans (MYO)	MEB(TUREM)
Anadolu Otelcilik ve Turizm M.L.	Lisans	MEB (Çıraklık Eğt. Merkezleri)
Anadolu Meslek Liseleri	Lisansüstü	Turizm Bakanlığı (Turist Rehberliği)
Özel Mesleki Ortaöğretim Okulları	(Y.Lisans ve Doktora)	İŞKUR (Çeşitli kurslar)
Kız Meslek Liseleri		Meslek Kuruluşları (TOBB vb.)
Anadolu Kız Meslek Liseleri		AÖF (Uzaktan eğitim)
Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi		Sosyal Kuruluşlar (TUGEV vb.)
		Üniversiteler (Sertifika Programları)
		Belediyeler
		Sendikalar (TOLEYİS vb.)
		Özel Eğitim Kurumları (Kurslar)
		Halk Eğitim Merkezleri
		İşletmeler (Hizmet içi Eğitim)
		Diğer

Kaynak; Ünlüönen ve Boylu, 2005: 15; Hacıoğlu vd., 2008: 13.

Tablo 3’te görüldüğü üzere Türkiye’de turizm eğitimi nitelik kriterlerine göre birçok farklı kuruluş tarafından örgün ve yaygın ayrımı içerisinde sürekli ve kısmi zamanlı olarak verilmektedir. Bu çerçevede, örgün eğitim aşamasında turizm eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğrenim Kurumu tarafından düzenlenen eğitim programları tarafından sağlanmaktadır. Orta öğretim düzeyindeki turizm eğitimi yalnızca Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Anadolu Ticaret Meslek Liseleri, Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, Anadolu Meslek Liseleri, Özel Mesleki Ortaöğretim Okulları, Kız Meslek Liseleri’nde verilmektedir. Yüksek Öğrenim düzeyinde ise turizm eğitimi; Ön lisans düzeyinde Meslek Yüksek Okulları bünyesinde, Lisans düzeyinde Turizm Fakülteleri ve Turizm Yüksekokullarında, Lisansüstü düzeyde ise üniversitelerin Sosyal Bilimler Enstitüleri bünyelerinde, doktora düzeyinde ise yine üniversitelerin Sosyal Bilimler Enstitüleri bünyelerinde verilmektedir.

Yaygın eğitim kurumlarında ise ağırlıklı olarak turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu kalifiye personel ya da ara personel ihtiyacının karşılanması için Milli Eğitim

Bakanlığı'nın sürekli olarak Turizm Eğitim Merkezleri, Turizm Bakanlığının ihtiyaç dönemlerin açtığı Turist Rehberliği kursları, Milli Eğitim Bakanlığı bağlı Çıraklık Eğitim Merkezleri, İŞKUR'un açtığı mesleki yeterlilik kursları, çeşitli meslek kuruluşlarının "TOBB vb." kuruluşların açtığı meslek kursları, Açık Öğretim Fakültesi uzaktan eğitim, sosyal kuruluşlar ve vakıfların mesleki kursları, Üniversitelerin açmış olduğu sertifika programları, belediyelerin meslek edindirmek kursları, sendikaların ve sivil toplum örgütlerin kursları, özel eğitim kurumlarının açtığı kurslar, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Halk Eğitim Merkezleri kursları, işletmelerin hizmet içi eğitim programları dönemsel ya da sürekli olarak örgün eğitime devam edemeyenler için kurslar açmaktadırlar.

Sonuç olarak Türkiye'de turizm eğitimi örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki biçimde gerçekleşmektedir. Tablo 3'te Türkiye'de örgün ve yaygın eğitimi meydana getiren tüm unsurlar verilmiştir. Bu kapsam çerçevesinde alanyazında yer alan, örgün ve yaygın turizm eğitimi konusuna detaylı bir şekilde yer vermek fayda görülmektedir.

2.3.2. Örgün Turizm Eğitimi

Türkiye'de örgün turizm eğitimi bir diplomaya yönelik olarak Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı orta öğrenim bünyesinde ve Yüksek Öğrenim Kurumu bünyesinde üniversitelere bağlı ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarından oluşmaktadır. Bu çerçevede Türkiye'de yaygın ve örgün eğitim kapsamında yapılan mesleki turizm eğitim kurumlarının türlerine göre görevlerini tanımlamak ülke gereksinimlerine göre mesleki olarak hangi tür eğitime yönelik ilişkili politikaların geliştirilmesi açısından faydalı olacaktır (Hacıoğlu, 2008: 25; Demirkol ve Pelit 2002: 4).

Türkiye'de örgün turizm eğitimin tanımlamaları ve alan yazında yer alan tanımlamalara geçmeden önce hazırlanan Şekil 6'de gösterilen Milli Eğitim Bakanlığı'nın orta öğretim seviyesi mesleki eğitimi için hazırladığı kavram haritasının incelenmesi faydalı olacaktır.

ALAN PROGRAMI (DİPLOMA)						Yeterlik Sınavı
DALLAR SINIF	DAL A	DAL B	DAL C	DAL E	DAL F	
12. SINIF	ORTAK TEMEL BECERİLER %20-15			MESLEKİ BECERİLER %80-85		4.Seviye
11. SINIF	ORTAK TEMEL BECERİLER %50			MESLEKİ BECERİLER %50		3.Seviye
10. SINIF	ORTAK TEMEL BECERİLER %80-85			GENEL MESLEKİ BECERİLER %20-15		2.Seviye
9. SINIF	ORTAK SINIF %90-95					

Şekil 7: Türkiye’de Ortaöğretim Düzeyinde Mesleki Eğitim Skalası

Kaynak: Kasapçopur vd., 2010

Şekil 7 incelendiğinde Milli Eğitim Bakanlığı bünyesine temel eğitimi tamamlayan öğrencilerin mesleki eğitim ağırlıklı orta öğretim kurumlarını seçtiklerinde, izledikleri eğitim ve öğretimin kavramsal tanımlaması görülmektedir. Bu kapsamda mesleki orta öğretim kurumlarına gelen öğrenciler, 9. sınıf seviyesinde ile diğer orta öğretim türündeki okullardaki dersleri almaktadır. 9 sınıf itibari ile öğrencilere ilk yıllarında %90-95 oranında ortak dersleri, %10-5 oranında mesleki becerileri dersleri verilmektedir. 10. Sınıf düzeyinde öğrenciler %80-85 oranında ortak temel dersleri, %20-15 oranında mesleki beceri dersleri almaktadırlar. Bu seviyede öğrenciler meslekleri ile alakalı alan seçme seviyesine ulaşırlar. 11. sınıf itibari ile mesleki beceriler dersleri ile ortak temel derslerin oranları %50 oranlarına gelerek eşitlenmektedir. Bu aşamada öğrenciler seçtikleri iş alanına dair bir branş seçme aşamasına gelerek mesleklerinde kalifiye personel olma aşamasına gelirler. 12. sınıf düzeyine ulaşan öğrenciler mesleki eğitim düzeyinde 4. seviye aşamasına ulaşırken, bu düzeyde öğrencilerin aldıkları ortak temel derslerin oranı %15-20’ye gerilerken, mesleki beceri derslerinin oranı %80-85 oranına ulaşmaktadır.

Şekil 8: Türkiye Turizm Eğitimi Hiyerarşisi
*(SBE) Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kaynak: Borat vd. (2005)'den uyarlandı.

Türkiye’de örgün turizm eğitiminin yapısal modeli Şekil 8’de görüldüğü gibidir. Bu bağlamda örgün eğitim içerisinde temel turizm eğitimi lise düzeyinde vermeye başlanmaktadır. Orta öğretim düzeyini tamamlayan öğrenciler eğitimlerine iki yıllık eğitim veren meslek yüksekokullarında yada yükseköğretim sınavlarında elde ettikleri başarı neticesinde dört yıllık turizm yüksekokullarına yada fakültelere devam etmektedirler. Dört yıllık yüksekokul ve fakülteleri başarı ile tamamlayan ve turizm alanında akademik kariyer ve araştırma yapmak isteyen öğrencilerin yönlendirildiği seviye ise, yüksek lisans ve doktora programlarıdır. Bu çerçevede Şekil 8’de verilen Türkiye turizm eğitimi hiyerarşisini oluşturan unsurların; turizm eğitimi oluşturan düzeyler hakkında açıklayıcı tanımlamalara Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Öğretim Sistemindeki Yeni Eğilimler; Yetkinlikler, Yeterlilikler, Referans Seviyeleri ve Öğrenme Çıktıları

Seviye	Yeterlilik Örnekleri
8	Doktora derecesi; Uzman profesyoneller, üst düzey yönetici ve akademisyen yeterlilikleri
7	Yüksek lisans derecesi; Uzman profesyonelleri ve üst düzey yönetici yeterlilikleri.
6	Lisans derecesi; Profesyonel ve yönetici mesleki yeterlilikleri.
5	Ön-lisans; İleri mesleki yeterlilikler.
4	Orta öğretim derecesi; tam yetkinliği olan ara eleman yeterlilikleri (yaygın eğitim sertifikası, mesleki/teknik lise diploması).

Kaynak: Borat vd. (2005)'den uyarlandı.

Bu kapsamda Tablo 4’te verilen bilgilere göre, 8. derece olarak doktora kademesi, yükseköğretim seviyesinde eğitim veren turizm ile ilgili plan ve politika oluşturma ile akademisyen yeterliliklerinin verildiği seviyedir. 7. derece olarak yüksek lisans derecesi, turizm uzmanı ve profesyonel yeterliliklerin ve üst düzey yönetici yeterliliklerinin verildiği seviyedir. 6. derece olarak Lisans derecesi, mesleki profesyonellerin ve yönetici yeterliliklerinin verildiği seviyedir. 5. derece olarak önlisans derecesi, İleri mesleki yeterliliklerin verildiği seviyedir, 4. derece olarak mesleki yetkinliği olan ara eleman yeterliliklerinin verildiği seviyedir. Bu kapsamda örgün ve yaygın öğretim kapsamında verilen turizm eğitiminin 4. seviyeden 8. seviye ye kadar tanımlamalarına izleyen bölümde yer verilmiştir.

2.3.2.1. Milli Eğitim Bakanlığı Bünyesinde Örgün Turizm Eğitimi

Orta öğretimde mesleki turizm eğitimi Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri, Anadolu Aşçılık Meslek Liseleri, Anadolu Ticaret Meslek Liseleri ve Anadolu Kız Meslek Liselerinde açılan programlarla yürütülmektedir (Boylu ve Ünlüöner, 2005: 160). Orta öğrenim düzeyindeki tüm bu okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlıdır (Hacıoğlu, 1995: 21). Bunun yanı sıra, orta öğretim seviyesinde eğitim veren aynı niteliklerde vakıf ve özel okullarda da Türkiye’de turizm eğitimi vermektedir (Hacıoğlu, 2008: 25).

Tablo 5: Türkiye’de Ortaöğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Okulların Sayıları ve Türleri

Okul Türü	Okul Sayısı
Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	106
Otelcilik ve Turizm Meslek	11
Aşçılık Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	1
Ticaret Meslek Lisesi	4
Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	11

Kaynak: Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, 2011.

Tablo 5 incelendiğinde, Milli Eğitim Bakanlığı Ticaret ve Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü bünyesinde turizm eğitimi okul türlerinin istatistikleri verilmiştir. Bu kapsamda bünyesinde turizm eğitimi veren 106 Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, 11 Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, 1 Aşçılık Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, 11 Anadolu Ticaret Meslek Lisesi ve 4 Ticaret Meslek Lisesi bulunmaktadır.

Tablo 6: Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinin Yıllara Göre Mevcut Durum

Yıllar	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
1961-1962	1	89	--
1967-1968	2	186	--
1973-1976	3	742	--
1980-1981	8	1,311	--
1990-1991	19	5,008	--
1991-1996	38	9,466	--
2000-2001	62	12,671	--
2001-2002	67	13,894	--
2002-2003	72	15,299	--
2003-2004	78	18,217	--
2004-2005	80	19,324	--
2005-2006	86	22,974	--
2006-2007	88	23,376	--
2007-2008	95	24,311	2,087
2008-2009	108	25,861	2,343
2009-2010	110	29,523	2,226
2010-2011	116	32,159	2,658

Kaynak: Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, 2011.

Tablo 6 incelendiğinde 1961 yılında 89 öğrenci ile orta öğretim düzeyinde başlanan turizm meslek eğitimi, 1970’li yıllara gelindiğinde okul sayısı 3’e, öğrenci sayısı 742’ye yükselmiştir. 1980’li yıllara gelindiğinde, okul sayısı 8’e, öğrenci sayısı 1,311’e ulaşmıştır. 1990’ların sonuna kadar okul sayısı 38’e, öğrenci sayısı 9,466’ya yükselmiştir. 2000’li yılların başında okul sayısı 62 iken, 2011 rakamlarına göre bu sayı 116’ya ulaşmıştır. Öğrenci sayıları ise 12,671 kişiden 32,159’a yükselmiştir.

Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri: Hizmet sektörü içerisinde en önde gelen ve ülke ekonomisini kalkındıracak döviz girdisinde en büyük paya sahip olan turizm sektörünün; Yiyecek İçecek Hizmetleri, Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, Eğlence Hizmetleri, Gıda Teknolojisi, Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri, Hasta ve Yaşlı Hizmetleri ve Denizcilik alanlarında sektörde görev alacak veya kendi başına iş yapabilecek, yabancı dil bilir nitelikli elemanları yetiştiren, ilköğretim üzerine 4 yıl eğitim veren okullardır (Kasapçopur vd. 2010: 111).

Anadolu otelcilik ve turizm meslek liselerinin ilk yılı, yoğun hazırlık sınıflarında ağırlıklı yabancı dil eğitim verilerek geçmekte, bu eğitim takip eden sınıflarda da devam etmektedir. Hazırlık sınıfını başarı ile geçen öğrenciler 1. ve 2. sınıflarında ortak olarak mesleğe giriş ve mesleği yönlendirme eğitimi almaktadırlar. 3. sınıf itibari ile öğrenciler beceri, istek ve yeteneklerine göre branş seçerek ilgi

dersleri alırlar (Sevgi, 1992: 24). Okullarda okutulan ilgili branşlar Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7: AOTML’lerinin Alan ve Dal Programları

BÖLÜMLER	BRANŞLAR
Yiyecek ve İçecek Hizmetleri	Mutfak
	Servis
	Pastacılık
	Bar
	Host / Hosteslik (Uçak, Tren ve Otobüs)
Konaklama ve Seyahat Hizmetleri	Ön Büro
	Kat Hizmetleri
	Rezervasyon
	Operasyon
Eğlence Hizmetleri	Animatörlük
	Çocuk Animatörlüğü
Gıda Teknolojisi	Gıda Kontrol
	Süt İşleme
	Sebze ve Meyve İşleme
	Hububat İşleme
	Zeytin İşleme
Güzellik ve Saç Hizmetleri	Çay Üretimi ve İşleme
	Saç Bakımı
	Güzellik Hizmetleri
Hasta ve Hizmetleri	Vücut Bakımı ve Masaj
	Yaşlı Bakımı
	Hasta Bakımı
Denizcilik	Engelli Bakımı
	Yat Kaptanlığı

Kaynak: Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, 2011.

Anadolu otelcilik ve turizm meslek liselerinin eğitim ve öğretimde buldukları programlar: yiyecek ve içecek hizmetleri, konaklama ve seyahat hizmetleri, eğlence hizmetleri, gıda teknolojisi, güzellik ve saç hizmetleri, hasta ve hizmetleri ve denizcilik’ bölümleridir. Anadolu otelcilik ve turizm meslek liselerinde bu programlar kapsamında öğrencilere, alanı ve mesleği ile ilgili temel bilgi ve becerileri kazandırmanın yanı sıra, yeniliğe ve değişime uyum sağlayabilen, çevresindeki insanlarla sağlıklı iletişim kurabilen, hedeflerini belirleyip bunlara ulaşmak için girişimlerde bulunabilen, yaratıcı, gelişime ve eleştiriye açık ve meslekî yeterliklere sahip bireyler yetiştirilmesi hedeflenmiştir (Kasapçopur vd. 2010, 111).

Anadolu Aşçılık Meslek Liseleri: Türk ve dünya mutfaklarında istihdam edilecek, yabancı dil bilen, vasıflı aşçıları yetiştiren, öğrencileri hem sektöre hem de ilgili yükseköğretim programlarına hazırlayan 4 yıllık eğitimi kapsayan mesleki turizm eğitim liseleridir (Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, 2011).

Anadolu Ticaret Meslek: Anadolu Ticaret Meslek Liselerinde, Türk Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak; öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplumun sorunlarını tanıtmak, çözüm yolları aramak ve yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırma amacına yönelik, meslekî ve teknik alanlarda mesleki beceri kazandıran, öğrencileri ilgi, beceri ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda hayata, iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlayan programlar uygulayan orta öğretim kurumlarıdır. Uygulanan programlar ile öğrencilere, Muhasebe ve Finansman, Pazarlama ve Perakende, Büro Yönetimi ve Sekreterlik ve Bilişim Teknolojileri alanlarında kamu ve özel sektörde görev alacak veya kendi başına iş yapabilecek, yabancı dil bilgisi ve becerileri kazandırma amaçlanmıştır. Bunun yanında okullarda yeniliğe ve değişime uyum sağlayabilen, çevresindeki insanlarla sağlıklı iletişim kurabilen, hedeflerini belirleyip bunlara ulaşmak için girişimlerde bulunabilen, yaratıcı, gelişime ve eleştiriye açık ve meslekî yeterliklere sahip bireyler yetiştirilmesi hedefleyen okullardır (Kasapçopur vd. 2010, 110).

Anadolu Kız Meslek Liseleri ve Kız Teknik Liseleri: İlköğretim okulu üzerine öğrenim veren Anadolu Teknik Liselerinin öğretim süresi 4 yıldır. Bu okullarda, orta öğretim düzeyinde ortak bir genel kültür kazandırmayı amaçlayan genel kültür dersleri ile birlikte meslekî ve teknik alanlarda meslekî bilgi ve becerilerin verilmesini ve öğrencileri hayata, iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlayan programlar uygulanmaktadır. Kız meslek liselerinin dokuzuncu sınıflarında, ilgili mevzuata göre bazı derslerden belirli bir başarı ortalamasını tutturana öğrenciler, isterlerse onuncu sınıftan itibaren teknik liseye ayrılarak öğrenimlerini devam ettirirler. Meslek alanlarının gerektirdiği seviyede yabancı dil ve meslekî bilgi ve beceriler de verilmektedir. Bu okullardan “teknisyen” unvanı ile mezun olanlar, alanları ile ilgili iş yerlerinde çalışabilecekleri gibi, isterlerse yükseköğrenim kurumlarına da devam edebilirler. (Kasapçopur vd., 2010: 108; Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, 2011).

2.3.2.2. Yüksek Öğretim Kurumu Bünyesinde Örgün Turizm Eğitimi

Yükseköğretim kurumunun bünyesinde örgün olarak turizm eğitimi ön lisans, lisans ve lisansüstü olarak verilmektedir. Çalışmanın izleyen bölümünde söz konusu yükseköğretim seviyelerinin tanımı, kapsamı, içerikleri ve istatistikî sayıları hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Ön Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi: Turizm ile ilgili eğitim veren Meslek Yüksek Okulları, turizm eğitime yönelik ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan iki yıl süren ve uygulamaya yönelik ders dönemi ile birlikte bazı programlarda bir yılı hazırlık olmak üzere, üç yıl süre ile eğitim veren yükseköğretim kurumlarıdır (Demirkol ve Pelit 2002: 5). Meslek yüksekokullarında Turizm-Otelcilik programı, seyahat programı rehberlik programı ve yeni açılan animasyon ve yatçılık programlarında verilen eğitimle ara kademe yönetici ve meslek personeli yetiştirmek amaçlanmaktadır (Bayraktar ve Üzümcü, 2004: 81). Türkiye’de önlisans düzeyinde 91 üniversitede eğitim verilmektedir. Bu anlamda YÖK’e bağlı 72 Devlet Üniversitesi, 19 Vakıf Üniversitesi (KKTC dâhil)’nine meslek yüksekokullarına öğrenci alınmaktadır. Bu bağlamda 91 üniversitenin bünyesinde bulunan 152 meslek yüksekokulunda 172 turizm ile alakalı bölüm yer almaktadır (ÖSYM, 2012).

Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi: Turizm eğitiminde lise düzeyini tamamlayan öğrencilerin yükseköğretimde dört yıl turizm eğitim alacakları okullar yönetici ya da eğitimci düzeyinde bireyler yetiştirmektedir. Yönetici düzeyinde personellerin yetişmesi için bu okullarda, çağdaş turizm anlayışına göre müşterilerin her türlü gereksinimini karşılayabilmek, sorumluluk yükleme, problem çözme, plan ve proje geliştirme ve çok yönlü hizmet verebilmek amacı ile nelerin yapılması gerektiği konularında eğitim verilmektedir. Ayrıca öğrenciler mezuniyet sonrasında üniversitelerde eğitimci veya araştırmacı olabilmektedir (Bayraktar ve Üzümcü, 2004: 81). Bu bağlamda, Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumlar, çeşitli yıllarda kurulmuş ve çeşitli safhalardan geçmişlerdir. Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların gelişimine kısaca bakıldığında, ilk olarak karşımıza Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu çıkmaktadır (Ünlüönen ve Boylu, 2005: 20).

2011-2012 eğitim ve öğretim dönemi içerisinde Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren üniversitelerde okul ve program projeksiyonları Tablo 8, 9 ve 10’da verilmektedir.

Tablo 8: Yükseköğretim Kurumu Bünyesinde Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Üniversiteler

Şehir	Üniversite Adı	Şehir	Üniversite Adı
1	Adıyaman Adıyaman Üniversitesi	28	Kastamonu Kastamonu Üniversitesi
2	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	29	Kırklareli Kırklareli Üniversitesi
3	Afyon Afyon Kocatepe Üniversitesi	30	Kocaeli Kocaeli Üniversitesi
4	Antalya Akdeniz Üniversitesi	31	Mersin Mersin Üniversitesi
5	Eskişehir Anadolu Üniversitesi	32	Muğla Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
6	Erzurum Atatürk Üniversitesi	33	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
7	Ankara Atılım Üniversitesi*	34	Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi
8	Balıkesir Balıkesir Üniversitesi	35	Nevşehir Nevşehir Üniversitesi
9	Ankara Başkent Üniversitesi*	36	İstanbul Okan Üniversitesi*
10	İstanbul Beykent Üniversitesi*	37	İstanbul Özyeğin Üniversitesi*
11	Ankara Bilkent Üniversitesi*	38	Denizli Pamukkale Üniversitesi
12	İstanbul Boğaziçi Üniversitesi	39	Sakarya Sakarya Üniversitesi
13	Mersin Çağ Üniversitesi*	40	Konya Selçuk Üniversitesi
14	Çanakkale Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	41	Edirne Trakya Üniversitesi
15	Adana Çukurova Üniversitesi	42	İzmir Yaşar Üniversitesi*
16	İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi	43	İstanbul Yeditepe Üniversitesi*
17	Düzce Düzce Üniversitesi	44	Antalya Uluslararası Antalya Üniversitesi*
18	İzmir Ege Üniversitesi	45	Türkistan Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi
19	Kayseri Erciyes Üniversitesi	46	Kırgızistan Manas Üniversitesi
20	Eskişehir Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	47	Kıbrıs Doğu Akdeniz Üniversitesi*
21	Ankara Gazi Üniversitesi	48	Kıbrıs Girne Amerikan Üniversitesi*
22	Tokat Gazi Osman Paşa Üniversitesi	49	Kıbrıs Lefke Avrupa Üniversitesi*
23	Giresun Giresun Üniversitesi	50	Kıbrıs Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi*
24	İstanbul Haliç Üniversitesi*	51	Kıbrıs Yakın Doğu Üniversitesi*
25	İstanbul İstanbul Üniversitesi	52	Mardin Mardin Artuklu Üniversitesi
26	İstanbul İstanbul Arel Üniversitesi*	53	Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi(Bakü)
27	İstanbul İstanbul Ticaret Üniversitesi*	54	Kırgızistan İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi

Kaynak: ÖSYM, 2012.

***Koyu (Bold)** olarak verilen üniversite adları vakıf üniversiteleridir.

Tablo 8’e göre Yükseköğretim Kurumu bünyesinde eğitim veren 188 devlet ve vakıf üniversitesi içerisinde, turizm alanında lisans düzeyinde eğitim veren üniversitelerin Türkiye dağılımına bakıldığında, toplam 54 Üniversite’de eğitim verilmektedir. Tablo 8’de yer alan üniversitelerin 32’i Devlet Üniversitesi, 13’ü Vakıf Üniversitesi, 5’i Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ve 4’ü Türki Cumhuriyetlerde olmak üzere toplam 54 üniversite turizm eğitimi bulunmaktadır.

Tablo 9: Türkiye’de Turizm Eğitimi Veren Üniversitelerdeki ilgili Bölümlerin Örgütleniş Biçimi

Örgütleniş Biçimi	Sayı
Ekonomi Fakültesi	1
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	4
İktisat Fakültesi	1
İşletme Fakültesi	7
Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesi	1
Ticari Bilimler Fakültesi	3
Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu	4
Turizm Fakültesi	8
Turizm İşletmeciliği ve Bilişim Bilimleri Yüksekokulu	1
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu	21
Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu	3
Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	7
Uygulamalı Sosyal Bilimler Yüksekokulu	1
Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu	1
Toplam	63

Kaynak: ÖSYM, 2009; ÖSYM, 2012.

Tablo 9’a bakıldığında 54 üniversite bünyesinde bulunan turizm okullarının örgütleniş biçimi verilmektedir. Turizm eğitimi veren bu okullar 12 farklı isim altında örgütlenmişlerdir. Bu kapsamda 54 üniversitede turizm eğitimi 38 yüksekokul ve 25 fakülte bünyesinde gerçekleştirilmektedir. Bu programların örgütleniş biçimleri şu şekildedir; Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu bünyesinde 21 adet, Turizm Fakülte bünyesinde 8 adet, İşletme Fakülte bünyesinde 7 adet, Ticari Bilimler Fakülte bünyesinde 3 adet, Uygulamalı Bilimler Yüksekokul bünyesinde 7 adet, Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokul bünyesinde 1 adet, İktisat Fakülte bünyesinde 1 adet, iktisadi ve İdari Bilimler Fakülte bünyesinde 4 adet, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokul bünyesinde 3 adet, Turizm ve Otelcilik Yüksekokul bünyesinde 4 adet, Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakülte bünyesinde 1 adet, Ekonomi Fakülte bünyesinde 1 adet, Uygulamalı Sosyal Bilimler Yüksekokul bünyesinde 1 adet, Turizm İşletmeciliği ve Bilişim Bilimleri Yüksekokul bünyesinde 1 adet olmak üzere turizmle ilgili bölüm ve program bulunmaktadır.

Tablo 10 incelendiğinde toplam 63 yükseköğretim kurumunda yer alan fakülte ve yüksekokul bünyelerinde toplam 18 farklı alanda ve branşta 97 adet turizm eğitimiyle ilgili lisans düzeyinde eğitim veren program yer almaktadır.

Tablo 10: Üniversitelerin Fakülte ve Yüksekokul Bünyesinde Yer Alan Turizm Programları

	Programlar	Sayı
1	Animasyon	1
2	Gastronomi	1
3	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	4
4	Konaklama İşletmeciliği	15
5	Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği	1
6	Konaklama ve Turizm İşletmeciliği	1
7	Otel Yöneticiliği	1
8	Rekreasyon Yönetimi	1
9	Seyahat İşletmeciliği	8
10	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	2
11	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği	1
12	Turist Rehberliği	2
13	Turizm İşletmeciliği	18
14	Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	10
15	Turizm Rehberliği	6
16	Turizm ve Otel İşletmeciliği	13
17	Turizm ve Otelcilik	3
18	Yiyecek ve İçecek İşletmeciliği	9
	Toplam	97

Kaynak: ÖSYM, 2009; ÖSYM, 2012.

Bünyesinde turizm programı bulunan 54 üniversitede 18 farklı isim altında toplanan toplam 97 program bulunmaktadır. Bu programlar isim ve sayı olarak; Konaklama İşletmeciliği 15 adet, Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği 1 adet, Konaklama ve Turizm işletmeciliği 1 adet, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği 2 adet, Seyahat İşletmeciliği 8 adet, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği 1 adet, Yiyecek ve İçecek İşletmeciliği 9 adet, Turist Rehberliği 2 adet, Turizm Rehberliği 6 adet, Gastronomi ve Mutfak Sanatları 4 adet, Gastronomi 1 adet, Rekreasyon Yönetimi 1 adet, Otel Yöneticiliği 1 adet, Turizm ve Otel İşletmeciliği 13 adet, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik 10 adet, Turizm İşletmeciliği 18 adet, Turizm ve Otelcilik 3 adet, Animasyon 1 adet olarak belirlenmiştir.

Yüksek Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi: Lisansüstü düzeyde verilen turizm eğitiminin amacı, modern turizmin sosyal, iktisadi ve teknik özellikteki karmaşık problemlerini çözebilecek, değişik faktörlerin etkinliğini değerlendirerek soyutlama, sentez ve karar verme gücüne sahip yönetici ve araştırmacıları yetiştirmektir (Olalı, 1984: 206). Olsen ve Khan (1989)'a göre, lisansüstü turizm eğitiminin iki genel amacı vardır. Bunlardan birincisi; öğrencilere kariyer kazandırmak, ikincisi ise turizm sektöründe orta ve üst düzey yönetici, eğitimci,

danışman ve araştırmacı yetiştirmektedir. 2012-2013 eğitim ve öğretim döneminde 28 üniversite bünyesinde yüksek lisans eğitimi veren üniversiteler Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: Yüksek Lisans Düzeyinde Turizm Eğitim Veren Üniversiteler

Üniversite Adı	Ana Bilim Dalı	Enstitü	İl
1 Adnan Menderes Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği ve Otel.	Sosyal Bilimler E.	Aydın
2 Afyon Kocatepe Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği ve Otel.	Sosyal Bilimler E.	Afyon
3 Akdeniz Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği ve Otel.	Sosyal Bilimler E.	Antalya
4 Anadolu Üniversitesi	Turizm ve Otel İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	Eskişehir
5 Atatürk Üniversitesi	Turizm ve Otel İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	Erzurum
6 Atılım Üniversitesi	Turizm Yönetimi	Sosyal Bilimler E.	Ankara
7 Balıkesir Üniversitesi	Turizm ve Otel İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	Balıkesir
8 Beykent Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	İstanbul
9 Dokuz Eylül Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	İzmir
10 Düzce Üniversitesi	Turizm ve Otel İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	Düzce
11 Gazi Osman Paşa Üniversitesi	Turizm ve Otel İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	Tokat
12 Gazi Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği Turizm İşletmeciliği Eğitimi	Sosyal Bilimler E. Eğitim Bilimleri E.	Ankara Ankara
13 Girne Amerikan Üniversitesi	Tourism & Hospitality Managment	Sosyal Bilimler E.	Girne
14 Hacettepe Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	Ankara
15 Haliç Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	İstanbul
16 İstanbul Teknik Üniversitesi	Turizm Tasarımı ve Yönetimi	Sosyal Bilimler E.	İstanbul
17 İstanbul Ticaret Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	İstanbul
18 İstanbul Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	İstanbul
19 Mardin Artuklu Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	Mardin
20 Mersin Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	Mersin
21 Muğla Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	Muğla
22 Mustafa Kemal Üniversitesi	Turizm ve Otel İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	Hatay
23 Necmettin Erbakan Üni.	Turizm İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	Konya
24 Nevşehir Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	Nevşehir
25 Okan Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	İstanbul
26 Sakarya Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	Sakarya
27 Yaşar Üniversitesi	Turizm ve Otel İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	İzmir
28 18 Mart Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Sosyal Bilimler E.	Çanakkale

Kaynak: Yüksek lisans, 2012 ve ilgili üniversitelerin web sitelerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 11 incelendiğinde Türkiye turizm eğitiminde yüksek lisans düzeyinde 28 üniversitenin sosyal ve eğitim bilimleri enstitülerinde turizm alanında yüksek lisans eğitim programı bulunmaktadır. Bunlardan 20’si devlet, 6’sı vakıf üniversitesi ve 2 KKTC’deki vakıf üniversitelerin bünyesinde yer almaktadır.

Doktora Düzeyinde Turizm Eğitimi: Turizm eğitiminde doktora eğitimi, turizm disipliniinde akademik başarı için araştırma yapmak ve alana dair problem

çözmek, öğretim ve iletişim becerileri geliştirmek akademik olarak en ileri ve üst seviyede bilgiye sahip olmak ve bu yolla turizm sektörünün ilerlemesine bilimsel olarak katkı da bulunmak amacıyla verilen turizm eğitimidir (Demirkol ve Pelit 2002: 6). Bu konuda Olsen ve Khan (1989)'a göre ise doktora düzeyindeki turizm eğitiminin temel amacı; bir disiplin olarak turizmle ilgili akademik araştırmalar yapmak, problem çözmek ve öğretim-iletişim yeteneklerini geliştirmektir.

Tablo 12: Türkiye’de Doktora Düzeyinde Turizm Eğitim Veren Üniversiteler

	Üniversite Adı	Ana Bilim Dalı	İl
1	Adnan Menderes Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	Aydın
2	Akdeniz Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	Antalya
3	Anadolu Üniversitesi	Turizm ve Otel İşletmeciliği	Eskişehir
4	Atatürk Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	Erzurum
5	Balıkesir Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	Balıkesir
6	Dokuz Eylül Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	İzmir
7	Gazi Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Ankara
8	İstanbul Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	İstanbul
9	Mersin Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Mersin
10	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Konya
11	Sakarya Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği	Sakarya

Kaynak: Yüksek lisans, 2012, ilgili üniversitelerin web sitelerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 12’ye göre Türkiye turizm eğitim içerisinde doktora düzeyinde Turizm eğitimi veren 11 üniversite ve 11 anabilim dalı yer almaktadır. Doktora düzeyinde eğitim veren kurumlar; Adnan Menderes Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi’dir. (Yüksek lisans, 2012).

Çalışmanın izleyen bölümünde Türkiye’de örgün turizm eğitimi alamamış bireylerin turizm alanında eğitimlerini tamamladıkları eğitim şekli olan yaygın turizm eğitim kavramından ve Türkiye’deki uygulamaları hakkında bilgilere yer verilecektir.

2.3.3. Yaygın Turizm Eğitimi

Yaygın turizm eğitimi Türkiye’de turizm sektöründe istihdam edilmelerine rağmen turizm mesleğine eğilimleri olmayan işgörenlere meslek ile ilgili bilgilerin aktarılması, becerilerin kazandırılması kapsamında uygulanan ve geniş halk kitlelerinin de turizm konusunda eğitilmesidir (Bozok, 1992: 44). Yaygın turizm eğitimi Öncüer (2006)’e göre, turizm bilincinin ve ekonomisinin kamunun her katmanına aktarılması, turizm sektöründe mesleki eğitim almamış bireylerin sahip oldukları mevcut bilgi

birimlerine yeni, çağdaş eğitim ve öğretim metotları ile bilgilerin aktarılma çalışmalarıdır.

Türkiye’de yaygın mesleki turizm eğitimi kültür ve turizm bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Anadolu Üniversitesi açık öğretim sistemi – uzaktan eğitim, AB eğitim ve gençlik programları dairesi başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (İŞ-KUR), özel kuruluşlar, meslek kuruluşları, üniversite ve vakıflar aracılığı ile verilmektedir (Hacıoğlu vd., 2008: 58). Tablo 13’te Türkiye turizminde yaygın mesleki eğitim konusunda eğitim veren birimler verilmiştir.

Tablo 13: Türkiye’de Yaygın Turizm Eğitiminin Verildiği Kurum ve Kuruluşlar

1	Turizm Bakanlığı
2	MEB (TUREM, Çıraklık Eğitimi ve Halk Eğitim Merkezleri)
3	İŞKUR
4	Meslek Kuruluşları (TOBB vb.)
5	Açık Öğretim Fakültesi
6	Sosyal Kuruluşlar (TUGEV, TÜRES vd.)
7	Üniversiteler (Sertifika Programları)
8	Belediyeler
9	Sendikalar
10	Özel Eğitim Kurumları (Kurslar)
11	Meslek Odaları
12	İşletmeler (Hizmet içi Eğitim)
13	Diğer

Kaynak; Ünlüöner ve Boylu, 2005: 15; Hacıoğlu vd.(2008: 13)’nin kaynaklarında alıntı yapılarak ve mevcut değişiklikler de göz önüne alınarak tablo düzenlenmiştir.

Tablo 13’e göre Türkiye’deki yaygın turizm eğitimine bakıldığında 14 yakın kurum ve kuruluşun bu alanda eğitim verdiği görülmektedir. Bunlardan büyük bir kısmı devletin organları tarafından, diğer kısmı ise sivil toplum örgütleri tarafından organize edilmektedir.

Olalı (1982)’nin yapmış olduğu turizm eğitiminin gerekliliğini vurgulayan maddeler ışığında (bkz.: Sayfa 24) hizmet sektörü dünyada en hızlı ve dinamik bir şekilde gelişen ve genişleyen alanı turizm endüstrisidir. Ancak bu hızlı büyüme sektörel anlamda bir gelişme kaydetmiş olmasına rağmen, turizm endüstrisinde hizmet verecek personelin eğitimi aynı hızla gelişme göstermemektedir. Bu kapsamda alan yazında turizm eğitimi ve öğretim programlarında yaşanan sorunlara izleyen bölümde yer verilmiştir.

2.3.4. Turizm Öğretim Programlarındaki Genel Sorunlar

Turizm temelde misafir ağırlama, boş zaman değerlendirme, spor faaliyetleri ve aktivite yönetimi gibi özel yetenek isteyen konuları içerisine alan, geniş ve kapsamlı bir sektördür. Bu anlamda bakıldığında, turizm kapsadığı konular itibari ile sadece temel işletme konularını olan; muhasebe, pazarlama vb. içine alan bir bilim alanı değil, daha çok uygulamalı bir bilim alanı olarak düşünülmektedir (Solnet, Robinson ve Cooper, 2007: 66-67). Buna bağlı olarak sektörün ihtiyaç duyduğu nicelik ve niteliklerde gerekli bilgi ve beceriye sahip işgören ihtiyacı çok ağır bir biçimde hissedilmektedir (Korpi ve Mertens, 2004). Bu anlamda sektör için aranan işgörenler içinde iyi eğitim almış, nitelikli beceri eğitimine sahip, coşkulu ve çalışma heyecanı ile dolu olması turizm sektörü için oldukça önemlidir (Jiang ve Tribe, 2009).

Freeland (2000)'in yapmış olduğu bir çalışmaya göre, turizm sektöründe turizm eğitimi almış ve bu anlamda gerekli bilgi ve beceriyi kazanmış işgörenlerin istihdam edilmeleri turizm sektörü açısından en doğru olandır. Bu anlamda bakıldığında son 10 yıl içerisinde dünyada turizm eğitimi almış, nitelikli işgörelere olan ihtiyacın ortaya çıkması, hükümetleri ve insanlarında, turizm içerisinde iyi kariyer olanakları görerek okul kurma ve tercih etme hususunda bir politika izlemeye yönelmiştir. Bu bağlamda meydana gelen işgören ihtiyacının giderilmesi üzere, turizm alanında eğitim veren kurumların ortaöğretim, önlisans, lisans ve lisansüstü programlarında çok geniş bir yelpazede turizmin birçok alanına dair kurslar ve bölümler açılmaktadır (Wang vd., 2010: 48). Ancak bu eğitim kurumlarında programların var olması esasında yıllardan beri süre gelen mevcut programlardaki öğretim programlarının içeriği ve tasarımının, nasıl yapılması gerektiği bir sorun olarak uzun zamandan beri tartışılmaktadır. Bu tartışmalar; turizm eğitimi için hazırlanan öğretim programlarının standartlaşmamasını ve farklılaşmaması sorunu üzerinedir (Cooper, Shepherd ve Westlake, 1996; Amoah ve Baum, 1997; Airey ve Johnson, 1999; Tan ve Morgan, 2002; McKercher, 2002; Airey, 2005). Bu sorunun temeli ise turizm eğitimi veren kurumların öğretim programlarının, tüm ülke içerisinde aynı olmamasıdır. Bu kapsamda sorunun nedenleri Jenkis (1980)'e göre; eğitim kurumlarında mevcut okutulan öğretim programlarının birçoğunun, esasında eğitim kurumunun kültürünü, akademisyenlerinin tecrübelerini ve ilgili oldukları alanları yansıtmaması ve bu nedenlere bağlı olarak oluşturulmaktadır (Jenkis, 1980: 239).

Turizmin dünyadaki gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomiler için önemli bir sektör olmasına rağmen, bu ülkelerin turizm eğitiminde karşılaştığı en genel beş sorun alanyazında şu şekilde yer almaktadır (Molina ve Taulet, 2008: 61):

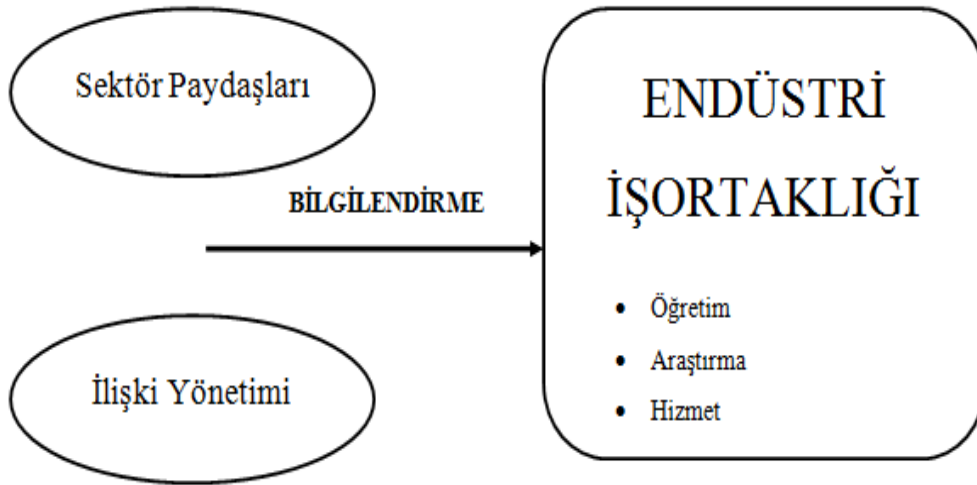
- Dünya’da turizm eğitimi veren kurum, kuruluş ve akademisyenlerin, ideal turizm eğitim için gereken müfredat hakkında, ortak bir fikir birliğinin yok denecek kadar az olması (Airey ve Johnson, 1999; Ernawati, 2003),
- Turizm içerisinde iş gören devir hızının yarattığı sorunlar (King, vd. 2003; Szivas, vd., 2003).
- Turizm endüstri ile turizm akademik çevrelerinin aralarında, bilgi ve görüş alışverişini engelleyen iletişim kopukluğu (Cooper, 2006),
- Alanda yaşanan temel soru, kurum ve kuruluşlarda verilen turizm eğitiminin, önemi ve etkisi yadsınamaz olan sektör işbirliği ile yapılmamasıdır (Leslie ve Richardson, 2000),
- Uluslararası bir ihtiyaç olarak ortaya çıkan küresel bir turizm müfredatı ve buna bağlı olarak mezunların küresel dünyada turizme kolaylıkla entegre olması gibi turizmi ilgilendiren eğitim sorunlarının milletlerarası bir platformda görüşülmesinin ihtiyacı (Richards, 1998).

Araştırmacılar tarafından yapılan bu tespitlerin çıkış noktası, turizm sektöründeki işverenlerin ağırlıklı olarak turizm sektörü için işlevsel olan, temel becerilere sahip işletme alanında ihtisas yapmış ve sektöre yönelik eğitim veren kurumların hiçbirine devam etmemiş insanları istihdam ettikleri görülmektedir (Dale ve Robinson, 2001). Bu anlamda işverenler, hiçbir turizm eğitimi almamış kimseleri, yine hayatının hiçbir evresinde turizm eğitimi almamış ancak iş tecrübesi yüksek amirler tarafından eğitilmelerini sağlamayı daha çok tercih etmektedirler (Molina ve Taulet, 2008: 61). Diğer bir taraftan yönetim personeli kapsamında verilen eğitimlere bakıldığında, turizm endüstrisinin ihtiyaç duyduğu yönetici eğitimi ile bu düzeyde turizm eğitimi veren kurumların sağladığı eğitim arasında büyük bir boşluk bulunmaktadır. Bir örnek ile açıklamak gerekirse, Birleşik Krallıklarda yükseköğretim düzeyinde eğitim veren kurumlar, sektörün ihtiyaç duyduğu iletişim, muhasebe, maliyet ve liderlik yeteneklerini geliştirici eğitimlerin yerine işletme, ekonomi vb. alanlar üzerine yöneldiklerinden turizm endüstrisi tarafından ağır bir şekilde eleştirilmektedir (Amoah ve Baum, 1997: 6).

Esasında turizm eğitiminde karşılaşılan tüm sorunların temelinde, ayrı birer taraf gibi duran turizm çevresi ve dünya turizm eğitiminin ortak bir platform çerçevesinde esas problemleri olan turizmin artan sorunları ve eğitim konusunda bir araya gelememeleridir (Amoah ve Baum, 1997: 6). Turizm doğası gereği uygulamalı bir bilim olması sebebiyle akademisyenlerden, öğrencilerden ve öğretim programlarından, turizm endüstrisi ile iç içe yakın ilişki kurularak, kendilerini geliştirmeleri ve turizm endüstrisinden fayda sağlamaları gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Cooper ve Westlake, 1998). Fakat turizmin eğitiminin uygulamalı bir bilim olarak, turizm endüstrisi ile eğitim kurumları arasında bir stratejik ortaklık olması gerekliliği vurgulansa da, eğitim kurumları halen bu konuda işi şansa bırakan, geleceğe yönelik bir vizyon oluşturmayan (Busby, 2005) bu konuya yeteri kadar odaklanmayan bir tavır sergilemektedirler (Cooper ve Westlake, 1998; Solnet, 2004). Bu tutumlarının temelinde ise müfredatta var olan yaz stajı uygulamaları ile temel olarak bu işbirliğinin turizm sezonunda öğrencilere yaptırılan staj uygulaması ile var olduğu söylemektedirler. Ancak yıllardan beri uygulanan yaz aylarında stajyerlik uygulaması asıl hedefine ulaştığı tartışmalı bir konudur (Pelit ve Güçer, 2006; Emir, Pelit ve Arslan, 2010). Yürürlükte olan stajyerlik uygulamaları sektördeki iş ortaklarının bu konuya bakış açıları ucuz iş gücü olarak görmelerine sebep olmaktadır. Bu kısır döngü içerisinde eğitim kurumlarının bu uygulamanın daha çok stajlarında öğrencilerin kapsamlı olarak işletmelerde usta öğreticilerin yanında yer alarak bir iş tecrübesi almaları gerekliliği üzerinde görüş belirtmişlerdir ancak aksi yaşanmıştır. Tüm bunların bir sonucu olarak turizm eğitimi veren kurumların, sektöre karşı her zaman tutumu önyargılı olmaktadır. Bu ön yargılarının temel sebebi olarak; turizm işverenlerinin turizm endüstrisinde yükselme trendinde olan turizm dışında eğitim alan kimseleri istihdam etmeleridir. İşverenlerin ise turizm eğitimcilerinin önyargılı düşüncelerine karşı en önemli argümanları; turizm okullarında eğitim alanların, turizm işverenlerinin sektör için gerekli gördükleri donanımlara sahip olmamalarına belirtmeleridir. Bir başka sorun ise turizm eğitimi alan bireylerin mezuniyetten çok kısa bir süre sonra başka sektörlere doğru yönelmeleridir. Esasında bu problem turizm okullarında okutulan derslerin aslında sektörün gerçeği ile örtüşmemesinden kaynaklanan bir tartışma oluşturmaktadır. Bu problemin sebebi Barron ve Maxwell (1993: 5-8)'e göre öğrencilerin sektöre bakış açıları ile sektörde edindikleri tecrübeleri arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Bu yaratan olgu ise görsel ve yazılı

medyada turizm endüstrisinin görsel yanının aslından daha görkemli ve etkileyici biçimde insanları kariyer tercihlerinde etkilemesidir. Bu yaşanan sorunlar ve olumsuzlukların çözümünde izlenecek yollardan biri; turizm endüstrisi ve eğitim kurumları arasında öğretim programları ve işbaşı eğitimleri ile bütünleşmiş bir şekilde dizayn ederek bir bileşke oluşturmak. Örneğin Kanada'nın Ontario eyaletinde Georgian Teknoloji ve Uygulamalı Sanatlar Üniversitesi'nde okutulan öğretim programları turizm endüstrisi içerisinde gelen bir alan uzmanı tarafından dizayn edilmektedir (Burton, 1988).

Konuyu bir başka bakış açısından değerlendiren Avustralya Queensland üniversitesindeki turizm okulu, yeni bir model geliştirmiştir. Bu modeli geliştiren üniversitenin oluşturduğu stratejinin sonuçlarına göre, sektör paydaşları teorisi ve ilişki yönetimi kavramları birleştirilerek öğretim, araştırma ve eğitim hizmeti için endüstriyel bir iş ortaklığı kurulmalıdır (Solnet ve Robinson, 2007: 67). Bu konuya daha bir açıklık getirmesi üzere, Şekil 9'un incelenmesi yerinde olacaktır.

Şekil 9: Queensland Üniversitesi Turizm Okulunun Hükümet ve Endüstri İşbirliği Stratejisi

Kaynak: Solnet, Robinson ve Cooper, 2007: 67

Şekil 9'dan çıkartılacak sonuca göre, turizm uzmanlaşma yalnızca eğitim kurumları ve turizm sektörü arasında, turizmin paydaşları ile iletişimi ve bilgi yönetimi mümkün kılarak oluşturulacak çok yakın bir ilişki neticesinde gerçekleşecektir. Bu da sonuç olarak işverenlerin, turizm alanında endüstrinin ihtiyaç duyduğu temel ve bazı özel yeteneklere sahip turizm mezunlarını istihdamı ile sonuçlanacaktır. Aslında bu yalnızca turizm endüstrisinin işlevsel gelişmesini

sağlamayacak, üstelik turistlerin bu anlamda memnuniyet düzeylerini de arttıracaktır (Dale ve Robinson, 2001).

Turizm eğitimi veren yükseköğretim kurumları için en önemli paydaşlar sektör temsilcileri olmalıdır. Bu anlamda turizm eğitiminin en iyi şekilde gelişebilmesi için sektör temsilcilerinin bizzat kendilerine turizm öğretim müfredatlarını şekillendirme çalışmalarına direkt müdahale etme imkânı verilmelidir. Çünkü turizm öğrencileri kendilerini sektörde en iyi şekilde gösterebilmek ve temsil edebilmek üzere en iyi eğitimi hak etmekte ve eğitimleri süresince sektörde iyi bir iletişim kurabilme ve etki yaratabilmek ihtiyacıdadırlar (Crispin ve Robinson, 2001). Varlığı kesinlikle yadsınamaz olan sektör, okul ve öğrenci ilişkisinde öğrenim süresince en etkili ilişkiyi yakalayabilmek için ilişki yönetimi yaklaşımı ile hangi uygulamanın daha iyi ve kazançlı olacağını belirlenmesi daha faydalı olacaktır (Jain vd., 2003).

Bu çerçevede, Cooper ve Westlake (1998) yaptıkları çalışma sonrasında turizm okullarındaki öğretim programlarının, turizm paydaşlarının ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde günün şartlarına uygun, esnek ve bu şartlara cevap verebilen niteliklere sahip olmaları gerektiğini vurgulamışlardır. Bu kapsamda son birkaç yıl içerisinde öğretim programlarının öğrenciye daha etkin öğrenme ve sektöre uyumluluk sağlanmasına yönelik, öğretim programlarına çok daha fazla gerekliliğine yönelik, bir eğilim olduğu görülmektedir (Christou, 1999).

Konuyla ilgili olarak buraya kadar yapılan açıklamaların bir sonucu olarak iyi bir turizm eğitimi için gerekli olan, turizm öğretim programlarının çağdaş dünyanın gereklerine uygun olarak sürekli bir biçimde revize edilmedir. Bu kapsamda yapılacak öncelikle öğretim programlarının değerlendirilmesi ve yeniden düzenlenmesidir. Bu kapsamda çalışmanın izleyen kısmında öğretim programlarının değerlendirilmesi üzerine, alan yazında yer alan model ve öneriler incelenmiştir.

3. ÖĞRETİM PROGRAMLARI DEĞERLENDİRMESİ

Küreselleşen dünyada, dev boyutlara ulaşan rekabet koşullarının yaratmış olduğu ortamlar, gelecek kuşakların bu sistemler içerisinde var olabilmeleri için eğitim ve öğretim programlarının, bu rekabetçi koşullara uygun kalitede olması gerekliliği yadsınamaz bir gerçektir (Tan ve Morgan, 2001; Aloï vd., 2003; Khilji vd., 2010). Üstelik mevcut küreselleşme ortamı, ciddi rekabet ortamları oluşturmasının yanı sıra yeni kuşakları birçok tehdit ile karşı karşıya bırakmakta ve çözüm ortamı için gerekli

fırsat ve stratejik plan gerekliliğini arttırmaktadır (Leslie, 1993; akt.; Tagbor ve Ap, 2010: 2). Bu anlamda ilgi sektörler ve özellikle işletme üzerine eğitim veren yükseköğretim kurumları bu rekabetçi ortam koşullarında bir avantaj ve sürdürülebilirlik kazanmak için yeni yollar bulmalıdırlar. Bu kapsamda öğretim programları, küresel dünyanın güncel gereksinimleri kapsamak koşuluyla sürekli gözden geçirilmeli ve yeniden düzenlenmelidir (Wiles ve Bondi, 2007; Oliva, 2009). Ekonomik ve sürdürülebilirlik adına en güncel öğretim programını yapmak için turizm sektöründen ve turizmle ilgili Sivil Toplum Kuruluşlarına yenilik ve yeni fikirler için sürekli olarak bir entegrasyona ihtiyaç vardır (Tagbor ve Ap, 2010: 2).

Eğitimin sahip olmuş olduğu özellikler, eğitim sisteminin çıktıları ya da ürünleri, tüm toplumsal sistemlerin işleyişini ve verimliliğini etkilemektedir. Buda eğitimin içerisinde yer alan bireylerin sahip oldukları özellikleri de belirlemektedir. Bu nedenle eğitimde niteliğin geliştirilmesi, ülkedeki yürütme organı tarafından belirlenen eğitim politikalarının temel hedefi ve bu politikalara dayalı kararların uygulanması eğitim kurumlarının da temel amacı olmalıdır. Eğitim kurumlarının belirlenen amacı ve amaçlara ulaşabilmesi, tamamıyla programı uygulayan eğitimciler ve öğrenciler ile başarıya ulaşabilir (Yüksel, 2010: 1).

3.1. EĞİTİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARININ TANIMI VE KAPSAMI

Eğitim programı tüm eğitsel programları bünyesinde barındıracak nitelikte geniş ve kapsamlı olarak çocuklara, gençlere ve yetişkinlere yönelik milli eğitimin amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik yapılan tüm faaliyetlerdir (Varış, 1978: 17). Öğretim programı öğrenme amaçlarının sıralandığı ve konu ile ilgili çıktıların yazılı olduğu bir dokümandır (Mylona, 1995). Öğretim programı, ne öğrenilmeli, nasıl öğretilmeli ve öğrenmeyi tamamlamak ve değerlendirmek için planları vb. özellikleri içinde barındırmaktadır (Tagbor ve Ap, 2010: 3). Eğitim kurum ve kuruluşlarında, öğrencilere okutulacak derslerin konularını, bu derslerin amaçlarını, kaç saat okutulacağını, öğretim metot ve tekniklerini göstermesi amacıyla hazırlanan çalışmalardır (Ertuğrul, 2010).

Eğitim kurum ve kuruluşlarında şu anda öğretim programı diye adlandırdığımız çalışmaları, önceden müfredat programı olarak bilinmekteydi. Ancak müfredat programları günümüzde kullanılan öğretim programlarından birkaç konu ile farklılık göstermekteydi. Müfredat programlarında amaçlar, ilkeler, metot ve teknikler

belirtilmemektedir. Ancak eğitimcinin öğreteceği konular detaylı bir biçimde müfredat programları içerisine konulmaktaydı (Ertuğrul, 2010). Bu bağlamda öğrencilerin ve onları eğiten eğitimcilerin uygulamaya yönelik olarak sahip oldukları tek enstrüman öğretim programlarıdır. Bu kapsamda eğitim ve öğretim programlarının amaçlarına ulaşarak ulaşmadığı önemli bir sorudur. Böylece eğitimcilerin ellerindeki enstrümanları belli süreler içerisinde değerlendirmeleri gerekmektedir. Bu kapsamda bu alanda çalışmaları olan araştırmacıların ortaya koydukları değerlendirme modelleri hakkında izleyen bölümde bilgi verilmiştir.

3.2. ÖĞRETİM PROGRAMI DEĞERLENDİRME VE DEĞERLENDİRME MODELLERİ

Yapılan eğitim ve öğretim programlarının tanımlamalarının ışığında öğretim programı değerlendirme kavramının da açıklanması gerekmektedir. Değerlendirme, geniş kapsamda bir öğretim programı konusunda karar vermek için bilginin toplanması ve kullanılması olarak tanımlanabilir. Program değerlendirmesi, alternatif kararlara varmak için yararlı bilginin betimlenmesi sürecidir. Değerlendirme özel bir program ile ilgili eğitim kararları vermede kılavuzluk yapması için bilginin araştırılması, elde edilmesi ve iletişimsel hale getirilmesi sürecidir. Değerlendirme, öğretim programı geliştirme, öğretim programları hakkında karar verme ve yargıda bulunmak için yararlı bilgiyi betimleme, elde etme ve kullanma sürecidir (McCormick ve James, 1983: 158)

Sistem yaklaşımlarının eğitim ve öğretim alanına uygulanması ile birlikte, eğitim ve öğretim; girdi, süreç, çıktı ve kontrol basamaklarından meydana gelen bir “sistem” biçiminde algılanmaya başlanmıştır. Meydana getirilen bu sistemin devamlılığını sağlayabilmek ve sistemin çıktılarına bakarak süreçleri hakkında bilgi elde etmek ve bir neticeye ulaşmak amacıyla ortaya konulan tüm çalışmalar “değerlendirme” olarak tanımlanmaktadır. Eğitim ve Öğretim etkinliklerinin değerlendirilmesi oldukça eski bir geçmişe sahip olsa da, sistematik program değerlendirme etkinliklerinin örgün ve yaygın eğitimin yaygınlaşması ve test tekniklerinin gelişmesi ile başladığı söylenebilir (Uşun, 2009: 350).

Bu anlamda program değerlendirmenin yapılması gerekliliğinin maddeler halinde Stake (1975) tarafından aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Doküman analizi için,

- Öğrenci değişimini kaydetmek için,
- Kurumsal hareketliliği sağlamak için,
- Aksaklıkları ortaya koymak için,
- Yönetimsel karar verme sürecini gerçekleştirmek için,
- Düzeltmeyi kolaylaştırmak için ve
- Öğretme öğrenme anlayışını geliştirmek içindir.

Öğretim programları değerlendirilmesinde yukarıda sayılan amaçlara ulaşmak üzere, her bir öğretim programların sahip olduğu unsurların tek tek incelenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, öğretim programı değerlendirme modeli olarak bu alanda yazılan kaynaklar kadar birbirinden tamamen farklı ya da az benzerlikler barındıran modelin olduğu bilinmektedir. (Karakoyun, 2008: 25). Bu konuya Norris (1990) şöyle bir yorum getirmektedir “sınıflandırma sistemi, amacın özelliği ve biçimine göre çeşitlenmektedir. Farklı türde amaçlar farklı türde değerlendirmeleri gerektirmektedir” (Norris, 1990: 101).

Bu bağlamda, şimdiye kadar geliştirilen tüm değerlendirme modellerinin verilmesinin başlı başına bir alan çalışması olacağından, kapsam ve kullanılabilirliği bakımından, öne çıkan değerlendirme modellerin tanımının yapılması daha uygundur. Alanyazında öne çıkan değerlendirme modelleri olarak; hedefe dayalı, farklar yaklaşımı, uygunluk ve olasılık, girdi-süreç-ürün, cevap vermeye dayalı, uzmanlık/eleştiri ve son olarak katılımcı yönlendirmeli değerlendirme modellerinin araştırmalarda en sıklıkla kullanılanlar olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda adı geçen değerlendirme modelinin içerikleri genel hatları ile takip eden bölümde sunulmuştur.

3.2.1. Sistemlere Dayalı Değerlendirme Modeli

Eğitimde program değerlendirme yaklaşımlarından olan sistemlere dayalı değerlendirme yaklaşımı, uygulandığı öğretim program hakkında yalnızca yöneticilere bilgi sağlar. Bu yönüyle de sistemlere dayalı değerlendirme modeli yönetim yönelimli değerlendirme modeli olarak ta bilinmektedir. Bunun gerekçesi, değerlendirmeden elde edilen bilginin iyi bir karar verme sürecinin temel parçası olması ve değerlendirme uzmanının yöneticilere, idarecilere, okul yönetimlerine, öğretmenlere ve eğitimde değerlendirmeye ihtiyacı olan herkese hizmet ederek en iyi şekilde eğitime katkıda bulunmasıdır. Bu yaklaşım program ile ilgili alınacak kararlar ve karar vericileri de dikkate alarak değerlendirme sonuçlarını kimin kullanacağına, nasıl

kullanacağına ve sistemin hangi yönleri ile ilgili kararlar alınacağına açıklık getirir (Fitzpatrick, Sanders ve Worthen, 1997: 97).

Yönetime dayalı program değerlendirme yaklaşımının dayandığı temel ilkeler şunlardır (Fitzpatrick, Sanders ve Worthen, 2004):

- Öğretim Programı değerlendirmenin planlanmasında ve yürütülmesinde programın amaçlarından çok program yöneticilerinin kararları dikkate alınır.
- Öğretim Programı değerlendirmede, programın girdi, süreç ve çıktı boyutlarının her birine ilişkin kararların alındığı bir sistem yaklaşımı benimsenir,
- Öğretim Programının değerlendirilmesinde farklı karar vericiler ve buna bağlı olarak alınması gereken farklı kararlar vardır. Bu nedenle değerlendirme sonuçlarını kimlerin kullanacağı, ne amaçla ve nasıl kullanılacağı açıklığa kavuşturulur ve
- Sistemlere Dayalı bir program değerlendirmenin başarısı, değerlendiriciler ile karar vericiler arasındaki iletişim, etkileşim ve takım çalışmasının niteliğiyle doğrudan ilişkilidir.

Sonuç olarak yönetim yönelimli değerlendirme modellerinde, öğretim programın hedefleri esas odak nokta değildir. Bu değerlendirme modelini, yöneticilerle çok yakın çalışan değerlendirme uzmanlarının, yöneticinin program ile ilgili almak zorunda olduğu kararlara açıklık getirir. Daha sonra alınacak her alternatif kararın avantajları ve dezavantajları hakkında yeterli bilgiyi toplar. Değerlendirme işleminin başarısı değerlendirme uzmanları idareciler arasındaki takım çalışmasının kalitesine bağlıdır (Worthern, Sanders ve Fitzpatrick 1997: 98).

Bu yaklaşımı destekleyen kuramcılar ve değerlendirme modeli izleyen paragrafta açıklanmıştır.

Stufflebeam'in Bağlam, Girdi, Süreç, Ürün (CIPP) Modeli: Stufflebeam'in hedefe dayalı program değerlendirme yaklaşımlarına alternatif olarak geliştirdiği ve bir eğitim programının değerlendirilmesinde, programın amaçlarından çok program yöneticilerinin kararlarını merkeze koyduğu program değerlendirme modelini Çevre-Girdi-Süreç-Ürün (ÇGSÜ) (Context-Input-Process-Product, CIPP) modeli olarak adlandırmıştır (Stufflebeam, 2003). Stufflebeam, bu modelin geliştirilmesinde Henry

Bernard, Horace Mann, William Torey Harris ve Carleton Washburne'ün yönetim kuramına ilişkin yaptıkları çalışmalardan etkilenmiştir.

Bu model, oldukça kapsamlı ve çok yönlüdür. Stufflebeam'e göre değerlendirmenin amacı, program hakkında karar verme yetkisine sahip olan kişilere bilgi vermektir (Ornstein, 1988: 261). Program geliştirme sürecinde yetkililerin programla ilgili, dört alanda karar vermesi gerekir (Erden, 1998: 13):

- Planlama ile ilgili kararlar,
- Yapılandırma ile ilgili kararlar,
- Uygulama ile ilgili kararlar ve
- Yeniden düzenleme ile ilgili kararlardır.

Bu kararlara dayanak olacak bilgilerin toplanması için öğretim programının uygulaması dört farklı aşamada gerçekleşmektedir. Bu modelin değerlendirilmesi dört aşamadan meydana gelmektedir (Stufflebeam, 2002; Uşun, 2009: 353). Bahsi geçen aşamalar sırası ile şunlardır (Stufflebeam, 2002):

- Koşullar ve çevrenin değerlendirilmesi,
- Girdinin değerlendirilmesi,
- Sürecin değerlendirilmesi,
- Ürünün değerlendirilmesi ve
- Son değerlendirmedir.

Süreç değerlendirmeye önem veren bu modelin amacı değerlendirmenin bütün stratejisine ve onun bileşenlerine bakmak ve şu sorulara cevap aramaktır (Gilchrist & Roberts, 1974: 91):

- Değerlendirme tasarımı düzgün bir şekilde işliyor mu?
- Olası problem noktaları nerelerdir ve nasıl çözümlenebilir?
- Bilgi toplamanın daha etkin yolları var mıdır?

Sistemlere dayalı değerlendirme modeli kapsamında Stufflebeam'in Bağlam, Girdi, Süreç, Ürün (CIPP) Modeli'nin incelenmesinin ardından, çalışmanın izleyen kısmında katılımcı yönlendirmeli değerlendirme modelleri ve uygulayıcıları hakkında bilgilere yer verilecektir.

3.2.2. Katılımcı Yönlendirmeli Değerlendirme Modelleri

Birleşik Devletler’de 1960’lı yıllarda öğretim programlarının değerlendirmesinin devlet tarafından denetlenmeye başlanmasından sonra birçok değerlendirme kuramcısı program değerlendirme çalışmalarında bildikleri ya da uyarladıkları konservatif bilim felsefesini, sosyal bilimlerde kullanılan yöntemleri ve eğitim alanında yapılan araştırmaları kullanmışlardır. Buna karşın 1967 yılında Stake, Scriven, Eisner, Stufflebeam gibi program değerlendirme uzmanları duysuz ve mekanik olarak nitelendirdikleri bu değerlendirme yaklaşımlarının eğitim alanında kullanılmasına karşı çıkmışlardır (Mathison, 2005). Bu kapsamda geleneksel değerlendirme yaklaşımlarına eleştirel bir bakış açısıyla bakan bu araştırmacılar, birçok program değerlendirme çalışmasında araştırmacı tarafından öğretim programının uygulandığı mekan görülmeksizin ve o ortamda bulunulmaksızın değerlendirildiğini belirtmişlerdir. Birçok araştırmacı ve eğitimci yapılan eleştirileri haklı bulmuş ve yapılan çalışmalarda elde edilen tüm nicel verilerin, tabloların ve şekillerin gerçekte neyi yansıtmak istediği ile eleştiriler başlamıştır. Geleneksel program değerlendirme uygulamalarına karşıt yapılan tüm eleştirilerin temelinde insan etkeninin değerlendirme çalışmalarında eksik bırakıldığıdır. Sonuç olarak değerlendirmelerde öğretim programı paydaşlarının katılımını ve program etkinliklerinde ve uygulama ortamında bizzat deneyimleri vurgulayan yeni bir değerlendirme yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Katılımcı odaklı program değerlendirme yaklaşımı olarak adlandırılan ve 1970’li yıllardan sonra hızla yaygınlaşan bu genel yaklaşımın temel amacı bireye yönelik hizmetlerle ilgili beklentileri, sorunları ve çözümleri gözlemlemek ve tanımlamaktır (Yüksel, 2010: 69).

Responsive Models adı ile anılan bu model Türkçe çevirisi ile “cevap veren modeli” olarak bilinen öğretim programı değerlendirme modelidir. Bu modelde değerlendirme sonuçları, araştırmaya katılanların iddiaları, kaygıları ve yazıp kaydettiklerine dayanır (Worthern, Sanders ve Fitzpatrick 1997: 166-167):

Bu modelde katılımcılar:

- Programı yapanlar ve destekleyenler,
- Programdan yararlananlar (hedef gruplar) ve
- Kurbanlar (programdan atılanlar) olarak yer alırlar

Bu modeli uygulayan büyük örnekler:

- Parlett'in Aydınlatıcı (Illuminative) Değerlendirmesi,
- Wolf'un Düşmanca (Adversarial) Değerlendirmesi ve
- Guba ve Lincoln'ün Dördüncü Nesil (Fourth-Generation) Değerlendirmesi'dir.

Parlett ve Hamilton'un Aydınlatıcı Değerlendirme Modeli: Bu değerlendirme modeli yeni bir programın nasıl işlediğini, farklı okullardaki uygulanma biçimlerinin ve bu okullardaki uygulama farklılıklarının, ortaya çıkan olumlu ve olumsuz koşulları, akademik, teknik ve mesleki vb. gelişmeleri nasıl etkilediğini inceleyerek ortaya çıkarmayı hedeflemektedir (Uşun, 2009: 355).

Wolf'un Karşıt (Adversial) Değerlendirme Modeli: Wolf tarafından ortaya atılan ve hem "Sistemik" hem de "Hümanistik" yaklaşımın özelliklerini taşıyan "Aksiyon Araştırması" bunlardan biridir. Bu model, hem araştırma hem de değerlendirme etkinliklerini kapsar (Ornstein ve Hunkins, 1988). Bu program değerlendirme modelinin amacı, programın sonuçlarını değerlendiren en az iki ekip tarafından toplanan verilerin tartışmasını yapmaktır. Öğretim programını değerlendiren ekiplerin hangisinin daha iyi örnek olay ortaya koyduğu ve daha iyi bir yönetim gösterdiğine, tayin edilen hakem heyeti tarafından karar verilmektedir (Uşun, 2009: 356).

Program değerlendirme çalışmanın uygulama kısmı ise döngüsel 4 aşamadan oluşmaktadır. Bunları Ornstein ve Hunkins (1988) dört şekilde sıralamaktadır;

- Amaçların/hedeflerin belirlenmesi (öğretmenler ve öğrenciler için),
- İzleme araçlarının saptanması,
- Verilerin nasıl yorumlanacağına yansıtılması ve
- Sürecin etkinleştirilmesi ve sürekli hale getirilmesidir.

Eisner'in Eğitsel Uzmanlık/Eleştiri Modeli: Bu program değerlendirme modeli, 1975 yılında Eliot Eisner tarafından ortaya konulmuştur. Bu modelin var olan diğer modellerden farklı olarak nitel ağırlıklı araştırma yaparak değerlendirme çıktıları sağlamaktadır. Buna göre Eisner (1985) program değerlendirmeyi güzel sanatlarda yapılan değerlendirmelere benzer bir şekilde açıklamaktadır. (Uşun, 2009: 357).

Eisner (1985)'in modeli, eğitsel eleştiri ve uzmanlık üzerine tasarlanmıştır ve yeni programların bir sonucu olarak, zengin ve nitelikli bir eğitsel yaşantılar tasvir etmeye yöneliktir. Eisner (1985)'e göre, eğitsel eleştiri işlemlerini uygulamak için değerlendirme yapanların şu sorulara cevap araması gereklidir:

- Öğretim yılı süresince okulda yeni programın sonucu olarak neler gerçekleşti?
- Önemli olaylar yada durumlar nelerdi?
- Bu durumlar nelerden kaynaklandı?
- Katılımcılar bu durumlara nasıl tepkiler verdiler? ve
- Öğrenciler yeni programın uygulanmasından neler öğrendiler?

Eisner (1985), okullarda yapılan öğretim etkinliklerinin etkili ve tarafsız biçimde değerlendirilebilmesi için alanında uzmanlaşmış kişilere gereksinim olduğunu belirtmiştir. Eisner'in modeli, birbiriyle ilişkili üç süreci kapsamakta ve aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Ornstein ve Hunkins, 1988; Marsh ve Willis, 2007; Uşun, 2009: 357):

- Betimleme,
- Yorumlama ve
- Değerlendirmedir.

Stake'in Uygunluk Modeli: Robert Stake tarafından 1967 yılında geliştirilen uygunluk ve olasılık modelinin iki aşamada uygulanır: Tasvir Etme ve Karar Verme'dir. Stake modeli olarak bilinen bu modelin uygulanmasında iki tür veriye ihtiyaç vardır. Bunlar; değerlendirecek kimsenin tasviri gözlem sonuçları ve değerlendirilecek faaliyetlerle ilgili uygun ölçütlerin listesidir. Elde edilen bu verilen ışığında veriler karşılaştırılarak, hedeflenen amaçlara ulaşmak için farklar yorumlanmaktadır (Uşun, 2009: 357).

Değerlendirme tartışmasında Robert Stake, düzenli ve düzensiz değerlendirmeyi birbirinden ayırır. Stake'e göre eğitimciler değerlendirme yaparken sezgisel normları ve görelî yargıyı dışta tutarak eğitimcilerin düzenli değerlendirmenin temel ilkeleri oluşturmalıdır. Çünkü düzenli değerlendirme süreçleri eğitimcileri nesnel sonuçlara götürür. Değerlendirme uzmanları yalnızca programda yer alan değişik alanlardan insanların yoğun katılımının da programa yansdığı görüşünü paylaşmaktadırlar (Ornstein, 1988: 259).

Scriven'in Hedefsiz Değerlendirme Modeli:1972 yılında Micheal Scriven tarafından geliştirilen bu model, özelden genele doğru bir değerlendirme üzerine odaklanarak, programın çıktılarını inceleyerek ve bunların istenilen amaçlara uygun olup olmadığını araştırır. Bu modelde bir öğretim programından istenilen sonuçlardan çok, reel sonuçları üzerine odaklanmaktadır. Ayrıca bu modelde değerlendirici, öğretim programı ekibi ve yöneticileriyle çok az bir bağlantı kurar ve değerlendirici programın amaç ve hedeflerinden de bilgi sahibi değildir (Uşun, 2009: 357).

Katılımcı yönlendirmeli değerlendirme modelleri incelenmesinin ardından, çalışmanın izleyen kısmında “Stake'in İhtiyaca Cevap Vermeye Dayalı Değerlendirme Modeli” ve uygulayıcısı hakkında bilgilere yer verilecektir.

3.2.3. Stake'in İhtiyaca Cevap Vermeye Dayalı Değerlendirme Modeli

“Cevap Verici Değerlendirme” Robert Stake tarafından yaygınlaştırılan bir modeldir. Bu modeli destekleyen program değerlendirme uzmanları, çıktılardan daha çok program etkinlikleri ve süreçler ile ilgilenir. Bu etkinlikler ve süreçler esnasında düzenli ve standart iletişimden ziyade düzenli olmayan ve doğal iletişime dikkat çekerler (Ornstein ve Hunkins, 1988: 267; Uşun, 2009: 357). Bu modelin temel amacı paydaşların sorunlarını, dillerini, çevresel koşullarını ve standartlarını ortaya koymaktır. Bu modelde paydaşlar; ebeveynler, toplum üyeleri, öğretmenler, öğrenciler, program değerlendiriciler farklı konumdaki insanlar – dışarıdan uzmanlar, gazeteciler, psikologlar ve kaynak sağlayan temsilciler, değerlendirmelerden etkilenen farklı bireyler de araştırmanın başat paydaşları öğretmenler ve öğrenciler kadar değerlendirmenin yürütülmesine iştirak edebilir (McNeil, 1996: 270; Uşun, 2009: 357).

Bu kapsamda her bir öğretim programının öncelikli olarak belli bir sonuca ulaşmak veya bir oluşumu gerçekleştirmek için birbirini izleyen olayların ya da durumların akışı için bir sürece gereksinimi vardır. Eğitim sürecini, birbirini izleyen ve birbiri üzerine biriken öğrenme ve öğretme olaylarından meydana geldiği için birbirini izleyen öğrenmelerin oluşturduğu sürece eğitim diyebilmek için, bu öğrenmelerin belli bir hedefe ya da hedefler dizisine ulaşmak amacı ile yapılması gerekmektedir. Ortaya konulan her öğrenme ve öğretme süreci eğitim olarak nitelendirilemediğinden, eğitim süreçlerinin temel öğeleri olmalıdır. Bu kapsamda eğitimin temel öğelerini Fidan ve Erden (1993) şöyle vermektedirler; “Amaç, Öğretme

ve Öğrenme Etkinlikleri ve Değerlendirme” dir. Bu kapsamda Fidan ve Erdem (1993) tarafından verilen bu temel öğelerin tanımlamalarının da yapılması gerekmektedir.

Stake’in ihtiyaca cevap vermeye dayalı değerlendirme modeli üzerine alan yazında yer alan tanımlama ve bilgilendirmelerin ardından izleyen bölümde Hedefe dayalı değerlendirme modelleri üzerinde durulmuştur.

3.2.4. Hedefe Dayalı Değerlendirme Modelleri

Hedefe Dayalı Değerlendirme modelleri genellikle amaca dayalı program değerlendirme yaklaşımları olarak ta ele alınmaktadır. Bu yaklaşımın altında yer alan program değerlendirme modelleri, program hedeflerinin belirlenmesi ve bu hedefler doğrultusunda gerçekleşen çıktıların değerlendirilmesini temel alır. Yapılan değerlendirmeler programın hedeflerinin revize edilmesinde ve ulaşılmak istenen hedef davranışların biçimlenmesindeki değerlendirme süreçlerinin belirlenmesinde kullanılmaktadır (Mathison, 2005). Hedefe dayalı program değerlendirme yaklaşımı kapsamında yer alan öğretim programı değerlendirme modelleri alan yazında, bu modellerin ilk ortaya koyan araştırmacıların isimleri ile anılır (Yüksel, 2010: 36-37). İzleyen bölüm içerisinde hedefe dayalı model geliştiren araştırmacılar ve modelleri üzerinde durulmuştur.

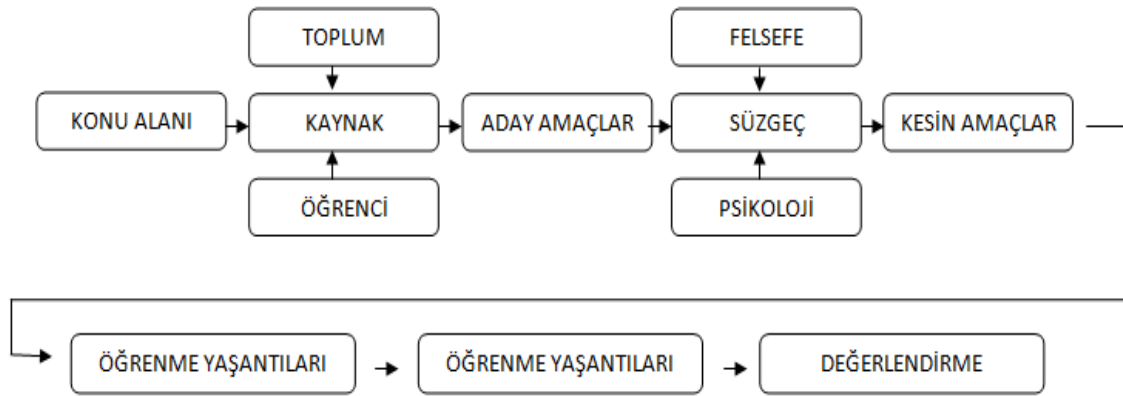
Tyler’in Değerlendirme Modeli: Ralf Tyler’in 1930’lu yıllarda yaptığı ve uzun süreli ve kapsamlı değerlendirme çalışması olarak bilinen dört yıl ilköğretim, dört yıl ortaöğretim olmak üzere sekiz yıllık bir sürede yürüttüğü *Sekiz Yıl Çalışması*’nda ilk kez kullanmıştır (Tanner ve Tanner, 1975: 319; Riles, 2002; Fitzpatrick, Sanders ve Worthen, 2004). Çalışması kapsamında 30 ilköğretim ve ortaöğretim okulu, 300 kolej ve üniversitede gerçekleştirdiği bu çalışmasında, değerlendirmenin eğitimde ilk kez bu kadar kapsamlı ele alınması, değerlendirmenin ilk kez belirli bir sistematik içinde yürütülmesi açısından yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde en önemli değerlendirme çalışmalarından biri olarak kabul edilmiştir (Riles, 2002; Mathison, 2005).

Tyler değerlendirme modeline göre, bir öğretim programı değerlendirmesi programda yer alan bilgilerin değerlendirilmesi çok, programın hedeflerinin karşılaştırması şeklinde olmalıdır. Bu kapsamda Tyler’in bu model yaklaşımı, her biri birbirini etkileyen öğrenme sistemlerinin düzenlenmesi, dâhil olmak üzere eğitimin birçok yönünü etkilemiştir (Uşun, 2009: 352).

Tyler geliştirdiği program değerlendirme modelinde, beklenen hedefler ile gerçekleşen öğrenci performansı arasındaki farkın ortaya çıkartılmasıyla, öğretim programdaki eksikliklerin giderilmesini ve bilgilerin öğretim programı geliştirme sürecinde kullanılmasını amaçlamıştır. Tyler öğretim programları geliştirme amacıyla geliştirdiği modelinde, programın amaç, öğrenme yaşantıları ve değerlendirme olmak üzere üç temel ögesinden söz etmekte ve amaçların, öğrencilere kazandırılmak istenen davranışları; öğrenme yaşantısının, öğrencilerin istedik davranışları kazanmaları için geçirmeleri gereken yaşantı ve etkinlikleri; değerlendirmenin ise amaçlara ulaşma derecesini belirlemek üzere yapılan etkinlikleri kapsadığını belirtmektedir (Erden, 1998). Tyler (1993: 1) program geliştirmede cevaplandırılması gereken 4 temel soruya yer vermiştir. Bunlar;

- Okulun gerçekleştirmek istediği eğitimsel amaçlar nelerdir?
- Bu amaçların gerçekleştirilmesi için hangi eğitim tecrübeleri bireylere kazandırılmalıdır?
- Eğitim tecrübeleri etkili olarak nasıl düzenlenmelidir?
- Ulaşılmak istenen amaçlar ne ölçüde gerçekleştirilmiştir?

Tyler (1993)'ın ortaya koymuş olduğu değerlendirme soruların daha açıklanabilir bir biçimde görmek için Şekil 10 incelenmelidir.

Şekil 10: Tyler'in Program Geliştirme Modeli

Kaynak: Erişen, 1997: 164

Şekil 10 incelendiğinde Tyler'in ortaya koymuş olduğu hedef amaçlı program değerlemesi, ilk aşamada hedef kitleyi belirlemek ile başlamaktadır. Ardından hedef kitleye kazandırılmak istenen özellikler, felsefe ve psikoloji bilimlerinin süzgecinden

geçirilir ve planlanan hedeflerin hayata geçirilmesi üzere öğrenme yaşantıları planlanır. Ardından, değerlendirme modelinin en son aşaması olarak, kaynağın yani hedef kitlenin, belirlenen hedeflere kazandırmak istenilen özelliklerin kazandırılıp kazandırılmadığı sınav, anket, görüşme, seminer vb. ölçme teknikleri ile değerlendirilerek yapılır.

Hedefe dayalı değerlendirmede üzerinde durulması gereken en önemli husus, süreç içerisinde değerlendirmedeki hedef kitlenin rolüne dikkati çekerek, sürecin her aşamasına mümkün olduğunca hedef kitlenin de dâhil edilmesi gerektiğini savunmuştur (Saylor, Alexander ve Lewis, 1981: 7).

Metfessel-Michael Değerlendirme Modeli: Metfessel ve Michael 1967 yılında Tyler'in geliştirdiği program değerlendirme modelinden etkilenerek yeni bir program değerlendirme modeli geliştirmişlerdir (Yüksel, 2010: 39). Bu değerlendirme modeli Tyler'in değerlendirme modelinden farklı olarak alternatif ölçme araçlarının seçimine daha fazla ağırlık vermesi ve performansın amaçlarla karşılaştırılması yerine, belirlenen mevcut standartlar ile karşılaştırılması olduğunu belirtmektedir. Metfessel ve Michael geliştirdikleri değerlendirme sürecini sekiz adımda sırasıyla şöyle açıklamışlardır (Ornstein, 1988: 256):

- Eğitim dünyasındaki eğitimciler, yöneticiler, öğrenciler ve sıradan vatandaşların dolaylı ya da doğrudan değerlendirmede yer almasını sağlamalı,
- Genelden özele doğru aşamalı olarak sıralanan hedeflerin yoğun paradigmasını geliştirmeli,
- İkinci aşamada oluşturulan özel hedefleri programda uygulanabilir bir biçime dönüştürmeli,
- Belirlenen hedeflerin ışığında programın etkililiğini bireyler üzerinden ölçebilecek ölçme araçları geliştirmeli,
- Programın uygulandığı sürece, test ve diğer uygun araçları kullanarak düzenli gözlemler yapılmalı
- Toplanan bilgileri analiz edilmeli,
- Programı felsefi anlamda değerlendirebilmede kullanılacak standartları ve değerleri açıklanmalı,

- Toplanan bilgilere dayanarak programın ileriye yönelik uygulanabilirliği konusunda öneriler geliştirmeli ve
- Programın temellerinden olan genel hedefler, özel hedefler, yaşantılar ve araç-gereçlerin genel değerlendirmesi yapılmalıdır.

Buradan elde edilecek sonuçlar belli bir alanda eğitim gören öğrencideki gelişim ve değişimleri değerlendirmeye yarayacaktır. Ayrıca programın tümünün etkililiğini değerlendirmek söz konusu olacaktır.

Provus'un Farklar Yaklaşımı Modeli: Tyler geleneğinden gelen diğer bir değerlendirme modeli de Malcolm M. Provus'un 1960'lı yılların sonunda yaptığı değerlendirme çalışmaları sonucu geliştirdiği modeldir. Provus bu çalışmalarında Pittsburgh devlet okullarındaki okuma programlarının etkililiğini değerlendirmiştir. Her ne kadar çalışması yönetim tabanlı bir değerlendirme modeli olsa da, Provus'un çalışmasının temel dayanakları Tyler'in modeline dayanmaktadır (Provus, 1969; akt., Yüksel, 2010: 41). Ortaya konan bu model sistem yönetimi kuramına dayalı değerlendirmeyi Provus dört bileşen ve beş adımlı değerlendirme önermesi sunar. Bu dört bileşen aşağıdaki gibi sıralanır (Ornstein ve Hunkins, 1988: 257):

- Program standartlarını belirlemek,
- Program performansını belirlemek,
- Performans ile standartları kıyaslamak ve
- Performans ile standartlar arasında farkın olup olmadığını kıyaslamaktır.

Bahsi geçen dört birleşen; program standartlarını belirleme, programın performansını belirleme, performans ve standartları karşılaştırma ve performans ve standartlar arasında bir fark olup olmadığının belirlenmesi olarak açıklanmıştır (Uşun, 2009: 358). Provus (1969) değerlendirme modelin beş aşamalı değerlendirme safhası şu şekilde sıralanmaktadır:

- Tasarım → Tasarım Ölçütleri
- Kurma → Oluşturma Uygunluğu
- Süreçler → Süreçler Süreç Ayarlaması
- Ürünler → Ürünler Ürün Değerlendirmesi
- Maliyet → Maliyet Kıyaslama ve Maliyet-Fayda

Bu program değerlendirme sürecinde, elde edilen farklarla ilgili bilgiler aşama aşama karar verme durumunda olan karar vericilere bildirilir ve buna göre karar seçenekleri; sonraki aşamaya gitmek, önceki aşamanın kullanılabilirliğini (recycle) sağlamak, programı baştan başlatmak ya da performans ve standartları değiştirmek veya programı sonuçlandırmaktır (Ornstein ve Hunkins, 1988: 257-258).

Provus'un geliştirdiği değerlendirme modelinin üç temel özelliği bulunmaktadır. Bu özellikleri Provus şöyle belirtmektedir (Provus, 1969; akt., Yüksel, 2010: 41):

- Değerlendirme standartlara dayalı olarak yürütülmelidir. Değerlendirmede temel alınacak standartlar paydaşların ortak kararıyla kesinleştirilmelidir,
- Program değerlendirmede aşamalar sonunda elde edilen performans ile önceden belirlenen standartlar arasında bir çelişki veya fark olup olmadığı belirlenmelidir,
- Değerlendirmenin amacı programın durumuna dönük veriler sağlamak olduğundan elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda program devam ettirilmeli, geliştirilmeli veya sonlandırılmalıdır.

Hedefe dayalı değerlendirme modellerinde Tyler'in, Metfessel-Michael'in ve Provus'un hedefe dayalı değerlendirme modellerinin ortaya koymuş olduğu, değerlendirilecek öğretim programının belirlenen amaçları, içeriği, öğrenme ve öğretme etkinlikleri ve değerlendirme boyutları istenilen hedefe uygun olup olmadığını ölçmektir. Bu kapsamda Türkiye'deki turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesi üzerine yapılan araştırmada, R. Tyler'in ortaya koymuş olduğu hedefe dayalı değerlendirme modelinden faydalanılacaktır. Bu değerlendirme modeli içerisinde değerlendirmede bakılacak boyutlar; amaç, içerik, öğrenme ve öğretme etkinlikleri ve değerlendirmedir. Bu boyutların tanımlamaları izleyen bölümde verilmiştir.

Amaç: Eğitim bir ya da bir dizi amaca ulaşmak için yapılmaktadır. Amaçlar eğitim sürecine giren kişinin davranışlarında, dolayısıyla kişiliğinde meydana gelmesi istenilen farklılaşmaları belirlemektir. Eğitilecek kişinin davranış ölçütlerini ortaya koymaktır. Amaçların gerçekleştirilmesi toplumun istediği insan tipinin yetişmesi demektir. Eğitim sürecine giren kişinin kişiliğinin bazı yönlerinin, amaçların gösterdiği doğrultuda değişmesi ve gelişmesi beklenmelidir. İnsan kişiliğini etkilemeyen ve kalıcı olmayan değişimler eğitim değeri taşımamaktadır.

Öğrenme ve Öğretme Yaşantıları: Eğitimin amaçları öğrenme yoluyla gerçekleştirilir. Öğrenmenin içeriğini amaçlar belirler. İçerik kültürden kültüre değişebilir. Fakat öğrenme olayı evrenseldir. Eğitim sürecinde öğrenme, öğretme yoluyla gerçekleştirilir. Öğrenme ve öğretme birbiriyle iç içe olan etkinliklerdir. Öğrenmede öğrenenin öğretilmede ise öğreticinin ağırlığı daha fazladır. Bu kapsamda tanımlama içerisinde yer alan öğrenme, öğretme ve öğretim kavramlarının tanımlamaları verilmedi (Bloom,1995):

Öğrenme; ürün olarak ele alındığında, geçirdiği yaşantıların sonucu olarak kişinin davranışlarında oluşan bir dereceye kadar kalıcı nitelikteki değişimlerdir. Süreç olarak ele alındığında, bir dereceye kadar kalıcı nitelikteki davranış değişimlerine neden olacak etkileşimler bütünüdür.

Öğretme; en geniş anlamıyla öğrenmeyi sağlama etkinlikleridir. Öğretme bilinçli ve amaçlı bir etkinliktir. Öğretme faaliyetleri bireyde davranış değişikliği meydana getirmek amacı ile bir kişi ya da grup tarafından düzenlenebileceği gibi bilgisayar, televizyon, film, kitap gibi çeşitli materyallerde yer alan görsel ve yazılı sembollerle de sağlanabilir.

Öğretim; planlı, kontrollü ve örgütlenmiş öğretme faaliyetleridir. Öğretme faaliyetlerinin önceden saptanan amaçlar doğrultusunda, istenilen davranışların kazandırılması amacıyla düzenlendiği yerler genellikle eğitim kurumlarıdır. Öğretim, öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin bileşkesi olduğundan öğretim, öğretme ve öğrenmeyi kapsamı içerisine almaktadır. Kısaca öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür.

Değerlendirme: Değerlendirmeyi genel anlamda hedeflere ulaşma derecesini belirleme ve elde edilen verilere dayanarak aksayan yönleri düzeltme işidir. Yapılan her bir eğitim sürecinin sonunda değerlendirme aşamasına yer verilmektedir. Öğretme-öğrenme süreci sonucunda alınan ürünün eğitimin amaçlarına uygun olması gerektiğinden değerlendirme süreci, eğitim sürecini tamamlayan bir parçasıdır. Eğitim sürecini sonunda bir değerlendirme yapılmaz ise, uygulanan sürecin kontrolü sağlanamaz (Özçelik, 1992). Değerlendirme sonuçlarına göre hem sürecin çalışması hem de ürünün kalitesi kontrol edilmeli ve süreçteki değişim ve yenileşmeler değerlendirme sonucuna göre yapılmalıdır (Fidan ve Erden, 1993).

Çalışmanın bu bölümünde dünyada öğretim programlarının değerlendirilmesi üzerine geliştirilen modeller ve bu alanda çalışmaları ortaya koyan araştırmacılara değinilmiştir. Bu kapsamda araştırmamızın başat hedefi olarak Türkiye'deki turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesi amaçlandığından, çalışmada turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesinde R. Tyler'ın hedefe dayalı değerlendirme modelinden yararlanılarak hedefe dayalı bir öğretim programı değerlendirme ölçeği hazırlanmıştır. Bu kapsamda araştırma grupları için hazırlanan ölçeğin boyutlarını, hedef amaçlı değerlendirme modellerinin boyutları oluşturmuştur. İzleyen bölümün kapsamında, araştırmanın temel unsuru olan turizm rehberliği eğitimi ve meslek olarak turist rehberliğinin tarihsel gelişimi ve mevcut durumuna yönelik sorular üzerinde durulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

TURİST REHBERLİĞİ, TARİHSEL GELİŞİMİ VE TURİZM REHBERLİĞİ EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ

Bu bölümde araştırma konusunun temeli olan turizm rehberliği mesleği, tarih gelişimi ve turizm rehberliğine ilişkin dünyadaki ve Türkiye’deki eğitim ve öğretim uygulamalarına değinilecektir. Diğer taraftan konuyla ilgili kavramsal çerçeveyi belirginleştirmek açısından bu çalışmada, özellikle turist rehberliği ve turizm rehberliği kavramlarının hangi anlamlarda kullanıldığının açıklanmasında yarar görülmüştür. Bu doğrultuda konuyla ilgili literatürde ve uygulamada turizm rehberliği eğitimi ve turist rehberliği mesleği kavramlarının kullanımlarında turizm ve turist kelimelerinin farklı birer olguymuş gibi kullanılması dikkati çekmektedir. Ancak bu kelimelerin çalışma içerisinde özellikle farklı kullanılması gerekmektedir. Çünkü profesyonel turist rehberliği eğitimi veren tüm yükseköğretim kurumlarının turizm fakültelerinde turizm rehberliği bölümü olarak adlandırılmaktadır. Diğer taraftan turizm fakültelerinin turizm rehberliği bölümlerinden mezun olan öğrenciler mesleğe atıldıklarında hem Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından turist rehberi unvanı verilmesi hem de 07.06.2012 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen “Turist Rehberliği Meslek Yasası” kapsamında mesleği icra edenlerin “turist rehberi” unvanı ile anılmalarından dolayı, bu iki kavramın ayrı ayrı kullanılması çalışma için öngörülmüştür. Sonuç olarak, eğitim bağlamında araştırmada “turizm rehberliği” kavramı, mesleki alanda ise “turist rehberliği” kavramı kullanılmıştır.

1. TURİST REHBERLİĞİ

Dünyada turizm zenginlikleri ve tarihi eserler bakımından değerli unsurlara sahip ülkelerin, potansiyel ve efektif değerlerini gün yüzüne çıkarma, koruma ve tanıtmak için makro düzeyde hazırladıkları politika ve planlar gereğince her yıl milyonlarca dolarlık bütçeler ayrılmaktadır. Bu bağlamda bu değerlerin ortaya çıkartılması ve korunması amacıyla eğitilmiş personel yetiştirmek nasıl bir başat gereklilik ise, aynı eserlerin bilinmesi ve tanıtılması amacıyla hizmet verecek personelin de yetiştirilmesi çok büyük gereklilik arz etmektedir.

Bu kapsamda Türkiye’de ve dünyada gerçekleşen tüm turizm faaliyetlerinin amacına ulaşması için tüm turizmde görev yapacak personelin eğitimi, dolayısıyla turist rehberliği görevini yapacak bireylerin de eğitimi önemlidir (Değirmencioğlu,

2001: 191). Bu kapsamda izleyen bölümde dünyada ve Türkiye’de turist rehberliğinin alanyazında yer alan tanımlamalarından, tarihsel gelişiminden, Türkiye’deki ve dünyadaki eğitim uygulamaları hakkında bilgiler verilecektir.

Turist rehberliği, Türkiye ve benzeri çok kültürlü yapıya sahip ve uluslararası imaj sorununa ve terör tehdidine sahip ülkelerde stratejik öneme sahip bir meslektir (Ahipaşaoğlu, 2002: 221). Çünkü ziyaretçiler ile turist rehberleri arasında kurulan ikili ilişki nedeniyle, ziyaret edilen ülkede ilk karşılaşılan kimse olması sebebiyle ziyaretçilerin geldikleri ülke hakkında münferit deneyimlerden uzak bir tecrübe kazanması açısından önem arz etmektedir (Yarcan, 2007: 36). Bu kapsamda turist rehberliği mesleği, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan profesyonel turist rehberliği yönetmeliğinde belirlenen usul ve esaslara uygun olarak rehberlik mesleğini yapabilmek için gerekli kriterlere sahip olup, yerli ve yabancı turistlerin ana dillerinde rehberlik yapabilme yetkisi ve rehberlik kartına sahip, Türkiye’nin sahip olduğu tarihine, kültürüne ve doğal değerlerine dair kapsamlı bir bilgi birikimine sahip olup ve bu bilgileri yerli ve yabancı turistlerin ana dillerinde onlara aktarabilen, Türkiye’nin imajını ve prestijini en iyi şekilde yansıtabilen ve koruyan, tüm bunları seyahat acentalarının sözleşmelerinde tanımladığı tur programlarını, turistik tüketicilerin ellerinde yazılı olduğu gibi yürütülmesini sağlayan kimselerdir (MYK, 2010: 7).

Avrupa Turist Rehberleri Birliğinin yapmış olduğu tanıma göre: turizm rehberleri, ilgili ülkede yurtiçinden ve yurtdışından gezmeye gelen grup yada bireysel ziyaretçilere, konuştukları ana dilde, tercihleri doğrultusunda gezmek istedikleri şehir ve bölgede bulunan anıtlar, müzeler, doğal ve kültürel çevre ve tarihi yerlerde bilgi aktarımında bulunan ve bunu grubun değer yargılarını dikkate alarak uygun bir üslup ile aktaran kimselerdir (Ap ve Wong, 2005: 551).

Alanyazında konuya başka bir bakış açısıyla yaklaşan yazarlar turist rehberliği şöyle tanımlanmaktadır; turist rehberleri hitap ettiği grubu için bir bilgi çeşmesi ve bilgi aktarıcısı, bir eğitmen ve öğretici, gezilen bölgedeki yerli halk ile turistler arasındaki arabulucu, ülkesinin tanıtım misyoneri yada büyükelçisi, grubun çobanı, lideri yada amiridir (Dahles, 2002, 784). Diğer bir tanıma göre; bir ülkeyi gezmeye gelen yabancı misafirler ile geldikleri günden dönüş gününe kadar bir arada olan, bu

süre zarfı içinde doğrudan ilişki içinde bulunan ülke yurttaşdır (Yıldız ve Demirel, 2008: 255).

Tüm bu tanımlamalar doğrultusunda Türkiye Büyük Millet Meclisinin Temmuz 2012’de almış olduğu karar ile bir meslek olarak sayılan turist rehberliğinin 19. yüzyıl Osmanlı’sından günümüze kadar geçirdiği tarihsel gelişimi hakkında izleyen bölümde bilgi verilmiştir.

1.1. TURİST REHBERLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Genellikle ülkeye gelen ziyaretçilerin ilk karşılaştıkları kimse turist rehberleri olması sebebiyle ülke ve ülke insanı hakkında ilk fikir ve izlenim sahibi olunan kimseler olmaları, rehberlerin davranışları, konuşmaları, yargıları ve açıklamaları resmen olmasa bile fiilen bağlayıcıdır. Bu anlamda turist rehberleri sahip olduğu bilgi birikimi ve söylediklerinin tutarlılığı ile yabancı ziyaretçileri inandırabilmiş ise, sosyal ve politik konulardaki açıklamaları ile turistlerin üzerinde bir inandırıcılık zemini meydana getirmiştir. Dolayısıyla bir rehber hizmet verdiği ülke için önemli bir enformasyon personeli olabilmektedir (Ahipaşaoğlu, 2001: 49).

1839’da Sultan II. Mahmut’un Tanzimat Fermanını ilan etmesiyle birlikte eğitim, güzel sanatlar ve ticaret alanlarındaki gelişmeler ışığında, Osmanlı Devletinin Avrupalı devletler ile olan ilişkilerinde bir yükselme görülmüştür. Ardından, 1860’lı yıllarda gündeme gelen demiryollarının inşasıyla birlikte Osmanlı başkentine İstanbul’a gelen ziyaretçi sayısının artması ve hatta oryantalist sıfatı ile anılan, doğuya ilgisi olan yabancıların İstanbul’a yerleşmeleri ve ev tutmaları ülkeye gelen yabancı sayısını da arttırmıştı (Gülersoy, 1996: 5; Ahipaşaoğlu, 2001: 15). Yaşanan bu yoğun oryantalist göçü, yeni adıyla Beyoğlu eski adıyla Pera’da yabancı zengin bir nüfusu oluşturdu. Bunların büyük bir kısmı, yatırımcı iş adamları, tüccarlar ve gemilerle gelenler ve bunların yanında da Kudüs yolcusu Hristiyan hacı, papaz ve antika toplayıcılar seyahatleri esnasında ilk durak noktası olarak İstanbul’a gelmekteydiler. İşte bu durum Devleti Aliye-i Osmaniye’de bir meslek grubunu biçimlendirerek Tercüman Rehberlik adı altında bir meslek grubunu gündeme getirdi. Bu anlamda hem bir dili iyi konuşan hem de ülke coğrafyasını, o zamanın moda şehri İstanbul’u iyi bilen komisyonculuk yeteneği ve yabancı dil bilgisi çok iyi olan engizisyon göçmenleri olarak bilinen Levanten Musevi cemaatin Fransızca, İtalyanca ve İspanyolca olmak üzere birkaç dili aynı anda konuşabiliyor olmaları dolayısıyla, asıl

uğraşları olan sarraflık, hekimlik, eskicilik ve aracılık meslekleri yanında tercüman-rehberlik mesleğine de yönelmelerini sağlamıştır. Ancak Osmanlı dönemi tercüman rehberlerin büyük bir çoğunluğunun zimmîlerden oluşması, 19. yüzyıl Osmanlı Devletinde gelişmekte olan ulusçuluk akımları çerçevesinde sıkıntılara yol açacağı düşünülmüştür. Çünkü o dönemki turist rehberleri, mensubu oldukları yada yakın oldukları cemaat haklarının Osmanlı devleti tarafından korunmadığı yönündeki kişisel görüşlerini yabancı misafirlerle paylaşabilirler endişesi, ülkeye gelen yabancı ziyaretçilerin zihninde zimmîlerin kültürel ve etnik dejenerasyona maruz kaldıkları yönünde bir algının oluşmasına neden olacağı düşünülmüştür. Bu bağlamda, ilk olarak Osmanlı döneminde başlatılan bir uygulama ile ülke sınırları içerisinde gelen yabancı ziyaretçileri gezdirecek kimselerin belli bir eğitimden geçmeleri ve meslek icra kanunlarının düzenlenmesini zorunlu kılınmıştır (Çimrin, 1995: 11; Ahipaşaoğlu, 2001: 49). Bu bağlamda Osmanlı devletinin 20 Ekim 1890 yılında yapmış olduğu bir mevzuat çalışması sonrasında Seyyahine Tercümanlık Edenler hakkında 190 sayılı bir nizamname (bkz. Ek 2) yayımlanmıştır (Çimrin, 1995: 11).

1923 yılında yeni kurulan Cumhuriyeti iyi tanıtmak, ülkemize gelecek yabancı ziyaretçi sayısını arttırmak ve bu ziyaretçilere ülke sınırları içerisinde yapılabilecek olumsuz propagandayı engellemek amacıyla bir grup gönüllü tarafından rehberlik ve çevirmenlik yapmak üzere “Türk Seyyahin Cemiyeti” kurulmuştur. Daha sonra Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde rehberleri denetleme ve bir lisans altında çalıştırmak üzere devlet aygıtı hemen kurulmadığından dolayı, bir belediye hizmeti sayılan ve devlet adına bu işi yürüten kuruluş “Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu” kurulmuştur (Ahipaşaoğlu, 2001: 19; Batman, vd., 2000: 3).

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu’nun çalışmalarını desteklemek amacıyla 8 Kasım 1925 yılında 2730 sayılı “Ecnebi Seyyahlara Tercümanlık ve Rehberlik Edenler Hakkında Talimatname” (bkz. Ek 3) yayımlanmıştır. Bu talimatname ile Türkiye Cumhuriyetinde rehberlik mesleğinde eğitim ve sınav sisteminin önemi dile getirilmiştir (Ahipaşaoğlu, 2001: 20). Bu kapsamda yapılan ilk eğitim çalışması 1929 yılında İstanbul İl İktisat Müdürlüğü tarafından düzenlenen kurs olmuştur. Bu kurs ile birlikte ilk kez “Turing Kurumu” tarafından belediyeler aracılığı ile dil bilen herkese dağıtılan Tercüman-Rehberlik belgeleri, bir esasa bağlanarak ilk defa bir kurs ve sonrasında düzenlenen bir sınav süreci sonunda verilmesiyle turizm rehberliği eğitim alanının konusuna girmiştir (Çimrin, 1995: 14). Ardından 1935 yılında tüm

belediyelerde turizm şubelerinin kurulması ile birlikte Tercüman- Rehber ihtiyacı ortaya çıkarak ikinci bir kurs açılmış ve bu kurs ile birlikte turist rehberliği daha yerleşik bir konuma girmiştir.

1951 yılında Basın Yayın Turizm Genel Müdürlüğü'nün ülke bazında yayınlamış olduğu bir bildiri ile turist rehberliği mesleğinin önemi daha da vurgulanmış bunun üzerine 1951 yılında "Türkiye Milli Talebe Federasyonu" dil bilen üniversite öğrencilere açtığı kurslarla onları turist rehberliği mesleğine kazandırmaya çalışmıştır. 1960 yılların başında Türkiye'de teşkilatlanan diğer talebe birlikleri de aynı alanda turist rehberliği eğitimleri veren kurslar açarak bu alana katkı sağlamışlardır. İlk olarak 1965 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kendi bünyesinde İstanbul, İzmir ve Antalya'da turist rehberliği kursları açarak rehber yetiştirilmesine katkı sağlamaya başlamıştır. Ardından, 1986 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı "Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği"ni yayımlayarak öğrenci birlik ve federasyonların vb. kuruluşların vermiş olduğu tüm kokart ve belgeleri iptal ederek kendi bünyesinde açtığı kurslara katılmak koşulu ile eski hak sahiplerine profesyonel turist rehberi olmak yolunu açmıştır. 1995 yılına kadar bakanlık denetiminde Milli Eğitime Bakanlığı'na bağlı kurumlarda verilen eğitimler yönetmeliğe, 1995 Ağustos 5'inde eklenen madde ile üniversitelerin turist rehberliği bölümlerinde okuyan öğrencilerin Kamu Personeli Seçme sınavında "C" seviyesinde Puan almaları koşulu ile profesyonel turist rehberi olma ve kartı alma mümkün olmuştur (Resmi Gazete, 1988; Resmi Gazete, 1990; Ahipaşaoglu, 2001: 22-25). 7.6.2012 tarihli ve 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanununun kabulü ile hazırlanmakta olan yönetmelik esasları (bkz. Ek 4) kapsamında yeniden düzenlenmiş ve konun kapsamında hazırlanan yönetmelik çerçevesinde profesyonel turist rehberi olma ve ruhsatname alma mümkün olmuştur.

Turist rehberliği mesleğinin tarihi gelişimi incelendiğinde turist rehberliği mesleğinde eğitim unsurunun en başat olgu olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda Türkiye'de ve dünyadaki turizm rehberliği eğitiminin incelenmesi gerekmektedir.

1.2. TURİZM REHBERLİĞİ EĞİTİMİ

Turist Rehberliği, verilen eğitimin kapsamı dolayısıyla birçok sosyal bilim alanında; arkeoloji, tarih, coğrafya, güzel sanatlar, sanat tarihi, edebiyat, teoloji ve jeoloji bilgisine sahibi olmayı, bunun yanında da en az bir yabancı dili çok iyi şekilde

konuşabilir, yazabilir ve okuyabilir olmayı da gerektiren bir meslektir. Ancak dünyada birçok ülkede meslek olarak algılanmaması ve eğitimi konusunda birçok kurum ve kuruluşa yetki devredilmesi, turizm rehberliği eğitiminin öğretim programlarının hiçbir ülkede bir standarda ulaşamamasına sebep olmuştur. Çolakoğlu vd. (2007)'lerine göre içerikleri benzerlik göstermesine rağmen, süre, uygulama eğitimine verilen ağırlık, giriş ve mezuniyet koşullarında önemli farklılıklar gözlemlenmektedir (Çolakoğlu, vd. 2007: 175). Bu bağlamda dünyadaki ve Türkiye'deki turizm rehberliği eğitim ve öğretim uygulamalarına izleyen bölümde değinilmiş, bu kapsamda bahsi geçen eğitim farklılıklarına değinilmiştir.

1.2.1. Dünya'da Turizm Rehberliği Eğitimi

Dünyanın hemen hemen tüm ülkeler turist rehberliği mesleğinin yapılmasında eğitimin şart olduğunun gerekliliğinin vazgeçilemez olduğunun farkına varmışlardır. Bu kapsamda 2011 yılında yapılan bir araştırma sonucuna göre, dünyanın 54 ülkesindeki 75 şehrinde, turist rehberliği eğitimleri mesleğin icra etmek isteyenler için bir zorunluluk olduğu ortaya konulmuştur (Ahipaşaoglu, 2001: 28; Orde, 2011: 1- 26).

Dünyada turizm rehberliği eğitimi ile ilgili en güncel ve en sağlıklı verilere WFTGA (World Federation of Tourist Guides Association)'ın 2011 yılında yayınlamış olan araştırma sonuçlarından ulaşılabilir. Jane Orde (2011) tarafından hazırlanan hem nitel hem de nicel verileri içeren araştırmanın sonuçları tablo halinde Ek 5 ve Ek 6'da verilmiştir. Ek 5 ve Ek 6'daki tablolardan elde edilen veriler ışığında dünyadaki turizm rehberliği eğitimi ve mevcut durumu şöyle özetlenebilir;

Orde (2011)'nin yapmış olduğu alan araştırmasında dünyada 61 ülke incelenmiştir. Bunlardan 54 tanesi WFTGA'ya üye olduğu, 6 tanesinin üyeliği bulunmadığı görülmüştür. Araştırma kapsamındaki incelenen 61 ülkede 85 örgütlenmenin olduğu, ancak resmi olarak turist rehberliği örgütlenmesi amacıyla oda, birlik, lonca, dernek ve federasyon adı altında kurulu 77 örgüt bulunduğu gözlenmiştir.

Örgütlerin bulunduğu toplam 61 ülkeden sadece 29'unda turist rehberliği kokartı uygulamasının var olduğu, geri kalan ülkelerin hiç birinde kokart uygulamasının olmadığı gözlenmiştir (Orde, 2011: 27).

Turist rehberliği belge/kokart/sertifika uygulamasının bulunduğu ülkeler alfabetik olarak Tablo 14'te sunulmuştur.(Orde, 2011:1-26):

Tablo 14: Turist Rehberliği Mesleğinin İcrası İçin Sertifika/Kokart Uygulaması Olan Ülkeler

Ülkeler		Ülkeler	
1	Amerika (Bazı Eyaletlerde)	16	Japonya
2	Arjantin	17	Kanada (sadece Montreal'de)
3	Avusturya	18	Kıbrıs
4	Bhutan	19	Litvanya
5	Brezilya	20	Malezya
6	Endonezya	21	Mısır
7	Ermenistan	22	Nepal
8	Güney Afrika	23	Peru
9	Hırvatistan	24	Singapur
10	Hindistan	25	Sri Lanka
11	Irak	26	Tayland
12	İran	27	Türkiye
13	İsrail	28	Ürdün
14	İsveç	29	Yunanistan
15	İtalya		

Kaynak: (Orde, 2011: 1-26).

Turist rehberliği mesleğine ilişkin bir kuruluş ve örgütün bulunduğu 61 ülkenin 29'unda turist rehberliği eğitimi hem örgün hem de yaygın olarak Eğitim, Ticaret veya Turizm Bakanlıkları tarafından yâda sivil toplum kuruluşları tarafından verilmektedir. Süre ve nitelik bakımından incelendiğinde yalnızca 15 ülkede kapsamlı bir şekilde turist rehberliği eğitimi verildiği ve bunların tamamının yükseköğrenim düzeyinde eğitimler olduğu Tablo 15'te görülmektedir.

Tablo 15: Süre ve Kapsam Bakımından Bir (1) ve Daha Fazla Yıl Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Ülkeler

Ülkeler	Süre	Ülkeler	Süre	
1	Avusturya	9	Litvanya	4 yıl
2	Brezilya	10	Malta	2 yıl
3	Çek cumhuriyeti	11	Singapur	2 yıl
4	Mısır	12	Güney Afrika	3 ve 4 yıl
5	Gürcistan	13	İsveç	1 yıl
6	Yunanistan	14	Türkiye	2 ve 4 yıl
7	Endonezya	15	A.B.D. (Houston)	1 yıl
8	İtalya			

Kaynak: (Orde, 2011: 1-26).

Tablo 15 incelendiğinde turist rehberliği eğitiminin 1 yıl ve daha fazla olduğu ülkeler verilmiştir. Bu kapsamda Avusturya'da 1 yıl 6 ay, Brezilya'da 1 yıl, Çek Cumhuriyeti'nde 4 yıl, Mısır'da 4 yıl, Gürcistan'da 2 yıl, Yunanistan'da 2 yıl 6 ay, Litvanya'da 4 yıl, Malta'da 2 yıl, Singapur'da 2 yıldır. Güney Afrika Cumhuriyeti'nde eğitim programı ve kurumun eğitim yılına göre 3 veya 4 yıl, İsveç'te 1 yıl ve

Türkiye’de ise, eğitimi veren kurumun öğretim programına göre 6 ay ila 4 yıl aralığında turizm rehberliği eğitimi verilmektedir.

1.2.1.1. Dünya’da Turizm Rehberliği Öğretim Programları

Dünyadaki turizm rehberliği eğitimi için Ek 5 ve 6’te verilen tablolar ışığında 54 ülkede birçok kurum ve kuruluşu çatısı altında turist rehberliği eğitimi verildiği görülmektedir. Üstelik bu 54 ülkenin her birinde turist rehberleri bir cemiyet ve kuruluş çatısı altında da toplanmışlardır. Bu kapsamda dünyada sistematik olarak turizm rehberliği eğitimi veren birkaç ülkenin eğitimleri hakkında detaylı bilgiler izleyen bölümde verilmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri: Amerika Birleşik Devletleri sınırları içerisinde “Birleşik Devletler Turist Rehberleri Birliği Federasyonu” çatısı altında bazı eyalette yer alan turist rehberliği birliklerinin oluşturmuş oldukları bir yapılanma yer almaktadır. Mevcut federasyon ve birlik devletin hiçbir yönetim organı tarafına bağlı değildir. Bu çerçevede bir belge veya kokart zorunluluğunun olmadığı birleşik devletlerde turist rehberliği tamamıyla sivil toplum kuruluşlarının inisiyatifleri doğrultusunda bir meslek olarak değil, bir etkinlik faaliyeti olarak yapılmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde 9 şehirde (Washington, New Orleans, New York, Chicago, Dallas, Boston, Houston, San Antonio, San Diego) oluşturulan turist rehberliği birliklerinin rehber olmak isteyenlere uyguladıkları eğitim, boyutu ile değerlendirildiğinde birleşik devletlerde eyalet yönetim ve eğitim politikalarının bağımsız organlar tarafından yönlendirilmesi neticesinde turist rehberliği eğitimi içinde bir standart yoktur. Birleşik devletlerde turist rehberliği eğitimi yalnızca Houston (1 yıl) ve New Orleans (8 ay) şehirlerindeki rehber birlikleri tarafından verilmektedir (Orde, 2011: 25-26).

Fransa: Turist rehberliği mesleği Fransa sınırları içerisinde hiçbir resmi alt yapıya ve belge zorunluluğuna sahip değil iken, Eğitim Bakanlığı’na bağlı devlet okullarında ve kurslarda eğitimi verilmektedir. Fransa’da yer alan üç adet bulunan ve üniversite düzeyinde eğitim veren otelcilik ve turizm yüksekokullarında profesyonel turist rehberliği bölümleri de bulunmaktadır. Bu okulları bitirenler profesyonel rehber olarak diploma almaya hak kazanırlar. Özel kursların vermiş olduğu kurslarda alınan mesleki eğitimlerde ise, yardımcı rehberlik sertifikası verilmektedir (Çolakoğlu vd., 2007: 178).

Kanada: 1985 yılı itibari ile turizm rehberliği eğitimi üzerine çalışmaları olan Kanada hükümeti, bu alan üzerinde eğitim çalışmalarını Kebek Otelcilik ve Turizm Enstitüsüne devretmiştir. Enstitü bu alanda adayların donanım yönünden bir tur için gerekli tüm yeterliliklere sahip olmasına özen göstermektedir.

Eğitime alınacak adayların Kanada devletinin resmi dilleri olan İngilizce ve Fransızca'yı çok akıcı şekilde konuşmaları gerekmektedir. 1992 yılından itibaren kurs programı üzerinde yapılan revizyon ile İngilizce ve Fransızca dillerinin yanında kurstan mezun olacak adaylardan üçüncü bir dil şartı da aranmaktadır. Ayrıca adaylar şoför rehberlik görevlerinde de bulunacaklarsa, en az otobüs kullanabilecek sınıfta bir ehliyete sahip olmaları gerekmektedir.

Turist rehberliği eğitimi 255 saat üzerinden 7 ayda tamamlanmaktadır. Kurs sonunda yapılacak tüm sınavların ortalamasından %70'lik bir başarı elde etmek zorundadırlar. Adayların sınavlarını başarı ile tamamlamaları neticesinde bir diploma mezun olmaktadır. Ülke sınırları içerisinde kokart uygulaması bulunmamaktadır.

Kurs süresinde adaylara verilen dersler genel itibari ile şöyle sıralanmaktadır; Motreal Toplum Kültürü, Ziyaretçilerin Kültürel Algısı, Turist Psikolojisi, Montreal'de Yapılacak Kültürel Aktiviteler, Tarih, Coğrafya, Politika, Mimari, Ekonomi, Flora ve Fauna, Eski Çağ Uygarlıkları, Teoloji, Kürk Endüstrisi, Sosyo-Ekonomik Sistem ve Montreal'in Endüstri Alanları ve daha fazla alanda dersler verilmektedir(Orde, 2011: 1; Apgt, 2012).

Yunanistan: Yunanistan'da turizm rehberliği eğitimi Gelişme Bakanlığı bünyesinde bulunan devlet okulları tarafından verilmektedir. Örgün eğitim kapsamında eğitim veren turist rehberliği okullarının süresi iki yıl altı aydır. Bu eğitimler sürekli olarak Atina ve Selanik'teki devlet okullarında eğer ülkenin adalar bölümünde ihtiyaç olduğunda Rodos, Girit, Midilli ve Korfu adalarında eğitim verilmektedir. Adaylarda turist rehberi olarak aranan özelliklerin başında Avrupa Birliği vatandaşı olmak ve modern Yunancayı akıcı şekilde konuşmak vardır (Kalamboukidou, 2012).

Eğitim süresince okutulan derslere bakıldığında; antik yunan tarihi, Bizans tarihi, modern yunan tarihi, eskiçağ arkeolojisi, klasik arkeoloji, Bizans ve geç Bizans arkeolojisi, sanat tarihi, arkeoloji tarihi, tiyatro tarihi, teoloji, mitoloji, antik yunan edebiyatı tarihi, modern yunan edebiyatı tarihi, halkbilimi, coğrafya, çevrebilimi ve

yunan coğrafyası, jeoloji, paleontology, mağaracılık, arkeoloji hukuku, seyahat acentacılığı ve otelcilik, turist psikolojisi, ilk yardım ve diksiyon dersleri verilmektedir (Kalamboukidou, 2012).

Orde (2011)'nin yapmış olduğu çalışmaya göre Yunanistan'da aktif olarak Helen Turist Rehberleri federasyonuna bağlı olarak lisanslı çalışan 2000 turist rehberi bulunmaktadır.

Almanya: Almanya Federal Cumhuriyeti'nde turist rehberliği alanında hiçbir kurum ve kuruluş eğitim vermemektedir. Yalnızca bu alanda çalışmak isteyen ve gerekli bilgi ve donanıma sahip olan rehberler bulunmaktadır. Bahsi geçen turist rehberleri ise Almanya'da yapılan bir araştırma sonuçlarına göre iki grup halinde çalışmaktadırlar; uzman rehber olarak ve hiçbir uzmanlık gerektirmeyen mihmandarlık olarak bilen tur lideri olarak. Turist rehberliği alanına ait üç adet sivil toplum örgütü bulunmaktadır. Bunlar; Bundesverband Turist Rehberleri Birliği, Münih Turist Rehberleri Birliği ve Postdam Turist Rehberleri Birliğidir. Almaya hükümeti tarafından turist rehberleri için tanınmış bir meslek yasası, belge ve diploma yoktur (Çolakoğlu vd., 2010:178-179).

Birleşik Krallıklar (United Kingdom): Krallık içerisinde üç adet turist rehberliği ile ilgili sivil toplum örgütü bulunmaktadır. Bunlar; profesyonel turist rehberleri birliği, İskoçya turist rehberleri birliği ve turist rehberleri odası bulunmaktadır. Birleşik krallıklarda yalnızca turizm eğitimi İskoçya'da bulunan Edinburgh üniversitesi tarafından verilmektedir. Verilen eğitim süresi toplam iki yıl olup, toplam kurs süresi 308 saat'tir. Programdan mezun olan adaylara ön lisans düzeyinde üniversite diplomasına denk sertifika verilmektedir. Sertifikaya hak kazanmak için adaylar 4 günlük süreyi kapsayan yazılı, sözlü, uygulama ve proje sunumu aşamalarından meydana gelen büyük bir sınava girmek zorundadırlar (Çolakoğlu vd., 2010: 175).

Turizm rehberliği eğitimine dünyanın gelişmiş ülkelerinde bu anlamda değer gösterilmesi, mesleğin geleceği konusunda umut vaat edici bir nitelik taşımaktadır. Türkiye'de de gelişmiş ülkelerde olduğu gibi bu mesleğe ciddi manada önem verilmesi, Türkiye'nin hem turizm rehberliği mesleğine hem de genel manada turizme olan bakış açısını da göstermektedir. Bu kapsamda Türkiye'deki turizm rehberliği eğitim uygulamaları hakkında bilgiler izleyen bölümde verilmektedir.

1.2.2. Türkiye’de Turizm Rehberliği Eğitimi

22 Haziran 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6326 sayılı ‘‘Turist Rehberliği Meslek Kanunu’’ ile bir meslek olarak tanınan turist rehberliği mesleği, örgütlenme açısından çok küçük bir boyuta sahiptir. Bunun temel nedeni olarak, rehberlik eğitiminin de rehberlik mesleği gibi daha olgunlaşma aşamasında olmasıdır (Ahipaşaoğlu, 2001: 27). Resmi olarak başlangıçta yalnızca ilgili bakanlık tarafından verilen eğitimler 1995 yılı itibari ile niversiteler bünyesinde program olarak yerini almıştır. Türkiye’de turizm rehberliği eğitimi Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın nadir diller için filoloji mezunlarına ve turist rehberi ihtiyacının olduğu küçük illerde açmış olduğu 6 aylık kurslarda ve yükseköğretim kurumu bünyesinde bulunan nlisans ve lisans düzeyinde eğitim veren kurumlarında verilmektedir.

Bu kapsamda aşağındaki Tablo 16 ve 17’de detaylı olarak incelendiğinde yükseköğretim kurumlarında verilen turizm rehberliği eğitiminin niversiteler bazında kapsamı görülmektedir.

Tablo 16: Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarında Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Veren niversiteler

Yüksek ğretim Kurumu	Bölümün Bağlı Olduğu Fakülte/Yüksekokul
1 Adıyaman Üniversitesi	→ Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
2 Adnan Menderes Üniversitesi	→ Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
3 Balıkesir Üniversitesi	→ Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
4 anakkale 18 Mart Üniversitesi	→ Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
5 Ege Üniversitesi	→ Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu
6 Gazi Üniversitesi	→ Turizm Fakültesi
7 Necmettin Erbakan Üniversitesi	→ Turizm Fakültesi
8 Nevşehir Üniversitesi	→ Turizm Fakültesi
9 Yaşar Üniversitesi	→ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Kaynak: ÖSYM, 2012: 116-222.

Tablo 16’ya göre Türkiye’de lisans düzeyinde aktif olarak ğrenci alan ve 2011-2012 eğitim ve ğretim yılı içerisinde eğitim ve ğretim yapan fakülte ve yüksekokul sayısı 7’dir. Tablo 16’daki okullara bakıldığında lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi, Türkiye’de sadece dört fakültede ve üç yüksekokulda toplam yedi okulda verilmektedir. Tablo 16 kapsamında turizm rehberliği eğitimi, Balıkesir Üniversitesi, Adıyaman niversitesi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Adnan Menderes niversitesi ve Ege niversitesi bünyelerinde yüksekokul bünyesinde. Gazi Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Nevşehir niversitesi ve Yaşar niversitesi bünyelerinde verilmektedir (ÖSYM, 2012: 116-222).

Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi veren yükseköğretim kurumları Tablo 17’da verilmiştir.

Tablo 17: Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarında Ön Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Meslek Yüksekokulları

Yüksek Öğretim Kurumu		Bölümün Yer Aldığı Meslek Yüksekokulu	
1	Ankara Üniversitesi	1	Beypazarı Meslek Yüksekokulu
2	İstanbul Aydın Üniversitesi	2	Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu
3	Kocaeli Üniversitesi	3	Derbent Meslek Yüksekokulu
4	Marmara Üniversitesi	4	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
5	Mersin Üniversitesi	5	Anamur Meslek Yüksekokulu
6	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	6	Ortaca Meslek Yüksekokulu
7	Nevşehir Üniversitesi	7	Ürgüp Meslek Yüksekokulu
8	Selçuk Üniversitesi	8	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
		9	Beyşehir Meslek Yüksekokulu
9	Süleyman Demirel Üniversitesi	10	Yalvaç Meslek Yüksekokulu
10	Uludağ Üniversitesi	11	İznik Meslek Yüksekokulu
11	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	12	Van Meslek Yüksekokulu

Kaynakça: ÖSYM, 2012: 266-272.

Tablo 17 incelendiğinde Türkiye’de önlisans düzeyinde 11 üniversitede 12 farklı meslek yüksekokulunda turist rehberliği programı yer almaktadır. Bu kapsamda Türkiye’de ön lisans düzeyinde eğitim veren kurumlar; Ankara Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Nevşehir Üniversitesi’dir.

Bu bağlamda çalışmanın bu kısmına kadar Türkiye’de yükseköğretim kurumu içerisindeki üniversitelerin bünyesinde yer alan turizm rehberliği programları nitel ve nicel olarak incelenmiştir. İzleyen bölümde turizm rehberliği öğretim programlarının Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde ve önlisans ve lisans düzeyinde incelemesi üzere birer örnek verilmiştir.

1.2.2.1. Türkiye’de Turizm Rehberliği Öğretim Programları

Türkiye’de turizm rehberliği eğitimi uzun yıllar Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın düzenlemiş olduğu kurslar aracılığı ile verilmiştir. Yükseköğretimde ilk defa 1970 de vermeye başlanan turizm eğitimi kendi içinde bir branşlaşmaya 1990 yılı itibari ile başlamıştır. Bu kapsamda üniversiteler bünyesinde de turizm rehberliği eğitimi vermeye başlanmıştır (Ahipaşaoglu, 2001: 28). 2001 yılı itibari ile bu yapı üç farklı bir hale gelmiş ve 07 Haziran 2012 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde meslek yasası kabul edilen turist rehberliği mesleği kanununun 3. Maddesinin 1. fıkrası

göre turist rehberi olmak için konunun ilgili bentleri izleyen bölümde verilmiştir (Resmi Gazete, 2012):

- Üniversitelerin turist rehberliği bölümlerinin ön lisans, lisans veya yüksek lisans programlarından mezun olmak veya üniversitelerin turist rehberliği bölümü dışındaki diğer bölümlerinden en az lisans düzeyinde mezun olduktan sonra, birliklerin ve Türkiye Seyahat Acentaları Birliğinin ortak önerileri ve Bakanlığın onayıyla turizm sektörünün ihtiyaçları da dikkate alınarak belirlenen dillerde, gerektiği hallerde belirlenen bölgelerde, yönetmelikle kurs ve sınavlara ilişkin belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde Bakanlığın gözetimi ve denetimi altında birlikler tarafından düzenlenen ülkesel veya bölgesel turist rehberliği sertifika programını başarıyla tamamlamak (c bendi).
- Birliklerin ve Türkiye Seyahat Acentaları Birliğinin ortak önerileri ve Bakanlığın onayı ile belirlenen yabancı dillerden birinde, Bakanlığın gözetim ve denetimi altında yapacağı veya konusunda uzmanlaşmış kamu kurum veya kuruluşlarına yaptıracığı yabancı dil sınavında başarılı olmak veya yönetmelikle belirlenen yabancı dil yeterlik belgelerinden birine sahip olmak (ç bendi).
- Birlikler tarafından Bakanlığın gözetim ve denetimi altında düzenlenen uygulama gezisini tamamlamak ve gezi sonunda yapılan sınavda başarılı olmak (d bendi).

Özetlemek gerekirse 6326 sayılı Turist Rehberliği Kanununun maddesinin c, ç ve d bentlerinde yer alan hükümlere göre turist rehberi olmak için Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın turist rehberliği kursunu yada yükseköğretim programlarında yer alan ön lisans ve lisans düzeyinde turizm rehberliği programlarını başarı ile tamamlamak gerekmektedir. Bu kapsamda eğitimler esnasında yer alan dersler izleyen bölümde kurs, önlisans ve lisans düzeyine ilişkin birer öğretim programı örneği verilmiştir.

Turist rehberliğine yönelik yaygın eğitimi kapsamında açılan kurslar yalnızca Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından açılmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı dışında hiçbir kurum ve kuruluş, herhangi bir isim altında turist rehberliği kursları açmamakta ve rehberlik kimlik kartı verememektedir. Kursların açılacağı il ve hangi dillerde kurs verileceği ve kursiyer sayısına yine bakanlık tarafından karar verilmektedir. Yalnızca bu kapsamda il müdürlüklerinin, meslek kuruluşlarının ve

üniversitelerin ilgili bölümlerinin görüşleri alınabilmektedir. Kurslar, seçme sınavında başarılı olan aday sayısının en az 50 kişi olması halinde açılmaktadır. Kursların süresi toplam 560 ders saati ve 7 aylık bir süreyi kapsamaktadır (Hacıoğlu vd., 2010: 60-61). Bu kapsamda kursiyerlerin turizm rehberliği yaygın eğitimi esnasında aldıkları derslerin genel projeksiyonu aşağıda Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kapsamında Verilen Turist Rehberliği Eğitimleri Öğretim Programı İçeriği

1	Genel turizm bilgisi ve turizm mevzuatı,
2	Meslek etiği ve meslek dersi,
3	Türkiye'nin turizm coğrafyası ve turizm tanıtımı,
4	Genel Türk Tarihi ve Kültürü,
5	Türk Dili ve Edebiyatı,
6	Arkeoloji,
7	Mitoloji ve ikonografi,
8	Sanat tarihi,
9	Dinler tarihi ve sosyoloji,
10	Genel sağlık bilgisi ve ilk yardım
11	İletişim becerileri,
12	Anadolu Medeniyetleri Tarihi,
13	Türk halk bilimi ve geleneksel Türk el sanatları,
14	Türkiye'nin flora ve faunası,
15	Doğa Tarihi.

Kaynak, Hacıoğlu vd. 2010: 60-62; Turist Rehberliği Yönetmelik Taslağı, 2012.

Lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi, ortaöğretime dayalı, en az sekiz yarıyıllık bir programı kapsayan bir yükseköğretimdir. Yükseköğretim kurumuna bağlı üniversitelerin fakülte ve yüksekokullarında verilen eğitimi kapsamaktadır. 2547 sayılı Yükseköğretim Kurulu Kanununa göre fakülte: lisans düzeyinde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan, kendisine birimler bağlanabilen bir yükseköğretim birimidir. Yine aynı kanuna göre yüksekokul; belirli bir mesleğe yönelik eğitim-öğretime ağırlık veren bir yükseköğretim kurumudur (YÖK, 2012: 5348).

Lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitiminin, genel manada sahip olması gereken öğretim programları 7 üniversite bünyesinde sekiz yarıyılı kapsayan turizm rehberliği eğitimi akademik birimler de dikkate alınarak aşağıda geneli temsil ettiği düşünüldükte tek örnek üzerinden öğretim programı projeksiyonu yapılmıştır.

Tablo 19: Nevşehir Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümü Öğretim Programı (2011-2012)

I. Dersin Adı	SINIF	Yıl/ Dönem	Kredi				ECTS	III. Dersin Adı	SINIF	Yıl/ Dönem	Kredi				ECTS
			T	U	K	ECTS					T	U	K	ECTS	
Yoğun İngilizce I		1/ Güz	10	0	10	12	Yoğun İngilizce VI		3/ Bahar	6	0	6	8		
Türkçe I		1/ Güz	2	0	2	2	Turizm Pazarlaması		3/ Bahar	2	0	2	2		
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I		1/ Güz	3	0	3	3	Sosyal Psikoloji		3/ Bahar	2	0	2	3		
Bilgisayara Giriş		1/ Güz	2	1	2	3	Seçmeli Seminer		3/ Bahar	2	0	2	3		
Ekonomi		1/ Güz	3	0	3	4	Dinler Tarihi		3/ Bahar	2	0	2	2		
Turizm		1/ Güz	2	0	2	3	Sanat Tarihi III		3/ Bahar	2	0	2	2		
Arkeoloji I		1/ Güz	2	0	2	3	Anadolu Halk Kültürü		3/ Bahar	2	0	2	2		
Yoğun İngilizce II		1/ Bahar	10	0	10	12	*İkinci Yabancı Dil II		3/ Bahar	6	0	6	8		
Türkçe II		1/ Bahar	3	0	3	3	Almanca II								
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II		1/ Bahar	2	0	2	2	Fransızca II								
Anadolu Uygarıkları I		1/ Bahar	2	0	2	3	Rusça II								
İşletme		1/ Bahar	2	0	2	3	İtalyanca II								
Türkiye Turizm Coğrafyası		1/ Bahar	3	0	3	4									
Arkeoloji II		1/ Bahar	2	0	2	3									
II. Dersin Adı	SINIF	Yıl/ Dönem	Kredi				ECTS	IV. Dersin Adı	SINIF	Yıl/ Dönem	Kredi				ECTS
											T	U	K	ECTS	
Yoğun İngilizce III		2/ Güz	8	0	8	10	Mesleki İngilizce I		4/ Güz	4	0	4	6		
Bizans Sanatı		2/ Güz	2	0	2	3	Turizm Hukuku		4/ Güz	2	0	2	2		
Türk Tarihi I		2/ Güz	3	0	3	3	Rekreasyon ve Animasyon		4/ Güz	2	0	2	3		
Turist Rehberliği ve Tur Yönetimi		2/ Güz	2	0	2	3	Türkiye'de Müzeler ve Antik K.		4/ Güz	2	0	2	3		
Türk ve Anadolu Mitolojisi		2/ Güz	2	0	2	2	Mezuniyet Projesi I		4/ Güz	2	0	2	4		
Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntl.		2/ Güz	2	0	2	3	** Seçmeli Ders I		4/ Güz	2	0	2	3		
Arkeoloji III		2/ Güz	2	0	2	3	** Seçmeli Ders II		4/ Güz	2	0	2	3		
Seyahat İşletmeciliği		2/ Güz	3	0	3	3	*İkinci Yabancı Dil III		4/ Güz	4	0	4	6		
Yoğun İngilizce IV		2/ Bahar	8	0	8	10	Almanca III								
Sanat Tarihi I		2/ Bahar	2	0	2	3	Fransızca III								
Türk Tarihi II		2/ Bahar	3	0	3	3	İtalyanca III								
Anadolu Uygarıkları II		2/ Bahar	2	0	2	3	Rusça III								
Yunan ve Roma Mitolojisi		2/ Bahar	2	0	2	2	Mesleki İngilizce II		4/ Bahar	4	0	4	6		
Seyahat İşletmelerinde Bilgisayar Uyg.		2/ Bahar	2	1	2	3	İnsan Kaynakları Yönetimi		4/ Bahar	2	0	2	3		
Seyahat Acentacılığı ve Tur Oprt.		2/ Bahar	2	0	2	3	Batı Uygarlığı		4/ Bahar	2	0	2	2		
Gastronomi		2/ Bahar	2	0	2	3	Sağlık Tedbirleri ve İlk Yardım		4/ Bahar	2	1	2	3		
III. Dersin Adı	SINIF	Yıl/ Dönem	Kredi				ECTS	Mezuniyet Projesi II	SINIF	Yıl/ Dönem	Kredi				ECTS
											T	U	K	ECTS	
Yoğun İngilizce V		3/ Güz	6	0	6	8	** Seçmeli Ders III		4/ Bahar	2	0	2	3		
Sanat Tarihi II		3/ Güz	2	0	2	2	** Seçmeli Ders IV		4/ Bahar	2	0	2	3		
Turizmde İş Ahlakı		3/ Güz	2	0	2	2	*İkinci Yabancı Dil IV		4/ Bahar	4	0	4	6		
Seyahat İşl. Biletleme ve Rezervasyon		3/ Güz	2	1	2	3	Almanca IV, Fransızca IV, İtalyanca IV, Rusça IV								
Turizm Ekonomisi		3/ Güz	2	0	2	2	*** İş Yeri Eğitimi		4/ Bahar	0	0	0	0		
Önbüro		3/ Güz	2	0	2	2									
Etkinlik Yönetimi		3/ Güz	2	0	2	3	SEÇMELİ DERSLER								
*İkinci Yabancı Dil I		3/ Güz	6	0	6	8	Halkla İlişkiler				2	0	2	3	
Almanca I							Turizm Sosyolojisi				2	0	2	3	
Fransızca I							Turizmde Tüketici Davranışı				2	0	2	3	
İtalyanca I							Bireylerarası İletişim				2	0	2	3	
Rusça I							Türk Mutfağı				2	0	2	3	
							Dünya Coğrafyası ve Turizm Destin				2	0	2	3	
							Uygarıklar Tarihi				2	0	2	3	
							Destinasyon Yönetimi				2	0	2	3	
							Sürdürülebilir Turizm				2	0	2	3	
							Özel İlgi Turizmi				2	0	2	3	
							Türkiye Fiziki Coğrafyası				2	0	2	3	

Kaynak: Nevşehir Üniversitesi, 2012.

Lisans düzeyinde verilen turizm rehberliği eğitiminin yanı sıra söz konusu eğitim ön lisans düzeyinde de verilmektedir. 2547 sayılı Yükseköğretim Kurulu Kanununa göre önlisans, ortaöğretime dayalı, en az dört yarıyılık bir programı

kapsayan ve belirli bir mesleğe yönelik olarak ara eleman işgücünü yetiştirmeyi amaçlayan veya lisans öğretiminin ilk kademesini teşkil eden bir yükseköğretimdir.

Tablo 20: Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksekokulu Turizm Rehberliği Bölümü Öğretim Programı (2011-2012)

I. YARIYILI							III. YARIYILI							
ZORUNLU DERSLER	Z/S	T	U	T	U.K.	AKTS	ZORUNLU DERSLER	Z/S	T	U	T	U.K.	AKTS	
Turizm ve Çevre	Z	2	...	2	2	5	Tarihi Coğrafya	Z	2	...	2	2	3	
Dinler Tarihi	Z	2	...	2	2	6	Ortaçağ Arkeolojisi	Z	2	...	2	2	3	
Türk El Sanatları	Z	2	...	2	2	5	Anadolu'da İlk Yerleşimler	Z	2	...	2	2	4	
Mitoloji	Z	2	...	2	2	6	Türkiye'nin Turizm Coğrafyası	Z	2	...	2	2	4	
Bilgisayara Giriş	Z	2	...	2	2	1	Turizm Rehberliği	Z	2	...	2	2	4	
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	Z	2	...	2	2	1	Seçimlik Ders*	S	2	...	2	2	3	
Türk Dili I	Z	2	...	2	2	1	Seçimlik Ders*	S	2	...	2	2	3	
Temel Yabancı Dil (İngilizce)	Z	4	...	4	4	1	Seçimlik Ders*	S	2	...	2	2	3	
Seçimlik Ders*	S	2	...	2	2	4	Seçimlik Ders*	S	2	...	2	2	3	
Toplam					20	20	30	Toplam				18	18	30
SEÇMELİ DERSLER							SEÇMELİ DERSLER							
Genel Turizm*	S	2	...	2	2	4	Prehistorya	S	2	...	2	2	3	
Davranış Bilimleri ve İletişim*	S	2	...	2	2	4	Meslek Sağlığı ve İlk Yardım	S	2	...	2	2	3	
Mesleki Yabancı Dil I (İngilizce)*	S	2	...	2	2	4	Özel İlgi Turizmi	S	2	...	2	2	3	
II. YARIYILI							Kongre ve Fuar Yönetimi	S	2	...	2	2	3	
ZORUNLU DERSLER	Z/S	T	U	T	U.K.	AKTS	Fotoğrafçılık	S	2	...	2	2	3	
Turizm Mevzuatı	Z	2	...	2	2	4	Alternatif Mesleki Yabancı Dil I	S	2	...	2	2	3	
Folklor	Z	2	...	2	2	4	Mesleki Yabancı Dil III (İngilizce)	S	2	...	2	2	3	
Sanat Tarihi	Z	2	...	2	2	5	IV. YARIYILI							
Klasik Çağda Anadolu Uygarıkları	Z	2	...	2	2	5	ZORUNLU DERSLER	Z/S	T	U	T	U.K.	AKTS	
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	Z	2	...	2	2	1	Eko Turizm	Z	2	...	2	2	3	
Türk Dili II	Z	2	...	2	2	1	Anadolu Uygarıkları	Z	2	...	2	2	3	
Temel Yabancı Dil (İngilizce)	Z	4	...	4	4	1	Turizm Coğrafyası	Z	3	...	3	3	4	
Seçmeli Ders *	S	...	2	2	...	1	Rehberlik Uygulamaları	Z	...	2	2	1	4	
Seçimlik Ders**	S	2	...	2	2	4	Tur Planlaması ve Yönetimi	Z	2	...	2	2	4	
Seçimlik Ders**	S	2	...	2	2	4	Seçimlik Ders*	S	2	...	2	2	3	
Toplam					22	20	30	Seçimlik Ders*	S	2	...	2	2	3
SEÇMELİ DERSLER							Seçimlik Ders*	S	2	...	2	2	3	
Beden Eğitimi*	S	...	2	2	...	1	Seçimlik Ders*	S	2	...	2	2	3	
Resim*	S	...	2	2	...	1	Toplam				19	18	30	
Bilgisayar Uygulamaları**	S	1	2	3	2	4	SEÇMELİ DERSLER							
Genel Edebiyat**	S	2	...	2	2	4	Girişimcilik	S	2	...	2	2	3	
Halkla İlişkiler**	S	2	...	2	2	4	Kültürlerarası İletişim	S	2	...	2	2	3	
Mesleki Yabancı Dil II (İngilizce)**	S	2	...	2	2	4	Kalite Yönetimi	S	2	...	2	2	3	
							Ortaçağ'da Anadolu Şehirleri	S	2	...	2	2	3	
							Turizm Pazarlaması	S	2	...	2	2	3	
							İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku	S	2	...	2	2	3	
							Bilgisi	S	2	...	2	2	3	
							Alternatif Mesleki Yabancı Dil II	S	2	...	2	2	3	
							Mesleki Yabancı Dil IV (İngilizce)	S	2	...	2	2	3	

Kaynak: Ankara Üniversitesi, 2012

Türkiye’de önlisans turizm rehberliği eğitimi yalnızca yükseköğretim kurumuna bağlı üniversitelerin meslek yüksekokullarında verilmektedir. Bu meslek yüksekokulları ise turist rehberliği mesleği için gerekli bilgi ve donanıma sahip insan gücü yetiştirmeyi amaçlamaktadır (YÖK, 2012). Bu kapsamda 15 üniversite bünyesinde dört yarıyılı kapsayan turizm rehberliği eğitimi akademik birimlerde dikkate alınarak geneli temsil ettiği düşünülerek tek örnek üzerinden öğretim programı projeksiyonu verilmiştir.

Tablo 19’da lisans ve Tablo 20’de verilen ön lisans turizm rehberliği öğretim programının içeriği detaylı olarak incelendiğinde, aralarında tamamıyla bir benzerlikten söz edilmesinin söz konusu olmadığı görülecektir. Programlar arasında var olan bu uyumsuzluk esasında Türkiye’deki yükseköğretim turizm rehberliği eğitimi veren tüm üniversitelerin programlarında bulunmaktadır. Bu kapsamda öğrencilerin turizm rehberliği eğitimine dair alacakları eğitimin tek tip olması eğitimde hem fırsat eşitliği sağlayacak hem de yükseköğretimde dikey geçiş veya yatay geçiş yapmak isteyen öğrencilere kolaylık sağlayacaktır. Bu kapsamda öncelikle eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, yani öğrencilerin aldıkları turizm rehberliği eğitiminin kalitesinin ve programının aynı olması önemli bir durumu arz etmektedir.

Araştırmanın bu bölümüne kadar turizm rehberliği alanın yapmış olduğumuz alan araştırmasına temel oluşturacak alan yazında yer alan konunun temeli olan eğitim, turizm, turizm rehberliği, öğretim programı, öğretim programı değerlendirme gibi kavramlar hakkında alanyazında yer alan bilgiler ışığında bilgi verilmiştir. Takip eden bölüm içerisinde konuyla ilgili olarak gerçekleştirilen bir uygulamalı çalışmaya yer verilerek elde edilen bulgular araştırmanın amacı doğrultusunda yorumlanmış/ tartışılmış ve konuyla ilgili öneriler geliştirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde; araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın sınırlılıkları, araştırmanın yöntemi üzerinde durulmuş, araştırma kapsamında ankete katılan gruplardan elde edilen veriler ışığında elde edilen bulgulara ve bu kapsamda tartışmalara yer verilerek, konuyla ilgili önerilerde bulunarak çalışma sonlandırılmıştır.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'de önlisans ve lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi öğretim programlarını, hem öğretim hedefleri bakımından hem de program yetkinlik ve yeterlilikleri kapsamında eğitim paydaşlarının (öğrenciler, akademisyenler, turist rehberleri ve seyahat acentası yöneticileri) görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesidir. Bu çerçevede çalışmadan elde edilecek veriler ışığında, yeni kurulan ve kurulma aşamasındaki turizm fakültelerinin turizm rehberliği bölümlerinde yer alan/alacak öğretim programlarına, turist rehberliği mesleğine ve nitelikli personel yetiştirmelerine önemli ölçüde katkıda sağlanabileceği düşünülmektedir. Konuyla ilgili değerlendirmeler ışığında eksiklerin belirlenmesi ve bundan sonra yapılacak çalışmalara katkı sağlanması hedeflenmiştir. Çalışmaya ilişkin sunulan bu amaç doğrultusunda, araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesine ilişkin turizm rehberliği eğitimi alan öğrenci görüşleri nedir?
2. Turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesine ilişkin ilgili alanda eğitim veren okullardaki akademisyenlerin görüşleri nedir?
3. Turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesine ilişkin profesyonel turist rehberlerinin görüşleri nedir?
4. Turizm rehberliği öğretim programlarını değerlendiren paydaşların (akademisyenler, turist rehberleri, öğrenci) görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Turizm rehberliği öğretim programlarının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi kapsamında değerlendirilmesine ilişkin turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin görüşleri nedir?

6. Turizm rehberliği öğretim programlarının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi kapsamında değerlendirilmesine ilişkin turizm rehberliği alanında eğitim veren okullardaki akademisyenlerin görüşleri nedir?
7. Turizm rehberliği öğretim programlarının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi kapsamında değerlendirilmesine ilişkin profesyonel turist rehberlerinin görüşleri nedir?
8. Turizm rehberliği öğretim programlarının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi kapsamında değerlendirilmesine ilişkin seyahat acentası yöneticilerinin görüşleri nedir?
9. Turist rehberliği öğretim programlarının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi kapsamında değerlendiren paydaşların (akademisyenler, turist rehberleri, öğrenci, seyahat acentası yöneticileri) görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. ARAşTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu çalışmada, araştırmacının zaman ve maliyet unsurları dikkate alınarak, çalışmanın kapsamına yönelik olarak sınırlı sayıda anket tekniği ile veri toplanmıştır. Bu verilerin toplanması için hazırlanan anket formuna çeşitli nedenlerden dolayı ankete katılanların rahat cevap verememe varsayımının ise, bir sınırlılık getirebileceği belirtmek gerekmektedir.

Araştırmanın diğer bir sınırlılığı ise, uygulama alanının dört farklı gruptan meydana gelmesidir. Bu kapsamda araştırma turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesinde yalnızca turizm rehberliği eğitimi veren okulların tercih edilmesi ve uygulama açasından veri toplanacak paydaşlar olarak; öğrenciler, profesyonel turist rehberleri, akademisyenler ve seyahat acentası yetkililerinin alınması araştırmanın kapsam açasından sınırlılığını oluşturmaktadır. Ayrıca çalışma kapsamında Türkiye'deki turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesi araştırmanın konu açasından da bir diğer sınırlılığını oluşturmaktadır.

3. ARAşTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın yöntemi kapsamında öncelikli olarak verilerin toplanmasından, evren ve örneklemeden ve sonrasında verilerin analizinden bahsedilmiştir.

3.1. VERİLERİN TOPLANMASI

Türkiye'deki turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirmek amacıyla, örneklemeden elde edilen verilerin toplanmasında anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket çalışması 2012 yılı Şubat ile Haziran tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya veri temin etmek amacıyla öğretim programı değerlendirme ölçeği için bu alanda çalışma yapmış birçok araştırmacının uyguladığı, geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılarak ölçek haline getirilmiş birçok anket formundan yararlanılmıştır. Bu kapsamda konu ile ilgili hazırlanmış öğretim programının değerlendirilmesi ve öğretim programının yeterlilikler çerçevesinde değerlendirilmesi için hazırlanan toplam iki ölçeğe; “öğretim programı değerlendirme ölçeği” ve “öğretim programının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirme ölçeğine yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında veri temin edilen gruplar, genel adıyla turizm rehberliği eğitimi paydaşları; öğrenciler, akademisyenler, profesyonel turist rehberleri ve seyahat acentası yöneticilerinden meydana gelmektedir. Çalışmanın veri temini kapsamından öğrenciler, akademisyenler ve profesyonel turist rehberlerine yöneltilen anket üç bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölüm, bu gruba bireysel özellikleri ile alakalı kapalı ve açık uçlu demografik ve mesleki sorulardan meydana gelmektedir. Anketin ikinci bölümünde ise, Türkiye'deki turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesi amacıyla Tyler (1993) tarafından geliştirilen ve amaç, içerik, öğrenme yaşantıları ve değerlendirme başlıklarından oluşan, boyutları içerisinde yer alan sorular açısından, turizm rehberliği öğretim programlarını değerlendirme amacıyla kavramsallaştırılarak 30 ifadeden oluşmuştur. Ayrıca ifadelerin geliştirilmesi amacıyla Demir (2010) ve Aydın (2010)'nın çalışmalarında kullandığı öğretim programı değerlendirme ölçeklerinden de faydalanılmıştır. Hazırlanan ölçek kapsamında turizm rehberliği öğretim programlarını değerlendiren öğrencilere, profesyonel turist rehberlerine ve akademisyenlere uygulanan ve veri toplama aracı olarak kullanılan ölçek 5'li Likert değerlendirme yöntemi doğrultusunda; 1=Hiç katılmıyorum, 2=Az Katılıyorum, 3=Orta Düzeyde Katılıyorum, 4=Çok Katılıyorum, 5=Tamamen Katılıyorum şeklinde oluşturulmuş ve değerlendirilmiştir. Anketin üçüncü bölümünde ise, araştırmaya katılan öğrenciler, profesyonel turist rehberleri, akademisyenler ve seyahat acentası yöneticilerinin turizm rehberliği öğretim programlarını, yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirmeleri için

yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesinin boyutları olan; bilgi, beceri ve kişisel ve mesleki yetkinlikler” dikkate alınarak özgün bir ölçek geliştirilmiştir. Yüksek öğretim kurumunun, yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesinde ele aldığı boyutlar, turizm rehberliği öğretim programları dikkate alınarak kavramsal bir çerçevede 52 ifade ve Mesleki Yeterlilik Kurumunun hazırladığı Turist Rehberliği Mesleki Yeterlilikleri (2010)’nde yer alan mesleki yeterlilik ve yetkinlikler de dikkate alınarak hazırlanan ifadelerden meydana getirilmiştir. Turizm rehberliği öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesinde değerlendiren öğrencilere, profesyonel turist rehberlerine, akademisyenlere ve seyahat acentası yöneticilerine uygulanan ve veri toplama aracı olarak anket tekniğinde kullanılan ölçek, 5’li Likert değerlendirme yöntemi doğrultusunda (1=Hiç Önemli Değil, 2=Az Önemli, 3=Orta Düzeyde Önemli, 4=Çok Önemli, 5=Tamamen önemli) oluşturulmuştur.

Araştırmaya veri temin etmek üzere, Türkiye’deki tüm yükseköğretim kurumlarındaki; “meslek yüksekokulluları, yüksekokullar ve fakülteler”, turizm rehberliği öğretim programlarında okuyan öğrenciler, meslek temsilcisi olan profesyonel turist rehberleri ve akademisyenler tarafından değerlendirildiği bir öğretim programı değerlendirme ölçeği ile yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde öğretim programlarında kazandırılması planlanan yeterlilik ve yetkinliklerin, öğrenciler, profesyonel turist rehberleri, akademisyenler ve seyahat acentası yöneticileri tarafından değerlendirildiği bir ölçek ile veriler toplanmıştır. Verilerin temin edilmesinde turizm rehberliği öğretim programlarını değerlendirme ölçeği ve öğretim programları yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesinde değerlendirme ölçeğinde kullanılan Likert tipi puanlama skalasına göre, ankete katılanların değerlendirmelerindeki puanların yüksek olması program değerlendirme algılarının yüksek olduğunu göstermektedir. İlgili ölçeklerin kullanıldığı ankete ilişkin güvenilirlik analizi sonuçları çalışmanın “veri analizi” bölümünde verilmiştir.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın kapsamında veri temini sağlanan toplam 4 ayrı grup yer almaktadır. Araştırmanın evreni, 2011-2012 eğitim yılında turizm rehberliği bölümlerinde son sınıfta okuyan fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarında okuyan turizm rehberliği eğitimi alan öğrenciler, derslere giren tüm akademisyenler, Kültür ve Turizm Bakanlığı profesyonel turist rehberi kokartına sahip rehberler ve

Türkiye’de turist rehberi istihdam eden A grubu seyahat acentası yöneticilerinden meydana gelmektedir.

Araştırma kapsamında, çalışmanın veri teminine katkı sağlayan paydaşların tamamına ulaşılmasının imkan ve zaman bakımından zor olmasından dolayı araştırma yapılan grubun evren büyüklüklerini temsil edecek örneklem sayılarının alınmasına karar verilmiştir. Bu kapsamda Krejcia ve Morgan (1970), evren hacminin büyüklüğüne karşılık örneklem büyüklüğünün ne kadar alınması gerektiğine dair yapmış olduğu öneride Sekaran (2003) bu durumun, örneklem büyüklüğünü etkileyen belirleyici faktörlerin (örnekleme hatası, güven düzeyi ve oranlar) dikkate alınmasıyla evreni temsil yeteneğine sahip ideal bir durum olduğunu belirtmişlerdir (Akt.: Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 50; Altunışık vd., 2004: 125; Ural ve Kılıç, 2006: 48-49). Araştırma kapsamında veri temin edilen araştırma gruplarının evren-örneklem ilişkisine dair sayılar aşağıdaki tablolarda olduğu gibidir. Araştırma kapsamında değerlendirmeye katılan öğrenciler ile ilgili evren örneklem ilişkisi Tablo 20’de yer alan 2011-2012 eğitim ve öğretim yılındaki okuyan son sınıf turizm rehberliği bölümü öğrenci sayıları temel alınarak hesaplanmıştır. Tablo 21 incelendiğinde 2011-2012 akademik yılı içerisinde, araştırma kapsamında 21 üniversitede bulunan 6 lisans ve 15 önlisans düzeyinde eğitim veren toplam 21 yükseköğretim kurumunda, turizm rehberliği eğitim-öğretime devam eden ve Türkiye eğitim gezisini yapmış/yapmakta olan son sınıf turizm rehberliği öğrenci sayıları araştırma kapsamında dikkate alınmıştır. Bu bağlamda araştırmanın öğrenci evreni, 2011-2012 ÖSYM tercih kılavuzunda yer alan sayılara göre değil, fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarının öğrenci işleri daire başkanlıkları ile yapılan görüşmeler neticesinde, bölümlerde okuyan gerçek öğrenci sayıları dikkate alınmıştır. Bu kapsamda araştırma evrenin oluşturan toplam öğrenci sayısı 570 olarak belirlenmiş ve evreni temsil etmesi düşünülen örneklem sayısı, ilgili hesaplamalara göre (Ural ve Kılıç, 2006: 49) toplam 226-234 kişi aralığındadır. Bu kapsamda veri temini için araştırma kapsamındaki okullara birebir gidilmiş veya gidilemeyen okullara anket yollanarak toplam 439 öğrenciye ulaşılmıştır.

Tablo 21: Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumları, ÖSYM Kontenjan Sayıları ve Son Sınıf Mevcut Öğrenci Sayıları

	YÜKSEKÖĞRETİM KURUMU		BÖLÜMÜN YER ALDIĞI BİRİM	ÖSYM KONTENJAN SAYISI	MEVCUT ÖĞRENCİ SAYISI
Lisans					
1	Balıkesir Üniversitesi	1	Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu	50	38
2	Adnan Menderes Üniversitesi	2	Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu	140	120
3	Gazi Üniversitesi	3	Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi	80	77
4	Ege Üniversitesi	4	Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu	50	39
5	Yaşar Üniversitesi	5	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1	1
6	Nevşehir Üniversitesi	6	Turizm Fakültesi	45	40
Ön Lisans					
7	Ankara Üniversitesi	7	Beypazarı Meslek Yüksekokulu	40	15
8	Uludağ Üniversitesi	8	İzmit Meslek Yüksekokulu	30	16
9	Süleyman Demirel Üniversitesi	9	Yalvaç Meslek Yüksekokulu	100	12
10	Marmara Üniversitesi	11	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	30	15
11	İstanbul Aydın Üniversitesi	12	Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu	120	12
12	Kavram Eğitim Vakfı	13	İstanbul Kavram M.Y. Okulu	50	15
13	Karabük Üniversitesi	14	Safranbolu Meslek Yüksekokulu	160	15
14	Selçuk Üniversitesi	15	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	100	20
		16	Beyşehir Meslek Yüksekokulu	80	18
		17	Taşucu Meslek Yüksekokulu	120	16
15	Kocaeli Üniversitesi	18	Derbent Meslek Yüksekokulu	100	22
16	Mersin Üniversitesi	19	Anamur Meslek Yüksekokulu	50	30
17	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	20	Van Meslek Yüksekokulu	40	8
18	Şeyh Edebali Üniversitesi	22	Söğüt Meslek Yüksekokulu	50	15
19	Nevşehir Üniversitesi	23	Ürgüp Meslek Yüksekokulu	40	8
20	Erzincan Üniversitesi	24	Turizm ve Otelcilik Meslek Y.O.	100	8
21	Kafkas Üniversitesi	25	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	80	11
TOPLAM				1656	570

Kaynak, ÖSYM, 2011; Yüksekokulların sekreterlik ve öğrenci işlerinden şahsen alınan rakamlar.

Araştırma kapsamında değerlendirmede bulunan profesyonel turist rehberleri ile ilgili evren örneklem ilişkisi, Tablo 22’de yer alan mevcut öğrenci sayıları temel alınarak hesaplanmıştır. Tablo 22 incelendiğinde, araştırmaya katılan turist rehberlerinin evrenini belirlemek üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü’nün 2012 yılı için yayınlamış olduğu veriler dikkate alınmıştır. Bu bağlamda araştırma için turist rehberleri evreni, ülkesel ve bölgesel aktif olarak çalışan turist rehberi sayısı dikkate alınarak oluşturulmuştur. Türkiye’de aktif olarak profesyonel turist rehberliği kokartına sahip 9022 ülkesel aktif, 193 bölgesel aktif rehber vardır. Bu kapsamda araştırma evrenin oluşturan toplam turist rehberi sayısı 9215 olarak belirlenmiş, evreni temsil etmesi düşünülen örneklem sayısı, ilgili hesaplamalara göre (Ural ve Kılıç, 2006: 49) toplam 368-370 kişi aralığındadır.

Araştırma kapsamında Kültür ve Turizm Bakanlığı kokartlı toplam 3000 profesyonel turist rehberi ile birebir olarak ve elektronik posta yoluyla anket gönderilmiştir. Ancak araştırmanın yapıldığı tarihleri turist rehberleri için yüksek sezon olmasından dolayı 435 anket geri dönmüştür.

Tablo 22: 2012 Yılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Profesyonel Turist Rehberleri Sayıları

İLLERE GÖRE REHBER SAYILARI							
İl Adı	Ülkesel Aktif	Ülkesel Pasif	Bölgesel Aktif	Bölgesel Pasif	Bay	Bayan	Toplam
ADANA	75	12	7	47	85	56	141
ANKARA	1047	938	0	1	1278	708	1986
ANTALYA	1433	301	24	101	1379	480	1859
AYDIN	220	10	2	0	137	95	232
BALIKESİR	26	2	0	0	18	10	28
BURSA	135	20	12	87	169	85	254
ÇANAKKALE	65	8	23	50	87	59	146
DENİZLİ	17	0	0	0	13	4	17
DİYARBAKIR	10	2	2	10	17	7	24
ERZURUM	13	1	0	0	8	6	14
GAZİANTEP	73	10	19	67	120	49	169
HATAY	47	6	0	0	28	25	53
İSTANBUL	3440	1159	52	99	3050	1700	4750
İZMİR	1363	639	28	80	1276	834	2110
KONYA	81	6	2	16	77	28	105
MERSİN	90	41	1	10	77	65	142
MUĞLA	303	68	0	0	247	124	371
NEVŞEHİR	464	91	16	68	477	162	639
SAMSUN	17	0	0	0	7	10	17
SİVAS	3	1	0	0	4	0	4
ŞANLIURFA	29	27	0	0	45	11	56
TRABZON	48	10	5	37	63	37	100
VAN	23	1	0	0	17	7	24
TOPLAM	9022	3353	193	673	8679	4562	13241

Kaynak: Aragem, 2012

Araştırma kapsamında veri temin edilen akademisyenler ile ilgili evren hesaplanmasında Tablo 23'deki verilerden yararlanılmıştır. Tablo 23 incelendiğinde araştırmaya katılan turist rehberlerinin evreni belirlemek üzere turizm rehberliği eğitimi veren üniversitelerin resmi web sitelerinde yer alan akademik kadrolar bölümünden, turizm fakültelerinin, turizm yüksekokulların ve turizm meslek yüksekokullarının tüm akademik personel sayıları dikkate alınmıştır. Bu kapsamda

elde alınan sayılar neticesinde, turizm rehberliği alanında eğitim veren toplam 21 yükseköğretim kurumunda akademisyen sayısı 307 olarak belirlenmiş, evreni temsil etmesi düşünülen örneklem sayısı, ilgili hesaplamalara göre (Ural ve Kılıç, 2006: 49) toplam 169-175 aralığındadır. Ancak araştırma kapsamında birebir ve elektronik posta yoluyla görüşülen 172 akademisyenin toplam 54'ünden geri dönüt alındığından araştırmanın akademisyen evrenini temsilen 54 akademisyenden elde edilen veriden yararlanılmıştır.

Tablo 23: Turist Rehberliği Öğretim Programı Bulunan Yüksek Öğretim Kurumlarındaki Akademisyen Sayıları

No	Okul Adı		Bölüm Adı	Akademisyen Sayısı
Lisans				
1	Balıkesir Üniversitesi	1	Turizm Ve Otelcilik Yüksek Okulu	24
2	Adnan Menderes Üniversitesi	2	Turizm Ve Otelcilik Yüksek Okulu	31
3	Gazi Üniversitesi	3	Ticaret Ve Turizm Eğitim Fakültesi	29
4	Ege Üniversitesi	4	Turizm Ve Otelcilik Yüksek Okulu	19
5	Yaşar Üniversitesi	5	Meslek Yüksekokulu	12
6	Nevşehir Üniversitesi	6	İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi	32
Önlisans				
7	Ankara Üniversitesi	7	Beypazarı Meslek Yüksekokulu	10
8	Uludağ Üniversitesi	8	İzmit Meslek Yüksekokulu	5
9	Süleyman Demirel Üniversitesi	9	Yalvaç Meslek Yüksekokulu	22
10	Marmara Üniversitesi	10	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	7
11	İstanbul Aydın Üniversitesi	11	Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu	14
12	Kavram Eğitim Vakfı	12	İst. Kavram M.Y. Okulu	6
13	Karabük Üniversitesi	13	Safranbolu Meslek Yüksekokulu	5
14	Selçuk Üniversitesi	14	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	13
		15	Beyşehir Meslek Yüksekokulu	11
		16	Taşucu Meslek Yüksekokulu	9
15	Kocaeli Üniversitesi	17	Derbent Meslek Yüksekokulu	10
16	Mersin Üniversitesi	18	Anamur Meslek Yüksekokulu	6
17	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	19	Van Meslek Yüksekokulu	3
18	Şeyh Edebali Üniversitesi	20	Söğüt Meslek Yüksekokulu	4
19	Nevşehir Üniversitesi	21	Ürgüp Meslek Yüksekokulu	13
20	Erzincan Üniversitesi	22	Turizm Ve Otelcilik Meslek Y.O.	12
21	Kafkas Üniversitesi	23	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	10
Toplam				307

Kaynak: Fakülte, Yüksekokul ve Meslek Yüksekokullarının Web Sitelerinden temin edilen sayılar temel alınmıştır.

Araştırma kapsamında veri temin edilen seyahat acentası yöneticileri ile ilgili evren hesaplanmasında Tablo 24'deki verilerden yararlanılmıştır. Tablo 24 incelendiğinde, araştırma için seyahat acentası yöneticisi evreni belirlemek üzere Türkiye Seyahat Acentacıları Birliği resmi internet sitesinde istatistikler bölümünden elde edilen rakamlar neticesinde, TÜRSAB bünyesinde toplam 6909 acentanın 6637'si

A grubu acenta olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda araştırmada evren olarak alınan A grubu seyahat acentası sayısı üzerinden evreni temsil etmesi düşünülen örneklem sayısı, ilgili hesaplamalara göre (Ural ve Kılıç, 2006: 49) 361-364 kişi aralığındadır.

Tablo 24: Türkiye’de Faaliyet Gösteren TÜRSAB’a Bağlı Seyahat Acentalarının İstatistikî Bilgileri

	YIL	A Grubu	A,B,C Grubu Toplam
YILLAR İTİBARI İLE SEYAHAT ASENTA SAYILARI	2001	--	4 376
	2002	--	4 465
	2003	--	4 495
	2004	--	4 493
	2005	--	4 878
	2006	--	5 165
	2007	--	5 184
	2008	--	5 672
	2009	--	5 751
	2010	--	6 035
	2011	--	6 399
	2012	6 637	6 909

Kaynak: TÜRSAB, 2012

Araştırma kapsamında anketler seyahat acentası yöneticisine birebir elden verilerek ve elektronik posta yollanarak toplam 400 anket dağıtılmıştır. Araştırma kapsamında yurtiçi ve yurtdışı tur yapabilme açısından yalnızca A grubu seyahat acentası yöneticisine anket uygulanmıştır. Ancak araştırma kapsamında ölçeğin uygulandığı tarihler turizm işletmeleri için yoğun sezon olan Nisan, Mayıs ve haziran ayları olması sebebiyle 244 seyahat acentası yöneticisini anketi geri dönmüş ve değerlendirmeye alınmıştır.

3.3. VERİLERİN ANALİZİ

Türkiye’deki turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesi amacıyla toplanan verilerin analizi için sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan ve bir veri çözümlene programı PASW Statistic 18’den faydalanılmıştır. Araştırmanın analiz kısmında ilk olarak araştırma kapsamında anket uygulamasına katılan, öğrenciler, akademisyenler, profesyonel turist rehberleri ve seyahat acentası yöneticilerinin bireysel özelliklerine bağlamında demografik ve mesleki özelliklerinin yüzdelik ve frekans dağılımları tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın bulgular kısmında, verilerin analizine ilişkin olarak; araştırmaya katılanların bireysel özelliklerine ilişkin bulguların dağılımlarına ilişkin frekans

analizleri ve yüzdeler dağılımlarına yer verilmiştir. Ardından araştırmaya katılan gruba (öğrenciler, akademisyenler, profesyonel turist rehberleri ve seyahat acentası yöneticileri) uygulanan turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesi yönelik ankette yer alan ölçeklerin (öğretim programı genel ve yeterlilik değerlendirmesi) frekans analizleri ve yüzdeler dağılımları tablo halinde ifade ve boyut bazında verilerek yorumlanmıştır. Bir sonraki aşamada hem turizm rehberliği öğretim programlarını hem de öğretim programlarını Yüksek Öğretim Yeterlilikler çerçevesinde değerlendiren grupların (öğrenciler, turist rehberleri, akademisyenler ve seyahat acenta yetkilileri) görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için öncelikle veri türüne bakılmıştır. Veri türünün nicel olduğuna karar verildikten sonra karşılaştırılacak grup sayısı bakılmıştır. Karşılaştırılacak grup sayıları, birinci ölçek için; “öğretim programını değerlendirilmesinde” 3 grup, ikinci ölçek için “öğretim programlarının Yüksek Öğretim Yeterlilikleri Çerçevesinde değerlendirmesinde ise 4 grup olduğu belirlenmiştir. Bir sonraki aşamada ise karşılaştırılacak grupların birbirinden bağımsız olup olmadığına bakılmıştır. Grupların birbirinden bağımsız olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda araştırmada öğretim programlarını ve öğretim programı yeterliliklerini değerlendiren grupların algılamalarında birbirleri arasında fark olup olmadığını parametrik test kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılacak analizler için parametrik testlerin kullanılmasının nedeni, araştırmaya ilişkin, değişken ve verilerin parametrik testlerin kullanım koşullarını (verilerin nicel özellik taşıması, örnekleme oluşturan birimlerin ve deneklerin evrenden yansız olarak seçilmesi, örneklem büyüklüğünün 10'dan az olmaması, varyansların homojen olması vb.) yerine getirmesinden kaynaklanmaktadır (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu 2002: 62; Ural ve Kılıç, 2006: 201). Bu kapsamda Turizm rehberliği öğretim programlarını ve öğretim programı yeterliliklerini değerlendiren paydaş (akademisyenler, turist rehberleri, öğrenci) görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Anova testleri yapılarak, sonuçlar tablollaştırılmış ve tartışılarak yorumlanmıştır.

Güvenirlilik: Araştırmada, kullanılan anketlerdeki ölçeklerin ve alt boyutlarının Cronbach Alpha (α) güvenirlilik katsayıları hesaplanmış, Cronbach Alfa katsayılarından hareketle ölçeklerin güvenirlilik analizleri Tablo 24 ve Tablo 25’de sunulmuştur. Araştırma için ayrıca, kullanılan öğretim programı değerlendirme ölçeğinin ilgili alanda yapılan önceki çalışmalarda kullanılmasına rağmen, içerik ve yapısal

geçerliliğinin sağlanmasında katkı sağlamak maksadı ile konu üzerinde çalışan uzman araştırmacılara ve akademisyenlere anket formları inceletilerek ankette yer alan soruların kapsam, içerik, ifade sayısı, anlaşılabilirlik, yeterlilik vb. konular hakkında görüşlerine başvurularak ankete son şekli verilmiştir. Bu doğrultuda turizm rehberliği öğretim programı değerlendirme ölçeğine ilişkin güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25: Öğretim Programı değerlendirme ölçeğinin Alt Boyutlara ve Ölçeğin Geneline İlişkin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Araştırmaya Katılanlar	ÖĞRETİM PROGRAMI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ				
	Hedef	İçerik	Öğrenme- Öğretme Süreçleri	Değerlendirme	Genel
	(α)	(α)	(α)	(α)	(α)
ÖĞRENCİ	0,775	0,893	0,839	0,807	0,937
AKADEMİSYEN	0,858	0,866	0,807	0,886	0,941
TURİST REHBERİ	0,845	0,846	0,793	0,816	0,920
GENEL	Cronbach’s Alpha: 0,934				

Tablo 25’te görüldüğü gibi ankette kullanılan ölçeğin geneline ilişkin (Cronbach’s Alpha) güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,934$ olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin verdikleri yanıtlar neticesinde öğretim programı değerlendirme ölçeğinin genel güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,937$, hedef boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,775$, içerik boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,893$, öğrenme ve öğretme süreçleri boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,839$, değerlendirme boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,807$ ’dir. Akademisyenlerin verdikleri yanıtlar neticesinde öğretim programı değerlendirme ölçeğinin genel güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,941$, hedef boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,858$, içerik boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,866$, öğrenme ve öğretme süreçleri boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,807$, değerlendirme boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,886$ ’dır. Turist rehberlerinin verdikleri yanıtlar neticesinde öğretim programı değerlendirme ölçeğinin genel güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,920$, hedef boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,845$, içerik boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,846$, öğrenme ve öğretme süreçleri boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,793$, değerlendirme boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,816$ ’dır.

Bu kapsamda elde edilen verilere göre, verilerin toplanmasında kullanılan öğretim programı değerlendirme ölçeğinin güvenilir olduğu söylenebilir. Çünkü Cronbach Alpha katsayısının temel alındığı güvenilirlik analizlerinde elde edilen katsayıların, ölçek türünden türüne göre değişebiliyor olsa da, sosyal bilimlerde

$\alpha=0,600$ 'ün üzerinde olması, kullanılan ölçeğin güvenilir olduğuna ilişkin önemli bir kanıt sayılmaktadır (Akgül ve Çevik, 2003: 430; Ural ve Kılıç, 2006: 290).

Yükseköğretim kurumunun hazırlamış olduğu yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde yer alan boyutlar temel alınarak hazırlanan turizm rehberliği öğretim programının Yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirilmesinde kullanılan ölçeğe ilişkin güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26: Yüksek Öğretim Program Yeterliliklerini Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına ve Ölçeğin Geneline İlişkin Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Araştırmaya Katılanlar	ÖĞRETİM PROGRAMI YETERLİLİK VE YETKİNLİK DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ			
	Bilgi	Beceri	Kişisel ve Mesleki Yeterlilikler	Genel
	(α)	(α)	(α)	(α)
ÖĞRENCİ	0,912	0,924	0,997	0,963
AKADEMİSYEN	0,841	0,711	0,909	0,929
TURİST REHBERİ	0,932	0,851	0,958	0,963
ACENTA YÖNETİCİLERİ	0,858	0,671	0,909	0,924
GENEL	Cronbach's Alpha: 0,961			

Tablo 26'da görüldüğü gibi ankette kullanılan ölçeğin geneline ilişkin (Cronbach's Alpha) güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,961$ olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin verdikleri yanıtlar neticesinde yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesi öğretim programı yeterlilik ve yetkinlik değerlendirme ölçeğinin genel güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,963$, bilgi boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,912$, beceri boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,924$, kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,997$ 'dir. Akademisyenlerin verdikleri yanıtlar neticesinde yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesi öğretim programı yeterlilik ve yetkinlik değerlendirme ölçeğinin genel güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,929$, bilgi boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,841$, beceri boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,711$, kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,909$ 'dur. Turist rehberlerinin verdikleri yanıtlar neticesinde yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesi öğretim programı yeterlilik ve yetkinlik değerlendirme ölçeğinin genel güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,963$, bilgi boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,932$, beceri boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,851$, kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,958$ 'dir. Acenta yetkililerin verdikleri yanıtlar neticesinde yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesi yeterlilik ve yetkinlik değerlendirme ölçeğinin genel güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,924$, bilgi boyutunun

güvenirlilik katsayısı $\alpha=0,858$, beceri boyutunun güvenirlilik katsayısı $\alpha=0,671$, kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunun güvenirlilik katsayısı $\alpha=0,909$ 'dur.

Elde edilen verilerin neticesinde, araştırma kapsamında kullanılan yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde öğretin programını değerlendiren ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir. Çünkü araştırmalarda Cronbach Alpha katsayısı kullanılarak temel alınan güvenirlilik analizlerinden elde edilen katsayıların, ölçek türünden türüne göre değişebiliyor olsa da, sosyal bilimlerde $\alpha=0,600$ 'ün üzerinde olması, kullanılan ölçeğin güvenilir olduğuna ilişkin önemli bir kanıt sayılmaktadır (Akgül ve Çevik, 2003: 430; Ural ve Kılıç, 2006: 290). Bu bağlamda, araştırmada kullanılan ölçeklerin, gerek her bir boyutuna, gerekse geneline ilişkin güvenirlilik katsayısı $\alpha=0,900$ 'lar civarında olması, ölçeğin güvenilir olduğu (Sekaran, 2003: 225; Şencan, 2005: 128; Ural ve Kılıç, 2006: 290) şeklinde bir yorum yapılmasını sağlamaktadır.

Çalışmanın izleyen bölümünde, araştırmaya katılan turizm rehberliği eğitimi paydaşlarının katıldıkları anketlerden elde edilen bulgulara yer verilmiş ve araştırmanın amacı doğrultusunda bulgular yorumlanmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmanın bu kısmında, turizm rehberliği öğretim programlarını hem genel olarak hem de Yüksek Öğretim Yeterlilikler çerçevesinde değerlendiren öğrenciler, turist rehberleri, akademisyenler ve seyahat acentası yetkililerine yönelik hazırlanan anketin sonucunda elde edilen bulgulara yer verilerek, araştırmanın amacı doğrultusunda yorumlanmıştır.

4.1. KATILIMCILARIN BİREYSEL ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmayı değerlendiren toplam 439 turizm rehberliği öğrencisinin bireysel özelliklerine ait bilgiler Tablo 27'de verilmiştir.

Turizm rehberliği eğitimi alan son sınıf öğrencilerinin demografik özelliklerini tanımlayıcı şekilde ortaya koyan Tablo 27 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %50,6'sı kadın, %49,4'ü ise erkektir. Ankete katılan öğrencilerin turizm rehberliği eğitimlerini aldıkları yükseköğretim kurumunu türüne bakıldığında %42,8'nin yükseköğretim bünyesinde, %36'sı meslek yükseköğretim bünyesinde ve

%21,2'sinin ise fakülte bünyesinde eğitim aldıkları gözlenmiştir. Mezun olunan orta öğretim okul türü bakımından öğrencilerin, %28,5'inin genel lise, %2,7'i Anadolu otelcilik ve turizm meslek lisesi, %16,9'sinin Anadolu lisesi, %10,5'inin kız meslek lisesi, %5'inin süper lise, %4,1'i ticaret lisesi, %2,7'si yabancı dil ağırlık lise, %2,1'i çok programlı lise, %2,1'i meslek lisesi, %0,9'u açık lise, %0,5'i imam hatip lisesi, %0,5'i fen lisesi, %0,2'si kolej, %0,2'si Anadolu öğretmen lisesi, %0,2'si ticaret meslek lisesi, %0,2'si fen lisesi mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 27: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Bireysel Özelliklerine İlişkin Bulgular

		n	%			n	%
Cinsiyet	Erkek	217	49,4	Okul Türü	Genel Lise	125	28,5
	Kadın	222	50,6		Ticaret Lisesi	18	4,1
	Toplam	439	100		Kız Meslek Lisesi	46	10,5
Okul Tipi	Fakülte	93	21,2		Anadolu Lisesi	74	16,9
	Y.Okul	188	42,8		Çok Programlı Lise	9	2,1
	M.Y.Okulu	158	36		İmam Hatip Lisesi	2	0,5
	Toplam	439	100		Anadolu Otelcilik ve Turizm M.L.	113	25,7
					Süper Lise	22	5
			Meslek Lisesi		9	2,1	
			Açık Lise		4	0,9	
			Y. Dil Ağırlıklı Lise		12	2,7	
			Kolej		1	0,2	
			A.Öğretmen. Lisesi		1	0,2	
			Tic. Meslek Lisesi		1	0,2	
			Fen Lisesi		2	0,5	
			Toplam	439	100		

Araştırmada turist rehberliği öğretim programını ve bu öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesinde değerlendiren toplam 54 akademisyenin bireysel özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 27'de verilmiştir.

Araştırmaya katılan turizm rehberliği eğitim veren kurumlardaki akademisyenlerin demografik özelliklerini tanımlayıcı şekilde ortaya koyan Tablo 28'e bakıldığında, araştırmaya katılan 54 akademisyenin % 72,2 erkek, %27,8 Kadın'dır. Katılımcıların %27,8'i 32 yaşından küçük, % 33,3 33-42 yaş arasında, % 38,9'u ise 43 yaşının üzerindedir. Unvanları açısından akademisyenler incelendiğinde, 54 akademisyenin %5,6'sı profesör, % 31,5 yardımcı doçent, %29,6'sı doktora tamamlamış öğretim görevlisi, %20,4'ü öğretim görevlisi, %5,6'sı araştırma görevlisi ve %7,4'ü ise okutman'dır. Görev yapılan kurum açısından incelendiğinde araştırmaya katılan akademisyenlerin %25,9'u turizm rehberliği bölümü olan fakültelerde,

%46,3'ü seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği bölümü olan yüksekokullarda, %27,8'i ise meslek yüksekokullarda görev yapmaktadır. Eğitim verilen bölüm ile alakalı olarak akademisyenlerin %24,1'nin kokart sahibi olmasına rağmen %55,6'sının rehberlik deneyiminin olduğu gözlenmiştir.

Tablo 28: Araştırmaya Katılan Akademisyenlerin Bireysel Özelliklerine İlişkin Bulgular

		N	%			n	%
Cinsiyet	Erkek	39	72,2	Kokart Sahipliği	Evet	13	24,1
	Kadın	15	27,8		Hayır	41	75,9
	Toplam	54	100		Toplam	54	100
Yaş		N	%	Rehberlik Deneyimi		n	%
	32'den Küçük	15	27,8		Evet	24	44,4
	33-42	18	33,3		Hayır	30	55,6
	43 ve üstü	21	38,9		Toplam	54	100
	Toplam	54	100		n	%	
Unvan		N	%	Görev Yapılan Kurumun Türü	Fakülte	14	25,9
	Prof. Dr.	3	5,6		Yüksekokul	25	46,3
	Yrd.Doç.Dr.	17	31,5		M. Y.O.	15	27,8
	Öğr.Gör.Dr.	16	29,6		Toplam	54	100
	Öğr.Gör.	11	20,4				
	Arş.Gör.	3	5,6				
	Okutman	4	7,4				
	Toplam	54	100				

Araştırmada turist rehberliği öğretim programını ve bu öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesinde değerlendiren toplam 435 Turist rehberine ait bireysel özelliklerine ait bilgiler Tablo 29'da verilmiştir.

Araştırmaya katılan turizm rehberliği eğitim veren kurumlardaki akademisyenlerin bireysel özelliklere ilişkin bilgileri tanımlayıcı şekilde ortaya koyan Tablo 29 incelendiğinde; ankete yanıt veren toplam 435 rehberin %76,6'sı erkek, %23,4'ü kadın'dır. Katılımcılar yaşları açısından incelendiğinde ise, %23,2'si 28 yaşından küçük, 39,1'nin 28-35 yaşları arasında, %18,6'sının 36-43 yaşları arasında, %8,7'sinin 44-51 yaşları arasında, %10,3'ünün 51 yaşından büyük olduğu gözlemlenmektedir. Ankete katılan rehberler eğitim düzeyleri bakımından incelendiğinde %70,8'nin 4 yıllık fakülte mezunu olduğu, %11,4'ünün ise lisansüstü eğitime sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 29: Araştırmaya Katılan Turist Rehberlerinin Bireysel Özellikleri

		n	%			n	%
Cinsiyet	Erkek	333	76,6	Kokartın Alındığı Dil Sınavı	Bakanlık	273	62,8
	Kadın	102	23,4		KPDS	162	37,2
	Toplam	435	100		Toplam	435	100
Yaş	28'den Küçük	101	23,2	Rehberlik Eğitimi Alınan Kurum	Bakanlık	72	16,6
	28-35	170	39,1		Önlisans	147	33,8
	36-43	81	18,6		Lisans	216	49,7
	44-51	38	8,7		Toplam	435	100
	52 ve üstü	45	10,3				
	Toplam	435	100				
Eğitim				Aktif Rehberlik Süresi			
	Lise	15	3,4		5 yıldan az	186	42,8
	On lisans	61	14		6-11 yıl	99	22,8
	Lisans	308	70,8		12-17 Yıl	32	7,4
	Lisansüstü	51	11,7		18 ve üzeri	118	27,1
	Toplam	435	100		Toplam	435	100

Araştırmada turist rehberliği öğretim programını ve bu öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesinde değerlendiren toplam 244 seyahat acentası yöneticilerinin bireysel özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 30'da verilmiştir.

Araştırma kapsamında bire bir olarak ankete katılan seyahat acentası yetkililerine yapılan anket sonucu elde edilen bireysel özelliklere ilişkin bulgulara göre: katılımcıların %55,7'si erkek, %44,3'ü kadın'dır. Seyahat acentalarında anket uygulanan sorumlu kişiler statüleri açısından incelendiğinde %34,4'ünün hem yönetici hem de işletme sahibi olduğu, %65'inin ise sadece yönetici olarak işletmelerde çalıştığı belirlenmiştir. Eğitim durumları açısından seyahat acentası yöneticileri incelendiğinde %41'nin lisans düzeyinde, %27,9'nun lise düzeyinde, %29,5'nin ise önlisans düzeyinde bir eğitim kurumundan mezun olduğu belirlenmiştir. Aldıkları eğitimin turizm ile olan ilişkisine bakıldığında ise; katılımcıların 70,5'nin turizm eğitimi aldığı, %29,5'nin ise turizm eğitimi almadığı belirlenmiştir. İş tecrübeleri açısından incelendiğinde ise, acenta yöneticilerinin %42,6'sının 5-9 yıl aralığında, %23'ünün 10-14 yıl aralığında, %16,4'ünün ise 1-4 yıl aralığında, %3,3'ünün 1 yıldan az ve %14,8'nin 14 yıldan fazla sektör tecrübesi olduğu elde edilen veriler ışığında gözlenmiştir.

Tablo 30: Seyahat Acentası Yöneticilerinin Bireysel Özelliklerine İlişkin Bulgular

		f	%			f	%
Cinsiyet	Erkek	136	55,7	Turizm Eğitimi Aldınız Mı?	Evet	172	70,5
	Kadın	108	44,3		Hayır	72	29,5
	Toplam	244	100		Toplam	244	100
Görev	İşveren	84	34,4	Acenta Türü	A grubu	244	100
	Yönetici	160	65,6		Toplam	244	100
	Toplam	244	100				
Eğitim	Lise	68	27,9	Acentanın Temel Faaliyet Alanı	Tur organizasyonu	220	90,2
	Önlisans	72	29,5		Haç organizasyonu	24	9,8
	Lisans	100	41		Toplam	244	100
	Yüksek Lisans	4	1,6				
	Toplam	244	100				
Tecrübe				Acentanın Faaliyet Süresi	1 yıldan az	12	4,9
	1 yıldan az	8	3,3		1-4 yıl	36	14,8
	1-4 yıl	40	16,4		5-9 yıl	96	39,3
	5-9 yıl	104	42,6		10-14 yıl	28	11,5
	10-14 yıl	56	23		15 yıl	72	29,5
	15 yıl	36	14,8		Toplam	244	100
	Toplam	244	100				

Araştırma kapsamında anket uygulaması için gidilen acentaların %100'ünün A grubu seyahat acentası olduğu gözlenmiştir. Araştırma kapsamında gidilen seyahat acentalarının tur organizasyonu yapması dikkate alınmış ve toplamda gidilen 244 seyahat acentasının %90,2'sini Incoming, Outgoing ve Ingoing kültür turları organizasyonları yapmakta, %9,8'nin yalnızca haç ve umre organizasyonları yaptığı ortaya konulmuştur.

Faaliyet yılları açısından acentaların %39,3'ü 5-9 yıl aralığında, 29,5'i 15 yıl ve üzerinde, %14,8'i 1-4 yıl aralığında, %11,5'i 10-14 yıl aralığında, %4,9'u ise 1 yıldan az süredir faaliyet gösteren seyahat acentaları olduğu belirlenmiştir. Seyahat acentası yetkililerine yöneltilen bireysel özelliklerine ilişkin soruların yanında, araştırmanın temel kapsamı olan turist rehberlerinin istihdamı konusunda yöneltilen sorulara verdikleri yanıtlar Tablo 31'de gösterilmiştir.

Tablo 31: Seyahat Acentası Yöneticilerinin Rehber İstihdamındaki Tutumları

	f	%	
Bir Tur İçin Rehber Önemli Midir?	Evet	244	100
	Hayır	0	0
	f	%	
Günlük Yevmiye Ne Kadar Olmalı?	100-149 tl	40	16,4
	150-174 tl	48	19,7
	175-199 tl	24	9,8
	200-249 tl	36	14,8
	250-350 tl	96	39,3
	Toplam	244	100

Seyahat acentası yöneticileri “bir tur organizasyonu için turist rehberi önemli midir?” sorusuna yanıt olarak %100 evet yanıtı vermişlerdir. Yine araştırmaya katılan seyahat acentası yetkilileri “bir tur organizasyonunda bir tur rehberinin ne kadar ücret almalıdır?” sorusuna; %39,3’ü 250-350 TL aralığında, %19,7’si 150-175 TL aralığında, %16,4’ü 100-149 TL aralığında, %14,8’i 200-249 TL aralığında, %9,8’i 175-199 TL aralığında olmalıdır yanıtını vermişlerdir.

4.2.KATILIMCILARIN TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINI DEĞERLENDİRMELERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma kapsamında görüşleri alınan turizm rehberliği eğitimi paydaşlarının, (öğrenciler, profesyonel turist rehberleri, akademisyenler ve seyahat acentası yetkilileri) Türkiye’deki turizm rehberliği öğretim programlarını değerlendirmeleri üzere üç boyut ve 30 sorudan meydana gelen ankete verilen cevapların frekans ve yüzde dağılımlarıyla, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları ile ilgili bulgulara yer verilmiş ve yorumlanmıştır.

Bu kapsamda ilk olarak Tablo 32’de araştırmaya katılan öğrencilerin turizm rehberliği öğretim programlarının hedefine ilişkin algulamalarını belirlemeye yönelik ölçek sorularına vermiş oldukları frekans ve yüzde dağılımlarıyla, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Turizm rehberliği öğretim programının hedefleri ile ilgili olarak “derslerde kazandırılan özellikler, turizm rehberliği mesleğinde ihtiyacımız olan bilgileri ve beceriyi kazandırmaktadır” ifadesine öğrencilerin %8,9 hiç katılmıyorum, %13,4’ü az katılıyorum, %25,3’ü orta düzeyde katılıyorum, %38,5’i çok katılıyorum cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin

aritmetik ortalama ($\bar{X}=3,351$)’dan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin hedef boyutunda, diğer ifadelerle göre en düşük düzeyde olumlu görüş bildirdikleri ifade olmuştur.

Öğrencilerin turizm rehberliği öğretim programının hedefleri ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade, “derslerde kazandırılan özellikler, birbirlerini desteklemektedir” ($\bar{X}=3,554$) ifadesi olmuştur. İfadeye öğrencilerin büyük bir kısmı (%45,4) çok katılıyorum yanıtı vererek olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin programın hedefleri ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri diğer ifadeler ise; “derslerde kazandırılan özellikler, kavrayabileceğimiz düzeydedir” ($\bar{X}=3,510$) ve “derslerde kazandırılan özellikler, mesleğe yönelik olarak seviyemize uygundur” ($\bar{X}=3,410$), ifadeleri olmuştur. Hedef boyutunda verilen bu ifadelerin yüzdeleri dağılımlarına bakıldığında da, öğrencilerin %65’inden fazlası bu ifadelerle tamamen katılıyorum ve ya çok katılıyorum şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir. Bu bağlamda turizm rehberliği öğrencileri, öğretim programın değerlendirilmesinin hedef boyutunda “derslerin özelliklerinin, meslek yaşamları içerisinde ihtiyaç duyacakları bilgiyi ve beceriyi yeteri düzeyde kazandırmaktadır” ifadesine vermiş oldukları yanıtların hedef boyutunda yer alan diğer ifadelerle göre daha az düzeyde etkili olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak hedef boyutu kapsamında bu ifadenin yeterli düzeyde olmadığı ve program hedefleri kapsamında yeniden gözden geçirilmesi gerektiği söylenebilir. Diğer taraftan öğretim programını değerlendiren öğrenciler hedef boyutunda diğer ifadelerle göre en çok katılım gösterdikleri ifadeler; derslerde kazandırılmak istenen özelliklerin birbirini desteklemekte, yine kazandırılmak istenen özelliklerin öğrencilerin kavrayabileceği düzeyde ve mesleğe yönelik olarak derslerin öğrencilerin seviyelerine uygun olması ifadeleri olmuştur. Böylece öğretim programı değerlendirmede hedef boyutunda yer alan bu ifadelerin diğer ifadelerle göre yeterli düzeyde olduğu şeklinde bir yorum yapılabilir.

Öğrencilerin turizm rehberliği öğretim programının içeriği ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde katılım gösterdikleri ifade ise; “mevcut ders programı mesleğe yönelik uygulamalar için yeterlidir” ifadesi olmuştur. İfadeye öğrencilerin %12,5’i hiç katılmıyorum, %23’ü az katılıyorum, %25,5’ü orta düzeyde katılıyorum, %31,2’i çok katılıyorum, 7,7’si tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik ortalamadan ($\bar{X}=2,986$) da anlaşılacağı üzere öğrencilerin içerik boyutunda, diğer ifadelerle göre en düşük düzeyde olumlu görüş

bildirdikleri görülmüştür. Öğrencilerin programın içeriği ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde katılım gösterdikleri diğer ifadeler ise; “derslerin konularında gereksiz bilgi, ayrıntı ve tekrara yer verilmemiştir” ($\bar{X}=2,989$) ve “derslerin öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler ders motivasyonunu arttırıcı niteliktedir” ($\bar{X}=2,991$) ifadeleri olmuştur. İçerik boyutunda verilen bu soruların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, öğrencilerin %65’inden fazlası bu ifadelere hiç katılmıyorum ile orta düzeyde katılıyorum düzeyi aralığında cevap vermiştir. Bu çerçevede, turizm rehberliği öğrencilerinin öğretim programı kapsamında uygulanan ders programının mesleki anlamda yeteri kadar etkili olmadığı, derslerin aktarımında gereksiz bilgi, ayrıntı ve tekrarın olduğu ve derslerin öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin ders motivasyonunu etkileme yönünde yeterli düzeyde etkili olmadığı yönündeki cevaplar öğretim programlarının içerik boyutunda bu ifadelerin için öğretim programında yeniden bir yapılandırılma çalışması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin Turizm rehberliği öğretim programının içerik ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade ise, “derslerde verilen bilgiler kavrayabileceğimiz niteliktedir” ifadesi olmuştur. İfadeye öğrencilerin %51,5’i katılıyorum ($\bar{X}=3,576$) yanıtı vererek olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin programın içerik ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri diğer ifadeler; “kültür derslerinin konuları turist rehberliği mesleği ile ilişkilendirilmiştir” ($\bar{X}=3,387$) ve “ders programının düzeni ön koşullu alınması gereken dersler dikkate alınarak organize edilmiştir” ($\bar{X}=3,329$) ifadeleri olmuştur. İçerik boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, öğrencilerin %55’inden fazlası bu ifadelere tamamen katılıyorum veya çok katılıyorum şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir. Bu kapsamda, turizm rehberliği öğrencilerinin, derslerde verilen bilgilerin kavrayabilecekleri düzeyde olduğu, mesleki derslerin dışında kalan derslerin meslek alanı ile ilişkilendirildiği ve öğretim programı için hazırlanan ders programının, ön koşullu alınması gereken dersler dikkate alınarak hazırlandığı ifadelerine diğer ifadelere göre daha olumlu görüş bildirmeleri, içerik boyutunda bu ifadelerin yeterli düzeyde olduğu şeklinde yorumlanabilir. Öğrencilerin turizm rehberliği öğretim programının öğrenme ve öğretim süreçleri ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde katılım gösterdikleri ifade ise; “mesleki derslerde sektör ile işbirliğine yönelik etkinliklere yer verilmektedir” ifadesi olmuştur.

Tablo 32:Öğrencilerin Turizm Rehberliği Öğretim Programlarını Değerlendirmelerine İlişkin Betimsel İstatistikler

İFADELER	1		2		3		4		5		\bar{X}	ss.	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Hedef	Derslerde kazandırılan özellikler, kavrayabileceğimiz düzeydedir.	26	5,9	46	11	86	20	240	55	41	9,3	3,510	1,002
	Derslerde kazandırılan özellikler, mesleğe yönelik olarak seviyemize uygundur.	28	6,4	67	15	87	20	211	48	46	11	3,410	1,069
	Derslerde kazandırılan özellikler, birbirlerini desteklemektedir.	21	4,8	52	12	112	26	199	45	55	13	3,554	1,658
	Derslerde kazandırılan özellikler, turist rehberliği mesleğinde ihtiyacımız olan bilgileri ve beceriyi kazandırmaktadır.	39	8,9	59	13	111	25	169	39	61	14	3,351	1,145
İçerik	Derslerde verilen bilgiler kavrayabileceğimiz niteliktedir.	16	3,6	45	10	100	23	226	52	52	12	3,576	0,952
	Derslerin konuları, güncel gelişmeleri takip eder ve destekler niteliktedir.	32	7,3	61	14	131	30	173	39	42	9,6	3,301	1,058
	Derslerin konuları, öğrenciler için ilgi çekicidir.	31	7,1	77	18	143	33	148	34	40	9,1	3,203	1,059
	Derslerin konuları, turizm rehberliği için gerekli yeterliliği kazanmamızı sağlayacak niteliktedir.	34	7,7	85	19	124	28	153	35	43	9,8	3,196	1,099
	Derslerin konularında gereksiz bilgi, ayrıntı ve tekrara yer verilmemiştir.	53	12	97	22	121	28	138	31	30	6,8	2,989	1,138
	Derslerin konuları öğretim ilkelere uyularak (bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, basitten karmaşığa vb. gibi) işlenmektedir.	36	8,2	69	16	126	29	171	39	37	8,4	3,237	1,076
	Derslerin öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler ders motivasyonunu artırıcı niteliktedir.	43	9,8	90	21	160	36	120	27	26	5,9	2,991	1,053
	Derslerin içeriği önceki öğrenmelerimiz ile bütünlük sağlamaktadır.	29	6,6	70	16	122	28	183	42	35	8	3,285	1,040
	Mevcut ders programı mesleğe yönelik uygulamalar için yeterlidir.	55	13	101	23	112	26	137	31	34	7,7	2,986	1,164
	Ders programının düzeni ön koşullu alınması gereken dersler dikkate alınarak organize edilmiştir.	32	7,3	73	17	136	31	154	35	44	10	3,239	1,075
	Kültür derslerinin konuları turist rehberliği mesleği ile ilişkilendirilmiştir.	35	8	65	15	94	21	185	42	60	14	3,387	1,135
	Öğrenme ve Öğretme Süreçleri	Dersler için ayrılan haftalık ders saatleri yeterlidir.	44	10	69	16	106	24	169	39	51	12	3,260
Mesleki derslerin konuları ile diğer derslerin konuları ilişkilendirilmektedir.		32	7,3	66	15	114	26	184	42	43	9,8	3,319	1,074
Derslerin öğretiminde, proje çalışmalarına yeterince yer verilmektedir.		49	11	80	18	103	24	157	36	50	11	3,180	1,189
Derslerin öğretiminde, öğretim teknoloji ve materyallerinden (projektör, bilgisayar, tepegöz vb.) yeterince yararlanılmaktadır.		38	8,7	57	13	85	19	160	36	99	23	3,513	1,218
Derslerin öğretiminde, derslere aktif olarak katılımımız sağlanmaktadır.		36	8,2	68	16	109	25	167	38	59	13	3,330	1,138
Ders konuları aktarılırken, anlamamızı kolaylaştırıcı yöntemler kullanılmaktadır.		36	8,2	68	16	109	25	167	38	59	13	3,246	1,120
Derslerde, mesleki alana yönelik bilgi ve beceriyi kazandırmaya yönelik yöntem ve teknikler kullanılmaktadır.		46	11	66	15	132	30	149	34	46	11	3,189	1,138
Uygulama gezisinin süresi ve kapsamı yeterlidir.		52	12	78	18	102	23	140	32	67	15	3,210	1,241
Değerlendirme	Mesleki derslerde sektör ile işbirliğine yönelik etkinliklere yer verilmektedir.	56	13	91	21	108	25	133	30	51	12	3,073	1,218
	Sınav soruları, dönem içi öğretilen konuların tamamını kapsamaktadır.	36	8,2	46	11	93	21	182	42	82	19	3,519	1,152
	Sınav soruları, işlenen konuların ağırlıkları dikkate alınarak hazırlanmaktadır.	38	8,7	63	14	85	19	189	43	64	15	3,474	1,827
	Yapılan sınavlar, kazandırılmak istenen yeterlilikleri ölçer niteliktedir.	48	11	73	17	108	25	159	36	51	12	3,21	1,179
	Sınav vb. uygulamaların değerlendirilmeleri objektif olarak yapılmaktadır.	51	12	60	14	109	25	169	39	50	11	3,244	1,177
	Yapılan sınavlar, öğrenme düzeyimizi ve öğrenip öğrenmediğimizi belirlemede yeterlidir.	61	14	73	17	120	27	140	32	45	10	3,08	1,203
	Öğretim programında farklı ders değerlendirme (sözlü, seminer, araştırma vb.) metodları uygulanmaktadır.	45	10	55	13	106	24	178	41	55	13	3,326	1,157

\bar{X} :Aritmetik Ortalama, s.s.: Standart Sapma, 1. Hiç Katılmıyorum, 2. Az Katılıyorum, 3.Orta Düzeyde Katılıyorum, 4.Çok Katılıyorum, 5. Tamamen Katılıyorum

İfadeye ilişkin aritmetik ortalamadan ($\bar{X}=3,073$) da anlaşılacağı üzere öğrencilerin öğrenme ve öğretme süreçleri boyutunda, diğer ifadelere göre en düşük düzeyde olumlu görüş bildirdikleri ifade olmuştur. Öğrencilerin öğrenme ve öğretim süreçleri ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde katılım gösterdikleri diğer ifadeler ise; “derslerde, mesleki alana yönelik bilgi ve beceri kazandırmaya yönelik yöntem ve teknikler kullanılmaktadır” ($\bar{X}=3,189$) ve “derslerin öğretiminde proje çalışmalarına yeterince yer verilmektedir” ($\bar{X}=3,180$), ifadeleri olmuştur. Bu soruların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, öğrencilerin %65’inden fazlası bu ifadelere tamamen az katılıyorum ile orta düzeyde katılıyorum yanıtları aralığında cevap vermişlerdir. Bu çerçevede öğrenme ve öğretme süreci boyutunda elde edilen bulguların sonuçlarına göre, turizm rehberliği öğrencilerinin öğretim programı kapsamında “mesleki ağırlıklı derslerde sektör ile yeterli düzeyde iş birliğine gidilmediği, mesleki derslerin aktarılmasında mesleki bilgi ve beceri kazandırmaya yönelik yöntem ve tekniklerin yeterince kullanılması ve derslerin aktarılmasında proje çalışmalarının” yeterli düzeyde olmadığı altını çizmektedirler. Bu doğrultuda, söz konusu bu bulgunun, öğretim programlarının öğrenme ve öğretme süreçlerinin etkili bir biçimde hazırlanmadığı ve yeniden yapılanması gerektiğine ilişkin ilgili taraflara da bir ipucu/veri sağlaması bakımından önemlidir.

Öğrencilerin turizm rehberliği öğretim programının öğrenme ve öğretme süreçleri ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade, “derslerin öğretiminde, öğretim teknoloji ve materyallerinden yeterince yararlanılmaktadır” ifadesi olmuştur. İfadeye öğrencilerin %51,5’i çok katılıyorum ($\bar{X}=3,576$) yanıtı vererek olumlu görüş bildirmişlerdir. Bu çerçevede, derslerin öğretiminde, öğretim teknoloji ve materyallerinden; ışıkdak, bilgisayar, tepegöz vb. araçlardan yeterince yararlanıldığı belirtilmesi öğretim programlarında öğrenme ve öğretme süreci içerisinde derslerin işlenişinde ve aktarımında teknolojiden faydalandığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin Turizm rehberliği öğretim programının değerlendirme boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde katılım gösterdikleri ifade; “yapılan sınavlar, öğrenme düzeyimizi ve öğrenip öğrenmediğimizi belirlemede yeterlidir” ifadesi olmuştur. İfadeye öğrencilerin %13,9’u hiç katılmıyorum, %16,6’sı az katılıyorum, %27,3’ü orta düzeyde katılıyorum, %31,9’u çok katılıyorum, 10,3’ü tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik ortalamadan ($\bar{X}=3,080$) da

anlaşılacağı üzere öğrencilerin değerlendirme boyutunda, diğer ifadeler göre en düşük düzeyde olumlu görüş bildirdikleri ifade olmuştur. Öğrencilerin programın içeriği ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde katılım gösterdikleri diğer ifade ise; “yapılan sınavlar, kazandırılmak istenen yeterlilikleri ölçer niteliktedir” ($\bar{X}=3,210$) ifadeleri olmuştur. Bu çerçevede, öğrencilerin öğretim programının değerlendirme boyutu kapsamında, dönem sonlarında yapılan sınavların öğrencilerin öğrenme düzeyini ve konuları öğrenip öğrenmediğini belirlemede ve sınavların öğrenciye kazandırması amaçlanan yeterliliklerin düzeylerini ölçmede diğer ifadeler göre yeteri kadar etkili olmadığı belirtilmesi, öğretim programlarının değerlendirme süreci içerisinde bu ifadelerin etkili düzeyde uygulanmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin turizm rehberliği öğretim programının değerlendirmelerinde ölçeğin değerlendirme boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade ise, “sınav soruları, dönem içi öğretilen konuların tamamını kapsamaktadır” ifadesi olmuştur. İfadeye öğrencilerin %41,5’i çok katılıyorum ($\bar{X}=3,576$) yanıtı vererek olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin programın içerik ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri diğer ifadeler ise; “sınav soruları, işlenen konuların ağırlıkları dikkate alınarak hazırlanmaktadır” ($\bar{X}=3,474$) ve “öğretim programında farklı ders değerlendirme metotları uygulanmaktadır” ($\bar{X}=3,326$) ifadeleri olmuştur. Değerlendirme boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, öğrencilerin %50’den fazlası bu ifadeler tamamen katılıyorum ve ya çok katılıyorum şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir. Bu bağlamda, hazırlanan sınav sorularının, öğrencilere dönem içerisinde aktarılan konuların tamamını kapsadığı, ayrıca hazırlanan sınav sorularının, müfredat konularının ağırlıkları dikkate alınarak hazırlandığı ve öğretim programı kapsamında ölçme ve değerlendirme aşamasında sınav dışındaki diğer metotların yeteri kadar etkili bir biçimde uygulandığının belirtilmesi değerlendirme aşamasında bu hususların etkili bir biçimde uygulandığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 33’de öğrencilerin turizm rehberliği öğretim programlarını değerlendirmelerinde en yüksek katılım hedef boyutunda ($\bar{X}=3,45$) tespit edilmiştir. Hedef boyutunu sırasıyla değerlendirme ($\bar{X}=3,30$), “öğrenme ve öğretme süreçleri” ($\bar{X}=3,25$) ve içerik ($\bar{X}=3,21$) boyutları takip etmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin turizm rehberliği öğretim programlarını değerlendirme algılarının genel ortalaması ($\bar{X}=3,27$) olması, öğrencilerin “turizm rehberliği öğretim programlarını

turizm rehberliği mesleği açısından orta düzeyde yeterli görmektedirler” Şeklinde yorumlanabilir. Elde edilen bu bulgular neticesinde ğretim programlarının değerlendirilmesinde, öğrencilerin ğretim programında yer alan derslerin ve konuların içerikleri ile derslerin ve konuların öğrenilmesi ve ğretim süreci boyutlarına diğer boyutlara göre “hedef ve değerlendirme” boyutunda daha az düzeyde katılım göstermişlerdir. Bu bulgular; içerik ve öğrenme ve öğretme süreçleri boyutlarının ğretim programları içerisinde yeniden revize edilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 33: Öğrenci Görüşlerinin ğretim Programı Değerlendirme leğinin Alt Boyutlarına İlişkin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

BOYUT	\bar{X}	ss.
Hedef	3,45	0,96
İçerik	3,21	0,75
ğrenme ve ğretme Süreçleri	3,25	0,77
Değerlendirme	3,30	0,93
Genel	3,27	0,69

Tablo 33’de elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, turizm rehberliği ğretim programlarında tüm dersleri alan öğrencilerin ğretim programlarını değerlendirmelerinde, içeriği, öğrenme ve öğretme süreçlerinin etkili düzeyde yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Bu bağlamda yapılacak olan revizyon çalışmaları neticesinde öğrencilerin mesleki kazanımları açısından derslerin içeriği ve öğrenme-öğretme süreçlerinin öğrencilerin beklentilerini karşılayacak Şekilde yeniden düzenlenmelidir. Bu alıŐma paralelinde alan yazında yapılan benzer çalışmalar incelendiğinde, Őekerci (2006)’nin 80 ğrenci üzerinde gerçekleştirmiş olduğu araştırmada; derslerin içerikleri, ders çeşitliliği, ğretim-öğrenme süreçleri ve değerlendirme teknikleri açısından öğrencilerin beklentilerine kısmen cevap verse de çoğunlukla öğrencilerin beklentilerini tam karŐılayamadıđı belirlenmiştir. Bu alanda yapılan benzer araŐtırmalardan da benzer sonuçların elde edildiği gözlenmiş olup bu kapsamda Türkiye’deki turizm rehberliği ğretim programlarının içerik ve öğrenme-ğretim süreçleri ğrenci beklentilerine göre yeniden düzenlenmesi gerektiğini vurgulamak yerinde olacaktır.

Tablo 34’te araştırma kapsamında görüşleri alınan akademisyenlerin Türkiye’deki turizm rehberliği ğretim programlarını değerlendirmelerine yönelik görüşleri yer almaktadır. Akademisyenlerin Turizm rehberliği ğretim programının

hedef boyutu ile ilgili algılamalarda en düşük düzeyde katılım gösterdikleri ifade; “derslerde kazandırılan özellikler, turist rehberliği mesleğinde öğrencilerin ihtiyacı olan bilgileri ve beceriyi kazandırmaktadır” ifade olmuştur. İfadeye akademisyenlerin %1,9’u az katılıyorum, %9,3’ü orta düzeyde katılıyorum, %61,1’i çok katılıyorum, 7,7’si tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=4,148$)’dan da anlaşılacağı üzere akademisyenlerin hedef boyutunda, diğer ifadelere göre akademisyenlerin en düşük düzeyde olumlu görüş bildirdikleri ifade olmuştur. Bu çerçevede, akademisyenlerin hedef boyutunda, “derslerde kazandırılan özelliklerin öğrencilerin mesleki bilgi ve becerileri kazandırmaktadır” ifadesini diğer ifadelere göre daha az düzeyde etkili olduğu şeklinde bir yorum yapılabilir. Bu bağlamda bu bulgu; hedef boyutu kapsamında içerisinde yer alan bu ifadenin yeterli düzeyde etkili olmadığı ve öğretim programının başarısı ve güvenilirliği açısından bir inovasyona tabi tutulması gerektiği şeklinde yorumlanabilir.

Akademisyenlerin turizm rehberliği öğretim programının hedefi ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade, “derslerde kazandırılan özellikler, mesleğe yönelik olarak öğrencinin seviyesine uygundur” ifadesi olmuştur. İfadeye öğrencilerin %61,1’i katılıyorum ($\bar{X}=4,278$) yanıtı vererek olumlu görüş bildirmişlerdir. Akademisyenlerin programın hedefi ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri diğer ifadeler ise; “kültür derslerinin konuları turizm rehberliği mesleği ile ilişkilendirilmiştir” ($\bar{X}=3,387$) ve “ders programının düzeni ön koşullu alınması gereken dersler dikkate alınarak organize edilmiştir” ($\bar{X}=3,329$) ifadeleri olmuştur. Hedef boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, öğrencilerin %55’inden fazlası bu ifadelere tamamen katılıyorum ve ya çok katılıyorum şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir. Bu bağlamda bu sonuçlara ilişkin; akademisyenlerin öğretim programlarının hedef boyutundaki algılarına göre, “derslerde kazandırılan özelliklerin mesleki açıdan öğrencilerin seviyelerine uygun olduğu, öğretim programında yer alan derslerin ön koşullu alınması gereken dersler dikkate alınarak organize edildiği ve mesleki dersler dışındaki derslerin turist rehberliği mesleği ile ilişkilendirilmektedir” ifadelerinin öğretim programının içerik boyutu açısından amacına ulaşma konusunda etkili olduğu şeklinde yorum yapılabilir.

Akademisyenlerin turizm rehberliği öğretim programının içeriği ile ilgili algılamalarda en düşük düzeyde katılım gösterdikleri ifade ise; “mevcut ders programı

mesleğe yönelik uygulamalar için yeterlidir” ifade olmuştur. İfadeye akademisyenlerin %3,7’si hiç katılmıyorum, %7,4’ü az katılıyorum, %27,8’i orta düzeyde katılıyorum, %42,6’sı çok katılıyorum, 18,5’i tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=3,648$)’dan anlaşılacağı üzere akademisyenlerin içerik boyutunda, diğer ifadelerle göre en düşük düzeyde olumlu görüş bildirdikleri ifade olmuştur. Bu doğrultuda, akademisyenlerin içerik boyutuna verdiği yanıtlara ilişkin bulgularda, mevcut ders programlarının, turist rehberliği mesleğine yönelik uygulamalar için yeterliliklerinin yeterli düzeyde etkili olmadığı ve bu manada öğretim programlarının mesleki yeniden gözden geçirilmesi gerektiği bağlamında bir yorum yapılabilir. Akademisyenlerin turizm rehberliği öğretim programının içerik boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade ise, “derslerde verilen bilgiler, öğrencinin kavrayabileceği niteliktedir” ifadesi olmuştur. İfadeye öğrencilerin %51,9’u çok katılıyorum ($\bar{X}=4,259$) yanıtı vererek olumlu görüş bildirmişlerdir. Akademisyenlerin programın içerik boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri diğer ifade ise; “derslerin konuları, güncel gelişmeleri takip eder ve destekler niteliktedir” ($\bar{X}=4,000$) ifadesi olmuştur. İçerik boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, öğrencilerin %55’inden fazlası bu ifadelerle tamamen katılıyorum ve ya çok katılıyorum şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir. Bu çerçevede, akademisyenlerin içerik boyutuna dair görüşlerinde, “derslerde aktarılan bilgilerin öğrencilerin kavranabilmesi ve öğretim programında yer alan derslerin güncel gelişmeleri takip eder ve destekler niteliktedir” ifadelerinin akademisyenler tarafından içerik boyutundaki diğer ifadelerle nazaran daha etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Akademisyenlerin Turizm rehberliği öğretim programının öğrenme ve öğretme süreçleri ile ilgili algılamalarda en düşük düzeyde katılım gösterdikleri ifade; “derslerin öğretiminde, proje çalışmalarına yeterince yer verilmektedir” ifadesi olmuştur. İfadeye akademisyenlerin %1,9’u hiç katılmıyorum, %14,8’i az katılıyorum, %33,3’ü orta düzeyde katılıyorum, %44,4’ü çok katılıyorum, 5,6’sı tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=3,370$)’dan da anlaşılacağı üzere akademisyenlerin içerik boyutunda, diğer ifadelerle göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri ifade olmuştur. Bu bağlamda akademisyenler, öğrenme ve öğretme süreci boyutu kapsamında turizm rehberliği öğretim programlarındaki derslerin öğretiminde, proje çalışmalarına yeterince yer verilmektedir ifadesini bu

boyuttaki diğer ifadeler göre yeterli düzeyde katılmayarak, bu kapsamda proje çalışmalarının uygulanmasına öğretim programı kapsamında yeteri kadar yer verilmediği şeklinde bir yorum yapılabilir.

Akademisyenlerin turizm rehberliği öğretim programının öğrenme ve öğretme süreçleri ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade, “derslerin öğretiminde, öğretim teknoloji ve materyallerinden yeterince yararlanılmaktadır” ifadesi olmuştur. İfadeye öğrencilerin %42,6’sı katılıyorum ($\bar{X}=4,185$) yanıtı vererek olumlu görüş bildirmişlerdir. Akademisyenlerin programın hedefi ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri diğer ifade ise; “ders konuları aktarılırken, öğrencinin anlamasını kolaylaştırıcı yöntemler kullanılmaktadır” ($\bar{X}=4,056$) ifadesidir. İçerik boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, öğrencilerin %60’ından fazlası bu ifadelere tamamen katılıyorum ve ya çok katılıyorum şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir. Bu kapsamda, akademisyenlerin verdikleri yanıtlara göre, öğrenme ve öğretme boyutunda derslerin aktarılmasında öğretim teknoloji ve materyallerinde yeterince yararlanılmakta ifadesi ve derslerin aktarımında öğrencilerin konuları anlamasını kolaylaştırıcı yöntemlerin kullanılması ifadeleri öğrenme ve öğretme süreci boyutundaki diğer ifadelere göre yeterli düzeyde olduğu şeklinde yorumun yapılması, derslerin ve konuların aktarılmasında teknolojik açıdan okulların yeterli donanıma sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Akademisyenlerin turizm rehberliği öğretim programının değerlendirmelerinde değerlendirme boyutu ile ilgili algılarında en düşük düzeyde katılım gösterdikleri ifade; “öğrencilere farklı ders değerlendirme metotları uygulanmaktadır” ifade olmuştur. İfadeye akademisyenlerin, %5,6’sı az katılıyorum, %16,7’si orta düzeyde katılıyorum, %61,1’i çok katılıyorum, 16,7’si tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=3,889$)’dan da anlaşılacağı üzere akademisyenlerin içerik boyutunda, diğer ifadelere göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri ifade olmuştur. Bu doğrultuda, akademisyenlerin değerlendirme boyutunda verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara göre, dönem içi ve sonları uygulanan farklı ölçme ve değerlendirme metotlarının; “sözlü, seminer, araştırma vb.” uygulandığı ifadesi bu boyuttaki diğer ifadelere göre yeterli düzeyde katılımın olmadığı ifadedir.

Tablo 34: Akademisyenlerin Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

İFADELER	1		2		3		4		5		X̄	ss.		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%				
Hedef	Derslerde kazandırılan özellikler, öğrencinin kavrayabileceği düzeydedir.	--	--	--	--	4	7,4	33	61	17	32	4,241	0,581	
	Derslerde kazandırılan özellikler, mesleğe yönelik olarak öğrencinin seviyesine uygundur.	--	--	--	--	3	5,6	33	61	18	33	4,278	0,564	
	Derslerde kazandırılan özellikler, birbirlerini desteklemektedir.	--	--	1	1,9	5	9,3	32	59	16	30	4,167	0,666	
	Derslerde kazandırılan özellikler, turist rehberliği mesleğinde öğrencinin ihtiyacı olan bilgileri ve beceriyi kazandırmaktadır.	--	--	1	1,9	5	9,3	33	61	15	28	4,148	0,656	
İçerik	Derslerde verilen bilgiler, öğrencinin kavrayabileceği niteliktedir.	1	1,9	--	--	4	7,4	28	52	21	39	4,259	0,757	
	Derslerin konuları, güncel gelişmeleri takip eder ve destekler niteliktedir.	--	--	3	5,6	8	15	29	54	14	26	4,000	0,801	
	Derslerin konuları, öğrenciler için ilgi çekicidir.	1	1,9	--	--	12	22	32	59	9	17	3,889	0,744	
	Derslerin konuları, öğrenciye turizm rehberliği için gerekli yeterliliği kazandırmayı sağlayacak niteliktedir.	--	--	4	7,4	9	17	30	56	11	20	3,889	0,816	
	Derslerin konularında gereksiz bilgi, ayrıntı ve tekrara yer verilmemiştir.	2	3,7	2	3,7	11	20	28	52	11	20	3,815	0,933	
	Konular öğretim ilkelerine uyularak (bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, basitten karmaşığa vb. gibi) işlenmektedir.	--	--	3	5,6	10	19	28	52	13	24	3,944	0,811	
	Derslerin öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler ders motivasyonunu artırıcı niteliktedir.	--	--	4	7,4	9	17	27	50	14	26	3,944	0,856	
	Derslerin içeriği öğrencilerin önceki öğrenmeleri ile bütünlük sağlamaktadır.	1	1,9	3	5,6	8	15	32	59	10	19	3,870	0,848	
	Mevcut ders programı mesleğe yönelik uygulamalar için yeterlidir.	2	3,7	4	7,4	15	28	23	43	10	19	3,648	0,994	
	Ders programının düzeni ön koşullu alınması gereken dersler dikkate alınarak organize edilmiştir.	1	1,9	2	3,7	13	24	27	50	11	20	3,833	0,863	
	Kültür derslerinin konuları turist rehberliği mesleği ile ilişkilendirilmiştir.	2	3,7	3	5,6	8	15	28	52	13	24	3,870	0,972	
	Öğrenme ve Öğretme Süreçleri	Dersler için ayrılan haftalık ders saatleri yeterlidir.	3	5,6	4	7,4	12	22	24	44	11	20	3,667	1,064
		Mesleki derslerin konuları ile diğer derslerin konuları ilişkilendirilmektedir.	--	--	3	5,6	13	24	28	52	10	19	3,833	0,795
		Derslerin öğretiminde, proje çalışmalarına yeterince yer verilmektedir.	1	1,9	8	15	18	33	24	44	3	5,6	3,370	0,875
Derslerin öğretiminde, öğretim teknoloji ve materyallerinden (projektör, bilgisayar, tepegöz vb.) yeterince yararlanılmaktadır.		1	1,9	1	1,9	7	13	23	43	22	41	4,185	0,870	
Derslerin öğretiminde, öğrencinin aktif katılımı sağlanmaktadır.		--	--	3	5,6	14	26	24	44	13	24	3,870	0,848	
Ders konuları aktarılırken, öğrencinin anlamasını kolaylaştırıcı yöntemler kullanılmaktadır.		--	--	--	--	10	19	31	57	13	24	4,056	0,656	
Mesleki alana yönelik bilgi ve beceriyi kazandırmaya yönelik yöntem ve teknikler kullanılmaktadır.		--	--	2	3,7	9	17	35	65	8	15	3,907	0,680	
Uygulama gezisinin süresi ve kapsamı yeterlidir.		1	1,9	4	7,4	8	15	23	43	18	33	3,981	0,981	
Mesleki derslerde sektör ile işbirliğine yönelik etkinliklere yer verilmektedir.		--	--	4	7,4	12	22	26	48	12	22	3,852	0,856	
Değerlendirme		Sınav soruları, dönem içi öğretilen konuların tamamını kapsamaktadır.	--	--	3	5,6	2	3,7	29	54	20	37	4,222	0,769
	Sınav soruları, işlenen konuların ağırlıkları dikkate alınarak hazırlanmaktadır.	1	1,9	1	1,9	4	7,4	27	50	21	39	4,222	0,816	
	Yapılan sınavlar, öğrenciye kazandırılmak istenen yeterlilikleri ölçer niteliktedir.	--	--	3	5,6	3	5,6	31	57	17	32	4,148	0,763	
	Sınav vb. uygulamaların değerlendirilmeleri objektif olarak yapılmaktadır.	--	--	--	--	5	9,3	25	46	24	44	4,352	0,649	
	Yapılan sınavlar, öğrencinin öğrenme düzeyini, öğrenip öğrenmediğini belirlemede yeterlidir.	--	--	2	3,7	8	15	32	59	12	22	4,000	0,727	
	Öğrencilere farklı ders değerlendirme (sözlü, seminer, araştırma vb.) metotları uygulanmaktadır.	--	--	3	5,6	9	17	33	61	9	17	3,889	0,744	

X̄: Aritmetik Ortalama, ss.: Standart Sapma, 1. Hiç Katılmıyorum, 2. Az Katılıyorum, 3. Orta Düzeyde Katılıyorum, 4. Çok Katılıyorum, 5. Tamamen Katılıyorum

Akademisyenlerin turizm rehberliği öğretim programının değerlendirme boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade, “sınav vb. uygulamaların değerlendirilmeleri objektif olarak yapılmaktadır” ifadesi olmuştur. İfadeye öğrencilerin %46,9’sı çok katılıyorum ($\bar{X}=4,352$) yanıtı vererek olumlu görüş bildirmişlerdir. Akademisyenlerin programın değerlendirme boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri diğer ifadeler ise; “sınav soruları, dönem içi öğretilen konuların tamamını kapsamaktadır” ($\bar{X}=4,222$) ve “sınav soruları, işlenen konuların ağırlıkları dikkate alınarak hazırlanmaktadır” ($\bar{X}=4,222$) ifadeleri olmuştur. Değerlendirme boyutunda verilen yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da akademisyenlerin %80’ından fazlası bu ifadelere tamamen katılıyorum ve ya çok katılıyorum şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir. Bu kapsamda akademisyenler değerlendirme boyutuna ilişkin vermiş oldukları yanıtlarda ölçme ve değerlendirme uygulamaları kapsamında yapılan sınav vb. metotların değerlendirilmesinde objektif davranıldığı, hazırlanan sınav sorularının, dönem içerisinde işlenen konuların kapsamı içerisinde olduğu ve sınav sorularının işlenen konuların ağırlıkları dikkate alınarak hazırlanmaktadır ifadelerine vermiş oldukları yanıtlar diğer ifadelere göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 35’te akademisyenlerin turizm rehberliği öğretim programlarını değerlendirme ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin en çok katılımı hedef boyutunda ($\bar{X}=4,21$) gösterdikleri tespit edilmiştir. Hedef boyutunu sırasıyla “değerlendirme” ($\bar{X}=4,14$), “içerik” ($\bar{X}=3,91$) “öğrenme ve öğretme süreçleri” ($\bar{X}=3,86$) ve boyutları takip etmektedir. Araştırmaya katılan akademisyenlerin turizm rehberliği öğretim programlarını değerlendirme algılarının genel ortalamasının 3,98 olması akademisyenlerin turizm rehberliği öğretim programlarını turizm rehberliği mesleği açısından orta düzeyde yeterli gördükleri şeklinde bir yorum yapılabilir. Elde edilen bu bulgular neticesinde öğretim programlarının değerlendirilmesinde, öğrencilerin öğretim programında yer alan derslerin ve konuların içerikleri ile derslerin ve konuların öğrenilmesi ve öğrenme ve öğretme süreçleri boyutlarına diğer boyutlara göre daha az düzeyde katılım göstermiştir. Bu doğrultuda bu sonucu, içerik ve öğrenme ve öğretme süreçleri boyutlarının öğretim programları içerisinde yeniden revize edilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır şeklinde yorumlamam mümkündür.

Tablo 35: Akademisyen Görüşlerinin, Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

BOYUT	\bar{X}	ss.
Hedef	4,21	0,52
İçerik	3,91	0,56
Öğrenme ve Öğretme Süreçleri	3,86	0,54
Değerlendirme	4,14	0,60
Genel	3,98	0,49

Tablo 35'ten elde edilen bulgulardan yola çıkarak turizm rehberliği öğretim programlarının akademisyenler tarafından değerlendirmelerinde, hedef ($\bar{X}=4,21$) ve değerlendirme ($\bar{X}=4,14$) boyutlarının ortalamalarının içerik ($\bar{X}=3,91$) ve öğrenme ve öğretme süreçleri ($\bar{X}=3,86$) boyutlarına göre etkili düzeyde yeterli olmadığı ortaya konulmuştur. Bu bağlamda içerik ve öğrenme ve öğretme süreçleri boyutlarında yapılacak revizyon çalışmaları neticesinde öğrencilerin mesleki kazanımları açısından öğretim programı akademisyenlerin görüşleri çerçevesinde öğrenci beklentileri karşılayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir. Bu kapsamda alanyazında yapılan benzer bir çalışma Özkanal (2009), incelendiğinde; değerlendirme yapılan programın her boyutunda sorunların olduğu ancak istenilen nitelikleri bir ölçüde de olsa kazandırdığı belirtilmiştir. Fakat bazı derslerin konularında eksikliklerin görüldüğü, öğretim yöntemleri ve hazırlık eğitimi modeli alanlarında yeniliklere gereksinim olduğu belirlenmiş, bu çalışma içerisinde hem içerik hem de öğrenme ve öğretme süreçlerinde yaşanan sorunları dikkati çekmektedir. Bu anlamda yapılan araştırmadan (Özkanal, 2009) da aynı sonuçların elde edildiği gözlenmiştir. Bu çerçevede Türkiye'deki turizm rehberliği öğretim programlarının içerikleri ve öğrenme ve öğretme süreçleri, akademisyen beklentilerine göre yeniden ele alınması gerektiği söylenebilir.

Çalışmanın içerisinde görüşleri alınan profesyonel turist rehberlerinin Türkiye'deki turizm rehberliği öğretim programlarını değerlendirmeleri Tablo 36'da verilmiştir. Tablo 36'ya göre profesyonel turist rehberlerinin öğretim programının hedefi ile ilgili algılamalarda en düşük düzeyde katılım gösterdikleri ifade; “derslerde kazandırılan özellikler, turist rehberliği mesleğinde öğrencilerin ihtiyacı olan bilgileri ve beceriyi kazandırmaktadır” ifadesi olmuştur. İfadeye turist rehberlerinin %4,8'i hiç katılmıyorum, %15,9'u az katılıyorum, %20,7'si orta düzeyde katılıyorum, %47,6'sı katılıyorum, 11'i tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik

ortalama ($\bar{X}=3,441$)’dan anlaşılacağı üzere akademisyenlerin hedef boyutunda, diğer ifadelere göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri ifade olmuştur.

Turizm rehberliği öğretim programının hedefleri ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade ise, “derslerde kazandırılmak istenen özellikler kavrayabileceğim düzeydeydi” ($\bar{X}=4,193$) ifadesi olmuştur. İfadeye öğrencilerin, %46,2’si katılıyorum %39,3’ü tamamen katılıyorum yanıtı vererek olumlu görüş bildirmişlerdir. Turizm rehberlerinin öğretim programının hedefi ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri diğer ifade ise; “derslerde kazandırılmak istenilen özellikler, mesleğe yönelik olarak seviyemize uygundu” ($\bar{X}=4,000$) ifadesi olmuştur. İçerik boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, turist rehberlerinin %75’inden fazlası bu ifadelere tamamen katılıyorum veya katılıyorum şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir.

Bu boyutta profesyonel turist rehberlerinin en az düzeyde katılım gösterdikleri ifadenin “öğretim programın kapsamında kazandırılan bilgilerin özellikleri, turist rehberliği mesleğinde öğrencilerin ihtiyacı olan bilgileri ve beceriyi kazandırmaktadır” ifadesi olması, mesleki anlamda öğretim programının hedef boyutundaki derslerin sektör için gerekli bilgi ve beceri açısından ne boyutta olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda, öğretim programlarında yer alan derslerin özelliklerinin turist rehberliği mesleği açısından gerekli bilgi ve beceriyi kazandırması için yükseköğretimde önlisans ve lisans eğitimi veren kurumların öğretim programlarını hazırlamada kendilerine birer sektör ortağı bulması, yani Türkiye’deki profesyonel turist rehberliği birlikleri, odaları ve dernekleri ile eğitim ortaklığı yaparak, öğrencilerin meslek yaşamları içinde ihtiyaç duyacakları gerekli bilgilerin verilmesi sağlanmalıdır. Hedef boyutu kapsamında profesyonel turist rehberlerinin en çok katılım gösterdikleri ifadeler ise, derslerde kazandırılan bilgilerin öğrencilerin kavrayabileceği düzeyde ve seviyelerine uygun olduğu” ifadeleridir.

Profesyonel turist rehberlerinin öğretim programlarının içeriği ile ilgili algılamalarda en düşük düzeyde katılım gösterdikleri ifade; “ders programı mesleğe yönelik uygulamalar için yeterliydi” ifade olmuştur. İfadeye turist rehberlerinin %5,5’i hiç katılmıyorum, %21,4’ü az katılıyorum, %33,8’i orta düzeyde katılıyorum, %35,2’si çok katılıyorum, 4,1’i tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. İfadeye

ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=3,110$)’dan anlaşılacağı üzere akademisyenlerin içerik boyutunda, diğer ifadelerle göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri ifade olmuştur. Turizm rehberliği programının içeriği ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde katılım gösterdikleri diğer ifadeler ise; “derslerin öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler ders motivasyonunu artırıcı nitelikteydi” ($\bar{X}=3,179$) ve “derslerin içeriği öğrencilerin önceki öğrenmeleri ile bütünlük sağlamaktaydı” (3,303) ifadeleri olmuştur.

Turist rehberliği öğretim programlarının içeriği ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade ise, “derslerde verilen bilgiler, kavrayabileceğimiz düzeydeydi” ($\bar{X}=3,862$) ifadesi olmuştur. İfadeye öğrencilerin, %46,2’si orta düzeyde katılıyorum %55,2’si çok katılıyorum %22,8’i tamamen katılıyorum yanıtını vererek olumlu görüş bildirmişlerdir. Turizm rehberliği öğretim programının içeriği ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri diğer ifade ise; “derslerde öğretilen konular öğrenciler için ilgi çekiciydi” ($\bar{X}=3,828$) ifadesi olmuştur. İçerik boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, turist rehberlerinin %65’inden fazlası bu ifadelerle tamamen katılıyorum ve ya çok katılıyorum şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir. Bu kapsamda profesyonel turist rehberlerinin öğretim programı değerlendirme ölçeğinin içerik boyutunda en az düzeyde katılım gösterdikleri ifadeler; ders programlarının mesleğe yönelik uygulamaları, turist rehberliği mesleği için yeterliydi, derslerin öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler ders motivasyonunu artırıcı nitelikteydi ve derslerin içeriği öğrencilerin önceki öğrenmeleri ile bütünlük sağlamaktaydı” ifadeleridir. Diğer taraftan en çok katılım gösterilen ifadeler ise; derslerde aktarılan bilgilerin öğrencilerin kavrayabileceği düzeyde olması ve aktarılan bilgilerin öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde olmasıdır.

Turist rehberlerinin, öğretim programlarının öğrenme ve öğretme süreçleri ile ilgili algılarında en düşük düzeyde katılım gösterdikleri ifade; “mesleki derslerde sektör ile işbirliğine yönelik etkinliklere yer verilmektedir” ifade olmuştur. İfadeye turist rehberlerinin %11’i hiç katılmıyorum, %29’u az katılıyorum, %34,5’i orta düzeyde katılıyorum, %20’si çok katılıyorum, 5,5’i tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=2,800$)’dan da anlaşılacağı üzere turist rehberlerinin öğrenme ve öğretme süreçleri boyutunda, diğer ifadelerle göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri ifade olmuştur. Turist rehberlerinin, programın öğrenme ve öğretme süreçleri boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde

katılım gösterdikleri diğer ifadeler ise; “derslerin öğretiminde, proje çalışmalarına yeterince yer verilmekteydi” ($\bar{X}=3,048$) ve “dersler için ayrılan haftalık ders saatleri yeterliydi” ($\bar{X}=3,152$) ifadeleridir.

Turist rehberlerinin, öğretim programlarının öğrenme ve öğretme süreçleri ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade, “derslerin öğretiminde, öğretim teknoloji ve materyallerinden (projektör, bilgisayar, tepegöz vb.) yeterince yararlanılmaktaydı” ($\bar{X}=3,862$) ifadesi olmuştur. İfadeye öğrencilerin, %25,5’i çok katılıyorum %33,1’i tamamen katılıyorum, yanıtını vererek yüksek düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir. Turist rehberlerinin, öğretim programının öğrenme ve öğretme süreçleri ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri diğer ifade ise; “uygulama gezisinin süresi ve kapsamı yeterliydi” ($\bar{X}=3,828$) ifadesi olmuştur. Öğrenme ve öğretme süreçleri boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, turist rehberlerinin %52’sinden fazlası bu ifadelerle tamamen katılıyorum veya çok katılıyorum şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir. Bu bağlamda elde edilen bulgular ışığında, profesyonel turist rehberlerinin öğretim programlarının değerlendirilmesinde öğrenme ve öğretme süreçleri boyutunda az düzeyde katılım gösterdikleri, “mesleki derslerin aktarılmasında sektör ile iş birliğine yönelik etkinliklere yer verilmektedir, derslerin öğretiminde, proje çalışmalarına yeterince yer verilmektedir ve derslerin öğretimi için ayrılan haftalık ders saatleri süreç için yeterlidir” ifadeleri olmuştur. En yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifadeler ise, “derslerin öğretiminde projektör, bilgisayar, tepegöz vb. araçlardan yeterince yararlanılmakta ve turist rehberliği mesleği için gerekli olan eğitim gezisinin süresi ve kapsamının yeterli olduğu”nun belirtildiği ifadelerdir. Bu kapsamda profesyonel turist rehberleri turizm rehberliği eğitimi veren okullar için sektörün bizzat kendisi sayıldığı için mesleki derslerin aktarılmasındaki sektör ile iş birliğinin sorulduğu ifadeye diğerlerine göre daha az düzeyde katılım göstermeleri bu konuda büyük bir eksikliğin olduğunu göstermektedir. Bunun yanında diğer ifadelerle göre daha az düzeyde katılım gösterilen ifadelerden yola çıkarak, eğitimler esnasında yeteri kadar proje çalışmalarına yer verildiği ve mevcut öğretim programlarındaki ders saatlerinin yeterli düzeydedir ifadeleri olmuştur. Bu kapsamda eğitimler esnasında daha çok proje çalışmasına yer verilmeli ve öğretim programlarındaki ders saatlerinin yeniden düzenlenerek mesleki anlamda yeterli düzeye gelmesi sağlanmalıdır.

Tablo 36: Profesyonel Turist Rehberlerinin Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeğinin Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

İFADELER	1		2		3		4		5		\bar{X}	ss.	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Hedef	Derslerde kazandırılmak istenen özellikler kavrayabileceğim düzeydeydi.	9	2,1	6	1,4	48	11	201	46	171	39	4,193	0,842
	Derslerde kazandırılmak istenilen özellikler, mesleğe yönelik olarak öğrencinin seviyesine uygundu.	--	--	33	7,6	45	10	246	57	111	26	4,000	0,815
	Derslerde kazandırılan özellikler birbirlerini desteklemekteydi.	--	--	42	9,7	105	24	210	48	78	18	3,745	0,862
İçerik	Derslerde kazandırılan özellikler, turist rehberliği mesleğinde öğrencilerin ihtiyacı olan bilgileri ve beceriyi kazandırmaktaydı.	21	4,8	69	16	90	21	207	48	48	11	3,441	1,038
	Derslerde verilen bilgiler, öğrencinin kavrayabileceği düzeydeydi.	9	2,1	45	10	42	9,7	240	55	99	23	3,862	0,952
	Derslerin konuları güncel gelişmeleri takip eder ve destekler nitelikteydi.	15	3,4	84	19	129	30	153	35	54	12	3,338	1,033
	Derslerde öğretilen konular öğrenciler için ilgi çekiciydi.	--	--	30	6,9	105	24	210	48	90	21	3,828	0,834
	Derslerin konuları, öğrenciyi turizm rehberliği için gerekli yeterliliği kazandırmayı sağlayacak nitelikteydi.	21	4,8	99	23	108	25	132	30	75	17	3,324	1,145
	Derslerin konularında gereksiz bilgi, ayrıntı ve tekrara yer verilmemişti.	24	5,5	51	12	129	30	186	43	45	10	3,407	1,008
	Derslerin konuları öğretim ilkelerine uyularak (bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, basitten karmaşığa vb. gibi) işlenmekteydi.	--	--	72	17	159	37	150	35	54	12	3,428	0,909
	Derslerin öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler ders motivasyonunu artırıcı nitelikteydi.	15	3,4	120	28	102	23	168	39	30	6,9	3,179	1,023
	Derslerin içeriği öğrencilerin önceki öğrenmeleri ile bütünlük sağlamaktaydı.	12	2,8	108	25	117	27	132	30	66	15	3,303	1,086
	Mevcut ders programı mesleğe yönelik uygulamalar için yeterliydi.	24	5,5	93	21	147	34	153	35	18	4,1	3,110	0,970
	Ders programının düzeni ön koşullu alınması gereken dersler dikkate alınarak organize edilmişti.	--	--	45	10	219	50	135	31	36	8,3	3,372	0,779
	Kültür derslerinin konuları turist rehberliği mesleği ile ilişkilendirilmişti.	6	1,4	84	19	24	5,5	225	52	96	22	3,738	1,052
	Öğrenme ve Öğretim Süreçleri	Dersler için ayrılan haftalık ders saatleri yeterliydi.	27	6,2	123	28	99	23	129	30	57	13	3,152
Mesleki derslerin konuları ile diğer derslerin konuları ilişkilendirilmekteydi.		36	8,3	60	14	114	26	147	34	78	18	3,393	1,172
Derslerin öğretiminde, proje çalışmalarına yeterince yer verilmekteydi.		63	15	108	25	93	21	87	20	84	19	3,048	1,342
Derslerin öğretiminde, öğretim teknoloji ve materyallerinden (projektör, bilgisayar, tepegöz vb.) yeterince yararlanılmaktaydı.		6	1,4	75	17	99	23	111	26	144	33	3,717	1,138
Derslerin öğretiminde, öğrencinin aktif katılımı sağlanmaktaydı.		21	4,8	93	21	72	17	177	41	72	17	3,428	1,138
Ders konuları aktarılırken, öğrencinin anlamasını kolaylaştırıcı yöntemler kullanılmaktaydı.		6	1,4	90	21	147	34	135	31	57	13	3,338	0,992
Mesleki alana yönelik bilgi ve beceriyi kazandırmaya yönelik yöntem ve teknikler kullanılmaktaydı.		15	3,4	96	22	147	34	138	32	39	9	3,207	0,997
Öğrenme ve Öğretim Süreçleri	Uygulama gezisinin süresi ve kapsamı yeterliydi.	39	9	66	15	27	6,2	207	48	96	22	3,586	1,236
	Mesleki derslerde sektör ile işbirliğine yönelik etkinliklere yer verilmekteydi.	48	11	126	29	150	35	87	20	24	5,5	2,800	1,056
	Sınav soruları, dönem içi öğretilen konuların tamamını kapsamaktaydı.	12	2,8	27	6,2	45	10	210	48	141	32	4,014	0,962
Değerlendirme	Sınav soruları, işlenen konuların ağırlıkları dikkate alınarak hazırlanmaktaydı.	24	5,5	39	9	84	19	213	49	75	17	3,634	1,044
	Yapılan sınavlar, öğrenciyi kazandırılmak istenen yeterlilikleri ölçer nitelikteydi.	18	4,1	45	10	138	32	186	43	48	11	3,462	0,963
	Sınav vb. uygulamaların değerlendirilmeleri objektif olarak yapılmaktaydı.	42	9,7	51	12	99	23	171	39	72	17	3,414	1,179
	Yapılan sınavlar, öğrencinin öğrenme düzeyini, öğrenip öğrenmediğini belirlemede yeterliydi.	6	1,4	78	18	117	27	192	44	42	9,7	3,428	0,939
	Öğrencilere farklı ders değerlendirme (sözlü, seminer, araştırma vb.) metotları uygulanmaktaydı.	24	5,5	72	17	90	21	150	35	99	23	3,524	1,170

\bar{X} :Aritmetik Ortalama, S.S.:Standart Sapma, 1. Hiç Katılmıyorum, 2. Az Katılıyorum, 3.Orta Düzeyde Katılıyorum, 4.Çok Katılıyorum, 5. Tamamen Katılıyorum

Diğer taraftan eğitim kurumlarında eğitim ve öğretim amaçlı kullanılan projeksiyon vb. araçların kullanımı oldukça yaygın olduğu ve bununla beraber düzenlenen eğitim gezilerinde program takvimlerinin de mesleki açıdan yeter düzeyde olduğu gözlenmiştir.

Turist rehberlerinin, değerlendirme boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde katılım gösterdikleri ifade ise; “sınav vb. uygulamaların değerlendirmeleri objektif olarak yapılmaktaydı” ifade olmuştur. İfadeye turist rehberlerinin %9,7’si hiç katılmıyorum, %11,7’si az katılıyorum, %22,8’i orta düzeyde katılıyorum, %39,3’ü çok katılıyorum, 16,6’sı tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=3,414$)’dan anlaşılacağı üzere turist rehberlerinin değerlendirme boyutunda, diğer ifadelere göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri ifade olmuştur. Turist rehberlerinin programın değerlendirme boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde katılım gösterdikleri diğer ifade ise; “yapılan sınavlar, öğrenme düzeyimizi, öğrenip öğrenmediğimizi belirlemede yeterliydi” ($\bar{X}=3,428$) ifadesidir.

Turist rehberlerinin değerlendirme boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade; “sınav soruları, dönem içi öğretilen konuların tamamını kapsamaktaydı” ifadesi olmuştur. İfadeye turist rehberlerinin, %48,3’i katılıyorum %32,4’i tamamen katılıyorum ($\bar{X}=4,014$), yanıtını vererek yüksek düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir. Turist rehberlerinin, öğretim programının değerlendirme boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri diğer ifade ise; “sınav soruları, işlenen konuların ağırlıkları dikkate alınarak hazırlanmaktaydı” ($\bar{X}=3,634$) ifadesi olmuştur. Değerlendirme boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, turist rehberlerinin %65’inden fazlası bu ifadelere tamamen katılıyorum ve ya çok katılıyorum şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir.

Bu kapsamda profesyonel turist rehberleri, öğretim programını değerlendirmelerinde, ölçeğin değerlendirme boyutunda ölçme ve değerlendirme amacıyla yapılan uygulamaların değerlendirilmesinde objektiflik konusunda ve ölçme ve değerlendirme amacıyla yapılan sınavların öğrencilerin öğrenme düzeylerini belirlemede yeterli olma ifadesi değerlendirme boyutunda yer alan diğer ifadelere göre daha az düzeyde katılım göstermişlerdir. Diğer taraftan turist rehberleri değerlendirme boyutunda sınavda sorulan soruların dönem içerisinde okutulan konuların kapsamında

ve konuların ağırlıkları dikkate alınarak hazırlandığı diğer değerlendirme boyutu ifadelerine göre daha fazla önem gösterdiklerini belirtmişlerdir.

Profesyonel turist rehber görüşlerinin, öğretim programı değerlendirme ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerlerinin verildiği Tablo 37'ye göre profesyonel turist rehberlerinin öğretim programlarını değerlendirme ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin en çok katılımı hedef boyutunda ($\bar{X}=4,21$) gösterdikleri tespit edilmiştir. Hedef boyutunu sırasıyla “değerlendirme” ($\bar{X}=4,14$), “içerik” ($\bar{X}=3,91$) “öğrenme ve öğretme süreçleri” ($\bar{X}=3,86$) ve boyutları takip etmektedir. Araştırmaya katılan profesyonel turist rehberlerinin turizm rehberliği öğretim programlarını değerlendirme algılarının genel ortalaması ($\bar{X}=3,98$) olması, profesyonel turist rehberlerinin turizm rehberliği öğretim programlarını turizm rehberliği mesleği açısından orta düzeyde yeterli gördükleri şeklinde bir yorum yapılabilir. Elde edilen bu bulgular neticesinde öğretim programlarının değerlendirilmesinde profesyonel turist rehberlerinin, öğretim programında yer alan derslerin ve konuların içeriklerini ile derslerin ve konuların öğrenilmesi ve öğretim süreci boyutlarına diğer boyutlara göre daha az düzeyde katılım göstermiş, bu bağlamda da içerik ve öğrenme ve öğretme süreçleri boyutlarının öğretim programları içerisinde yeniden revize edilmesi gerekliliği ortaya çıkardığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 37: Profesyonel Turist Rehber Görüşlerinin, Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

BOYUT	\bar{X}	ss.
Hedef	3,84	0,74
İçerik	3,44	0,62
Öğrenme ve Öğretme Süreçleri	3,30	0,70
Değerlendirme	4,58	0,76
Genel	3,48	0,57

Tablo 37'den elde edilen bulgulardan yola çıkarak, turizm rehberli öğretim programlarının profesyonel turist rehberleri tarafından değerlendirilmesinde, içeriği ve öğrenme ve öğretme süreçlerinin etkili düzeyde yeterli olmadığı ortaya konulmuştur.

Bu bağlamda içerik ve öğrenme ve öğretme süreç boyutlarında yapılacak revizyon çalışmaları neticesinde turist rehberlerinin mesleki kazanımları açısından öğretim programlarının rehberlerin beklentilerini karşılayacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda alanyazında yapılan benzer bir çalışma

(Koçak, 2006) incelendiğinde; ilgili çalışmada değerlendirilen eğitim programında, program öğelerinden “amaç ve davranışlara” ayrıntılı olarak yer verildiği, diğer program öğelerine ilişkin açıklamaların yeterli olmadığı ve eğitim programının içerik öğelerinin, mesleki alandaki güncel ve geçerli bilgileri kısmi olarak içerdiği dikkati çekmektedir. Bu doğrultuda alanda yapılan aynı doğrultudaki bir araştırmada (Koçak, 2006) da benzer sonuçların elde edilmesi, alanlar farklı olsa da bu konudaki sorunların mevcudiyetini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede Türkiye’deki turizm rehberliği öğretim programlarının içerikleri ve öğrenme ve öğretim süreçleri, profesyonel turist rehberlerinin mesleki ihtiyaçlar doğrultusunda öğretim programlarının rehberlerin ve öğrencilerin mesleki beklentilerine göre yeniden ele alınması gerektiği belirtilebilir.

4.3. TÜRKİYE’DEKİ TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN EĞİTİM PAYDAŞLARININ GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma kapsamında veri toplanılan turizm rehberliği eğitimi paydaşlarının; “öğrenciler, akademisyenler ve profesyonel turist rehberleri” Türkiye’deki turizm rehberliği öğretim programlarını değerlendirme sonuçlarının kendi aralarında karşılaştırılmaları sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 38’de turizm rehberliği öğretim programlarını Tyler’ın hedef dayalı değerlendirme modeline göre hazırlanan ölçek kapsamında değerlendiren turizm rehberliği eğitimi paydaşları, bilgi boyutunda yer alan dersleri önem düzeylerine göre değerlendirmelerinde, paydaş görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ($p=0,000$) olduğu tespit edilmiştir ($0,000 < 0,001$). Bahsi geçen boyutta en düşük aritmetik ortalamaya öğrenciler ($\bar{X}=3,46$) sahip olmuş olup, bu kapsamda öğrencilerin öğretim programının değerlendirme kapsamında hedef boyutundaki değerlendirmelerinde diğer paydaşlara göre, ifadeler daha az düzeyde katılım gösterdikleri şeklinde bir yorum yapılabilir. Bu kapsamda öğrenciler, öğretim programlarının turizm rehberliği öğretim programlarının diğer paydaşlar kadar öğretim programının öğretim amacına etkili bir düzeyde hizmet etmediği şeklinde bir görüş bildirmişlerdir.

Avcıkurt (2003: 288) göre Türkiye’de turizm endüstrisi gelişen ve büyüyen bir alandır. Ancak endüstrinin bu gelişme ve büyümenin yanında aynı oranda plan ve politikalar bazında gelişmeyi destekleyecek kabiliyet ve eğitimli personele de ihtiyacı

vardır. Bu bağlamda Türkiye turizm eğitimine bakıldığında birçok kurum ve kuruluşun, turizm eğitimi alanında etkin olduğu ancak bu eğitimi veren hiçbir ortaöğretim ve yükseköğretim kurumunun sektör ile bir uyum ve koordinasyon içerisinde yer almadığı rahatlıkla söylenebilir. Bu da göstermektedir ki Türkiye’de turizm eğitimi veren kurumların turizm eğitim amaç ve hedefleri tam manasıyla başarıya ulaşamamaktadır. Türkiye’deki turizm eğitim kurumlarının hiçbir sektör işletmesi ile koordinasyon ve uyum içerisinde olmamasının yanı sıra, eğitim hedef ve amaçlarının tutturulamamasının diğer bir nedeni ise, Türkiye’deki turizm eğitimi veren öğretmenlerin kısıtlı sektör tecrübesine sahip olması yada hiçbir tecrübeye sahip olmaması Türkiye’deki turizm eğitiminin etkili bir biçimde verilmesini engelleyen etmenlerin ikinci sırasında yer almaktadır (Avcıkurt, 2000: 289).

Katılımcıların içerik boyutuna ilişkin değerlendirmelerinde paydaşların görüşleri arasında anlamlı farklılık ($0,000 < 0,001$) olduğu saptanmış olup, bu boyutta yer alan ifadelerin değerlendirilmesinde en düşük düzeyde aritmetik ortalamaya sahip grup; öğrenciler olmuştur ($\bar{X}=3,22$). Bu bağlamda Çemrek ve Yılmaz (2010) yapmış oldukları araştırma kapsamında, uygulamalı mutfak dersini alan öğrencilerin beklentileri dikkate alındığında derslerin içerik açısından daha verimli ve keyifli olmasının sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin mezuniyetinden sonra profesyonel olarak çalışacakları alanların özelliklerine, beklentilerine uygun bir öğretim programı ve program içeriği hazırlanması kaçınılmaz olduğu da vurgulanmıştır. Bu bağlamda turizm rehberliği öğrencilerinin, turizm rehberliği öğretim programlarının içeriğine dair görüşlerinin bir sonucu olarak, öğretim programının içeriğinin meslek yaşamı için tekrardan düzenlenmesi gerekmektedir.

Araştırmada katılımcıların öğrenme ve öğretme süreçleri boyutuna dair vermiş oldukları yanıtlar neticesinde görüşleri arasında anlamlı farklılığın olduğu gözlenmiştir ($0,000 < 0,001$). Bu boyutta katılımcılar arasında en düşük düzeyde aritmetik ortalamaya sahip grup; öğrenciler ($\bar{X}=3,26$) olmuştur. Bu bağlamda bu algıyı oluşturan unsur; Dağdeviren (2007: 77)’e göre dersi yürüten öğretim elemanlarının branşları ile girdikleri dersler kıyaslandığında, birçok okulda eğitim verdiği dersin alanı dışında uzmanlığa sahip öğretim elemanlarının, yetirlikleri ile girdikleri derslerin örtüşmediği durumlar tespit edilmiştir. Derslerin öğretim elemanlarının branşları ile örtüşmediği okullar, bir anlamda lisans düzeyinde turizm eğitiminin nasıl olması gerektiği hakkında da bilgi vermektedir.

Katılımcıların değerlendirme boyutuna dair vermiş oldukları yanıtlara doğrultusunda paydaşların görüşleri arasında anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir ($0,000 < 0,001$). Değerlendirme boyutunda da diğer boyutlarda olduğu gibi yine öğrencilerin katılım düzeylerinin diğer paydaşlara göre daha az düzeyde olduğu gözlenmiştir. Turizm rehberliği öğretim programının değerlendirilmesine öğretim programının paydaşları olan, öğrenciler, akademisyenler ve turist rehberlerinin öğretim programını genel değerlendirmelerinde görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($0,000 < 0,001$). Öğretim programının genel değerlendirilmesinde en düşük düzeyde aritmetik ortalamaya sahip grup; öğrenciler ($\bar{X}=3,28$) olmuştur. Bu bağlamda Tablo 37'deki verilerden çıkartılacak sonuca göre turizm rehberliği öğretim programlarının paydaşlar tarafından değerlendirilmesinde gruplar arasında her bir boyutta anlamlı farklılıkların olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 38: Katılımcıların, Turizm Rehberliği Öğretim Programlarını Değerlendirmeleri ile Eğitim Paydaşlarının Görüşlerinin Karşılaştırılması

Boyutlar	Paydaş	f	\bar{X}	s.s.	F	p
Hedef	Öğrenci	439	3,46 a	0,962	34,467	0,000*
	Akademisyen	54	4,21 b	0,518		
	Turist Rehberi	435	3,84 c	0,738		
İçerik	Öğrenci	439	3,22 a	0,750	30,300	0,000*
	Akademisyen	54	3,91 b	0,561		
	Turist Rehberi	435	3,44 c	0,619		
Öğrenme ve öğretme süreçleri	Öğrenci	439	3,26 a	0,772	16,555	0,000*
	Akademisyen	54	3,86 b	0,537		
	Turist Rehberi	435	3,30 c	0,700		
Değerlendirme	Öğrenci	439	3,31 a	0,931	29,039	0,000*
	Akademisyen	54	4,14 b	0,596		
	Turist Rehberi	435	3,58 c	0,756		
Genel	Öğrenci	439	3,28 a	0,699	34,138	0,000*
	Akademisyen	54	3,98 b	0,490		
	Turist Rehberi	435	3,48 c	0,568		

*: $p < ,001$, \bar{X} : Aritmetik Ortalama. s.s. Standart Sapma, a,b,c: farklı harfleri içeren gruplar arasındaki farklar önemlidir.

Sonuç olarak turizm rehberliği öğretim programlarını değerlendiren paydaşların (akademisyenler, profesyonel turist rehberleri, öğrenci) hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme boyutlarına dair görüşleri arasında birbirlerinden ayrıldıkları ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin araştırma kapsamında verdikleri yanıtlara göre, içerik ve öğrenme-öğretme süreçleri boyutları en düşük katılım gösterdikleri boyut olmuştur. Bu kapsamda Şahin (2011: 60-61)'in

yapmış olduğu bir araştırmaya göre eğitim ve ğretim sürecinde kalitenin belirlenmesinde ğretim programlarının iyi şekildi organize edilmiş olmasının önemi vurgulanmıştır. Araştırma kapsamında paydaşların ortak görüşleri çerçevesinde, ğretim programlarının içerik ve öğrenme-ğretim süreçleri boyutlarının ortalamalarının diğer boyutlara göre az olması, bu boyutların turizm rehberliği eğitimi açısından geliştirilmesi ve yeniden revizyona tabi tutulmaları gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda yapılacak çalışma çerçevesinde bu sorulara; “ğretim sürecini gerçekleştiren ğretim elemanları, ğretim programları üzerinde sürekli gelişme sağlayabiliyor mu?” “ğrenme ve ğretim süreçlerinde kullanılan metotlar yerinde ve doğru olarak kullanabiliyor mu?”, “mevcut ğretim programının, öğrencileri mesleki ve profesyonel hayata hazırlayıcı özellikleri aktarabiliyorlar mı?” “ğretim programları, mezuniyet sonrası iş imknlarını arttırıcı bilgiler ile donatılmış mı?” verilecek yanıtlarına göre bir revizyon gerçekleştirilmelidir. Diğer bir taraftan Dağdeviren (2007) ve şahin (2011) bilgilerin aktarılmasında öğrenme ve ğretim süreçleri öğrencilerin öğrenim kademelerine ve düzeylerine uygun olarak çağın değişen koşullarına uygunluk yanında, bilimsel, kültürel-sosyal yapımızı destekleyici, tutarlı, ihtiyaçlara anında yanıt verebilen bir yapıya kavuşması için çalışmalıdır. (Dağdeviren, 2007; 77; şahin, 2011: 61). Yeni teknolojik gelişmeler karşısında eğitim programları sürekli geliştirilmelidir. Programlar geliştirilirken iş dünyasının beklentileri de dikkate alınmalıdır. Bu kapsamda ortaya çıkan sonuca göre yeniden yapılandırılacak veya oluşturulacak turizm rehberliği ğretim programları, araştırma kapsamında ortaya konulan bulgu ve sonuçlar değerlendirilerek yeniden meydana getirilmelidir.

4.4.KATILIMCILARIN TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINI YÜKSEKÖĞRETİM YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİNE GÖRE DEĞERLENDİRMELERİNE İLİşKİN BULGULAR VE TARTIşMA

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma kapsamında görüşleri alınan turizm rehberliği eğitimi paydaşlarının, Türkiye’deki turizm rehberliği ğretim programlarının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi kapsamında değerlendirmelerine ilişkin görüşlerine yer verilerek yorumlanmıştır. Bu kapsamda, Tablo 39’da araştırmaya katılan paydaşlardan olan öğrencilerin, ğretim programlarının yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesi kapsamında değerlendirme leğinin, bilgi, beceri ve kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutlarına ilişkin algılamalarını belirlemeye

yönelik sorulara vermiş oldukları yanıtların frekans ve yüzde dağılımlarıyla, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları ile ilgili bulgularına yer verilmiştir. Öğrencilerin bilgi boyutunu değerlendirme ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri bilgi; “muhasabe ve finansman bilgisi” olmuştur. Bu ifadeye öğrencilerin %16,4’ü hiç önemli değil, %18,7’si az önemli, %32,6’sı orta düzeyde önemli, %21,6’sı çok önemli, 10,7’si tamamen önemli cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=2,916$)’dan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin bilgi boyutunda, diğer ifadelere göre en düşük düzeyde önemli olduğu şeklinde görüş bildirdikleri ifade olmuştur. Öğrencilerin değerlendirmede bilgi boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri diğer bilgi ise; pazarlama bilgisi ($\bar{X}=3,478$), işletmecilik bilgisi ($\bar{X}=3,604$) ve ekonomi bilgisi ($\bar{X}=3,615$) olmuştur. Öğrencilerin yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin bilgi boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri bilgi ise, “yabancı dil bilgisi” ($\bar{X}=4,642$) ifadesi olmuştur. Yabancı dil bilgisine öğrencilerin, %19,6’sı çok önemli %73,8i tamamen önemli yanıtını vererek bilgi boyutunun bu elemanına yüksek düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin öğretim programının değerlendirme boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri diğer bilgiler ise, turist rehberliği bilgisi ($\bar{X}=4,569$), turizm bilgisi ($\bar{X}=4,522$) ve tarih bilgisi ($\bar{X}=4,487$) ifadeleri olmuştur. Bilgi boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, öğrencilerin %85’inden fazlası bu ifadelere tamamen önemli veya çok önemli şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir. Bu sonuçlara göre turizm rehberliği öğrencilerinin öğretim programının yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeği bilgi boyutunda muhasabe ve finansman, pazarlama, ekonomi ve işletmecilik bilgilerini, yabancı dil bilgisi, turist rehberliği bilgisi, turizm bilgisi ve tarih bilgisine göre daha az düzeyde çok önemli gördükleri söylenebilir. Bu kapsamda öğrencilerin profesyonel turist rehberliği mesleğine ilişkin mesleki algıları dikkate alındığında meslek yaşamları boyunca muhasabe ve finansman bilgisi, pazarlama bilgisi, ekonomi bilgisi ve işletmecilik bilgilerine nazaran yabancı dil ve mesleki bilgilere daha çok ihtiyaç duyacakları ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin beceri boyutunu değerlendirme ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri beceri ise; analiz becerisi olmuştur. Beceri boyutunda yer alan yanıtta öğrencilerin %0,7’si hiç önemli değil, %0,9’u az önemli, %17,5’i orta düzeyde önemli, %42,8’i çok önemli, %38’i tamamen önemli cevabını vermişlerdir.

Analiz becerisine ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=4,166$)’dan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin beceri boyutunda, diğer ifadelerle göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri ifade olmuştur.

Öğrencilerin değerlendirmede beceri boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri diğer beceriler ise; araştırma becerisi ($\bar{X}=4,232$) ve yöneticilik becerisi ($\bar{X}=4,248$) olmuştur. Öğrencilerin yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin beceri boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri ifade ise; “yabancı dil becerisi” ($\bar{X}=4,526$) ifadesi olmuştur. İfadeye öğrencilerin, %26,2’si çok önemli %65,1’i tamamen önemli yanıtını vererek ifadeye yüksek düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir.

Öğrencilerin beceri boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri diğer ifadeler ise; “yaratıcı olma” ($\bar{X}=4,442$), “karar verme” ($\bar{X}=4,522$) becerileri ifadeleri olmuştur. Beceri boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, öğrencilerin %85’inden fazlası bu becerilere tamamen önemli veya çok önemli şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir. Bu kapsamda son sınıf turizm rehberliği öğrencileri, öğretim programını yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesinde değerlendirmelerinde beceri boyutunda analiz becerisi, araştırma ve yöneticilik becerisi beceri boyutunda yer alan diğer becerilere göre daha az düzeyde önemli gördüklerini belirtmişlerdir. Diğer taraftan öğrenciler bu boyutta yabancı dil becerisi, yaratıcı olma becerisi ve karar verme becerisini diğer becerilere göre daha fazla önem gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bu kapsamda öğrenciler beceri açısından mesleğin icrasına ilişkin, profesyonel turist rehberlerinin sahip olması gerekli becerilerin; yabancı dil becerisi, mesleki anlamda yaratıcı olma becerisi ve karar verme becerisi olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda öğretim programlarında eğitimcilerin bu konu kapsamında değerlendirmeler yaparak öğretim programlarını öğrencilerin beklentilerine göre yeniden düzenlemeleri gerektiği söylenebilir.

Öğrencilerin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunu değerlendirme ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri ifade; “yazılı iletişim” ifadesi olmuştur.

Tablo 39: Öğrencilerin Öğretim Programlarını Yüksek Öğretim Yeterlilik Çerçevesinde Değerlendirme Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	1		2		3		4		5		\bar{X}	ss.	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Bilgi	Arkeoloji Bilgisi	11	2,5	11	2,5	31	7,1	164	37,4	222	50,6	4,310	0,899
	Coğrafya Bilgisi	6	1,4	7	1,6	27	6,2	183	41,7	216	49,2	4,358	0,783
	Demografya ve Etnoloji Bilgisi	11	2,5	17	3,9	84	19,1	195	44,4	132	30,1	3,957	0,934
	Din Bilgisi	12	2,7	12	2,7	52	11,8	188	42,8	175	39,9	4,144	0,924
	Ekonomi Bilgisi	20	4,6	31	7,1	132	30,1	171	39,0	85	19,4	3,615	1,020
	Flora ve Fauna Bilgisi	20	4,6	19	4,3	122	27,8	169	38,5	109	24,8	3,747	1,024
	Genel Kültür Bilgisi	3	0,7	10	2,3	25	5,7	147	33,5	254	57,9	4,456	0,763
	İlk Yardım Bilgisi	5	1,1	18	4,1	60	13,7	190	43,3	166	37,8	4,125	0,876
	Mitoloji Bilgisi	5	1,1	8	1,8	35	8,0	147	33,5	244	55,6	4,405	0,805
	Muhasebe ve Finansman Bilgisi	72	16,4	82	18,7	143	32,6	95	21,6	47	10,7	2,916	1,218
	Pazarlama Bilgisi	44	10,0	46	10,5	104	23,7	146	33,3	99	22,6	3,478	1,231
	Psikoloji Bilgisi	13	3,0	19	4,3	84	19,1	177	40,3	146	33,3	3,966	0,982
	Sosyoloji Bilgisi	14	3,2	13	3,0	86	19,6	179	40,8	147	33,5	3,984	0,969
	Tarih Bilgisi	2	0,5	6	1,4	35	8,0	129	29,4	267	60,8	4,487	0,740
	Turizm Bilgisi	3	0,7	9	2,1	28	6,4	115	26,2	284	64,7	4,522	0,764
	Turizm Mevzuatı ve Hukuku Bilgisi	13	3,0	10	2,3	62	14,1	153	34,9	201	45,8	4,182	0,962
	Yabancı Dil Bilgisi	4	0,9	5	1,1	20	4,6	86	19,6	324	73,8	4,642	0,707
	Yol Güzergâh Bilgisi	6	1,4	5	1,1	36	8,2	129	29,4	263	59,9	4,453	0,804
	Turist Rehberliği Bilgisi	4	0,9	3	0,7	25	5,7	114	26,0	293	66,7	4,569	0,715
	İşletmecilik Bilgisi	29	6,6	35	8,0	122	27,8	148	33,7	105	23,9	3,604	1,130
Edebiyat Bilgisi	23	5,2	47	10,7	126	28,7	147	33,5	96	21,9	3,560	1,102	
Yönetim ve Organizasyon Bilgisi	16	3,6	24	5,5	81	18,5	168	38,3	150	34,2	3,938	1,035	
Sanat Bilgisi	8	1,8	11	2,5	56	12,8	169	38,5	195	44,4	4,212	0,890	
Beceri	Araştırma Becerisi	5	1,1	7	1,6	56	12,8	184	41,9	187	42,6	4,232	0,817
	Analiz Becerisi	3	0,7	4	0,9	77	17,5	188	42,8	167	38,0	4,166	0,792
	Yöneticilik	7	1,6	5	1,1	57	13,0	173	39,4	197	44,9	4,248	0,841
	Karar Verme Becerisi	4	0,9	5	1,1	35	8,0	154	35,1	241	54,9	4,419	0,763
	Yabancı Dil	6	1,4	5	1,1	27	6,2	115	26,2	286	65,1	4,526	0,778
	Problem Çözmek	5	1,1	6	1,4	36	8,2	137	31,2	255	58,1	4,437	0,794
	Yaratıcı Olmak	7	1,6	7	1,6	33	7,5	130	29,6	262	59,7	4,442	0,828
	Akademik bakış açısı	10	2,3	16	3,6	84	19,1	195	44,4	134	30,5	3,973	0,921
Kişisel ve Mesleki Yetkinlikler	Liderlik	8	1,8	7	1,6	31	7,1	159	36,2	234	53,3	4,590	4,592
	Olayları Yönetme	5	1,1	8	1,8	31	7,1	160	36,4	235	53,5	4,608	4,584
	Özgüven	4	0,9	10	2,3	28	6,4	134	30,5	263	59,9	4,677	4,581
	Eleştirel Düşünme	8	1,8	13	3,0	58	13,2	178	40,5	182	41,5	4,383	4,614
	Detayları Önemseme	5	1,1	12	2,7	44	10,0	185	42,1	193	44,0	4,465	4,598
	Bireyleri Yönlendirme	4	0,9	9	2,1	40	9,1	185	42,1	201	45,8	4,513	4,588
	Takım Çalışması	4	0,9	8	1,8	39	8,9	149	33,9	239	54,4	4,606	4,585
	Zorluklarla Başa Çıkabilme	3	0,7	8	1,8	28	6,4	135	30,8	265	60,4	4,697	4,574
	Sözlü İletişim	2	0,5	9	2,1	29	6,6	122	27,8	277	63,1	4,724	4,572
	Yazılı İletişim	9	2,1	16	3,6	67	15,3	179	40,8	168	38,3	4,310	4,623
	Güçlü Misafir İlişkileri	6	1,4	9	2,1	27	6,2	146	33,3	251	57,2	4,642	4,586
	Halkla İlişkiler	6	1,4	7	1,6	34	7,7	153	34,9	239	54,4	4,608	4,587
	Çalışanlarla İlişkiler	2	0,5	8	1,8	43	9,8	164	37,4	222	50,6	4,572	4,582
	Uzlaşma Becerisi	1	0,2	8	1,8	36	8,2	148	33,7	246	56,0	4,649	4,574
	Bilişim ve İletişim	2	0,5	8	1,8	46	10,5	164	37,4	219	49,9	4,558	4,584
	Uygulama Becerisi	5	1,1	8	1,8	35	8,0	158	36,0	233	53,1	4,595	4,587
	Sektör Bilgisi	4	0,9	7	1,6	49	11,2	160	36,4	219	49,9	4,542	4,590
	Kalite Yönetimi	3	0,7	12	2,7	39	8,9	162	36,9	223	50,8	4,451	4,602
	İş Güvenliği	6	1,4	9	2,1	56	12,8	172	39,2	196	44,6	4,558	4,589
	İşe Uyum	4	0,9	11	2,5	32	7,3	166	37,8	226	51,5	4,579	4,587
İş Etiği	7	1,6	7	1,6	36	8,2	147	33,5	242	56,9	4,674	4,830	

\bar{X} : Aritmetik Ortalama, s.s.: Standart Sapma, 1. Hiç Önemli Değil, 2. Az Önemli, 3. Orta Düzeyde Önemli, 4. Çok Önemli, 5. Tamamen Önemli

İfadeye öğrencilerin %2,1'i hiç önemli değil, %3,6'sı az önemli, %15,3'ü orta düzeyde önemli, %40,8'i çok önemli, %38,3'ü tamamen önemli cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=4,310$)'dan anlaşılacağı üzere öğrencilerin beceri boyutunda, diğer ifadelerle göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri ifade olmuştur. Öğrencilerin değerlendirmede kişisel ve boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri diğer ifade ise; “eleştirel düşünme” ($\bar{X}=4,383$)'dir. Bu ifadelerin son sınıf turizm rehberliği öğrencilerinin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda yazılı iletişim ve eleştirel düşünme ifadelerini diğer ifadelerle göre daha az düzeyde çok önemli gördükleri söylenebilir. Öğrencilerin yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri ifade; “sözlü iletişim” ($\bar{X}=4,724$) ifadesi olmuştur. İfadeye öğrencilerin, %27,8'i çok önemli %63,1'i tamamen önemli yanıtını vererek ifadeye yüksek düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri diğer ifadeler ise; “zorluklarla başa çıkabilme” ($\bar{X}=4,697$) ve özgüven ($\bar{X}=4,677$) becerileri ifadeleri olmuştur. Kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, öğrencilerin %85'inden fazlası bu ifadelerle tamamen önemli veya çok önemli yanıtlarını vermişlerdir. Bu kapsamda turizm rehberliği öğretim programlarının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirilmesi kapsamında mesleki yetkinlikler içerisinde yer alan ifadelerle öğrencilerin verdikleri yanıtlar neticesinde, öğrenciler mesleki yetkinler anlamında yazılı iletişim ve eleştirel düşünme ifadeleri, diğer ifadeler içerisinde en az önemsen ifadeler olmuştur. Diğer taraftan en yüksek düzeyde önemsenen ifadeler ise sözlü iletişim, zorluklarla başa çıkabilme ve özgüven yetkinleri olmuştur.

Bu bağlamda, öğretim programların yeniden geliştirilmesi esnasında öğrencilerin mesleki algıları açısından programlarda öğrencilerin sözlü iletişim, bireysel özgüvenlerini artıracak ve zor koşullar altında problem çözmelerine yardımcı olacak yetkinlerin kazandırmaları sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Tablo 40'ta Öğrencilerin turizm rehberliği öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirilmesinde, ölçeğin alt boyutlarına ilişkin en çok katılımı “kişisel ve mesleki yetkinlikler” boyutunda ($\bar{X}=4,54$)

gösterdikleri tespit edilmiştir. Kişisel ve mesleki boyutunu sırasıyla “beceri” ($\bar{X}=4,35$) ve “bilgi” ($\bar{X}=4,07$) boyutları takip etmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin turizm rehberliği öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirme algılarının genel ortalaması ($\bar{X}=4,31$) olması, öğrencilerin turizm rehberliği öğretim programlarını turizm rehberliği mesleği açısından yüksek düzeyde yeterli gördükleri şeklinde bir yorum yapılabilir. Elde edilen bu bulgular neticesinde öğretim programlarının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirilmesinde öğrenciler, ölçeğin bilgi ve beceri boyutlarına kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutuna göre daha az düzeyde önem verdiği görülmüş olup, bu bağlamda da bilgi ve beceri boyutlarının öğretim programlarının öğrenciler açısından yeniden düzenlenmesi gerektiği gündeme gelmektedir.

Tablo 40: Öğrencilerin, Öğretim Programının Yüksek Öğretim Yeterlilikler Çerçevesinde Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Görüşleri Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

BOYUT	\bar{X}	ss.
Bilgi	4,07	0,57
Beceri	4,35	0,66
Kişisel ve Mesleki Yetkinlikler	4,54	0,52
Genel	4,31	1,81

Tablo 40’den elde edilen bulgulardan yola çıkarak turizm rehberli öğretim programlarının öğrenciler tarafından değerlendirilmesinde, bilgi ve beceri boyutlarında yer alan ifadelerin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda bulunan ifadelere oranla öğrenci görüşlerine göre yeterli düzeyde önem arz etmediği ortaya konulmuştur. Bu bağlamda öğretim programı içinde öğrencilere kazandırılması gerekli olan bilgi ve beceri unsurlarının yapılacak revizyon çalışmaları neticesinde turist rehberlerinin mesleki kazanımları açısından önemini arttıracak ve öğrenci beklentilerini karşılayacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma kapsamında görüşleri alınan akademisyenlerin Türkiye’deki turizm rehberliği öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesinde değerlendirmelerine ilişkin verdikleri yanıtlar yer almaktadır. Bu doğrultuda Tablo 41’de araştırmaya katılan akademisyenlerin, öğretim programlarının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin bilgi boyutuna ilişkin algılamalarını belirlemeye yönelik sorulara vermiş oldukları yanıtların frekans ve yüzde dağılımlarıyla, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları ile ilgili

bulgularına yer verilmiştir. Akademisyenlerin bilgi boyutunu değerlendirmeleri ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri ifade; “muhasabe ve finansman bilgisi” ifadesi olmuştur. İfadeye akademisyenlerin %7,4’ü orta düzeyde önemli, %38,9’u çok önemli, 53,7’si tamamen önemli cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=3,185$)’dan da anlaşılacağı üzere akademisyenlerin bilgi boyutunda, diğer ifadelerle göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri ifade olmuştur. Akademisyenler değerlendirmede, bilgi boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri diğer ifadeler ise; “sosyoloji bilgisi” ($\bar{X}=3,333$), “flora ve fauna bilgisi” ($\bar{X}=3,352$) ve “işletmecilik bilgisi” ($\bar{X}=3,593$)’dir. Akademisyenlerin değerlendirmenin bilgi boyutunda, “muhasabe ve finansman, sosyoloji, flora ve fauna ve işletmecilik bilgilerini” diğer derslere göre daha az düzeyde önemli gördükleri belirtilebilir.

Akademisyenlerin yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin bilgi boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri bilgi boyutunda yer alan ders; “yabancı dil bilgisi” ($\bar{X}=4,926$) ifadesi olmuştur. İfadeye akademisyenlerin, %13’ü çok önemli %85,2’si tamamen önemli yanıtını vererek ifadeye yüksek düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir. Akademisyenlerin öğretim programının değerlendirme boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri diğer dersler; “turist rehberliği bilgisi” ($\bar{X}=4,833$), “turizm bilgisi” ($\bar{X}=4,759$) ve “yol güzergâhı bilgisi” ($\bar{X}=4,741$), ifadeleri olmuştur. Bilgi boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, akademisyenlerin %90’ından fazlası bu ifadeleri tamamen önemli veya çok önemli şekilde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir.

Sonuç olarak turizm rehberliği eğitimi alanında eğitim veren akademisyenlerin öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirmelerinde bilgi boyutunda vermiş oldukları yanıtlara göre, akademisyenler mesleki bilgi açısından muhasabe ve finansman bilgisi, sosyoloji bilgisi, flora ve fauna bilgisi ve işletmecilik bilgileri, bilgi boyutunda yer alan diğer bilgilere göre daha az önemsenen bilgiler olmuşlardır. Akademisyenler yabancı dil bilgisi, turist rehberliği meslek bilgisi ve yol güzergâhı bilgisini bilgi boyutunda yer alan diğer bilgilere göre daha fazla önemli görmüşlerdir. Bu kapsamda öğretim programlarında verilen bilgilerin ders saatleri, akademisyenlerin görüşleri doğrultusunda veriler yanıtlardan elde edilen sonuçlara göre yeniden düzenlenmesi mesleki eğitim açısından yararlı olacaktır.

Akademisyenlerin beceri boyutunu değerlendirme ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri ifade ise; yöneticilik becerisi ifadesi olmuştur. İfadeye akademisyenlerin %5,6'sı az önemli, %3,7'si orta düzeyde önemli, %33,3'ü çok önemli, %57,4'ü tamamen önemli cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=4,463$)'dan da anlaşılacağı üzere akademisyenlerin beceri boyutunda, diğer ifadelere göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri ifade olmuştur. Akademisyenlerin değerlendirmede beceri boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri diğer beceri ise; “araştırma becerisi” ($\bar{X}=4,463$) ve “analiz becerisi” ($\bar{X}=4,481$)'dir. Bu bulgulardan hareketle akademisyenlerin değerlendirmenin beceri boyutunda analiz, araştırma ve yöneticilik becerileri diğer becerilere göre daha az düzeyde önemli gördüklerini belirtmek mümkündür.

Akademisyenlerin yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin beceri boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri beceri; “yabancı dil becerisi” ($\bar{X}=4,944$) olmuştur. Bu bağlamda yabancı dil becerisine akademisyenlerin, %25,9'u çok önemli %74,1'i tamamen önemli yanıtını vererek ifadeye yüksek düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir. Akademisyenlerin beceri boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri diğer beceri ise; “problem çözme” ($\bar{X}=4,796$) becerisi ifadeleri olmuştur. Beceri boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, akademisyenlerin %90'ından fazlası bu ifadeleri tamamen önemli ve çok önemli şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir. Akademisyenler, turizm rehberliği eğitimi alan öğrencilerin profesyonel olarak turist rehberliği mesleğini icrası esnasında, turist rehberlerinin ihtiyaç duyacağı becerilerin yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirmelerinde en az düzeyde önemli gördükleri beceriler; yöneticilik becerisi, araştırma becerisi ve analiz becerisidir. Diğer taraftan en yüksek düzeyde önemli gördükleri beceriler ise, yabancı dil becerisi ve problem çözme becerileridir. Akademisyenlerin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunu değerlendirme ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri ifade; “kalite yönetimi” ifadesi olmuştur. İfadeye akademisyenlerin %3,7'si orta düzeyde önemli, %33,3'ü çok önemli, %63'ü tamamen önemli cevabını vermişlerdir.

Tablo 41: Akademisyenlerin Öğretim Programlarını Yüksek Öğretim Yeterlilik Çerçevesinde Değerlendirme Boyutlarına İlişkin Betimsel Bulgular

İfadeler	1		2		3		4		5		\bar{X}	ss.	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Bilgi	Arkeoloji Bilgisi	--	--	--	--	1	1,9	18	33,3	35	64,8	4,630	0,525
	Coğrafya Bilgisi	--	--	--	--	--	--	18	33,3	36	66,7	4,667	0,476
	Demografya ve Etnoloji Bilgisi	--	--	1	1,9	2	3,7	22	40,7	29	53,7	4,426	0,602
	Din Bilgisi	--	--	2	3,7	11	20,4	33	61,1	8	14,8	4,463	0,665
	Ekonomi Bilgisi	--	--	1	1,9	--	--	15	27,8	38	70,4	3,870	0,702
	Flora ve Fauna Bilgisi	--	--	--	--	2	3,7	19	35,2	33	61,1	4,352	0,649
	Genel Kültür Bilgisi	--	--	--	--	1	1,9	13	24,1	40	74,1	4,667	0,583
	İlk Yardım Bilgisi	1	1,9	10	18,5	24	44,4	16	29,6	3	5,6	4,574	0,570
	Mitoloji Bilgisi	--	--	5	9,3	6	11,1	31	57,4	12	22,2	4,722	0,492
	Muhasebe ve Finansman Bilgisi	--	--	--	--	4	7,4	21	38,9	29	53,7	3,185	0,870
	Pazarlama Bilgisi	--	--	1	1,9	3	5,6	27	50,0	23	42,6	3,926	0,843
	Psikoloji Bilgisi	--	--	--	--	2	3,7	14	25,9	38	70,4	4,463	0,636
	Sosyoloji Bilgisi	--	--	--	--	--	--	13	24,1	41	75,9	4,333	0,673
	Tarih Bilgisi	--	--	--	--	2	3,7	29	53,7	23	42,6	4,667	0,549
	Turizm Bilgisi	--	--	--	--	--	--	4	7,4	50	92,6	4,759	0,432
	Turizm Mevzuatı ve Hukuku Bilgisi	--	--	--	--	1	1,9	12	22,2	41	75,9	4,389	0,564
	Yabancı Dil Bilgisi	--	--	--	--	1	1,9	7	13,0	46	85,2	4,926	0,264
	Yol Güzergâh Bilgisi	1	1,9	5	9,3	15	27,8	27	50,0	6	11,1	4,741	0,483
	Turist Rehberliği Bilgisi	--	--	3	5,6	13	24,1	30	55,6	8	14,8	4,833	0,423
	İşletmecilik Bilgisi	1	1,9	4	7,4	9	16,7	24	44,4	16	29,6	3,593	0,880
	Edebiyat Bilgisi	--	--	--	--	1	1,9	22	40,7	31	57,4	3,796	0,762
Yönetim ve Organizasyon Bilgisi	--	--	1	1,9	2	3,7	22	40,7	29	53,7	3,926	0,968	
Sanat Bilgisi	--	--	1	1,9	3	5,6	19	35,2	31	57,4	4,556	0,538	
Beceri	Araştırma Becerisi	--	--	3	5,6	2	3,7	18	33,3	31	57,4	4,463	0,665
	Analiz Becerisi	--	--	--	--	--	--	14	25,9	40	74,1	4,481	0,693
	Yöneticilik	--	--	--	--	--	--	3	5,6	51	94,4	4,426	0,815
	Karar Verme Becerisi	--	--	--	--	1	1,9	9	16,7	44	81,5	4,741	0,442
	Yabancı Dil	--	--	--	--	--	--	14	25,9	40	74,1	4,944	0,231
	Problem Çözmek	1	1,9	4	7,4	6	11,1	26	48,1	17	31,5	4,796	0,451
	Yaratıcı Olmak	--	--	1	1,9	--	--	19	35,2	34	63,0	4,741	0,442
Kişisel ve Mesleki Yetkinlikler	Akademik Bakış Açısı	--	--	--	--	--	--	18	33,3	36	66,7	4,000	0,952
	Liderlik	--	--	--	--	--	--	15	27,8	39	72,2	4,593	0,599
	Olayları Yönetme	1	1,9	--	--	4	7,4	22	40,7	27	50,0	4,667	0,476
	Özgüven	--	--	--	--	2	3,7	16	29,6	36	66,7	4,722	0,452
	Eleştirel Düşünme	--	--	--	--	1	1,9	18	33,3	35	64,8	4,370	0,784
	Detayları Önemsene	--	--	--	--	2	3,7	17	31,5	35	64,8	4,630	0,560
	Bireyleri Yönlendirme	--	--	--	--	--	--	12	22,2	42	77,8	4,630	0,525
	Takım Çalışması	--	--	--	--	1	1,9	8	14,8	45	83,3	4,611	0,564
	Zorluklarla Başa Çıkabilme	--	--	--	--	10	18,5	19	35,2	25	46,3	4,778	0,420
	Sözlü İletişim	--	--	--	--	--	--	15	27,8	39	72,2	4,815	0,438
	Yazılı İletişim	--	--	--	--	3	5,6	17	31,5	34	63,0	4,278	0,763
	Güçlü Misafir İlişkileri	--	--	--	--	1	1,9	24	44,4	29	53,7	4,722	0,452
	Halkla İlişkiler	--	--	--	--	1	1,9	14	25,9	39	72,2	4,574	0,602
	Çalışanlarla İlişkiler	--	--	--	--	1	1,9	27	50,0	26	48,1	4,519	0,540
	Uzlaşma Becerisi	--	--	--	--	--	--	20	37,0	34	63,0	4,704	0,500
	Bilişim ve İletişim	--	--	--	--	1	1,9	15	27,8	38	70,4	4,463	0,539
	Uygulama Becerisi	--	--	2	3,7	9	16,7	23	42,6	20	37,0	4,630	0,487
Sektör Bilgisi	--	--	2	3,7	2	3,7	24	44,4	26	48,1	4,685	0,507	
Kalite Yönetimi	--	--	--	--	2	3,7	18	33,3	34	63,0	4,130	0,825	
İş Güvenliği	--	--	--	--	--	--	12	22,2	42	77,8	4,370	0,734	
İşe Uyum	1	1,9	10	18,5	24	44,4	16	29,6	3	5,6	4,593	0,567	
İş Etiği	--	--	--	--	10	18,5	19	35,2	25	46,3	4,778	0,420	

\bar{X} : Aritmetik Ortalama, s.s.: Standart Sapma, 1. Hiç Önemli Değil, 2. Az Önemli, 3. Orta Düzeyde Önemli, 4. Çok Önemli, 5. Tamamen Önemli

İfadeye ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=4,130$)’dan da anlaşılacağı üzere akademisyenlerin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda, diğer ifadelerle göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri ifade olmuştur.

Akademisyenlerin değerlendirmede kişisel ve mesleki yetkinlik boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri diğer ifadeler ise; “yazılı iletişim” ($\bar{X}=4,278$) “eleştirel düşünme” ($\bar{X}=4,383$) olmuştur. Akademisyenlerin yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri ifade; “sözlü iletişim” ($\bar{X}=4,815$) ifadesi olmuştur. İfadeye akademisyenler, %27,8’i çok önemli %72,2’si tamamen önemli yanıtını vererek ifadeye yüksek düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir.

Akademisyenlerin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri diğer ifadeler ise; “zorluklarla başa çıkabilme” ($\bar{X}=4,778$), iş etiği ($\bar{X}=4,778$) ve özgüven” ($\bar{X}=4,722$) ifadeleri olmuştur. Kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, akademisyenlerin %85’inden fazlası bu ifadelerle tamamen önemli veya çok önemli şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir. Akademisyenlerin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutundaki değerlendirmelerinde “kalite yönetimi, yazılı iletişim ve eleştirel düşünme” ifadelerini diğer ifadelerle göre daha az düzeyde önemli gördükleri söylenebilir. Bu kapsamda mesleki açıdan öğrencilerin eğitimlerin başarıları temel alınarak hazırlanacak bir öğretim programı içerisinde akademisyenlerin bu görüşleri değerlendirilmelidir. Diğer taraftan akademisyenler, kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda profesyonel turist rehberliği mesleği için sözlü iletişim, zorluklarla başa çıkabilme, iş etiği ve özgüven ifadelerini diğer ifadelerle göre daha çok önemli gördüklerini belirtmişlerdir. Bu kapsamda mesleki eğitim açısından öğretim programlarının revizyonları esnasında bu değerlendirmeler de dikkate alınmalıdır.

Tablo 42’de akademisyenlerin turizm rehberliği öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirilmesinde, ölçeğin alt boyutlarına ilişkin en yüksek düzeyde “beceri” ($\bar{X}=4,65$) boyutuna önem gösterdikleri tespit edilmiştir. Bu boyutu sırasıyla “kişisel ve mesleki yetkinlikler” ($\bar{X}=4,55$) ve “bilgi” ($\bar{X}=4,36$) boyutları takip etmektedir. Araştırmaya katılan akademisyenlerin turizm

rehberliği öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirme algılarının genel ortalaması ($\bar{X}=4,48$) olması, öğrencilerin turizm rehberliği öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde önemli düzeyde gördükleri şeklinde bir yorum yapılabilir. Elde edilen bu bulgular neticesinde öğretim programlarının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirilmesinde, öğrencilerin ölçeğin bilgi ve kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutlarında yer alan ifadelere, beceri boyutundakilere göre daha az düzeyde önem verdiği görölmüş, bu bağlamda da bilgi ve kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutlarındaki ifadelerin akademisyenlerin ortaya koymuş olduğu ampirik veriler turizm rehberliği eğitimi alan ve alacak öğrenciler açısından yeniden düzenlenmesi gerektiği ifade edilebilir.

Tablo 42: Akademisyenlerin, Öğretim Programının Yüksek Öğretim Yeterlilikler Çerçevesinde Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

BOYUT	\bar{X}	ss.
Bilgi	4,36	0,30
Beceri	4,65	0,34
Kişisel ve Mesleki Yetkinlikler	4,55	0,35
Genel	4,48	0,28

Tablo 42’den elde edilen bulgulardan yola çıkarak, turizm rehberliği öğretim programlarının akademisyenler tarafından değerlendirilmesinde, bilgi, beceri ve kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutlarının genel ortalamalarına dikkat edildiğinde oranların birbirine yakın oldukları görülerek, akademisyenlerin öğretim programlarının tüm boyutları ve boyutları meydana getiren elemanların önem düzeylerini yeterli düzeyde önemli olduğunu vurgulamışlardır. Bu çerçevede herhangi bir revizyon ve inovasyona gerek duyulmadığı, yalnızca mevcut durumun korunması gerektiği yorumu yapılabilir.

Araştırma kapsamında görüşleri alınan turist rehberlerinin Türkiye’deki turizm rehberliği öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirmesine ilişkin görüşleri çalışmanın takip eden bölümünde sunulmuştur. Tablo 43’de araştırmaya katılan turist rehberlerinin, öğretim programlarının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin bilgi boyutuna ilişkin algılamalarını belirlemeye yönelik sorulara vermiş oldukları yanıtların frekans ve yüzde dağılımlarıyla, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları ile ilgili bulgularına yer verilmiştir. Turist rehberlerinin, değerlendirmenin bilgi boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri ifade; “muhasebe ve finansman

bilgisi” olmuştur. Bu kapsamda bilgi için turist rehberlerinin %11’i hiç önemli değil, %25,5’i az önemli, %31,7’si orta düzeyde önemli, %21,4’ü çok önemli, %10,3’ü tamamen önemli cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=2,945$)’dan da anlaşılacağı üzere turist rehberlerinin bilgi boyutunda, diğer ifadelerle göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri bilgi olmuştur. Turist rehberleri değerlendirmede, bilgi boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri diğer ifadeler ise; “işletmecilik bilgisi ($\bar{X}=3,545$), edebiyat bilgisi ($\bar{X}=3,669$) ve pazarlama bilgisi” ($\bar{X}=3,752$)’dir. Turist rehberlerinin, öğretim programının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi bilgi boyutunda, “muhasabe ve finansman, pazarlama, edebiyat ve işletmecilik” bilgilerini mesleki açıdan diğer bilgilere göre daha az düzeyde önemli gördükleri söylenebilir.

Turist rehberleri, öğretim programlarının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin bilgi boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri bilgi; “arkeoloji bilgisi” ($\bar{X}=4,848$) olmuştur. İfadeye turist rehberleri, %15,2’si çok önemli %84,8’i tamamen önemli yanıtını vererek ifadeye yüksek düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir. Turist rehberlerinin öğretim programının bilgi boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri diğer ifadeler ise; “yabancı dil” ($\bar{X}=4,834$), “turizm rehberliği” ($\bar{X}=4,825$), “tarih” ($\bar{X}=4,814$) ve “coğrafya” ($\bar{X}=4,759$) bilgileri olmuştur. Bilgi boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, turist rehberlerinin %90’ından fazlası bu ifadelerle tamamen önemli ve ya çok önemli şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir. Elde edilen bilgilerin ışığında profesyonel turist rehberleri, mesleğin sektör temsilcisi olarak mesleki açıdan rehberlerin ihtiyaç duyduğu bilgilerin sırasıyla: arkeoloji, yabancı dil, turizm rehberliği bilgisi, tarih ve coğrafya olduğunu bildirmişlerdir.

Turist rehberlerinin, beceri boyutunu değerlendirme ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri ifade; “analiz becerisi” ifadesi olmuştur. İfadeye Turist rehberlerinin %1,4’ü az önemli, %9’u orta düzeyde önemli, %22,1’i çok önemli, %67,6’sı tamamen önemli cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=4,559$)’dan da anlaşılacağı üzere turist rehberlerinin, beceri boyutunda diğer becerilere göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri ifade bu olmuştur.

Tablo 43: Profesyonel Turist Rehberlerinin Öğretim Programlarını Yüksek Öğretim Yeterlilikleri Çerçevesinde Değerlendirmelerine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	1		2		3		4		5		\bar{X}	ss.	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Bilgi	Arkeoloji Bilgisi	--	--	--	--	--	--	66	15,2	369	84,8	4,848	0,359
	Coğrafya Bilgisi	--	--	--	--	--	--	105	24,1	330	75,9	4,759	0,428
	Demografya ve Etnoloji Bilgisi	--	--	6	1,4	66	15,2	165	37,9	198	45,5	4,276	0,766
	Din Bilgisi	6	1,4	12	2,8	6	1,4	159	36,6	252	57,9	4,469	0,780
	Ekonomi Bilgisi	6	1,4	48	11,0	60	13,8	189	43,4	132	30,3	3,903	1,000
	Flora ve Fauna Bilgisi	6	1,4	12	2,8	42	9,7	150	34,5	225	51,7	4,324	0,863
	Genel Kültür Bilgisi	--	--	--	--	6	1,4	132	30,3	297	68,3	4,669	0,500
	İlk Yardım Bilgisi	--	--	12	2,8	60	13,8	90	20,7	273	62,8	4,434	0,830
	Mitoloji Bilgisi	--	--	15	3,4	24	5,5	81	18,6	315	72,4	4,600	0,747
	Muhasebe ve Finansman Bilgisi	48	11,0	111	25,5	138	31,7	93	21,4	45	10,3	2,945	1,151
	Pazarlama Bilgisi	6	1,4	69	15,9	93	21,4	126	29,0	141	32,4	3,752	1,113
	Psikoloji Bilgisi	--	--	6	1,4	18	4,1	111	25,5	300	69,0	4,621	0,634
	Sosyoloji Bilgisi	--	--	21	4,8	24	5,5	132	30,3	258	59,3	4,441	0,805
	Tarih Bilgisi	--	--	--	--	6	1,4	69	15,9	360	82,8	4,814	0,424
	Turizm Bilgisi	--	--	12	2,8	18	4,1	141	32,4	264	60,7	4,510	0,707
	Turizm Mevzuatı ve Hukuku Bilgisi	9	2,1	18	4,1	33	7,6	201	46,2	174	40,0	4,179	0,893
	Yabancı Dil Bilgisi	--	--	6	1,4	12	2,8	24	5,5	393	90,3	4,834	0,600
	Yol Güzergâh Bilgisi	6	1,4	--	--	--	--	111	25,5	318	73,1	4,690	0,617
	Turist Rehberliği Bilgisi	--	--	--	--	--	--	75	17,2	360	82,8	4,828	0,378
	İşletmecilik Bilgisi	6	1,4	45	10,3	141	32,4	192	44,1	51	11,7	3,545	0,880
	Edebiyat Bilgisi	21	4,8	48	11,0	87	20,0	177	40,7	102	23,4	3,669	1,097
	Yönetim ve Organizasyon Bilgisi	6	1,4	9	2,1	51	11,7	114	26,2	255	58,6	4,386	0,873
	Sanat Bilgisi	--	--	--	--	15	3,4	153	35,2	267	61,4	4,579	0,560
Beceri	Araştırma Becerisi	--	--	6	1,4	--	--	144	33,1	285	65,5	4,628	0,563
	Analiz Becerisi	--	--	6	1,4	39	9,0	96	22,1	294	67,6	4,559	0,714
	Yöneticilik	--	--	6	1,4	27	6,2	42	9,7	360	82,8	4,738	0,633
	Karar Verme Becerisi	--	--	6	1,4	--	--	48	11,0	381	87,6	4,848	0,460
	Yabancı Dil	--	--	6	1,4	--	--	66	15,2	363	83,4	4,807	0,489
	Problem Çözmek	--	--	--	--	6	1,4	51	11,7	378	86,9	4,841	0,466
	Yaratıcı Olmak	6	1,4	6	1,4	15	3,4	87	20,0	321	73,8	4,634	0,742
Kişisel ve Mesleki Yetkinlikler	Akademik Bakış Açısı	15	3,4	21	4,8	93	21,4	207	47,6	99	22,8	3,814	0,955
	Liderlik	--	--	--	--	21	4,8	45	10,3	369	84,8	4,800	0,507
	Olayları Yönetme	--	--	--	--	6	1,4	57	13,1	372	85,5	4,841	0,402
	Özgüven	--	--	--	--	6	1,4	51	11,7	378	86,9	4,855	0,390
	Eleştirel Düşünme	--	--	--	--	27	6,2	162	37,2	246	56,6	4,503	0,612
	Detayları Önemsene	--	--	--	--	30	6,9	138	31,7	267	61,4	4,545	0,622
	Bireyleri Yönlendirme	--	--	15	3,4	15	3,4	126	29,0	279	64,1	4,538	0,725
	Takım Çalışması	--	--	9	2,1	42	9,7	129	29,7	255	58,6	4,448	0,752
	Zorluklarla Başa Çıkabilme	--	--	--	--	15	3,4	93	21,4	327	75,2	4,717	0,522
	Sözlü İletişim	--	--	--	--	15	3,4	63	14,5	357	82,1	4,786	0,487
	Yazılı İletişim	9	2,1	12	2,8	78	17,9	204	46,9	132	30,3	4,007	0,884
	Güçlü Misafir İlişkileri	--	--	--	--	66	15,2	90	20,7	279	64,1	4,490	0,745
	Halkla İlişkiler	--	--	21	4,8	33	7,6	129	29,7	252	57,9	4,407	0,827
	Çalışanlarla İlişkiler	15	3,4	12	2,8	6	1,4	162	37,2	240	55,2	4,379	0,919
	Uzlaşma Becerisi	--	--	21	4,8	15	3,4	153	35,2	246	56,6	4,434	0,778
	Bilişim ve İletişim	--	--	6	1,4	60	13,8	171	39,3	198	45,5	4,290	0,752
	Uygulama Becerisi	--	--	6	1,4	9	2,1	171	39,3	249	57,2	4,524	0,612
Sektör Bilgisi	--	--	9	2,1	57	13,1	99	22,8	270	62,1	4,448	0,797	
Kalite Yönetimi	--	--	33	7,6	57	13,1	153	35,2	192	44,1	4,159	0,923	
İş Güvenliği	--	--	--	--	60	13,8	135	31,0	240	55,2	4,414	0,721	
İşe Uyum	--	--	--	--	36	8,3	201	46,2	198	45,5	4,372	0,633	
İş Etiği	--	--	15	3,4	12	2,8	57	13,1	351	80,7	4,710	0,685	

\bar{X} :Aritmetik Ortalama, s.s.: Standart Sapma, 1. Hiç Önemli Değil, 2. Az Önemli, 3.Orta Düzeyde Önemli, 4. Çok Önemli, 5. Tamamen Önemli

Turist rehberlerinin, yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin beceri boyutu ile ilgili algılamalarında diğerlerine göre daha az önemli gördükleri beceriler ise; “araştırma becerisi” ($\bar{X}=4,628$), “yaratıcılık becerisi” ($\bar{X}=4,634$) olmuştur.

Turist rehberlerinin, yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin beceri boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri ifade; karar verme becerisi ($\bar{X}=4,848$) ifadesi olmuştur. Karar verme becerisine turist rehberlerinin, %11’i çok önemli %87,6’sı tamamen önemli yanıtını vererek ifadeye yüksek düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir. Turist rehberlerinin, beceri boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri diğer ifadeler ise; problem çözme ($\bar{X}=4,841$) ve yabancı dil ($\bar{X}=4,807$) becerisi ifadeleri olmuştur. Beceri boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, Turist rehberlerinin %90’ından fazlası bu ifadelere tamamen önemli ve çok önemli şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir. Bu kapsamda genel bir yorum yapıldığında turist rehberlerinin, öğretim programının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirme ölçeğinin beceri boyutunda “analiz, araştırma ve yaratıcılık” becerilerini diğer beceriler olan; “karar verme becerisi, problem çözme ve yabancı dil” becerilerine göre daha az düzeyde önemli gördükleri söylenebilir.

Turist rehberlerinin, ölçeğin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunu değerlendirmeleri ile ilgili algılamalarında, en düşük düzeyde önemli gördükleri ifade; “yazılı iletişim” ifadesi olmuştur. İfadeye turist rehberlerinin %3,4’ü hiç önemli değil, %4,8’i az önemli, %21,4’ü orta düzeyde önemli, %47,6’sı çok önemli, %22,8’i tamamen önemli cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=3,814$)’dan dan anlaşılacağı üzere turist rehberlerinin, kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda, diğer ifadelere göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri ifade bu olmuştur. Turist rehberlerinin, ölçeğin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri diğer ifadeler ise; “yazılı iletişim” ($\bar{X}=4,007$), “kalite yönetimi” ($\bar{X}=4,159$) ve “bilişim ve iletişim” ($\bar{X}=4,290$) becerileri olmuştur.

Turist rehberlerinin, yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri ifade; “özgüven” ($\bar{X}=4,855$) ifadesi olmuştur. İfadeye

turist rehberleri, %11,7'si çok önemli, %86,9'u tamamen önemli yanıtını vererek ifadeye yüksek düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir. Turist rehberlerinin, kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri diğer ifadeler ise; “olayları yönetme” ($\bar{X}=4,841$) ve “liderlik” ($\bar{X}=4,800$) ifadeleri olmuştur. Kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, turist rehberlerinin %90'ından fazlası bu ifadelere tamamen önemli veya çok önemli şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir.

Sonuç olarak profesyonel turist rehberliğini icra edenlerin vermiş oldukları yanıtlar ışığında, kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda “akademik bakış açısı, kalite yönetimi, yazılı iletişim ve eleştirel düşünme” ifadelerini diğer ifadelere göre daha az düzeyde önemli görülmüştür. Diğer taraftan profesyonel turist rehberleri vermiş oldukları yanıtlarda kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda özgüven, olayları yönetme ve liderlik yetkinlikleri diğer ifadelere göre daha çok önemli görülmüştür. Bu kapsamda yapılacak yeni bir öğretim programı taslağı içerisinde profesyonel turist rehberlerinin düşüncelerinin de dikkate alındığında, öğretim programı öğrencilere bireysel özgüvenlerini artırıcı, olumsuz koşullar altında olayları kontrol edebilme ve bu koşullar altında liderlik duruşu sergileyebilecek yetkinliklerin verilmesi gerektiği vurgulanabilir.

Tablo 44'te profesyonel turist rehberlerinin turizm rehberliği öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirilmesinde, ölçeğin alt boyutlarına ilişkin yüksek düzeyde “beceri” ($\bar{X}=4,72$) boyutuna önem gösterdikleri tespit edilmiştir. Bu boyutu sırasıyla “kişisel ve mesleki yetkinlikler” ($\bar{X}=4,47$) ve “bilgi” ($\bar{X}=4,35$) boyutları takip etmektedir. Araştırmaya katılan turist rehberlerinin, turizm rehberliği öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirme algılarının genel ortalaması ($\bar{X}=4,45$) olması, rehberlerin öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde önemli düzeyde gördükleri şeklinde bir yorum yapılabilir.

Elde edilen bu bulgular neticesinde yapılan değerlendirme sonucu, rehberlerin ölçeğin bilgi ve kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutlarında yer alan ifadelere, beceri boyutundakilere göre daha az düzeyde önem verdiği görülmüş, bu bağlamda da bilgi ve kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutlarındaki ifadelerin önemi hem rehberlerin hem

de öğrencilerin beklentileri ve algıları açısından yeniden düzenlenmelidir. Burada yeniden düzenlenmeli ifadesiyle anlatılmak istenen, öğretim programları içerisinde verilen derslerin yeniden organize edilmesi, öğrencilerin ve profesyonel turist rehberlerinin derslerden mesleki açıdan ihtiyaç duyacakları ve duydukları bilgileri almaları profesyonel turist rehberlerinin bilgi boyutuna dair önem bakış açısını ve ilgi düzeyi değiştirecektir. Kişisel ve mesleki yetkinlikler esasında tüm meslekler için çok önemlidir.

Tablo 44: Profesyonel Turist Rehberleri, Öğretim Programının Yüksek Öğretim Yeterlilikler Çerçevesinde Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

BOYUT	\bar{X}	ss.
Bilgi	4,35	0,30
Beceri	4,72	0,34
Kişisel ve Mesleki Yetkinlikler	4,47	0,35
Genel	4,45	0,28

Tablo 44'ten elde edilen bulgulardan yola çıkarak, turizm rehberliği öğretim programlarının profesyonel turist rehberleri tarafından değerlendirilmesinde, bilgi ve kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutlarında yer alan ifadelerin beceri boyutunda bulunan ifadelere oranla yeterli düzeyde önem arz etmediği ortaya konulmuştur. Bu bağlamda öğretim programı içinde öğrencilere kazandırılması gerekli olan bilgi ve kişisel ve mesleki yetkinliklerde yer alan ifadelere yapılacak revizyon çalışmaları neticesinde rehberlerin beklentilerini karşılayacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Araştırma kapsamında görüşleri alınan seyahat acentaları yöneticilerinin Türkiye'deki turist rehberliği öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirmelerine ilişkin görüşleri araştırmanın izleyen bölümünde sunulmuştur. Seyahat acentası yöneticilerinin profesyonel turist rehberleri ile direkt temalarının ve kendi müşterinin memnuniyetinin önemi açısından, gününbirlik veya haftalık turlarında istihdam edeceği turist rehberinin bilgi, beceri ve kişisel ve mesleki yetkinliklerini değerlendirmesi çok büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda Tablo 45'te araştırmaya katılan seyahat acentası yöneticilerinin, öğretim programlarının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin bilgi boyutuna ilişkin algılamalarını belirlemeye yönelik sorulara vermiş oldukları yanıtların frekans ve yüzde dağılımlarıyla, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları ile ilgili bulgularına yer

verilmiştir. Seyahat acentası yöneticilerinin bilgi boyutunu değerlendirme ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri ifade; “muhasabe ve finansman bilgisi” ifadesi olmuştur. Bu çerçevede seyahat acentası yöneticilerinin “muhasabe ve finansman” bilgisi için değerlendirmelerinde; %1,6’sı hiç önemli değil, %23’ü az önemli, %41’i orta düzeyde önemli, %27,9’u çok önemli, %6,6’sı tamamen önemli cevabını vermişlerdir. Bilginin aritmetik ortalamasından ($\bar{X}=3,148$) da anlaşılacağı üzere seyahat acentası yöneticilerinin bilgi boyutunda, diğer ifadelerle göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri ifade bu olmuştur. Seyahat acentası yöneticileri değerlendirmede, bilgi boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri diğer bilgiler ise; “işletmecilik” ($\bar{X}=3,607$) ve “ekonomi bilgisi” ($\bar{X}=3,656$) olmuştur. Seyahat acentası yöneticilerinin, yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin bilgi boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri ifade; “genel kültür bilgisi” ($\bar{X}=4,869$) ifadesi olmuştur. İfadeye seyahat acentası yöneticileri, %13,1’i çok önemli %86,9’u tamamen önemli yanıtını vererek, ifadeye yüksek düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir. Seyahat acentası yöneticilerinin öğretim programının değerlendirme boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri diğer ifadeler ise; “turist rehberliği bilgisi” ($\bar{X}=4,803$), “turizm bilgisi” ($\bar{X}=4,770$) ve “yabancı dil bilgisi” ($\bar{X}=4,754$) olmuştur. Bilgi boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da seyahat acentası yöneticilerinin %90’ından fazlası bu ifadelerle tamamen önemli veya çok önemli şekilde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir.

Bu kapsamda seyahat acentası yöneticilerinin, yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi öğretim programı değerlendirme ölçeğinin bilgi boyutuna verdikleri yanıtlara çerçevesinde, turist rehberlerinin bilgi düzeyinde değerlendirilmelerinde “muhasabe ve finansman, işletmecilik ve ekonomi bilgileri” istihdam açısından turist rehberlerin sahip olması gereken bilgiler açısından diğer bilgilere göre çok düşük düzeyde önemli görülmektedir. Diğer taraftan seyahat acentası yöneticilerin turist rehberi istihdamında yüksek düzeyde önemli gördükleri bilgiler; genel kültür bilgisi, turist rehberliği bilgisi, turizm bilgisi ve yabancı dil bilgisi olmuştur. Burada anlaşılan turist rehberliği mesleğini icra edenlerden öncelikle iyi bir genel kültür bilgisine sahip, mesleki tecrübeye haiz, turizm literatürünü iyi bilen ve tüm bunlardan sonra iyi bir yabancı dil bilmelerini istenmektedirler.

Tablo 45: Seyahat Acentası Yöneticilerinin Öğretim Programlarını Yüksek Öğretim Yeterlilik Çerçevesinde Değerlendirmelerine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	1		2		3		4		5		\bar{X}	ss.
	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Arkeoloji Bilgisi	--	--	--	--	4	1,6	108	44,3	132	54,1	4,525	0,532
Coğrafya Bilgisi	--	--	--	--	8	3,3	68	27,9	168	68,9	4,656	0,541
Demografya ve Etnoloji Bilgisi	--	--	--	--	32	13,1	108	44,3	104	42,6	4,295	0,687
Din Bilgisi	4	1,6	16	6,6	12	4,9	96	39,3	116	47,5	4,246	0,937
Ekonomi Bilgisi	8	3,3	12	4,9	68	27,9	124	50,8	32	13,1	3,656	0,887
Flora ve Fauna Bilgisi	4	1,6	4	1,6	20	8,2	112	45,9	104	42,6	4,262	0,809
Genel Kültür Bilgisi	--	--	--	--	--	--	32	13,1	212	86,9	4,869	0,338
İlk Yardım Bilgisi	--	--	--	--	8	3,3	100	41,0	136	55,7	4,525	0,562
Mitoloji Bilgisi	--	--	4	1,6	12	4,9	96	39,3	132	54,1	4,459	0,668
Muhasebe ve Finansman Bilgisi	4	1,6	56	23,0	100	41,0	68	27,9	16	6,6	3,148	0,904
Pazarlama Bilgisi	--	--	20	8,2	32	13,1	116	47,5	76	31,1	4,016	0,879
Psikoloji Bilgisi	--	--	4	1,6	12	4,9	124	50,8	104	42,6	4,344	0,651
Sosyoloji Bilgisi	--	--	--	--	16	6,6	128	52,5	100	41,0	4,344	0,599
Tarih Bilgisi	--	--	--	--	4	1,6	64	26,2	176	72,1	4,705	0,492
Turizm Bilgisi	--	--	--	--	4	1,6	48	19,7	192	78,7	4,770	0,459
Turizm Mevzuatı ve Hukuku Bilgisi	--	--	--	--	28	11,5	96	39,3	120	49,2	4,377	0,683
Yabancı Dil Bilgisi	4	1,6	--	--	4	1,6	36	14,8	200	82,0	4,754	0,645
Yol Güzergâh Bilgisi	--	--	--	--	8	3,3	60	24,6	176	72,1	4,689	0,530
Turist Rehberliği Bilgisi	--	--	--	--	8	3,3	32	13,1	204	83,6	4,803	0,474
İşletmecilik Bilgisi	--	--	12	4,9	104	42,6	96	39,3	32	13,1	3,607	0,776
Edebiyat Bilgisi	--	--	8	3,3	104	42,6	84	34,4	48	19,7	3,705	0,818
Yönetim ve Organizasyon Bilgisi	--	--	12	4,9	40	16,4	108	44,3	84	34,4	4,082	0,837
Sanat Bilgisi	--	--	--	--	40	16,4	108	44,3	96	39,3	4,230	0,712
Araştırma Becerisi	--	--	--	--	8	3,3	84	34,4	152	62,3	4,590	0,556
Analiz Becerisi	--	--	--	--	8	3,3	68	27,9	168	68,9	4,656	0,541
Yöneticilik	--	--	--	--	4	1,6	44	18,0	196	80,3	4,426	0,690
Karar Verme Becerisi	4	1,6	--	--	8	3,3	36	14,8	196	80,3	4,787	0,449
Yabancı Dil	--	--	--	--	--	--	48	19,7	196	80,3	4,721	0,682
Problem Çözmek	--	--	--	--	4	1,6	56	23,0	184	75,4	4,803	0,398
Yaratıcı Olmak	--	--	8	3,3	28	11,5	132	54,1	76	31,1	4,738	0,477
Akademik Bakış Açısı	--	--	--	--	8	3,3	48	19,7	188	77,0	4,131	0,736
Liderlik	--	--	--	--	--	--	64	26,2	180	73,8	4,738	0,510
Olayları Yönetme	--	--	--	--	4	1,6	64	26,2	176	72,1	4,738	0,441
Özgüven	--	--	--	--	12	4,9	88	36,1	144	59,0	4,705	0,492
Eleştirel Düşünme	--	--	--	--	16	6,6	72	29,5	156	63,9	4,541	0,590
Detayları Önemseme	--	--	--	--	8	3,3	80	32,8	156	63,9	4,574	0,614
Bireyleri Yönlendirme	--	--	--	--	8	3,3	68	27,9	168	68,9	4,607	0,553
Takım Çalışması	--	--	--	--	--	--	48	19,7	196	80,3	4,656	0,541
Zorluklarla Başa Çıkabilme	--	--	--	--	12	4,9	36	14,8	196	80,3	4,803	0,398
Sözlü İletişim	--	--	--	--	40	16,4	112	45,9	92	37,7	4,754	0,534
Yazılı İletişim	--	--	--	--	--	--	52	21,3	192	78,7	4,213	0,705
Güçlü Misafir İlişkileri	--	--	--	--	16	6,6	60	24,6	168	68,9	4,787	0,410
Halkla İlişkiler	--	--	--	--	12	4,9	96	39,3	136	55,7	4,623	0,606
Çalışanlarla İlişkiler	--	--	--	--	4	1,6	64	26,2	176	72,1	4,508	0,591
Uzlaşma Becerisi	--	--	--	--	8	3,3	112	45,9	124	50,8	4,705	0,492
Bilişim ve İletişim	--	--	--	--	8	3,3	76	31,1	160	65,6	4,475	0,562
Uygulama Becerisi	--	--	--	--	8	3,3	72	29,5	164	67,2	4,623	0,549
Sektör Bilgisi	--	--	8	3,3	24	9,8	124	50,8	88	36,1	4,639	0,545
Kalite Yönetimi	--	--	4	1,6	12	4,9	104	42,6	124	50,8	4,197	0,744
İş Güvenliği	--	--	--	--	4	1,6	104	42,6	136	55,7	4,426	0,666
İşe Uyum	--	--	--	--	4	1,6	68	27,9	172	70,5	4,541	0,531
İş Etiği	--	--	--	--	8	3,3	74	30,5	162	66,2	4,689	0,498

\bar{X} :Aritmetik Ortalama, s.s.: Standart Sapma, 1. Hiç Önemli Değil, 2. Az Önemli, 3.Orta Düzeyde Önemli, 4. Çok Önemli, 5. Tamamen Önemli

Buradan çıkarılacak sonuca göre seyahat acentaları için esas olan turist rehberlerinin yalnızca yabancı dil bilmelerinin yeterli olmadığı, öncelikli olarak iyi bir turizm ve turist rehberliği eğitimi almaları gerekmektedir.

Seyahat acentası yöneticilerinin ölçeğin beceri boyutunu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri ifade; “yöneticilik becerisi” ifadesi olmuştur. İfadeye seyahat acentası yöneticilerinin %1,6’sı orta düzeyde önemli, %18’i çok önemli, %80,3’ü tamamen önemli cevabını vermişlerdir. İfadeye ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=4,426$)’dan da anlaşılacağı üzere seyahat acentası yöneticilerinin beceri boyutunda, diğer ifadelerle göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri ifade bu olmuştur. Seyahat acentası yöneticileri değerlendirmede, beceri boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri diğer ifadeler ise; “araştırma becerisi” ($\bar{X}=4,590$) ve “analiz becerisi” ($\bar{X}=4,656$)’dir. Seyahat acentası yöneticilerinin öğretim programlarının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi beceri boyutunda, “yöneticilik becerisi, araştırma becerisi ve analiz becerisi”ni diğer becerilere göre daha az düzeyde çok önemli gördükleri söylenebilir.

Seyahat acentası yöneticilerinin, yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin beceri boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri ifade; “problem çözme” ($\bar{X}=4,803$) ifadesi olmuştur. İfadeye seyahat acentası yöneticileri, %23’ü çok önemli %75,4’ü tamamen önemli yanıtını vererek, ifadeye yüksek düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir. Seyahat acentası yöneticilerinin yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin beceri boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri diğer ifadeler ise; “karar verme becerisi” ($\bar{X}=4,803$) ve “yaratıcı olma” ($\bar{X}=4,787$) ifadeleri olmuştur. Beceri boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, seyahat acentası yöneticilerinin %90’ından fazlası bu ifadelerle tamamen önemli veya çok önemli şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir.

Araştırma kapsamında beceri boyutunun bütüne ilişkin seyahat acentası yöneticileri, profesyonel turist rehberi istihdam ederken, rehberlerin sahip oldukları beceriler açısından yaptıkları değerlendirmeler neticesinde yöneticilik, araştırma becerisi ve analiz becerisinin yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde beceriler boyutunda yer alan diğer becerilere nazaran daha az önemli olduğunu vurgulamışlardır. Diğer taraftan seyahat acentası yöneticilerinin en yüksek düzeyde

önemli gördükleri beceriler ise, problem çözme, karar verme becerisi ve yaratı olmak olarak beceriler boyutunda en önemli görülen beceriler olmuştur.

Seyahat acentası yöneticilerinin değerlendirme ölçeğinin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri yetkinlik; “akademik bakış açısı” olmuştur. İfadeye seyahat acentası yöneticilerinin %3,3’ü orta düzeyde önemli, %19,7’si çok önemli, %77,0’ı tamamen önemli cevabını vermişlerdir. Yetkinliğe ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}=4,131$)’den de anlaşılacağı üzere seyahat acentası yöneticilerinin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda, diğer ifadelerle göre en düşük düzeyde görüş bildirdikleri ifade bu olmuştur. Seyahat acentası yöneticilerinin değerlendirmede kişisel ve boyutu ile ilgili algılamalarında en düşük düzeyde önem gösterdikleri diğer yetkinlik ise; “kalite yönetimi” ($\bar{X}=4,197$) ve “yazılı iletişim” ($\bar{X}=4,213$) olmuştur. Seyahat acentası yöneticilerinin öğretim programının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda “kalite yönetimi, yazılı iletişim ve iş güvenliği” ifadelerini diğer ifadelerle göre daha az düzeyde önemli gördükleri söylenebilir.

Seyahat acentası yöneticilerinin yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeğinin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri ifade; “zorluklarla başa çıkabilme” ($\bar{X}=4,803$) ifadesi olmuştur. İfadeye seyahat acentası yöneticileri, %14,8’i çok önemli, %80,3’ü tamamen önemli yanıtını vererek ifadeye yüksek düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir. Seyahat acentası yöneticilerinin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutu ile ilgili algılamalarında en yüksek düzeyde önem gösterdikleri diğer ifadeler ise; “güçlü misafir ilişkileri” ($\bar{X}=4,787$), sözlü iletişim ($\bar{X}=4,754$) ve “liderlik” ($\bar{X}=4,738$) yetkinlikleri olmuştur. Kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda verilen bu yanıtların yüzde dağılımlarına bakıldığında da, seyahat acentası yöneticilerinin %90’ından fazlası bu ifadelerle tamamen önemli ve ya çok önemli şeklinde yanıtlayarak görüşlerini bildirmişlerdir.

Yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesinde öğretim programlarının kişisel ve mesleki yetkinliklerini değerlendiren seyahat acentaları yöneticileri, akademik bakış açısı, yazılı iletişim ve kalite yönetimi için diğer ifadelerle göre daha az düzeyde önemlidir cevabını vermişlerdir. Acenta yöneticileri için as olan yetkinlikler ise, zorluklarla başa çıkabilme, güçlü misafir ilişkileri, sözlü iletişim ve liderlik olmuştur.

Bu kapsamda acenta yöneticilerinin vermiş oldukları yanıtlar neticesinde, turların yönetimini için istihdam edilecek rehberlerde kişisel ve mesleki yetkinlik olarak akademik bakış açısı ve yazılı iletişim çok önemli olmamaktadır. Ancak verdikleri yanıtlar içerisinde diğerlerine göre çok önemli görmediklerini “kalite yönetimi” ninde olması esasında verdikleri diğer yanıtlar dikkate alındığında kalite yönetimi kavramının ne anlama geldiğini bilmedikleri ortaya çıkmaktadır. Seyahat acentacılarının çok önemli gördükleri ifadelerle bakıldığında ise yine acenta yöneticilerinin tur programlarının süreçlerinin iyi yönetilmesi üzerine zorluklarla başa çıkabilme, güçlü misafir ilişkileri, sözlü iletişim ve liderlik gibi kişisel ve mesleki yetkinlikleri çok önemli görmektedirler. Aslında burada görülmekte olan acenta yöneticilerinin turist rehberi istihdam ederken dikkat ettikleri hususları göstermektedir.

Tablo 45’te seyahat acentası yöneticilerinin turizm rehberliği öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirilmesinde, ölçeğin alt boyutlarına ilişkin yüksek düzeyde “beceri” ($\bar{X}=4,67$) boyutuna önem gösterdikleri tespit edilmiştir. Bu kapsamda seyahat acentası yöneticileri, profesyonel turist rehberi istihdam ederken, rehberlerin sahip oldukları beceriler açısından yaptıkları değerlendirmelere göre tur esnasında problem çözme, karar verme becerisi ve yaratıcı olmak acentacıların rehberlerden beklediği ön önemli beceriler olmuştur. Buradan çıkan sonuca göre, tur operatörlerinin ve acentacıların uzun süre zarfı içinde oluşturdukları grupları emanet edecekleri kişilere bütünü ile güvenmek isterler (Çolakoğlu, 2007: 140) bu yüzden turist rehberlerinden süreci iyi yönetmelerini talep ederler.

Tablo 46’dan elde edilen bulgulardan yola çıkarak, turizm rehberliği öğretim programlarının seyahat acentası yöneticileri tarafından değerlendirilmesinde, bilgi ve kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutlarında yer alan ifadelerin beceri boyutunda bulunan ifadelerle oranla yeterli düzeyde önem arz etmediği ortaya konulmuştur.

Tablo 46: Seyahat Acentası Yöneticileri, Öğretim Programının Yüksek Öğretim Yeterlilikler Çerçevesinde Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

BOYUT	\bar{X}	ss.
Bilgi	4,30	0,30
Beceri	4,67	0,34
Kişisel ve Mesleki Yetkinlikler	4,57	0,35
Genel	4,47	0,28

Mesleki açıdan beceri boyutundan sonra önemi vurgulanan diğer boyutlar; “kişisel ve mesleki yetkinlikler” ($\bar{X}=4,57$) ve “bilgi” ($\bar{X}=4,30$) boyutları olmuştur. Araştırmaya katılan acenta yöneticilerinin, turizm rehberliği öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirmelerinin genel ortalamasının ($\bar{X}=4,47$) olması, seyahat acentası yöneticilerinin, yükseköğretim yeterliliklerinin profesyonel turist rehberi istihdamında önemli bir belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen bu bulgular neticesinde yapılan değerlendirme sonunu, seyahat acentası yöneticilerinin ölçeğin bilgi ve kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutlarında yer alan ifadelerle, beceri boyumdakilere göre daha az düzeyde önem verdiği görülmüş, bu bağlamda da bilgi ve kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutlarındaki ifadelerin önemi hem yöneticiler hem de öğrenciler açısından yeniden düzenlenmelidir. Sonuç olarak, öğretim programı içinde öğrencilere kazandırılması gerekli olan bilgi ve kişisel ve mesleki yetkinliklerde yer alan ifadelerle yapılacak inovasyon çalışmaları neticesinde hem seyahat acentalarının hem de öğrencilerin öğretim programlarında beklentilerini ortak bir şekilde karşılayacak biçimde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

4.5. TÜRKİYE’DEKİ TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ YÜKSEKÖĞRETİM YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN PAYDAŞ GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye’deki turizm rehberliği öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesinde yapılan değerlendirme ölçeğindeki boyutlarına ilişkin paydaş görüşlerinden edilen bulgulara yer verilmiştir. Tablo 46’da paydaşların turizm rehberliği öğretim programlarını yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi değerlendirmesindeki bilgi boyutunda, öğretim programında yere alan dersleri önem düzeylerine göre değerlendiren paydaşların görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($0,178 > 0,001$). Bahsi geçen boyutta en düşük aritmetik ortalamaya ($\bar{X}=4,07$) öğrenciler sahip olmuş olup, bu kapsamda öğrencilerin bilgi boyutunda yer alan dersleri önem düzeylerine göre değerlendirmelerinde diğer paydaşlara göre daha az düzeyde önemsedikleri şeklinde bir yorum yapılabilir. Bu yorumlamadan yola çıkarak, öğrencilerin turizm rehberliği öğretim programlarında aktarılan bilgilerin mesleki anlamda önemini, diğer paydaşlar gibi uygulama sahasında olmamalarından dolayı yeteri kadar idrak edemedikleri

şeklinde bir yorum da yapılabilir. Ayrıca öğrencilerin bilgi boyutuna diğer paydaşlara göre daha az önemli görmelerinin diğer bir nedeni ise, mesleki gereklilikler ve yeterlilikler konusunda gerçek oryantasyona ve bilgiye sahip olmamaları olabilir. Katılımcıların beceri boyutuna ilişkin değerlendirmelerinde paydaşların görüşleri arasında anlamlı farklılık ($0,000 < 0,001$) olduğu saptanmış olup, bu boyutta yer alan becerileri önem düzeylerine göre değerlendirilmesinde en düşük düzeyde aritmetik ortalamaya sahip grup yine öğrenciler olmuştur ($\bar{X}=4,35$). Öğrencilerin bu boyutta vermiş oldukları yanıtların ortalaması diğer paydaşların görüşlerine göre düşük olmasının nedeni olarak, öğrencilerin mesleki eğitim aldıkları turizm rehberliğine dair herhangi bir oryantasyon almadıkları yada mesleğin gerektirmiş olduğu becerilerin neler olduğu konusunda bilgi sahibi olmadıkları şeklinde bir yorum yapılabilir. Araştırmada katılımcıların kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutuna dair vermiş oldukları yanıtlar neticesinde görüşleri arasında anlamlı farklılığın olduğu gözlenmiştir ($0,000 < 0,001$). Bu boyutta katılımcılar arasında en düşük düzeyde aritmetik ortalamaya sahip grup turist rehberleri olmuştur. Bu boyutta paydaşlar arasındaki karşılaştırmada yalnızca turist rehberlerinin aritmetik ortalamasının diğerlerinden çok az bir farkla ayrılmasının esasında çok önemlidir. Burada ortaya çıkan mesleğin icrası esnasında kişisel ve mesleki yetkinliklerin diğer paydaşlara göre daha az düzeyde önemli görmeleridir. Burada esasında meslek için bir gereklilik olan, bilgi ve becerilerin öğretim programı içerisinde kazanılmasıdır.

Turizm rehberliği öğretim programının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirilmesine öğretim programının paydaşları olan, öğrenciler, akademisyenler, turist rehberleri ve seyahat acentalarının genel değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık ($0,967 > 0,001$) yoktur. Öğretim programının genel değerlendirilmesinde en düşük düzeyde aritmetik ortalamaya sahip grup öğrenciler ($\bar{X}=4,31$) olmuştur. Bu bağlamda Tablo 47'deki verilerden çıkartılacak sonuca göre turizm rehberliği öğretim programlarında kazandırılmak istenen beceriler öğrenciler tarafından diğer paydaşlara göre daha az önemli görülmüştür.

Tablo 47: Katılımcıların, Turizm Rehberliği Öğretim Programlarının Yüksek Öğretim Yeterlilikler Çerçevesinde Değerlendirilmesine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Boyutlar	Paydaş	f	\bar{X}	s.s.	F	p
BİLGİ	Öğrenci	439	4,07	0,569	27,813	0,178
	Akademisyen	54	4,37	0,300		
	Turist Rehberi	435	4,35	0,489		
	Acentacı	244	4,31	0,340		
BECERİ	Öğrenci	439	4,35 a	0,664	43,202	,000*
	Akademisyen	54	4,66 b	0,342		
	Turist Rehberi	435	4,72 b	0,430		
	Acentacı	244	4,67 b	0,320		
KİŞİSEL VE MESLEKİ YETKİNLİKLER	Öğrenci	439	4,54 a	0,526	13,110	,000*
	Akademisyen	54	4,56 a	0,349		
	Turist Rehberi	435	4,48 b	0,517		
	Acentacı	244	4,58 a	0,332		
GENEL	Öğrenci	439	4,31	1,812	1,640	0,967
	Akademisyen	54	4,49	0,283		
	Turist Rehberi	435	4,45	0,426		
	Acentacı	244	4,47	0,282		

*: $p < ,001$, \bar{X} :Aritmetik Ortalama. s.s.: Standart sapma, a,b: farklı harfleri içeren gruplar arasındaki farklar önemlidir.

Kişisel ve mesleki yetkinlikler bağlamında bakıldığında ise, turist rehberleri kişisel ve mesleki yetkinlikleri mesleki açıdan diğer paydaşlara göre daha az düzeyde önemsendikleri belirlenmiştir. Sonuç olarak turizm rehberliği öğretim programlarını değerlendiren paydaşların (akademisyenler, turist rehberleri, öğrenci) görüşleri arasında beceri ve kişisel mesleki yetkinlikler boyutlarında anlamlı bir farklılık olduğu, bilgi boyutunda ise gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı gözlenmiştir. Bu kapsamda bakıldığında mesleki yeterlilik kavramı, bir işi etkili bir biçimde yerine getirebilmek için iş görenlerin sahip olması gerekli özelliklerdir (Şahin, 2004: 59). Bircan (2001) yapmış olduğu çalışmada ise mesleki yeterliliği bir işi yapabilme gücü olarak tanımlamıştır. Taşçı (2006) yapmış olduğu çalışmasında, yeterliliği insanların yapmış oldukları işlerde, arzu edilen hedefe ulaşması, işinin gerekli kıldığı bilgi, beceri ve kişisel ve mesleki yetkinliklere sahip olması gerekliliğini vurgulamıştır. Bu tanıma dayanarak mesleki yeterliliklerin, iş verimini arttırması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması bakımından önemli olduğunu da vurgulamıştır. Bu kapsamda turist rehberliği mesleği için gerekli mesleki yeterlilikleri değerlendiren turizm eğitimi paydaşlarının, değerlendirme ortalamalarının çok yüksek çıkması ve genel olarak yeterliliklerin değerlendirme ortalamasından grupların görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuçtan yola

çıkarak, Turan (2007) ve Aşkun (2006)'nın yapmış oldukları çalışmaların sonuçlarına göre, öğretmenlerin mesleki kariyerleri açısından düzenlenecek seminerlerde edinecekleri bilgilerin mesleki ilerleme ve kariyer gelişimlerinin sağlam temellere oturtulması için önemi vurgulanabilir. Bu kapsamda turizm rehberliği eğitimi için öğrencilerin mesleki yeterliliklerin en iyi biçimde kazanılması için, akademisyenlerin mesleki bilgi, beceri ve kişisel-mesleki yetkinlikler konusunda günceli öğrenmek üzere mesleki otorite, birlik, oda gibi kuruluşların katkılarıyla düzenlenecek seminere katılmaları yada eğitim ve öğretim dönemi dışında kalan dönemler içerisinde mesleki entegrasyonun sağlanması için sektör içerisinde çalışma uygulamaları yapılması gerekmektedir.

Araştırma kapsamında görüşleri alınan turizm rehberliği eğitimi paydaşlarının, verdikleri yanıtlar neticesinde elde edilen bulgular incelenerek, hem turizm rehberliği eğitiminin gelişimi hem de turist rehberliği mesleğinin gelişimi için ilgili alanyazın ile yorumlanarak ilişkilendirilmesi ve bununla birlikte ilgili alanyazına, turizm eğitimine ve turist rehberliği mesleğine önemli sonuçlar ortaya konulmuştur. Bu kapsamda araştırmanın izleyen bölümünde, elde edilen sonuçlar çerçevesinde bahsi geçen sorunlara yönelik çözüm önerileri verilerek, sonrasında ise araştırma kapsamında görüşleri alınan turizm rehberliği eğitimi paydaşlarına önerilere yer verilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turist rehberleri bir ülkeye gelen ziyaretçilerin ilk karşılaştıkları kimse olması, bu bağlamda da ülke ve ülke insanı hakkında ilk fikir ve izlenim edinilen kimseler olmaları, rehberlerin davranışları, konuşmaları, yargıları ve açıklamaları resmen olmasa bile ülke turizmi için fiilen bağlayıcıdır. Bu anlamda turist rehberleri sahip olduğu bilgi birikimi ve söylediklerinin tutarlılığı ile yabancı ziyaretçileri inandırabilmesi, sosyal ve politik konulardaki açıklamaları ile turistlerin üzerinde bir inandırıcılık zemini oluşturması sebebiyle turist rehberleri hizmet verdiği ülke için önemli birer tanıtım elçileridir (Ahipaşaoğlu, 2001: 49). Bu bağlamda turizm rehberliği eğitimi alan rehberler, mesleklerinin kapsamı gereği birçok bilim dalında; arkeoloji, tarih, coğrafya, güzel sanatlar, sanat tarihi, edebiyat, teoloji, siyaset ve jeoloji alanlarda bilgi sahibi olmaları, bunun yanında da en az bir yabancı dili çok iyi şekilde konuşabilir, yazabilir ve okuyabilir olmaları da gerekmektedir. Ancak Türkiye’de 2012 yılında 6326 sayılı turist rehberliği meslek kanunu ile bir meslek kolu olarak tanınmış ancak dünyanın birçok ülkesinde ise halen bir meslek olarak algılanmaması esasında turist rehberliği mesleğinin eğitimine gerekli önemin verilmediğini de ortaya koymaktadır.

Bu çalışma ile dünyada uygulanan turizm rehberliği öğretim programlarından örneklerinden yola çıkarak Türkiye’deki turizm rehberliği eğitimi hakkında bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda, çalışma içerisinde hem turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesi hem de öğretim programı ile verilen dersler kapsamında öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi, beceri ve kişisel-mesleki yetkinliklerin değerlendirilmesinin yapılması ile mevcut ve ileride oluşturulacak turizm rehberliği öğretim programı geliştirme çalışmalarına temel teşkil etmesi, bunun yanında da turist rehberleri açısından mesleki ilerleme ve başarının artması bakımından önem arz etmektedir. Bu çerçevede Türkiye’deki turizm rehberliği öğretim programlarının, hem genel olarak hem de yükseköğretim yeterlilikleri kapsamında paydaş görüşleri bağlamında değerlendirilmesini amaçlayan bir araştırma gerçekleştirilmiş ve elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar aşağıda özetlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin turizm rehberliği eğitimi aldıkları okullara bakıldığında %36’sının önlisans düzeyinde meslek yüksekokullarında eğitim aldıkları,

%42,8'inin lisans düzeyinde yüksekokullarda ve %21,2'sinin ise yine lisans düzeyinde fakülteler bünyesinde turizm rehberliği eğitimi almaktadırlar. Bu bağlamda araştırma kapsamında üniversitelerin öğrenci işlerinden elde edilen net öğrenci sayılarından yola çıkılarak, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunda turizm rehberliğini lisans düzeyinde alma konusunda büyük bir eğilimin olduğu görülmektedir. Cinsiyet bakımından dağılımlarda bayan öğrencilerin, erkekler öğrencilerin oranı karşısında %50,6'lık bir orana sahip olması, mesleğin gelecek yıllar içerisinde bayan rehberlerin sayısının erkeklerinkinden fazla olacağını göstermektedir. Araştırmada öğretim programlarını değerlendiren öğrenciler, öğretim programlarının hedef boyutunda derslerde kazandırılan özelliklerin hem bilişsel hem de mesleki açıdan seviyelerine uygun olduğu, kazandırılan özelliklerin birbirlerini desteklediği ve mesleki bilgi ve tecrübe açısından ihtiyacı olan/olacak bilgi ve becerileri kazandırdığı belirtmişlerdir. Ancak öğrenciler, değerlendirmenin içerik ve öğrenme-öğretme süreçleri boyutlarının hedef boyutu kadar etkili olmadığı şeklinde görüş bildirmeleri, derslerin içeriklerinin ve derslerin aktarımı konusunda öğrencilerin beklentilerinin karşılanmadığı şeklinde bir yorum yapılabilir. Bu sorunun temel bir nedeni Jenkis (1980)'e göre; eğitim kurumlarında mevcut okutulan öğretim programlarının birçoğunun, eğitim kurumundaki akademisyenlerinin tecrübelerini ve ilgili oldukları alanları yansıtmamasından kaynaklanmaktadır (Jenkis, 1980: 239). Bu kapsamda öğretim programlarının içeriği ve öğrenme-öğretme süreçleri sektörün ve mesleğin gerekli gördüğü şekilde olmayıp tamamıyla eğitimcilerin sahip oldukları bilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda hazırlanmaktadır. Bu kapsamda yapılabilecekler bir çözüm olarak (Burton, 1988), turizm endüstrisi ve eğitim kurumları arasında öğretim programları ve işbaşı eğitimleri ile bütünleşmiş bir şekilde tasarımılamak ve bir bileşke oluşturmak suretiyle, üniversitelerde okutulan öğretim programlarının turizm endüstrisi içerisinden gelen uzmanların görüşlerinin alınması suretiyle üzerinde durulmaktadır. Temel sorunlardan diğer bir tanesi ise öğrencilere alanları ve gelecekleri hakkında yeterli bilgi sunulmaması sonucu eğitimin etkinliğinin görece olarak düşük olmasıdır. Pelit ve Öztürk (2010: 228-229) bu amaçla eğitim sürecinin vazgeçilmez bir unsuru olan öğretim elemanlarının öğrencilere gerekli bilgileri detaylı olarak aktararak mesleki yönlendirmelerde bulunmalarını önermektedir. Dolayısıyla eğitim öğretim içeriğinin etkinliğinde mevcut programların sektör görüşleri ile

geliştirilmesi ve mesleki yönlendirme yapılması hususları üzerine odaklanması gerekmektedir.

Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlardan bir diğerine göre, araştırmaya katılan 54 akademisyenin %25,9'u lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren fakülteler bünyesinde, %46,3'ü yine lisans düzeyinde eğitim veren yüksekokullar bünyesinde ve %27,8'i ise önlisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren meslek yüksekokulları bünyesinde eğitim vermektedirler. Bu çerçevede akademisyenlerin teorik mesleki bilgilerinin yanında, pratik mesleki bilgiye sahip olup olmadığı sorusuna vermiş oldukları yanıtlar neticesinde %44,4'ünün evet turist rehberliği tecrübesine sahip oldukları yönündeki bir projeksiyona rağmen, 54 akademisyenin yalnızca %24,1'inin profesyonel turist rehberliği kokartına sahip olduğu gözlenmiştir. Bu da göstermektedir ki araştırmaya katılan akademisyenlerin bazıları, hukuki ve resmi anlamda mesleği icra etme yetkisine sahip olmadan rehberlik mesleğini icra ettikleri ortaya çıkmış ve mesleği icra eden rehberlerin ve hatta meslek odalarının özellikle şikâyetçi oldukları husus olan; “kokartsız rehberlik yapılmaması” hususunda gerekli hassasiyeti göstermediklerini ortaya çıkarmıştır.

Araştırma kapsamında turizm rehberliği öğretim programını değerlendiren akademisyenlerin öğretim programının hedef boyutunda derslerde kazandırılmak istenen bilişsel, mesleki vd. özelliklerin amacına ulaştığı konusunda yüksek düzeyde katılım göstermeleri öğrenciler ile bu boyutta hem fikir olduklarını göstermektedir. Ancak akademisyenlerin öğretim programının değerlendirilmesinde içerik ve öğrenme-öğretme süreçleri boyutlarına, diğer boyutlar kadar katılım göstermemeleri, derslerin içeriklerinin ve derslerin öğrencilere aktarımı konusunda öğrenci beklentilerinin hedef ve değerlendirme boyutu kadar beklentilerin karşılanmadığı şeklinde bir yorum yapılabilir. Bu kapsamda çözüm önerisi olarak, uluslararası anlamda bir gereklilik olan, küresel ve ulusal turizm eğitimi müfredatı geliştirilmeli ve buna bağlı olarak mezunların küresel dünyada turizme kolaylıkla entegre olabilmesi gibi turizmi ilgilendiren eğitim sorunlarının milletlerarası bir platformda görüşülerek bir çözüm önerisi getirilebilir (Richards, 1998). Ancak bunun öncesinde ülkeler, turizm eğitimi konusunda ulusal açıdan ortak bir müfredat üzerine ortak bir konsensüs oluşturmaları gerekmektedir.

Araştırmaya katılan profesyonel turist rehberlerinin %76'sının erkek olması mesleği icra edenlerin çoğunlukla erkeklerden meydana geldiğini göstermektedir. Ankete katılan 435 rehberlerin %39,1'inin 28-35 yaş aralığında olduğu, %23,2'sinin 28 yaşından küçük olduğu ve %18,6'sının ise 36-43 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Bu da göstermektedir ki profesyonel turist rehberliği mesleğini icra edenlerin genç ve orta yaş sınıfına dâhil oldukları ve mesleğin genç ve dinamik hissedilen yaşlarda icra edildiğini ortaya koymaktadır. Eğitim durumları açısından bakıldığında ise katılımcıların büyük çoğunluğunun (%70,8'inin) en az lisans düzeyinde eğitim aldıkları %11,7'sinin ise lisansüstü eğitime sahip olduğu görülmüştür. Bu çerçevede turist rehberliği mesleğini icra edenlerin entelektüel bilgi birikimi açısından çok iyi eğitim aldıkları, bunun yanında da her bir rehberin en az bir yabancı dili iyi bir şekilde bildiği düşünüldüğünde, mesleği icra eden profesyonel turist rehberlerinin eğitim düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Araştırma kapsamında turizm rehberliği öğretim programını değerlendiren profesyonel turist rehberlerinin öğretim programının hedef boyutunda, derslerde kazandırılmak istenen bilişsel, mesleki vd. özelliklerin amacına ulaştığı konusunda orta düzeyde katılım göstermeleri, öğrenciler ve akademisyenler ile bu boyutta hem fikir olduklarını göstermektedir. Ancak akademisyenlerinde öğretim programının değerlendirilmesinde içerik ve öğrenme-öğretme süreçleri boyutlarına diğer boyutlar kadar katılım göstermemeleri, derslerin içeriklerinin ve derslerin öğrencilere aktarımı konusunda öğrenci beklentilerinin hedef ve değerlendirme boyutu kadar karşılanmadığı şeklinde bir yorum yapılabilir.

Genel olarak program değerlendirme konusunda bir öneride bulunulursa öğretim programında yer alan hedeflerin yakın ve uzak gelecekteki eğitim ve mesleki ihtiyaçlar göz önünde alınarak öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal seviyeleri ölçüsünde yeniden düzenlenmelidir. Öğretim programın içeriği ise günden güne sürekli olarak yenilenen teknolojiyi takip ederek, öğrencilerin mesleki ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde öğrenci, akademisyen ve turist rehberlerinin de görüşlerini dikkate alarak yeniden düzenlenmelidir. Katılımcıların öğrenme ve öğretme süreçleri boyutunda yapmış oldukları değerlendirmeye göre, yeni öğretim ve öğrenme yöntem ve tekniklerini geliştirerek bunlara başvurmaları hem öğretim araç gereçlerinden daha fazla yararlanılması hem de öğrencilerin derslerin konularını anlamasını kolaylaştırması açısından fayda sağlayacaktır.

Araştırmada görüşüne başvurulmuş bir diğer paydaş olan seyahat acentası yöneticilerinin %44,3'ü bayan yöneticilerden oluşmaktadır. Bu yöneticilerin %34,4'ü ise yönettikleri acentaların aynı zamanda sahipleri konumundadırlar. Araştırmaya katılan 244 seyahat acentası yöneticisinin hepsi A grubu seyahat acentası yöneticisidir. Araştırma kapsamında veri toplanan seyahat acentalarının temel faaliyet alanlarını tur organizasyonları oluşturmaktadır. Bu kapsamda araştırma için özellikle bu kapsamda faaliyet gösteren seyahat acentaları tercih edilmiştir. Bu seyahat acentalarına sorulan sorular arasında “bir tur organizasyonu için turist rehberi önemli midir?” sorusuna acenta yöneticilerinin %100'ü “evet” yanıtını vermişlerdir. Ancak seyahat acentası yöneticilerinin, turist rehberlerinin taban yevmiyelerini düzenleyen Kültür ve Turizm Bakanlığı ve TÜRSAB'ın belirtmiş olduğu 2012 yılı birinci yarıyı taban yevmiye ücretlerini uygulamadıkları veya uygulayamadıkları vermiş oldukları yanıtlar neticesinde ortaya çıkmıştır. Tablo 31'de verilen yanıtlara göre, seyahat acentası yöneticilerinin %16,4'ü rehberlerin günlük 100-149 TL, %19,7'si rehberlerin günlük 150-175 TL, %14,8'i rehberlerin günlük 200-249 TL, %9,8' rehberlerin günlük 175-199 TL aralığında ücret almaları gerektiği hususunda yanıt vermişlerdir. Bu da seyahat acentası yöneticilerinin Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Türkiye Seyahat Acentacıları Birliği ile ortaklaşa hazırladıkları taban yevmiyeleri uygulama konusunda pek hassas davranmayarak, turist rehberliği mesleğini için ilan edilen resmi yevmiye miktarını resmi ve hukuki manada esnettiklerini ortaya çıkarmaktadır. Araştırma kapsamında verilerin analizi sonucunda elde edilen diğer temel bulguların genel olarak özeti ve bu doğrultuda ilgili taraflara yönelik öneriler aşağıda sunulmuştur:

- Turizm rehberliği öğrencileri, öğretim programı kapsamında meslek yaşamları içerisinde ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri vb. unsurları kendilerine yeteri düzeyde kazandırılmadığını belirtmektedirler. Bu kapsamda yükseköğretim kurumlarının öğrencilerin turist rehberliği mesleğinde ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri ve kişisel ve mesleki yetkinleri öğretim programı kapsamına ivedilikle alması sağlanmalıdır. Ayrıca öğrencilerin mesleki anlamda bilgi ve becerilerini artırma yönünde öğretim elemanlarının da mesleki bilgi ve becerilerinin öğretim yönünde fazla olması gerekmektedir. Ancak Avcıkurt (2000: 289)'ta göre yapılan çalışmalar sonucunda Türkiye'de turizm eğitimi veren yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanlarının sektör tecrübelerinin yeterli olmaması, yükseköğretimde turizm eğitiminin etkili bir biçimde gelişmesini engellediğini belirtmektedir. Bu kapsamda

öğretim elemanları, turizm eğitimini etkili bir biçimde gerçekleştirebilmeleri ve öğrencilerin öğretim programları kapsamında eksikliğini hissettikleri mesleki bilgi ve becerileri yerine getirebilmek için öncelikle sektör – okul işbirliği ile kısa dönemler içerisinde sektör bünyesinde çalışarak mesleki bilgi ve becerileri kazanmalı yada güncellemelidirler.

- Öğrenciler turizm rehberliği öğretim programları kapsamında, derslerde kazandırılmak istenen özelliklerin birbirini desteklediğini ve bu özelliklerin öğrencilerin kavrayabileceği düzeyde olduğunu ifade etmektedir.

- Turizm rehberliği programı kapsamında uygulanan ders programının mesleki anlamda yeteri kadar etkili olmadığı, derslerin aktarımında gereksiz bilgi, ayrıntı ve tekrarı olduğu ve derslerin öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin ders motivasyonunu etkileme yönünde yeterli düzeyde olmadığı saptanmıştır. Bu bağlamda öğretim elemanlarının, mesleki eğitimler esnasında mesleki tecrübe ve bilgi açısından eksiklikleri yada günceli takip etmemelerinden kaynaklı olarak, öğretim elemanları derslerde gereksiz bilgi, ayrıntı ve tekrara sürüklenmektedirler. Bu kapsamda;

- Okullar, sektör ile işbirliğine giderek bir bütünleşme sağlamalı,
- Okullar, turizm eğitimleri kapsamında plan ve programlarını oluşturmalı,
- Okulların sektör ile yapacakları bütünleşme ve birleşme sonucunda güncelin eğitim kurumları tarafından takip edilmesi için mesleki enstitüler oluşturmalı ve
- Meslek odaları, birlikleri ve dernekleri vasıtası ile eğitim ve öğretim programları içerisine sektör profesyonelleri dahil edilmelidir.

- Turizm rehberliği programı kapsamında mesleki derslerin dışında kalan derslerin meslek alanı ile ilişkilendirildiği ve öğretim programı için hazırlanan ders programının, ön koşullu alınması gereken dersler dikkate alınarak hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

- Mesleki ağırlıklı derslerde sektör ile yeterli düzeyde iş birliğine gidilmediği, mesleki derslerin aktarılmasında mesleki bilgi ve beceri kazandırmaya yönelik yöntem ve tekniklerin yeterince kullanılmadığı saptanmıştır. Bu çerçevede programlarının öğrenme ve öğretme süreçlerinin etkili bir biçimde hazırlanmadığı ve yeniden organize edilmesi yada yapılanmaya gidilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Ancak sektör temsilcileri yapılacak olan yeniden düzenlemeler neticesinde akademik personel ile sektör temsilcileri arasında bir çatışma gerçekleşebileceğinden bu durumda göz önünde bulundurulmalıdır.

- Turizm rehberliği eğitim öğretim programında öğretim teknoloji ve materyallerinden yeterince yararlanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda üniversitelerin teknoloji ve materyaller açısından araştırma yapılan tüm yükseköğretim kurumlarının dersliklerinin tam donanımlı olduğu ortaya çıkmaktadır.

- Öğretim programı kapsamında öğretimin etkinliğini belirlemeye yönelik sınav, uygulama vb. tekniklerin yeterince iyi uygulanmadığı, diğer yandan sınav harici öğretim etkinliği değerlendirme metotlarının yeterince uygulandığı saptanmıştır.

- Turizm rehberliği öğretim programlarını değerlendiren son sınıf öğrencilerinin verdikleri yanıtlara göre, içerik ve öğrenme ve öğretme süreci boyutunun genel değerlendirilmesinin hedef ve değerlendirme boyutuna göre yeterli olmadığı, araştırmanın bulgularında göre ortaya konulmuştur. Bu bağlamda yapılacak olan içerik ve öğrenme-öğretme süreci boyutlarının yeniden yapılandırılması ve ihtiyaçlara cevap verecek niteliğe kavuşması için yeniden düzenlenmelidir.

- Akademisyenlerin öğretim programı değerlendirmelerinde hedef boyutuna ilişkin verilen cevaplara göre, derslerde kazandırılmaya çalışılan özelliklerin öğrencilerin mesleki bilgi ve beceri kazandırma da etkili olmadığı görüşü ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda öğretim programı kapsamında verilen mesleki dersler içerisinde mesleki bilgi ve beceriyi arttırmak amacıyla, sektör; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Turist Rehberleri Birliği, tüm rehber odaları ve dernekleri ile iş birliğine gidilerek, öğretim programı kapsamında verilmesi gereken mesleki bilgi, beceri ve tecrübenin öğrencilere kazandırılması sağlanmalıdır. Bunun için yapılması gereken;

- Her bir yükseköğretim kurumunun kendisine, aynı büyük şirketlerin kendileri için üniversite vb. kuruluşlardan sağladığı bir danışman temin etmesi yada
- Bir meslek kuruluşunu kendisine eğitim koçu yada mentor olarak belirlemesi gerekir.

- Üniversite öğretim elemanlarının turizm rehberliği öğretim programlarının hedefi boyutundaki algılarına göre, derslerde kazandırılan özelliklerin

mesleki açıdan öğrencilerin seviyelerine uygun olduğu, öğretim programında yer alan derslerin ön koşullu alınması gereken dersler dikkate alınarak organize edildiği ve mesleki dersler dışındaki derslerin turist rehberliği mesleği ile ilişkilendirildiğinin etkili düzeyde yapıldığı saptanmıştır.

- Akademisyenlerin içerik boyutuna verdiği yanıtlara göre, öğretim programlarında turist rehberliği mesleğine yönelik uygulamalar için kazandırılan yeterliliklerin, yeterli düzeyde olmadığı ve mesleki yeterlilikler açısından yeniden gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi gerektiği şeklinde bir yorum yapılabilir. 2002 yılında yapılan turizm work-shop çalışmaları neticesinde turizm rehberliği eğitiminde ve turist rehberliği mesleği için fazla bilimsellik ve daha fazla profesyonellik vurgusu yapılmıştır. Bu slogandan yola çıkılarak, turizm rehberliği eğitimi veren yükseköğretim kurumları meslek örgütleri ile yapılacak bir protokol uygulaması ile 6326 sayılı turist rehberli kanunu çerçevesinde her resmi olarak kurulmuş meslek odalarından temin edecekleri mentor, mesleki uygulamalar için gerekli yetkinliklerin kazandırılmasında etkili olacaktır.

- Akademisyenlerin içerik boyutuna dair görüşlerinde, derslerde aktarılan bilgilerin öğrenciler tarafından kavranması, ayrıca öğretim programında yer alan derslerin güncel gelişmeleri takip ettiği ve destekler nitelikte olduğu akademisyenler tarafından belirtilmiştir. Ancak öğrencilerin bu konu hakkındaki görüşlere akademisyenlere göre daha az düzeyde katılım göstermeleri ortaya öğretim programlarının içeriğinin bu kapsamda tartışılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

- Akademisyenler öğrenme ve öğretme süreci boyutu kapsamında, turizm rehberliği öğretim programlarındaki derslerin öğretiminde, proje çalışmalarına yeteri düzeyde yer verilmediğini ifade etmişlerdir. Bu kapsamda eğitim ve öğretim programları kapsamında öğrencilerin hem araştırma ve analiz becerileri arttırmak hem de bir ekip halinde ortak çalışmayı öğrenmeleri açısından öğretim programları içerisinde proje çalışmalarına özellikle önem verilmelidir.

- Öğrenme ve öğretme boyutunda akademisyenler derslerin aktarılmasında öğretim teknoloji ve materyallerinde yeteri düzeyde yararlandığını ve derslerin aktarımında öğrencilerin konuları anlamasını kolaylaştırıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanıldığını belirtilebilir.

- Akademisyenler öğretim programında dönem sonu yapılan ölçme çalışmalarının değerlendirilmesinde, yazılı sınav uygulamasının haricinde farklı ölçme

ve değerlendirme metodu “sözlü, seminer, araştırma vb.” uygulamasının yeterli düzeyde uygulanmadığı veya etkili biçimde yapılmadığı konusunda görüş bildirmişlerdir.

- Öğretim programının değerlendiren profesyonel turist rehberlerinin “öğretim programın kapsamında kazandırılan özelliklerin, turist rehberliği mesleğinde öğrencilerin meslek yaşamında ihtiyaç duyacağı bilgi ve beceriyi yeterli düzeyde kazandırmadığını belirtmişlerdir. Bu bağlamda bu ifade için elde edilen sonuçlar neticesinde değerlendirmeye katılan öğrenci, akademisyen ve profesyonel turist rehberlerinin hemfikir oldukları ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda öğretim programlarında yer alan derslerin özelliklerinin turist rehberliği mesleği açısından gerekli bilgi ve beceriyi kazandırması için yükseköğretimde önlisans ve lisans eğitimi veren kurumların öğretim programlarını hazırlamada kendilerine birer sektör ortağı bulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede yükseköğretim kurumları, Türkiye’deki profesyonel turist rehberliği birlikleri, odaları ve dernekleri ile eğitim ortaklığı anlaşması yaparak, öğrencilerin meslek yaşamları içinde ihtiyaç duyacakları gerekli bilgilerin verilmesi sağlanmalıdır.

- Turist rehberlerinin öğretim programı değerlendirme ölçeğinin içerik boyutunda ders programlarının mesleğe yönelik uygulamalarının, turist rehberliği mesleği için gerekli miktarda etkili şekilde aktarılmadığı, derslerin öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler ders motivasyonunu yeterli düzeyde artırıcı nitelikte olmadığı ve derslerin içeriği öğrencilerin önceki öğrenmeleri ile yeterli düzeyde bütünlük sağlamadığı ifade etmişlerdir. Diğer taraftan en çok turist rehberlerinin göre içerik boyutunun değerlendirilmesinde, derslerde aktarılan bilgilerin öğrencilerin kavrayabileceği düzeyde ve öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde yeterli düzeyde oluşturulduğu vurgulanmıştır.

- Profesyonel turist rehberlerinin öğretim programlarının değerlendirilmesinde öğrenme ve öğretme süreçleri boyutunda mesleki derslerin aktarılmasında sektör ile iş birliğine yönelik etkinliklere, derslerin öğretiminde, proje çalışmalarına ve derslerin öğretimi için ayrılan haftalık ders saatlerinin yeterli düzeyde olmadığı ifade olunmuştur. Bu kapsamda profesyonel turist rehberleri turizm rehberliği eğitimi veren okullar için sektörün bizzat kendisi sayıldığı için mesleki derslerin aktarılmasındaki sektör ile iş birliğinin sorulduğu ifadeye diğerlerine göre daha az düzeyde katılım göstermeleri, bu konuda büyük bir eksikliğin olduğunu

göstermektedir. Bunun yanında, öğretim programı içerisinde proje çalışmalarının sayısı ve mevcut öğretim programlarındaki ders saatlerinin eğitimler için yeterli düzeyde olmadığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda eğitimler esnasında daha çok proje çalışmasına yer verilmeli ve öğretim programlarındaki ders saatlerinin yeniden düzenlenerek mesleki anlamda yeterli düzeye gelmesi sağlanmalıdır.

- Öğretim programının içerik boyutunun değerlendirilmesi çerçevesinde turist rehberleri, derslerin öğretimi esnasında öğrenme ve öğretim materyallerinden; “proje, bilgisayar, tepegöz vb.” etki şeklinde faydalanarak derslerin aktarıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca rehberler, turist rehberliği mesleği için zorunlu olan eğitim gezisinin süresi ve kapsamının mesleki uygulamalar için yeterli olduğunu da ifade etmişlerdir. Diğer taraftan eğitim kurumlarında eğitim ve öğretim amaçlı kullanılan projeksiyon vb. araçların kullanımı oldukça yaygın olduğu ve bununla beraber düzenlenen eğitim gezilerinin program takvimlerinin de mesleki açıdan yeterli düzeyde olduğu gözlemlenmiştir.

- Öğretim programı değerlendirmenin son aşaması olan değerlendirme boyutunda profesyonel turist rehberleri, ölçme ve değerlendirme amacıyla yapılan uygulamaların hocalar tarafından değerlendirilmesinde ki objektiflik konusunda ve ölçme ve değerlendirme amacıyla yapılan sınavların öğrencilerin öğrenme düzeylerini belirlemedeki etkinliği konusunda yeterli düzeyde etkili bulmadıklarını belirtmişlerdir. Diğer taraftan turist rehberleri değerlendirme boyutunda sınavda sorulan soruların dönem içerisinde okutulan konuların kapsamında ve konuların ağırlıkları dikkate alınarak hazırlandığı diğer değerlendirme boyutu ifadelerine göre daha fazla önem gösterdiklerini belirtmişlerdir.

- Turizm rehberliği öğrencilerinin öğretim programının yeterlilikler çerçevesi değerlendirme ölçeği bilgi boyutunda, program çerçevesinde aktarılan muhasebe ve finansman, pazarlama, ekonomi ve işletmecilik bilgilerini bölüm kapsamında kazınmasını mesleki anlamda ihtiyaç duyulan öneme sahip olmadığı vurgulanmaktadır. Öğrencilerin yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde öğretim programında aktarılan bilgilerin değerlendirilmesine ilişkin, yabancı dil bilgisi, turist rehberliği bilgisi, turizm bilgisi ve tarih bilgisini programda yer alan diğer bilgilere göre mesleki anlamda daha önemli görmüşlerdir. Bu kapsamda öğrencilerin profesyonel turist rehberliği mesleğine ilişkin mesleki algıları dikkate alındığında meslek yaşamları boyunca muhasebe ve finansman bilgisi, pazarlama bilgisi, ekonomi

bilgisi ve işletmecilik bilgilerine nazaran yabancı dil ve mesleki bilgilere daha çok ihtiyaç duyacakları algısı ortaya çıkmaktadır.

- Çalışma kapsamında öğretim programını yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi kapsamında beceri boyutunu değerlendiren turizm rehberliği öğrencileri, mesleki açıdan öğrenimleri esnasında kazandırılan analiz becerisi, araştırma ve yöneticilik becerisi beceri çok fazla önemli görmediklerini belirtmişlerdir. Diğer taraftan öğrenciler yabancı dil becerisi, yaratıcı olma becerisi ve karar verme becerilerine profesyonel turist rehberliği mesleği açısından diğer becerilere göre daha fazla önem gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bu kapsamda öğrenciler beceri açısından mesleğin icrasına ilişkin, profesyonel turist rehberlerinin sahip olması gerekli becerilerin; yabancı dil becerisi, mesleki anlamda yaratıcı olma becerisi ve karar verme becerisi olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda öğretim programlarında eğitimcilerin bu konu kapsamında değerlendirmeler yaparak öğretim programlarını öğrencilerin beklentilerine göre düzenlenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

- Turizm rehberliği öğretim programlarının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinde değerlendirilmesi kapsamında mesleki yetkinlikler içerisinde yer alan ifadeler verilen yanıtlara göre, öğrenciler mesleki yetkinler anlamında yazılı iletişim ve eleştirel düşünme yetkinliklerini turist rehberliği mesleği açısından çok fazla önemli bulmamışlardır. Öğrencilerin öğretim programın içerisinde edindikleri kişisel ve mesleki yetkinlikler içerisinde en çok önemli gördükleri yetkinlikler; sözlü iletişim, zorluklarla başa çıkabilme ve özgüven olmuştur. Bu bağlamda, turizm rehberliği öğretim programları kapsamı içerisinde, öğrencilerin mesleki algıları açısından programlarda, öğrencilere sözlü iletişimini, bireysel özgüvenlerini artıracak ve zor koşullar altında problem çözmelerine yardımcı olacak bu yetkinler kazandırılmalıdır.

- Turizm rehberliği eğitimi alanında eğitim veren akademisyenlerin, bilgi boyutunda vermiş oldukları yanıtların ışığında, akademisyenler mesleki bilgi açısından muhasebe ve finansman bilgisinin, sosyoloji bilgisinin, flora ve fauna bilgisinin ve işletmecilik bilgilerini sektörel açıdan çok fazla önemli bulmamışlardır. Ancak, yabancı dil bilgisi, turist rehberliği meslek bilgisi ve yol güzergâh bilgisini işe turist rehberliği mesleği açısından çok önemli olduğu konusunda fikir bildirmişlerdir. Bu kapsamda öğretim programlarında verilen bilgilerin ders saatleri, akademisyenlerin

görüşleri doğrultusunda veriler yanıtlardan elde edilen sonuçlara göre yeniden düzenlenmesi mesleki bilgi ve donanım açısından yararlı olacaktır.

- Akademisyenlerin öğretim programını değerlendirmeleri doğrultusunda, turizm rehberliği eğitimi alan öğrencilere öğretim programı kapsamında kazandırılan yöneticilik becerisi, araştırma becerisi ve analiz becerisi mesleki açıdan çok fazla önemli bulunmamıştır.

- Akademisyenlerin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutundaki değerlendirmelerinde “kalite yönetimi, yazılı iletişim ve eleştirel düşünme” önemsenen yetkinlikler olduğu söylenebilir. Bu kapsamda mesleki açıdan öğrencilerin eğitimlerin başarıları temel alınarak hazırlanacak bir öğretim programı içerisinde akademisyenlerin bu görüşleri değerlendirilmelidir. Diğer taraftan akademisyenler, kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda profesyonel turist rehberliği mesleği için gerekli yetkinlikler olan, sözlü iletişim, zorluklarla başa çıkabilme, iş etiği ve özgüveni çok önemli gördüklerini belirtmişlerdir.

- Turist rehberlerinin, öğretim programının yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi kapsamında turizm rehberliği öğretim programının bilgi boyutunu değerlendirmelerinden elde edilen sonuçlar göre, muhasebe ve finansman, pazarlama, edebiyat ve işletmecilik bilgilerini, arkeoloji, yabancı dil, turizm rehberliği bilgisi, tarih ve coğrafya bilgileri kadar önemli görmedikleri söylenebilir. Aslında bu değerlendirme ışığında turizm rehberliği eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının Solnet ve Robinson (2007)’nin modelinden yola çıkarak, sektör paydaşları teorisi ve ilişki yönetimi kavramları birleştirilerek öğretim, araştırma ve eğitim hizmeti için endüstriyel bir iş ortaklığı kurarak, sektör ve turist rehberliği mesleği için içinde bulunulan dönem için geçerli ve gerekli olan mesleki bilgilerin daha fazla düzeyde kazandırılması sağlanmalıdır.

- Turist rehberlerinin, yeterlilikler çerçevesi kapsamında değerlendirilen beceri boyutunda “analiz, araştırma ve yaratıcılık” becerilerini diğer beceriler olan; “karar verme becerisi, problem çözme ve yabancı dil” becerilerine göre daha az düzeyde önemli gördükleri söylenebilir.

- Turist rehberliğini mesleğini icra edenlerin vermiş oldukları yanıtlara göre, kişisel ve mesleki yetkinlikler olan “akademik bakış açısı, kalite yönetimi, yazılı iletişim ve eleştirel düşünme” mesleki açıdan çok fazla önemli görülmemiştir. Diğer taraftan profesyonel turist rehberleri vermiş oldukları yanıtlarda kişisel ve mesleki

yetkinlikler boyutunda özgüven, olayları yönetme ve liderlik yetkinlikleri diğer ifadelerle göre daha çok önemli görülmüştür. Bu kapsamda yapılacak yeni bir öğretim programı taslağı içerisinde profesyonel turist rehberlerinin düşüncelerinde dikkate alındığında, öğretim programı öğrencilere bireysel özgüvenlerini artırıcı, olumsuz koşullar altında olayları kontrol edebilme ve bu koşullar altında liderlik duruşu sergileyebilecek yetkinliklerin verilmesi gerektiği vurgulanabilir.

- Seyahat acentası yöneticilerinin yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi kapsamında öğretim programının bilgi boyutunu değerlendirmelerinde verdikleri yanıtlara göre muhasebe ve finansman, işletmecilik ve ekonomi bilgileri” turlarında rehber istihdamı açısından çok önemsemedikleri bilgilerdir. Ancak acenta yöneticilerinin bir rehberi istihdam ederken en çok üzerinde durdukları ve rehberlerin muhakkak sahip olması gerektiğini düşündükleri bilgiler; genel kültür bilgisi, turist rehberliği bilgisi, turizm bilgisi ve yabancı dil bilgisi’dir. Burada anlaşılan turist rehberliği mesleğini icra edenlerden öncelikle iyi bir genel kültür bilgisine sahip, mesleki tecrübeye haiz, turizm terminolojisini iyi bilen ve tüm bunlardan sonra iyi bir yabancı dil bilmelerini istenmektedirler. Buradan çıkarılacak sonuca göre seyahat acentaları için esas olan turist rehberlerinin yalnızca yabancı dil bilmelerinin yeterli olmadığı, öncelikli olarak iyi bir turizm ve turist rehberliği eğitimi almaları gerekmektedir.

- Seyahat acentası yöneticilerinin beceri boyutuna vermiş oldukları yanıtlar doğrultusunda, profesyonel turist rehberi istihdam edilirken iyi bir yöneticilik, araştırma becerisi ve analiz becerisine sahip olması acentacılar tarafından çok fazla önemli bulunmamaktadır. Ancak acentası yöneticilerinin, rehberlerin sahip olması gerekli en önemli beceriler; problem çözme, karar verme becerisi ve yaratıcı olmak olarak sıralamışlardır. Buradan çıkan sonuca göre, tur operatörleri ve acentacılar uzun süre zarfı içinde oluşturdukları grupları emanet edecekleri kişilere bütünü ile güvenmek isterler (Çolakoğlu, 2007: 140). Bu yüzden rehberlerden süreci iyi yönetmelerini talep ederler. Bu yüzden dolayı turist rehberlerinin istihdamında, aldıkları eğitimlerin turist rehberlerine bu becerileri kazandırmasını beklerler.

Araştırmanın yeterlilikler çerçevesi kapsamında yapılan değerlendirmeler neticesinde, turizm rehberlerinin iyi bir yabancı dil bilgisine sahip olmaları gerekliliği öncelikli olarak tüm taraflar tarafından vurgulanmaktadır. Bu kapsamda Avcıkurt (2000) göre eğitim başarısının düşük olan okul mezunu işgörenler, çalıştıkları turistik

işletmelerin her zaman karlılığını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durumu önlemek amacıyla uluslararası pazarlara hizmet eden büyük işletmeler, iyi turizm eğitimi almış ve hitap edilen pazarın dilini iyi konuşan kimseleri yada vatandaşlarını istihdam etmektedirler. Ancak bu durumda gayri safi milli hâsılat üzerinde olumsuz etki yapmaktadır. Yani çalıştırılan yabancı işçisinin elde ettiği tüm gelirlerin yabancı ülkenin gelirleri olarak kayıtlara geçmesi olarak tanımlanabilir. Bu konuya turizm rehberliği açısından bakıldığında, Türkiye sınırları içerisinde nadir dillerden kokartlı rehber bulunmaması nedeniyle, acenta gezdirilecek grup için başka bir yabancıyı kokartlı bir gölge rehber eşliğinde gezdirecektir. Bu durum sonucunda, “maddi kayıplar” ve “ülkenin bir yabancı tarafından olumsuz şekilde tanıtılma şüphesi” şeklinde iki olumsuz sonuç ortaya çıkarabilecektir. Ancak bu olumsuz durumun ortan kaldırılması için Baki (1990)’nin vermiş olduğu örnekten yararlanmak gerekmektedir. Bu örneğe göre dünyadaki tüm zincir otel işletmeleri, iyi yetişmiş personel ihtiyacını karşılamak üzere en iyi otelcilik okulu mezunlarını ve uzun soluklu bünyesinde çalışan personelini, ileride yönetim kadrolarında kullanmak üzere kendi bünyesindeki eğitimlere tabi tutarak, personelinin kademeli olarak yükselmesini sağlamaktadırlar. Böylece mevcut ve gelecekte oluşacak personel veya yönetici ihtiyacını bu eğitimler sayesinde karşılamaktadırlar. Bu kapsamda yükseköğretim düzeyinde turizm rehberliği eğitimi verilen kurumlar, bünyesinde bulunan yabancı dil bölümleri vasıtası ve meslek odaları ile öğretim programları için yapacakları 10’ar yıllık plan ve proje çalışmaları ile program güncellemesi gerçekleştirerek hem turist rehberliği mesleğinin hem de Türkiye turizminin ihtiyacı olan nadir dillerden turist rehberlerinin yetişmesini ve mesleğin gerektirdiği diğer bilgi ve tecrübelerin kazılmasını sağlayacaklardır.

Araştırma kapsamında öğretim programını değerlendiren paydaşların görüşleri arasında anlamlı farklılığa ($0,000 < 0,001$) rastlanmıştır. Bu kapsamda öğretim programının geneline dair elde edilen bulguya göre, yükseköğretim kurumları turizm rehberliği eğitimi alan öğrenciler ($\bar{X}=3,28$) ve mesleği icra eden profesyonel turist rehberleri, ($\bar{X}=3,48$) öğretim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutlarında, akademisyenlere ($\bar{X}=3,98$) göre daha az katılım göstermişlerdir. Bu çerçevede net bir biçimde ortaya çıkan, mesleki tecrübe ve bilgiye sahip olan profesyonel turist rehberlerinin katılım derecesinin öğrencilerin katılım düzeylerine yakın olması, öğrencilerin yapmış olduğu değerlendirmenin nesnel ve objektif olduğunu ortaya koymaktadır. Akademisyenler, eğitimi veren taraf olarak

bu iki grubun ifadeler verdikleri yanıtların ortalaması daha yüksek bir ortalamaya sahip olması esasında akademisyenlerin öğretim programının değerlendirilmesinde öz eleştiriden biraz uzak olduklarını göstermektedir.

Araştırmada öğretim programlarının yeterliliklerinin değerlendirilmesinde, paydaşların değerlendirilmeleri bakımından anlamlı bir farklılık ($0,967 > 0,001$) bulunmamaktadır. Ancak boyutlar bazındaki paydaşların yapmış oldukları değerlendirmelerde yalnızca beceri ve kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutun da farklılığa rastlanmıştır. Beceri boyu içerisinde paydaşlar arasında yalnızca öğrenciler ($\bar{X}=4,35$) diğer paydaşlardan farklı olarak daha düşük bir ortalamayla karşımıza çıkmaktadır. Bu da göstermektedir ki, öğretim programlarında yapılacak yenileme çalışmaları esnasında öğrencilerin bir sektör temsilcisi yada mesleki mentor vasıtasıyla mesleki becerilerin kazanımı ve mesleğin önemi kavratılmalıdır. Kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda ise yalnızca profesyonel turist rehberleri ($\bar{X}=4,48$) ortalama ile diğer paydaşların görüşlerine göre farklı düşündüklerini ortaya koymuşlardır. Mesleki anlamda, rehberlerin ihtiyaç duyacakları kişisel ve mesleki yetkinlikleri diğer paydaşlara göre daha iyi algılamaları nedeniyle, bu algı farklılığını ortaya konulması dolayısıyla, bu boyuttaki unsurlar dikkatle incelenmelidir.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular ışığında paydaşların ilgili programdaki derslerin önem düzeyleriyle ilgili vermiş oldukları yanıtlardan yola çıkarak yapılan sıralamaya göre; bir turizm rehberliği programı açısından önemlilik düzeyi yüksek olarak belirtilen dersler, katılımcıların görüşleri doğrultusundaki aritmetik ortalamalara göre şu şekilde gerçekleşmiştir. Bu kapsamda elde edilen verilere göre, paydaşların görüşlerinin aritmetik ortalamalara bakıldığında, turist rehberliği mesleği için ilk üç sırada önemli görülen mesleki bilgiler; yabancı dil bilgisi ($\bar{X}=4,75$), turist rehberliği bilgisi ($\bar{X}=4,72$) ve tarih bilgisi ($\bar{X}=4,66$)'dir. Paydaşların ilk on sıralama içerisinde önemli gördükleri diğer mesleki bilgiler; genel kültür bilgisi ($\bar{X}=4,63$), yol güzergâh bilgisi ($\bar{X}=4,60$), coğrafya bilgisi ($\bar{X}=4,58$), turizm bilgisi ($\bar{X}=4,58$), arkeoloji bilgisi ($\bar{X}=4,56$), mitoloji bilgisi ($\bar{X}=4,50$) ve sanat bilgisi ($\bar{X}=4,36$)'dir. Diğer taraftan yapılan değerlendirmeler ışığında ortaya çıkan önemlilik sıralamasında, ilk on ile ilk yirmi aralığında bulunan mesleki açıdan önemli görülen bilgiler ise ilk yardım bilgisi ($\bar{X}=4,34$), psikoloji bilgisi ($\bar{X}=4,31$), din bilgisi ($\bar{X}=4,30$), sosyoloji bilgisi ($\bar{X}=4,24$), turizm mevzuatı bilgisi ($\bar{X}=4,23$), demografya ve etnoloji

bilgisi ($\bar{X}=4,16$), yönetim ve organizasyon bilgisi ($\bar{X}=4,13$), flora ve fauna bilgisi ($\bar{X}=4,09$), ekonomi bilgisi ($\bar{X}=3,74$) ve pazarlama bilgisi ($\bar{X}=3,71$)'dir.

Konuyla ilgili paydaş görüşlerine göre bir turizm rehberlik programı açısından mesleki yeterlilik kurumunun turist rehberliği mesleğinin icrası için gerekli görülen bilgilerin önem düzeylerinin belirlendiği, araştırma bulgularından ve konuyla ilgili gerçekleştirilen alanyazın taramasından faydalanarak Ek 1'de örnek bir lisans öğretim programı hazırlanmıştır. Söz konusu öğretim programı modeli hazırlanırken dersler ve derslerin dönemler itibari ile dağılımı bakımından, araştırmanın sonuçlarına ek olarak özellikle yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesi yeterlilik boyutları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Yalnız bu aşamada, şu hususun vurgulanmasında fayda görülmektedir. Araştırma kapsamında yalnızca lisans düzeyinde bir öğretim programının taslağının hazırlanmasının nedeni; tüm turist rehberliği meslek örgütlerinin yapmış olduğu tüm çalışmaların odağında, mesleki eğitime dayalı etkinlikler yer almaktadır. Bu kapsamda eğitim ve bilginin çok önemli olduğu bu mesleğin icrasında görev alacak rehberlerin iyi bir akademik eğitimden geçmeleri gerekmektedir. Çünkü mesleğin icrası için profesyonel turist rehberleri, çok sayıda farklı bilim dalına dair bilgileri edinmek zorundadırlar. Bu kapsamda, turist rehberliği mesleği için öğrenilmesi zorunlu olan bilgilerin, lisans düzeyinde verilmek yerine ön lisans düzeyinde verilmeye çalışılması, kapsamı çok geniş olan turizm rehberliği mesleğinin mesleki yeterliliklerinin kazanılması için oldukça sığ ve yetersiz olacaktır. Bu doğrultuda, turist rehberliği mesleğinin turizm eğitimi içerisinde tam olarak yerini alabilmesi ve mesleki açıdan bir imaj oluşturabilmesi için doğal olarak iyi organize edilmiş lisans düzeyinde eğitimi gerekliliğini belirtmek mümkündür. Diğer taraftan, lisans eğitimini turizm rehberliği alanında yapmayıp, başka alanda “filoloji, yabancı diller edebiyatı vb. bölümler” tamamlamış ancak Türkiye turizminde nadir dillerden rehberlik yapmak isteyen kimselerin, mesleğe kabul edilmeleri için yükseköğretim kurumlarının bünyesinde tezli yada tezsiz lisansüstü programlar oluşturulması gerekmektedir. Lisans düzeyinde turist rehberliği eğitiminde, nadir olarak bilinen yabancı dillerin öğretilmesinin teknik ve pratik açıdan zor olmasından dolayı Türkiye turizminin ve turist rehberliği mesleğinin ihtiyaç duyduğu yabancı dillerde rehber yetiştirmek üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın rehberlik kursları bulunmaktadır. Ancak yükseköğretimde turizm rehberliği eğitimi için ön lisans eğitiminin zaman olarak kısa olması üzerine yapılan tartışmalardan sonra Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın vermiş olduğu mesleki kurs

süresi (6 ay) tamamıyla mesleki eğitim için yetersiz olacağı kesindir. Bu kapsamda Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kursları yerine yükseköğretim bünyesindeki üniversitelerin sosyal bilimler enstitülerinde turizm rehberliği eğitimi için yüksek lisans programı düşünülebilir.

Bu önermeler sonucunda, hem turist rehberliği mesleki imajı hem de mesleğin bilimsellik yanı kuvvetlenecektir. Ayrıca eğitimlerin lisans ve lisansüstü eğitimler ile verilmesi durumu; bu alandaki öğretmenlerin akademik anlamda, öğrencilerin de kariyerlerinin önünün açılması anlamında daha fazla düzeyde katkılar sağlayacaktır (Özbay, 2002: 275-279). Bu kapsamda gerek mevcut, gerekse ileride açılacak olan turizm fakültelerinde oluşturulacak turizm rehberliği bölümleri için bir yol gösterici olması açısından hazırlanan öğretim programı Ek 1'de sunulmuştur. Şüphesiz söz konusu bu program önerisinin günün şartlarına göre geliştirilmesi mümkün olmakla birlikte, özellikle konuyla ilgili gerek dünyada gerekse Türkiye'deki programların incelenmesi ve yine konuyla ilgili Türkiye çapında gerçekleştirilen bir araştırma bulgularına dayanması açısından önemlidir.

Araştırmanın ortaya koyduğu bulgular ışığında, ileride yapılacak benzer çalışmalara kaynaklık etmesi açısından bu çalışma, Türkiye'de hem turizm eğitimi alanında hem de turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesi açısından ilk sayılabilecek bir çalışma olması sebebi ile ileride turizm eğitimi alanında yapılacak olan tüm çalışmalara ve araştırmacılara fikir verebilir. Diğer taraftan araştırma kapsamında ortaya çıkan sonuçlar ve geliştirilen öneriler; nihayetinde turizm rehberliği eğitimi için yapılabilecek veya yapılması gerekli olan çalışmalara yön verebileceği gibi özellikle araştırmanın üzerinde yürütüldüğü paydaşlara (öğrenciler, akademisyenler, turist rehberleri ve seyahat acentası yöneticiler), turizm rehberliği eğitimine ve genel olarak Türkiye turizm eğitimine de katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, O.K. (1991). *Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Etkinliği*, Ankara: Milli Prodükivite Merkezi Yayınları.
- Ahipaşaoğlu, H.S. (2001). *Turizmde Rehberlik*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ahipaşaoğlu, H.S. (2002). Türkiye’de Turist Rehberliği Eğitiminin Rehber Gereksinimine Uygun Olarak Planlanması, *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop*, 221-233.
- Airey, D. (2005). *Growth ve Development. An International Handbook of Tourism Education*, 13-24.
- Airey, D. ve Johnson, S. (1999). *The Content of Tourism Degree Courses in the UK*. *Tourism Managment*, 20, 229-235.
- Akgül, A. ve Çevik, O. (2003). İstatistiksel Analiz Teknikleri, "SPSS'te İşletme Yönetimi Uygulamaları". Ankara: Emek Ofset Ltd. Şti.
- Aloi, S.L., Gardner, W.S. ve Lusher, A.L. (2003). A Framework for Assessing General Education Outcomes Within the Majors, *The Journals of General Education*, 52(4), 237-252.
- Altunışık, R., Coskun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. (Üçüncü Baskı). Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Amoah, A.V. (1997). Tourism Education: Policy Versus Praticce, *International Journal of Contemporary Hospitality Managment*, 9(1), 5-12.
- Ankara Üniversitesi (2012). *Ders Programı*, http://www.bemyo.ankara.edu.tr/?bil=bil_icerik&icerik_id=113, Erişim Tarihi: 20.07.2012.
- Ap, J. ve Wong, K.K.F. (2000). Case Study on Tour Guiding: Professionalism, Issus ve Problems, *Tourism Managment*, 22, 551-563.
- Apgt, (2012) *Kanada’da Turizm Rehberliği Eğitimi*, http://www.apgt-montreal.org/en/guides/Guide_tra.htm, Erişim Tarihi: 12.08.2012.
- Aragem, (2012). *Turist Rehberleri İstatistikleri*, http://aregem.kulturturizm.gov.tr/tr,12923/2012-yiliilleregorereh_ber-sayilari.html, Erişim Tarihi: 15.07.2012

- Aşkun, N.C. (2006). *Örgütsel Stres ile Kariyer Planlaması Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Uygulama, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Avcıkurt, C. (2000). Education and Training in Tourism in Turkey: Problems and Prospects, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(4), 282-297.
- Aydın, A. (2003). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, (II. Baskı), İstanbul: Alfa Yayın Dağıtım.
- Aymankuy, Y. ve Aymankuy, Ş. (2011). Balıkesir Üniversitesi Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Sektöründeki İstihdama Bakışları ve Kariyer Beklentilerine Dönük Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma, *12. Ulusal Turizm Kongresi*, Düzce, 614-626.
- Aytaç, K. (1992). *Avrupa Eğitim Tarihi*, İstanbul; Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- Baki, A. (1990). Turkey, Redeveloping Tourism. *Cornell Hotel and Restaurant Quaterly*, 60-64.
- Barron, P. ve Maxwell, G. (1993). Hospitality Management Students Image of the Hospitality Industry, *International Journal of Contemporary Hospitality Managment*, 5(5), 5-8.
- Başaran, İ.E. (1984). *Eğitime Giriş*, Ankara: Sevinç Matbaası.
- Bayraktar, S. ve Üzümcü, T.P. (2004). Türkiye’de Turizm Otel İşletmeciliği Alanında Eğitim Veren Yükseköğretim Kuruluşlarındaki Eğitimcilerin Turizm Meslek Eğitiminin Etiksel Açından İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması, *3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, Eskişehir.
- Bircan, İ. (2001). *Öğretmen Yeterliliklerin Belirlenmesi*, MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, <http://oyegm.meb.goc.tr/yet/>, Erişim Tarihi: 18.10.2012.
- Borat, O., Yalçın, O., Yıldırım, O. ve Altın, R. (2005). Öğretim Sistemindeki Yeni Eğilimler; Yetkinlikler, Yeterlilikler, Referans Seviyeleri ve Öğrenme Çıktıları, *Uluslararası AB Kopenhag Süreci ve Maastricht Bildirgesi Açısından Türkiye’de Mesleki Öğretim ve Eğitimi Bekleyen Zorluklar Konferansı*, Ankara:7-8 Haziran.

- Bozok, D. (1992). Turizm İşletmelerinde Profesyonel Yönetici ve Eğitim Sorunları, 1992 Turizm Yıllığı, Ankara: Türkiye Kalkınma Bankası Yayınları.
- Burton, P.E. (1988). *Building Bridges Between Industry and Education*, Conference Paper, University of Surrey.
- Busby, G. (2005). *Work Experience and Industrial Links*, In D, Airey ve J. Tribe (Eds), An International Handbook of Tourism Education, London: Elsevier.
- Cedefop, (2008). *Terminology of European Education and Training Policy. A Selection of 100 Key Terms*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Chirstou, E. (1999). Hospitality Management Education in Greece: An Exploratory Study, *Tourism Management*, 20(6), 683-691.
- Cooper, C. (2006). Knowledge management and Tourism, *Annals of Tourism Research*, 33(1), 47-64.
- Cooper, C. ve Westlake, J. (1998). Stakeholders and Tourism Education: Curriculum Planning Using a Quality Management Framework, *Industry and Higher Education*, 12(2), 93-100.
- Cooper, C., Shepherd, R. ve Westlake, J. (1996). *Educating the Educators in Tourism: Annual of Tourism and Hospitality Education*, Madrid: World Tourism Organisation & University of Surrey.
- Çemrek F. ve Yılmaz H. (2010). Turizm ve Otel İşletmeciliği ile Aşçılık Programı Öğrencilerinin “Uygulamalı Mutfak Dersleri” Hakkında Tutum ve Düşüncelerini Ölçmeye Yönelik Bir Uygulama, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 203-220.
- Çimrin, H. (1995). *Turizm ve Turist Rehberliğinin ABC’si*, Antalya: Akdeniz Kitabevi.
- Çolakoglu, O., Epik, F. ve Efendi, E. (2007). *Tur Yönetimi ve Turist Rehberliği*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Dağdeviren, A. (2007). *Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Kurumların Ders Programlarının Fonksiyonel Açısından Değerlendirilmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.

- Dahles, H. (2002). The Politics of Tour Guiding Image Management in Indonesia, *Annals of Tourism Research*, 29(3), 783-800.
- Dale, C. ve Robinson, N. (2001). The Theming of Tourism Education: A Three-Domain Approach. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 13(1), 30-34.
- Değirmencioğlu, A.Ö. (2001). Türkiye’de Turizm Rehberliği Eğitimi Üzerine Bir Araştırma, *Anatolia, Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17(1), 189-196.
- Demirel, Ö. ve Ün, K. (1987). *Eğitim Terimleri*, Ankara: Şafak Matbaası,
- Demirkol, Ş. ve E. Pelit, (2002). Türkiye’deki Turizm Eğitim Sistemi ve Avrupa Birliği Sürecinde Olası Gelişmeler, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 125-146.
- Doğan, M. (1996). *Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul: İz Yayıncılık.
- Edgell, D.L. (1990). *International Tourism Policy*, New York: Van Nostrand Reinhold.
- Eğitimbilgisi (2012). *Öğretim Nedir?*, [http://egitimbilgisi.tr. gg/ogretimnedir.htm](http://egitimbilgisi.tr.gg/ogretimnedir.htm), Erişim Tarihi: 26.02.2012.
- Emir, O., Pelit, E. ve Arslan. S. (2010). Turizm Alanında Önlisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Öncesi ve Sonrası Görüşlerinin Karşılaştırılması (Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği), *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33) 141-165.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde Program Değerlendirme*, (3. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erişen, Y. (1997). Program Geliştirme Modelleri Üzerine Bir İnceleme, *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 3(3), 163-180.
- Ernavati, D.B. (2003). Stakeholders View on Higher Tourism Education, *Annals of Tourism Research*, 30(1), 255-258.
- Ertuğrul, H. (2010), *Eğitimde Temel Kavramlar*, <http://www.ogretmenhatti.com/index.php?s=makale&aid=232>, Erişim Tarihi: 14.06.2012.
- Eurydice, (2011). *Örgün Eğitimde Yetişkinler: Avrupa’daki Politikalar ve Uygulamalar*, <http://eacea.ec.europa.eu/educationeurydice/documents/thematicreports/128tr.pdf>, Erişim Tarihi: 20.07.2012.
- Eyüpoğlu, Z. (1997). *Türkçe Kökler Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitapevi.

- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*, (3. Baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1991). *Eğitime Giriş*, Ankara: Peryal Mat. San. Tic. Ltd. Şti.
- Fitzpatrick, J., Sanders, J.R. ve Worthen, B. (1997). *Program Evaluation: Alternative Approaches And Practical Guidelines*, New York: Longman, Inc.
- Fitzpatrick, J., Sanders, J.R. ve Worthen, B. (2004). *Program Evaluation: Alternative Approaches and Practical Guidelines*, Boston: Pearson Education.
- Freeland, B. (2000). *Demands of Training: Australian Tourism and Hospitality*, National Centre for Vocational Education Research.
- Gündüzalp, N. (1992). *Kalkınmada Turizm ve Eğitimi, Turizm Eğitimi Konferansı – Workshop*, Ankara: Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü
- Hacıoğlu, N. (1995). *Türkiye’de Turizm Eğitimi*, Balıkesir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Tekser.
- Hacıoğlu, N., (1990). Örgün Turizm Eğitimi ve Sorunları, *I. Ulusal Turizm Kongresi (16-18 Kasım 1990)*, Kuşadası.
- Hacıoğlu, N., Kaşlı, M., Şahin, S. ve Tetik, N. (2008). *Türkiye’de Turizm Eğitimi*, Ankara: Detay Yayıncılık. http://iscthlr.turismo.wu-wien.ac.at/files/papers/p75_fullpaper.pdf, Erişim Tarihi: 12.04.2012
- İbrahim Kaygısız, İ. (1997). Eğitim Felsefesi ve Türk Eğitim Sisteminin Felsefi Temelleri, *Eğitim ve Yaşam Dergisi*, Kış Basımı.
- Jain, R., Jain, S. ve Khar, U. (2003). Measuring Customer Relationship Managment. *Journal of Services Research*, 2(2), 97-108.
- Jenkis, C.L. (1980). Education for Tourism Policy Makers in Developing Countries, *International Journal of Tourism Managment*, 1(4), 238-242.
- Karakoyun, S. (2008). *İlköğretim II. Kademe Yabancı Dil Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Adapazarı Örneği)*, (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Kasapçopur, A., Çakır, M., Akgül, K., Tunçer, M., Kiraz, M., Norşenli, F. ve Halay, D. (2010). *Türk Milli Eğitim Sistemi İçerisinde Ortaöğretim Kademesi*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı.
- Kaya, Y.K. (1989), *İnsan Yetiştirme Düzenimize Yeni Bir Bakış*, Ankara: Bilim Yayınları.
- Keung, S.W. (2000). Tourist's Perception of Hotel Frontline Employess' Questionable Job-Related Behaviour, *Tourism Management*, 21(2), 121-134.
- Khilji, S.E., Davis, E.B. ve Cseh, M. (2010). Building Competitive Advantage İn A Global Enviroment: Leadership and The Mind-Set. The Present, Past and Future, *International Business and Managment Advances in International Managment*, 23, 353-373.
- Kılıç, E. (1983). *Cumhuriyet Döneminde Eğitim; Yaygın Eğitim*, Ankara: MEB Yayınları.
- King, B., Mckercher, B. ve Waryszak, R. (2003). A Comparative Study of Hospitality and Tourism Graduates in Australia and Hong Kong. *International Journal of Tourism Research*, 5(6), 409-420.
- Koçak, H. G. (2006). *Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama Eğitim Programının Sorunları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Komisyon, (2011), *Eğitim Teknolojilerinde Temel Kavramlar, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*.
- Korpi, T. ve Mertens, A. (2004). Training and Industrial Restructuring: Structural Change and Labour Mobility in West Germany and Sweden, *International Journal of Manpower*, 25, 90-103.
- KTB (2012): *Kültür ve Turizm Bakanlığı Sınır Giriş Çıkış Sayıları*, <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/belge/1-63767/sinir-giris-cikis-istatistikleri.html>, Erişim Tarihi: 1205.2012.
- Laska, J.A. (1984). The Relationship Between Instruction and Curriculum: A Conceptual Clarification, *Instructional Science*, 13, 203-213.
- Leslie, D, (1993). Higher Education For Hospitality and Tourism: A European Destination, *International Journal of Hospitality Management*, 12(1), 101-107.

- Leslie, D. ve Richardson, A. (2000). Tourism and Cooperative Study of Hospitality and Tourism Graduates in Australia and Hong Kong, *International Journal of Tourism Research*, 5(6), 409-420.
- Lickorish, L. J. (1991). Developing a Single European Tourism Policy, *Tourism Managment*, 12(3), 178-184.
- Marsh, C. J ve Willis, G. (2007). *Curriculum: Alternative Approaches, Ongoing Issues*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Mathison, S. (2005). *Encyclopaedia of Evaluation*. London: Sage Publications.
- Mccormick, R. ve James, M. (1983). *Curriculum Evaluation in Schools*. Australia: Croom Helm Ltd.
- Mckraker, B. (2002). The Future of Tourism Education: An Australian Scenario, *Tourism and Hospitality Research*, 3, 190-199.
- Molina, M. E. R. (2008). Tourism Education. Astrategic Analysis Model, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 7(2), 59-70.
- MYK. (2010). *Ulusal Meslek Standardı, Turist Rehberi (Seviye-5,6,7)*, Mesleki Yeterlilik Kurumu.
- Mylona, K. (1995). Designing the Four-Years Tourism Managment Curriculum, *Journal of Travel Research*, 34(1), 68-72.
- Nevşehir Üniversitesi, (2012). *Ders Programı* <http://www.tf.nevsehir.edu.tr/dersplan/trdp.zip>, Erişim Tarihi: 20.07.2012.
- Norris, N. (1990), *Understanding Educational Evaluation*, London: Kogan Page.
- Oğuzkan, A.F. (1974). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Olalı, H. (1984). Lisans ve Lisansüstü Düzeylerde Turizm Eğitimi, *Boğaziçi Üniversitesi Turizm Eğitimi Kongresi*. İstanbul.
- Oliva, P.F. (2009). *Developing The Curriculum*. (7. Edition). NY: Pearson Allyn And Bacon.
- Olsen, M. ve Khan, M. (1989). *Mission and Philosophy: Graduate Programs, Educators*.
- Orde, J. (2011). *Surveys on Tourist Guiding Worldwide, World Federation of Tourist Guides Associations*, http://wftga.org/sites/default/files/imc_euploads/documents/jane%20orde%20document%202011.pdf, Erişim Tarihi: 22.06.2012.

- Ornstein, A. C. ve Hunkins F. P. (1988). *Curriculum: Foundations, Principles, and Issues*. New Jersey: Prentice Hall.
- Ornstein, A.C. (1998). *Curriculum: Foundations, Principles and Issues*. New Jersey: Prentice Hail, Englevvood Cliffs.
- Öncüer, M.E. (2006) *Avrupa Birliği Eğitim Politikasında Mesleki Turizm Eğitim Yaklaşımı ve Türk Turizm Eğitimine Uygulanabilirliği, (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- ÖSYM, (2009). *Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu*, T.C. Yükseköğretim Kurumu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. Ankara.
- ÖSYM, (2011). *Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu*, T.C. Yükseköğretim Kurumu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. Ankara.
- ÖSYM, (2012). *Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu*, T.C. Yükseköğretim Kurumu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. Ankara.
- Özdamar, K. (1999). *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi - 1*, (2. Baskı), Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özkanal, Ü. (2009). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yabancı Diller Bölümü İngilizce Hazırlık Programının Değerlendirilmesi ve Bir Model Önerisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Öztürk, H. (1974). *Modern Eğitim Sosyolojisi*, İstanbul: Yeni Büyük Dağıtım Yayınları.
- Pelit, E. ve Güçer, E. (2006). Turizm Alanında Öğretmenlik Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm İşletmelerinde Yapmış Oldukları Stajları Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 139-168.
- Pelit, E. ve Öztürk, Y. (2010). Kariyer Tercihinde Kişisel Değişkenlerin Rolü: Turizm ve Öğretmenlik Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(17), 207-234.
- Provus, M. M. (1969). *The Discrepancy Evaluation Model: An Approach to Local Program Improvement*, Pa: Pittsburgh Public Schools.
- Reid, V. (2007). *Mesleki ve Teknik Eğitimde Uluslararası Uygulamalar*, Uluslararası Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı, (15 -16 Ocak), Ankara: Meteksan Basım.

- Resmi Gazete, (1988). *Turist Rehberliği*, Sayı 20014. Tarih 9.12.1988.
- Resmi Gazete, (1990). *Turist rehberliği*, Sayı 20519. Tarih 15.5.1990.
- Resmi Gazete, (2012). *Turist Rehberliği Mesleği Kanunu*, Sayı 28331. Tarih 22.6.2012.
- Richard, G. (1998). A European Network For Tourism Education, *Tourism Managment*, 19(1), 1-4.
- Riles, W.C. (2002). *Öğretim Programı Değerlendirme*, Ralph W. Tyler. Adına En Yakın alışma Arkadaşı Mr. Riles ile 1982 Yılında Yapılan Roportaj Metnidir, <http://wredu.com/~wriles/tyler.html>, Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2012
- Sabuncuoğlu, Z. (1991). *Personel Yönetimi*, İstanbul: Teknografik Matbaacılık.
- Saylor, J.G., Alexander, M.W. ve Lewis, A. L. (1981). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning*. (4th Edition). Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Sekaran, U. (2003). *Research Methods For Business*. New York: John Wiley.
- Sencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal lmlerde Güvenirlik ve Geçerlik*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Sevgi, A. (1992). *Turizm Eğitimi, Turizm Eğitimi Konferansı – Workshop*, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü, 9-11- Aralık, 61-66.
- Seymen, A. O. (2002). Turizm işletmelerinde Oryantasyon Eğitiminin insan Kaynakları Yönetimi Açısından nemi ve Buna Yönelik Program Modelinin Oluşturulması. *Anatolia, Turizm Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 15-25.
- Sezgin, O.M. (2001). *Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Solnet, D., Robinson, R. ve Cooper, C. (2007). An Industry Partnership Approach to Tourism Education, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 6(1), 66-70.
- Stake, R.E. (1975), *Program Evaluation Particularly Responsive Evaluation*, Center for Instructional Research and Curriculum Evaluation, University of Illinois at Urbana Campaign.

- Stufflebeam, D.L. (2002). *CIPP Evaluation Model Checklist: Fifth Installment of The CIPP Model*. Kalamazoo, MI: The Evaluation Center, <http://www.wmich.edu/evalctr/checklists/cippchecklist.htm>, Erişim Tarihi: 12.06.2012
- Stufflebeam, D.L. (2003). The Cipp Model for Evaluation. *Annual Conference of The Oregon Program Evaluators Network*. Portland, Oregon: Oregon Program Evaluators Network.
- Sümbüloglu, K. ve Sümbüloglu, V. (2002). *Biyoistatistik*. (10. Baskı). Ankara: Hatiboğlu Basım ve Yayım San. Tic. Ltd. şti.
- Szivas, E., Riley, M. ve Airey, D. (2003). Labor Mobility into Tourism; Attraction and Satisfaction, *Annals of Tourism Research*, 30(1), 64-76.
- şahin, A.E. (2004). Öğretmen Yeterliliklerin Belirlenmesi, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5(58), 58-62.
- şahin, G.G. (2011). Üniversite Düzeyinde Turizm Eğitiminde Hizmet Kalitesi Beklenti ve Algısına Yönelik Ankara'da Bir Araştırma, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 49-65.
- şekerci, H. (2006). *Dumlupınar Üniversitesi Kütahya Meslek Yüksekokulu Görsel Sanatlar Programları Bölümü Uygulamalı Takı Teknolojisi Programının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tagbor, A.A.K. ve Ap, J. (2010). Hospitality Academic Programme – Stake-Holders' Perspective, International Academy of Culture, *Tourism and Hospitality Research*, Erişim Tarihi: 15.03.2012.
- Tan, J.A.C. ve Morgan, D.J. (2001). Relevance and Quality in The Australian Tourism Higher Education: Educator and Professional Views. *Journal of Teaching in Travel and Tourism*, 1(1), 59-77.
- Tan, J.A.C. ve Morgan, D.J. (2002). Future Development of Australian Tourism Curriculum; Views from Education and the Tourism Industry. *Pasific Tourism Review*, 6, 61-65.
- Tanner, D. Ve Tanner, L. (1995). *Curriculum Devolopment, Theory into Practice*. (Third Edition). New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Taşçı, C. (2006). *İmam Hatip Liselerinde Meslek Dersi Öğretiminin Yeterlilik Durumu ve Meslek Dersi Öğretmenlerinin Temel Yeterliliklere Sahip Olma*

- Düzeyleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.*
- Taymaz, H. (1978). *Hizmet İçi Eğitim: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler*, (Üçüncü baskı), Ankara: Gül Yayınevi.
- Tezcan, M. (1997). *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ttogm (2011). *Eğitim İstatistikleri*, www.ttogm.meb.gov.tr/haber.php?go=tamhaber&haberid=40. Erişim Tarihi: 12.05.2012,
- Turan, B. (2007). *Öğretmenlerin Çalışma Statülerine Göre Yeterliliklerinin İncelenip, Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselmelerinin Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.*
- TÜRSAB, (2012). *Seyahat Acentası İstatistikleri*, http://www.tursab.org.tr/tr/istatistikler/turistik-tesis-ve-isletmeler/seyahatacentalari_915.html, Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2012.
- Tyler, W.R. (1993). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*, The University of Chicago Press.
- UNWTO,2011 *World Tourism Barometer, Advance Release*, 10, 1-6, http://dtxtq4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_barom11_advance_january_en_excerpt.pdf.
- UNWTO. (2012). *UNWTO World Tourism Barometer, Advance Release*, 10, 1-6, http://dtxtq4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_barom12_advance_january_en_excerpt.pdf. Erişim Tarihi: 16.02.2012.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi. (İkinci Baskı)*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Uşun, S. (2009) *Günümüz Program Değerlendirme Modellerinin Karşılaştırmalı Olarak Gözden Geçirilmesi / A Comparative Review of Contemporary Program Evaluation Models*, I. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, 1-3 Mayıs, 349-360.
- Ünlüönen, K. ve Boylu, Y. (2005) *Türkiye’de Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimindeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi*, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi Bahar*, 3 (12), 11-32 www.e-sosder.com issn:1304-0278.
- Ünlüönen, K. ve Boylu, Y. (2005). *Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Beklenti ve Algılamalarındaki*

- Değişimin Karşılaştırılması (2000-2001 ve 2003-2004 Öğretim Yılları), *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*. 166 (159), Ankara.
- Varış, F. (1994). *Eğitim Bilimine Giriş*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Wang, L., Huyton, J., Gao, X. ve Ayres, H. (2010). Evaluating Undergraduate Courses in Tourism Management: A Comparison Between Australia and China, *Journal of Hospitality Leisure, Sport and Tourism Education*, 9(2), 46-62.
- Wiles, J. ve Bondi, J. (2007). *Curriculum Development: A Guide to Practice*. (7. Edition). Upper Saddle River, Nj: Prentice Hall.
- Woodhall, M. (1979). Education, Work and Employment in Developing Countries – A Synthesis of Recent Research. Education Work and Employment. A Summary Review. International Development Research Center Manuscript Reports. Ottawa: IDRC.
- Yapıcı, M. (2003). Yaygın Eğitim, Bilim, *Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 3(1), 6-16.
- Yarcan, Ş. (2007). Profesyonel Turist Rehberliğinde Mesleki Etik Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme, *Anatolia, Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18(1), 33-43.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (Birinci Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldız, S. ve Demirel, B.U. (2008). Türkiye’de Profesyonel Turist Rehberliği Eğitimi Bağlamında Kültür ve Turizm Bakanlığı Kurs Programının İncelenmesi, *II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı*, 255-260.
- YÖK, (2012). *Yükseköğretim Kanunu*, <http://www.yok.gov.tr/content/view/544/230/>,<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/metin.aspx?mevzuatkod=1.5.2547&mevzuatiliski=0&sourcexmlsearch>, Erişim Tarihi: 12.10.2012.
- Yükseklisans, (2012). *Türkiye’de Yüksek Lisans ve Doktora Programları*, <http://www.yukseklisans.com.tr/searchresult.php?p=2>, Erişim Tarihi: 10.01.2012.
- Yüksel, İ. (2010). *Türkiye İçin Program Değerlendirme Standartları Oluşturma Çalışması (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

EKLER

Ek 1: Araştırma Kapsamında Geliştirilen Turizm Rehberliği Öğretim Programının Modeli (Lisans Programı İçin)

I. SINIF/I. Dönem	Yıl/ Dönem	I. SINIF/II. Dönem	Yıl/ Dönem
Türk Dili I	1/ Güz	Türk Dili II	1/ Bahar
Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Tarihi I	1/ Güz	Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Tarihi II	1/ Bahar
Temel Bilgi Teknolojileri Kullanımı	1/ Güz	Yabancı Dil İngilizce (Yök) II	1/ Bahar
Yabancı Dil İngilizce (Yök) I	1/ Güz	Turist Rehberliği	1/ Bahar
Turizme Giriş	1/ Güz	Dünya Turizm Coğrafyası	1/ Bahar
Turizm Ekonomisi	1/ Güz	Turizm Pazarlaması	1/ Bahar
Konaklama İşletmeciliği	1/ Güz	Seyahat İşletmeciliği ve Tur Opert.	1/ Bahar
İkinci Yabancı Dil I	1/ Güz	İkinci Yabancı Dil II	1/ Bahar
II. SINIF/I. Dönem	Yıl/ Dönem	II. SINIF/II. Dönem	Yıl/ Dönem
Yabancı Dil İngilizce III	2/ Güz	Yabancı Dil İngilizce IV	2/ Bahar
Sanat Tarihi I	2/ Güz	Sanat Tarihi II	2/ Bahar
Yabancı Dilde Okuma ve Konuşma I	2/ Güz	Yabancı Dilde Okuma ve Konuşma II	2/ Bahar
Türkiye Turizm Coğrafyası I	2/ Güz	Turizmde İnsan Kaynakları Yönetimi	2/ Bahar
Arkolojiye Giriş / Terminolojisi	2/ Güz	Anadolu Arkeolojisi	2/ Bahar
Mezopotamya ve Anadolu Mitolojisi	2/ Güz	Yunan ve Roma Mitolojisi	2/ Bahar
Dünya Uygarlık Tarihi I	2/ Güz	Dünya Uygarlık Tarihi II	2/ Bahar
İkinci Yabancı Dil III	2/ Güz	İkinci Yabancı Dil IV	2/ Bahar
III. SINIF/I. Dönem	Yıl/ Dönem	III. SINIF/II. Dönem	Yıl/ Dönem
Yabancı Dil İngilizce V	3/ Güz	Yabancı Dil İngilizce VI	3/ Bahar
Anadolu'da Antik Kentler	3/ Güz	Turizm Sosyolojisi	3/ Bahar
Yabancı Dilde Okuma ve Konuşma III	3/ Güz	Yabancı Dilde Okuma ve Konuşma IV	3/ Bahar
Turizmde Tanıtım	3/ Güz	Rekreasyon ve Animasyon	3/ Bahar
İlk Yardım	3/ Güz	Anadolu Florası ve Faunası	3/ Bahar
Dinler Tarihi I	3/ Güz	Dinler Tarihi II	3/ Bahar
Tur Planlaması ve Yönetimi I	3/ Güz	Tur Planlaması ve Yönetimi II	3/ Bahar
İkinci Yabancı Dil V	3/ Güz	İkinci Yabancı Dil VI	3/ Bahar
IV. SINIF/II. Dönem	Yıl/ Dönem	IV. SINIF/II. Dönem	Yıl/ Dönem
Yabancı Dil İngilizce VII	4/ Güz	Yabancı Dil İngilizce VIII	4/ Bahar
Bilim Tarihi	4/ Güz	Halk Bilimi	4/ Bahar
Turizm Mevzuatı	4/ Güz	İkonografi	4/ Bahar
Turizmde Araştırma Yöntemleri	4/ Güz	Turizm Politikası ve Planlaması	4/ Bahar
Turist Psikolojisi	4/ Güz	Mezuniyet Projesi	4/ Bahar
İkinci Yabancı Dil VII	4/ Güz	İkinci Yabancı Dil VIII	4/ Bahar
Seçmeli Dersler:			
<ul style="list-style-type: none">• Özel ilgi turizmi• Dünya ve türk mutfağı• Sürdürülebilir turizm çalışmaları• Halkla ilişkiler ve iletişim• Dünya ve türkiye müzeleri• Turizmde etik			

Not 1: Söz konusu bu program önerisinin günün şartlarına göre geliştirilmesi mümkün olmakla birlikte, özellikle konuyla ilgili, gerek dünyadaki gerekse Türkiye'deki programların incelenmesi ve konuyla ilgili Türkiye çapında uygulanan bir araştırma bulgularına dayanması açısından önemli olup, özellikle oluşturulacak öğretim programlarının yükseköğretim kurumunun bulunduğu bölgesel/yerel şartlar göz önüne alınarak seçmeli dersler eklenebilir.

Not 2: Turist rehberi olmak isteyen öğrenciler, 6326 sayılı kanun kapsamında hazırlanan yönetmelik taslağı(bkz:4) uyarınca, yönetmeliğin 14 maddenin 2 bendine göre 45 günlük uygulama gezisine katılmak zorundadırlar. Bu kapsamda önerilen söz konusu programın III. sınıfını (Altıncı Dönemi) tamamlayan her öğrenci başarı durumuna bakılmaksızın organize edilecek söz konusu eğitim gezisine katılmaları önerilmektedir.

Ek 2: Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında 190 Sayılı Nizamname

1. Seyahat ve diğer amaçlarla Memâlik-i Devlet-i Ali'ye gelenlere çevirmenlik yapmak isteyenler ile otel ve misafirhane gibi konakladıkları yerlerin müdürleri tarafından turistlere çevirmenlik yapmak üzere görevlendirilenler, öncelikle bu nizamname içeriğine uygun belge almak zorundadırlar.

2. Çevirmenlik belgesi almak isteyenler, cünha ve cinayetten hüküm giymemiş, ırz ve namus sahibi kişiler olduklarına dair mahalle veya mensup oldukları millet muhtarlarından alacakları birer ilmuhaberi oturdukları belediye başkanlığına vereceklerdir.

3. Sabıka kaydı maddesinde belirtilen ilmuhaberi, oturulan belediye tarafından belediye başkanlığına ibraz edilerek ilgilinin Türkçe ile birlikte bir başka memleket meselelerine hâkim olduğu, yetkili kurullarca incelendikten ve onaylandıktan sonar kendisine çevirmenlik belgesi verilecektir.

4. Taşralarda bu şekilde çevirmenlik yapmak isteyenler hakkında işbu nizamname uyarınca inceleme ve araştırma yapılması zorunlu olup, belge verme yetkisi ilgili belediye'ye ait olacaktır.

5. Belgeli çevirmenlerden, çevirmenlik yaptıkları kişiyi rahatsız ve iğfal ettikleri hakkında şikâyet edilen veyahut güvenlik veya belediye memurlarının denetlemeleri üzerine ortaya çıkarılanların belgeleri ellerinden alınacağı gibi tutuklanarak haklarında işledikleri suçun nevi ve derecesine göre cezai işlem yapılacaktır.

Kaynak: Ahipaşaoğlu, 2001: 17-18

Ek 3: Ecnebi Seyyahlara Tercümanlık ve Rehberlik Edenler Hakkında Talimatname

1. Seyahat amacıyla ve başka şekilde Türkiye Cumhuriyetine gelen yabancılara rehberlik ve çevirmenlik yapmak isteyenler bu yönetmelik hükümlerine göre şehremanefinden veya belediyelerden belge almak zorundadırlar. Emanet ve Belediye belgelerine sahip olmayanlar rehberlik ve çevirmenlik yapamazlar.

2. Çevirmenlik belgesi almak isteyenler Ankara ve İstanbul'da Şehremanetlerine ve diğer yerlerde İl Belediye Başkanlıklarına dilekçe ile başvuracaklardır.

3. Dilekçe verenlerin, cünha ve cinayetle mahkûm olmamış ve hiçbir şekilde lekelenmemiş namus erbabı ve doğru kişiler oldukları polis ve belediyelerce incelendikten ve geçmiş yaşantıları itibariyle de çevirmenlik mesleğine kabullerine engel bir neden olmadığı ortaya çıktıktan sonra, gerekli bilgiye sahip olup olmadıkları bir sınavla belirlenir.

4. Rehberlik ve tercümanlık etmek isteyenlerin Türkçe'ye mükemmelen egemen, okuma ve yazmaya muktedir olmanın yanısıra bir yabancı dili ve ülkenin tarihini, tarihi anıtlarını ve yerlerini iyi bilmeleri ve bunları turistler 1 önünde betimlemeye ve açıklamaya kadir olmaları gerekir.

5. Sınavlar Şehremanetlerince veya Belediye Meclisince seçilmiş bir sınav heyeti tarafından yapılır ve yeterliliklerini kanıtlayanlara çevirmenlik belgesi verilir.

6. Belgeler ancak verilmiş oldukları Emanet ve Belediyelerin sınırları içerisinde geçerlidir.

7. Tüm rehber ve çevirmenlerin mercileri şehremanetleri ve Belediyelerdir ve bunların bölünmeleri ve dağıtımları ilgili dairelerce yapılır.

8. Gemi acentaları bağlı buldukları şirket vapurları turistlere tahsis edildiği takdirde turist geleceğini en az sekiz gün önceden şehremanetlerine ve belediyelere bildireceklerdir. Gelecek turistler yüz kişiden az oldukları takdirde acenteler önceden bildirmek zorunda olmayıp, vapurun kontrolünde ilgili memurlara turist olduklarını beyan ile yükümlüdürler.

9. Rehberlerin günlük ücretleri şehremaneti ve belediyeler tarafından belirlenir. Rehber ve çevirmenlerin bu şekilde belirlenen ücretlerinin miktarı yolcu salonlarına asılacaktır.

10. Yasal kurallara uymayan turizm acenta ve yüklenicileri ile şıpşandırlar ve tercümanlık ettikleri kimseleri rahatsız eden, Belediye'nin emir kural ve mevzuatına uymayan veya ulusal onura aykırı hareket eden rehberler inceleme raporu veya tespit tutanağına dayanılarak Belediyelere ilişkin ceza yasası uyarınca tutuklama cezası alırlar ve eylemlerinin derecesine göre çevirmenlik belgeleri geçici süreyle veya kesin olarak iptal edilerek çalışmaları yasaklanır.

Kaynak: Ahipaşaoğlu, 2001: 19-20

Ek 4: Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği Taslağı

TURİST REHBERLİĞİ MESLEK YÖNETMELİĞİ TASLAĞI

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1-

(1) Bu Yönetmeliğin amacı, 7/6/2012 tarihli ve 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu gereğince mesleğe kabule, mesleğin icrasına, meslek kuruluşlarının işleyişine, Bakanlık ile meslek kuruluşları arasındaki işbirliğine ve meslek kuruluşlarının denetlenmesine ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

(2) Bu Yönetmelik; turist rehberliği mesleğine kabule, meslek içi eğitime ve mesleğin icrasına, turist rehberleri odaları ile turist rehberleri odaları birliklerinin kuruluşuna, organlarının niteliklerine ve seçimlerine, organlık niteliğini yitirme hâl ve usullerine, görev ve yetkilerine, çalışma usullerine, üyeleri ile olan karşılıklı hak ve yükümlülüklerine, gelir ve giderleri ile bütçelerine, Kültür ve Turizm Bakanlığının mesleğe ilişkin görev ve yetkilerine, meslek kuruluşlarıyla işbirliğine ve turist rehberliği meslek kuruluşlarının Bakanlıkça denetlenmesine ilişkin esas ve usulleri kapsar.

Dayanak

MADDE 2- (1) Bu Yönetmelik, 7/6/2012 tarihli ve 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu ile 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 13 üncü maddesinin (m) bendine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3-

(1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

a)Aday: Ülkesel veya bölgesel turist rehberliği mesleğe kabul seçme sınavına katılanları,

b)Bakanlık: Kültür ve Turizm Bakanlığını,

c)Bölgesel turist rehberi: Ruhsatnamesinde ve çalışma kartında belirtilen coğrafi bölge veya bölgelerde çalışma hak ve yetkisine sahip olan turist rehberlerini,

ç) Birlik: 7/6/2012 tarihli ve 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu kapsamında kurulan turist rehberleri odaları birliklerini,

d)Çalışma kartı: Eylemli turist rehberlerine, kayıtlı oldukları oda tarafından bir yıl süreyle geçerli olmak üzere mesleği fiilen icra edebileceklerine ilişkin verilen izin belgelerini,

e)Eylemli turist rehberi: Çalışma kartı sahibi olup fiilen turist rehberliği hizmeti sunma hak ve yetkisine sahip turist rehberlerini,

f)Eylemsiz turist rehberi: Ruhsatname sahibi olup çalışma kartı olmayan turist rehberlerini,

g)Genel Müdürlük: Bakanlık Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğünü,

ğ)Kanun: 7/6/2012 tarihli ve 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanununu,

h)Katılımcı: Bölgesel ve ülkesel turist rehberliği sertifika programına katılanları,

ı)Meslek: Turist rehberliği mesleğini,

i)Meslek kuruluşları: Turist rehberleri odaları ve birliklerini,

j)Oda: Turist rehberleri odalarını,

k)Ruhsatname: Mesleğe kabul koşullarını taşıyan turist rehberlerine Bakanlık tarafından verilen belgeyi,

l) Seçme sınavı: Sertifika programına katılacakların seçilmesine ilişkin sınavı,

m)Sertifika programı: Bu Yönetmelikle belirlenen esas ve usuller çerçevesinde Bakanlığın gözetimi ve denetimi altında birlikler tarafından düzenlenen dersler, konferanslar ve uygulama gezilerinden oluşan

ülkesel veya bölgesel turist rehberliği programlarını,

n)Turist rehberi: Kanun ve bu Yönetmelik hükümleri uyarınca mesleğe kabul edilerek turist rehberliği hizmetini sunma hak ve yetkisine sahip olan gerçek kişiyi,

o)Turist rehberliği hizmeti: Seyahat acentalığı faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla kişi veya grup hâlindeki yerli veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak ülkenin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal veya benzeri değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılarak gezdirilmesini veya seyahat acentaları tarafından düzenlenen turların gezi programının seyahat acentasının yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acenta adına yönetilmesini,

ö)Ülkesel rehber: Ruhsatnamesinde ve çalışma kartında ülke genelinde çalışma hak ve yetkisine sahip olduğu belirtilen turist rehberlerini,

p)Yabancı dil yeterliliği: Yabancı dil yeterlilik belgesine sahip olmak veya sertifika programı başlangıcında ve mesleğe kabul aşamasında birliklerin Bakanlığın gözetim ve denetimi altında yapacağı veya konusunda uzmanlaşmış kamu kurum veya kuruluşlarına yaptıracağı yazılı ve sözlü yabancı dil sınavında başarılı olmayı,

r)Yabancı dil yeterlilik belgesi: Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından alınan en az (B) düzeyinde belgenin veya eşdeğer belgenin aslı veya noter onaylı örneğini,

s)Yerleşim yeri: 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 19 uncu maddesinde tanımlanan yerleşim yerini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Turist Rehberliği Sertifika Programı

Sertifika programı açma yetkisi ve seçme sınavı

MADDE 4-

(1) Birliklerin ve Türkiye Seyahat Acentaları Birliğinin ortak önerileri ve Bakanlığın onayıyla, turizm sektörünün ihtiyaçları da dikkate alınarak belirlenen dillerde, gerektiği hâllerde belirlenen bölgelerde, Bakanlığın gözetimi ve denetimi altında birlikler tarafından ülkesel veya bölgesel turist rehberliği sertifika programları düzenlenebilir.

(2) Birlikler ve Türkiye Seyahat Acentaları Birliği, hangi dillerde sertifika programı açılacağına ilişkin ortak önerilerini yazılı olarak Bakanlığa iletir. Sertifika programı açılacak diller, önerilen diller arasından turizm sektörünün ihtiyaçları da gözetilerek Bakanlık tarafından karara bağlanır ve karar birliklere bildirilir.

(3) Birlikler dışında hiçbir kurum ve kuruluş turist rehberliği sertifika programı düzenleyemez. Düzenleyenler hakkında Kanunun 7 nci maddesinin 2 nci fıkrası uygulanır.

(4) Seçme sınavında başarılı olanlar, bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesindeki şartları taşımaları halinde sertifika programına kabul edilirler.

Seçme sınavlarının duyurusu

MADDE 5- (1) Sertifika programları, seçme sınavının yapılacağı tarihten en az bir ay önce birliğin resmi internet sitesinde duyurulur. Duyuruda programa hangi yabancı dillerde ve en fazla kaç katılımcı kabul edileceği, programın en az kaç katılımcıyla yapılacağı, programın hangi il veya illerde yürütüleceği, ülkesel mi bölgesel mi olduğu, hangi bölge veya bölgeler için katılımcı kabul edileceği, program ücretleri ile gerekli görülen diğer hususlar belirtilir.

Sertifika Programına Kabul

MADDE 6-(1)Sertifika programlarına kabulde aşağıdaki koşullar aranır:

- a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
- b) Başvuru tarihi itibarıyla onsekiz yaşını doldurmuş olmak,
- c)Üniversitelerin turist rehberliği bölümü dışındaki diğer bölümlerinden en az lisans düzeyinde mezun olmak,
- ç)Yabancı dil yeterliliğine sahip olmak,

d)26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından; Kanuna veya 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa muhalefetten mahkûm olmamak,

e) Daha önce meslekten çıkarılmamış olmak.

Başvuru Ve Belgelerin İncelenmesi

MADDE 7-(1) Başvuru, sertifika programını düzenleyen birlik tarafından hazırlanan form doldurularak, aşağıdaki belgeler ile birlikte sertifika programını düzenleyen birliğe bizzat veya posta yoluyla süresi içinde yapılır.

a) Diplomanın, geçici mezuniyet belgesinin veya öğrenimini yabancı ülkelerde yapmış olanlar için yetkili kurumlardan alınacak denklik belgesinin aslı veya noter onaylı örneği,

b) Son üç ay içinde çekilmiş dört adet renkli vesikalık fotoğraf,

c) Var ise, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından alınan en az (B) düzeyinde belgenin veya eşdeğer belgenin aslı veya noter onaylı örneği,

ç) 29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu uyarınca düzenlenmiş mavi kartların noter onaylı örneği.

(2)Adayların başvuru formunda; T.C. kimlik numarasına, sabıka kaydının bulunmadığına, sağlık ile ilgili mesleğini devamlı olarak yapmasına engel bir durumunun olmadığına ilişkin bölümleri doldurması zorunludur.

(3) Başvuruyu teslim alan görevli, nüshaları noter onaylı olmayan belgelerin asılları ibraz edilmek kaydıyla örneklerinin aslına uygunluğunu altına isim ve unvanını yazarak bila ücret tasdik eder. Başvuru formu, birlik yetkilisi tarafından kontrol edilerek onaylanır.

(4) Bizzat yapılan başvurular sırasında, anında giderilebilecek eksiklikler yazışmaya gerek kalmadan tamamlanır. Posta yoluyla gönderilen belgelerde tespit edilen eksiklikler ile bizzat yapılan başvurularda sonradan tespit edilen eksiklikler, bir hafta içinde tamamlattırılır. Eksikliklerin verilen süre içinde tamamlanmaması halinde başvuru reddedilir, ilgiliye yazılı olarak bildirilir.

(5) Öngörülen koşulları taşıyan ve gerekli belgeleri ibraz eden adaylara, birlik tarafından düzenlenen fotoğraflı sınav giriş belgesi verilir. Bu belgeyi kimlik belgesi ile birlikte ibraz etmeyenler sınava alınmaz.

(6) Aranılan koşulları taşımadığı tespit edilen adaylara ise bu durum, yazılı olarak bildirilir. Bu adaylar sınava alınmaz. Gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit edilenlerin başvuruları geçersiz sayılır, sertifika programı ile ilişkileri kesilir ve hiçbir hak talebinde bulunamazlar. Bunlar hakkında 5237 sayılı Kanunun ilgili hükümlerine göre birliklerce Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunulur.

(7) Seçme sınavına başvuranlardan birlik yönetim kurulu tarafından belirlenen sınav ücreti alınır.

Seçme Sınavı

MADDE 8-(1) Seçme sınavları sırasıyla aşağıdaki aşamalarda yapılır:

a) Genel kültür,

b) Yabancı dil sözlü,

c) Yabancı dil yazılı,

ç) Mülakat.

(2) Seçme sınavı komisyonları sınavı yapan birlik tarafından aşağıda belirtilen şekilde oluşturulur:

a) Genel kültür sınav komisyonu, birlikçe görevlendirilen biri en az sekiz yıldır eylemli turist rehberliği yapmış olmak üzere en az lisans mezunu üç üyeden oluşur.

b) Her yabancı dil için ayrı sınav komisyonu oluşturulur. Yabancı dil sınav komisyonu, birlikçe görevlendirilen üç üyeden oluşur. Komisyon üyelerinin Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit

Sınavından (A) düzeyinde veya eşdeğer belgesinin olması gereklidir. Ancak, o dilin eğitimini veren öğretim üyeleri ile öğretim görevlilerinde yabancı dil yeterlilik belgesi aranmaz. İngilizce, Almanca, Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Arapça ve Rusça dışındaki dillerde komisyon oluşturulmasında güçlükle karşılaşıldığında, komisyon, daha az üyeden oluşturulabilir.

c) Mülakat sınavı komisyonu, genel kültür sınav komisyonu başkanının başkanlığında genel kültür sınav komisyonu üyeleri, Türkiye Seyahat Acenteleri Birliğinden bir temsilci ile psikologdan oluşur.

(3)Sınav komisyonlarının çalışmalarını izlemek ve denetlemek üzere, Bakanlık tarafından bir yetkili görevlendirilir.

(4) Seçme sınavları aşağıdaki esas ve usullerle yapılır:

a) Genel kültür sınavı: Tarih, coğrafya, edebiyat, genel turizm bilgileri ile aktüel konular ağırlıklı olmak üzere çoktan seçmeli test şeklinde yapılır. Her sorunun kaç puan olduğu soru sayısı yüz (100) 'e bölünerek hesaplanır. Genel kültür sınavında yüz (100) tam puan üzerinden en az altmış (70) puan alan aday başarılı sayılır. Genel kültür sınavında başarılı olamayan adaylar elenir ve yabancı dil sınavları ile mülakat sınavına giremez.

b) Yabancı dil sınavı: Önce sözlü, sonra yazılı olarak yapılır. Sözlü sınavdan yüz (100) üzerinden en az seksen (80) puan almak gerekir. Sözlü sınavda başarılı olan adaylar yazılı sınava katılmaya hak kazanırlar. Yazılı sınavda başarılı olabilmek için yüz (100) üzerinden en az yetmiş (70) puan almak gerekir. Yazılı sınavda başarılı olamayanlar mülakat sınavına katılamaz. Geçerli yabancı dil yeterlilik belgesine sahip olanlar yabancı dil yazılı sınavından muaf tutulur.

c) Mülakat sınavı: Mülakat sınavında üyeler tarafından değerlendirme (başarılı) veya (başarısız) şeklinde yapılır ve kararlar oy çokluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde başkanın kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır. Karar mülakat formuna yazılır ve imzalanır. Mülakat sınavı görüntülü ve sesli olarak kayıt altına alınır.

(5)Sınav soruları ilgili komisyonlarca hazırlanır ve yukarıda belirtilen şekilde değerlendirilir. Komisyonların çalışmalarına ilişkin diğer hususlar birlik tarafından belirlenir ve gerekli önlemler alınır.

(6)Yazılı sınavlara itiraz ve itiraz komisyonu: Yazılı sınavlara itirazlar, sınav sonuçlarının ilanından itibaren en geç on gün içerisinde birliğe yazılı olarak yapılır. Yabancı dil yazılı sınav sonuçlarına itirazların incelenmesine ilişkin birlik tarafından yeni bir komisyon oluşturulur. Sonuçlar oluşturulan komisyonca en geç on gün içinde açıklanır ve ilgililere yazılı olarak bildirilir.

(7) Seçme sınavlarında başarılı olan aday sayısı, sertifika programı duyurusunda belirtilen katılımcı sayısından fazla ise, sertifika programına kabul edilmeye sırasıyla yabancı dil sözlü ve yazılı, genel kültür ve mülakat sınavı başarı sıralaması esas alınarak asıl ve yedek adaylar belirlenir. Süresi içinde kayıt yaptırmayan asıl adayların yerine sırasıyla yedek adaylar kabul edilir. Seçme sınavı sonuçları ilgili sertifika programı için geçerlidir. Sertifika programına duyuruda belirtilen asgari katılımcı sayısının altında kayıt yaptırıldığı takdirde, başarılı olanların hakları ilk açılacak sertifika programı için geçerlidir.

(8) Sertifika programına kayıt yaptıran adaylar programın düzenlendiği ilde sertifika programına devam etmek zorundadır. Ancak, aynı birlik tarafından aynı dönemde birden fazla ilde aynı nitelikte program açılması halinde; belgeye dayalı mazaretleri birlik tarafından uygun görülen katılımcıların nakil işlemleri talep ettikleri ildeki programda boş kontenjan bulunması halinde yapılabilir.

Sertifika Programında Okutulacak Dersler Ve Konferanslar

MADDE 9- (1) Sertifika programında okutulacak dersler.

- a) Genel turizm bilgisi ve turizm mevzuatı,
- b) Meslek etiği ve meslek dersi,
- c) Türkiye'nin turizm coğrafyası ve turizm tanıtımı,
- ç) Genel Türk Tarihi ve Kültürü,
- d) Türk Dili ve Edebiyatı,
- e) Arkeoloji,
- f) Mitoloji ve ikonografi,

- g) Sanat tarihi,
- h) Dinler tarihi ve sosyoloji,
- ı) Genel sağlık bilgisi ve ilk yardım,
- i) İletişim becerileri,
- j) Anadolu Medeniyetleri Tarihi,
- k) Türk halk bilimi ve geleneksel Türk el sanatları,
- l) Türkiye'nin flora ve faunası,
- m)Doğa Tarihi.

(2)Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen derslere ilave olarak güncel veya gerekli görülen konularda ilgili birlik tarafından belirlenecek dersler de okutulabilir.

(3)Ders grupları dışında, müfredata takviye amacıyla turist rehberliği ile ilgili veya mesleğin icrasında yararlı olabilecek konularda, ülkesel sertifika programlarında en az beş, bölgesel sertifika programlarında ise en az iki konferans verilir. Derslerin kapsam ve içeriği, bölgesel sertifika programlarında ilgili bölgenin veya bölgelerin özellikleri de dikkate alınarak belirlenir.

Sertifika Programının Süresi

MADDE 10-(1)Sertifika programının süresi ülkesel sertifika programlarında en az yediyüz ders saati, bölgesel sertifika programlarında ise bölge başına en az yüzyirmi ders saatidir. Dersler haftada en az beş gün ve günde kırkbeşer dakikalık en az dört en fazla altı ders saati olarak yürütülür. Konferanslar ise en az iki saat olmak üzere düzenlenir.

(2)Ancak, program ders saatinin aynı kalması şartıyla bu süreden önce de tamamlanabilir.

Devam Zorunluluğu

MADDE 11-(1) Katılımcıların derslere ve konferanslara devam etmeleri zorunludur. Derslere yüzde ondan fazla devamsızlığı olan katılımcıların program ile ilişkisi kesilir. Ancak devamsızlık süresi, katılımcının derslere katılımına engel teşkil eden sağlık raporu veya mücbir sebeplere ilişkin belge ibraz etmesi halinde, yüzde onbeşe kadar uzatılabilir.

Eğiticiler ve sertifika programı yöneticisi

MADDE 12-(1) Programda ders verecek eğiticiler alanlarında uzman kişiler arasından, turist rehberliği meslek dersi eğiticisi ise en az sekiz yıldır eylemli turist rehberliği yapan turist rehberleri arasından görevlendirilir.

(2)Program için birlik tarafından bir program yöneticisi ve yeteri kadar eleman görevlendirilir. Program yöneticisinin görevleri şunlardır:

a) Program öncesinde: Programı hazırlamak; eğiticiler ile derslerin ve konferansların yapılacağı yerleri belirlemek; seçme sınavına başvuru, sınav ve sınav sonuçlarına ilişkin idari işler ile kayıt işlemlerini yürütmek; ders ve konferanslar için gerekli eğitim araç ve gereçlerini sağlamak.

b) Program süresince: Katılımcı ve eğitici devam cetvellerini tutmak; ders ve konferans programı ile yapılacak yerleri değiştirmek; yeni eğitici görevlendirilmesi veya eğiticilerin değiştirilmesi için birlik başkanına öneride bulunmak; birlik yönetim kurulunun belirlediği bütçe dahilinde program giderleriyle ilgili işlemler ile programın yürütülmesine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.

c) Program bitiminde: Bitirme ve bütünleme sınavlarının tarihleri, yerleri ve sınava girmeye hak kazananların dil gruplarına göre listesini hazırlayarak birlik başkanının onayına sunmak; birlik başkanınca onaylanan sınavların yer ve tarihini katılımcılara duyurmak; sınavlara ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.

ç) Bitirme veya bütünleme sınavlarından sonra: Sınav sonuçlarını duyurmak; sınav sonuçlarına itiraz başvurularını almak; sınavlarda başarılı olanlara ait sicil fişlerini ve sınav tutanağını sınavların bitiş tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde birlik başkanına sunmak.

Sertifika Programı İle İlgili Disiplin Hükümleri Ve Cezalar

MADDE 13-

(1) Program süresince eğitimin düzenini bozan, aksatan ya da engelleyen katılımcılar cezalandırılır. İhtar

cezası, düzenlenen tutanak üzerine sertifika programı yöneticisi tarafından verilir. Program süresince toplam üç defa ihtar cezası alan katılımcının programla ilişkisi kesilir.

a) İhtar cezası verilmesini gerektiren haller:

- 1) Genel ahlak kurallarına ve eğitim programının düzenine uymamak veya düzeni bozmak,
- 2) Sertifika programında kullanılan eşyalara zarar vermek,
- 3) İçkili olarak eğitime katılmak.

b) Katılımcıların program ile ilişkilerinin kesilmesini gerektiren haller:

- 1) Üç defa ihtar cezası almak,
- 2) Kişilere veya gruplara karşı etnik ayrımcılıkta bulunmak,
- 3) Katılımcılara ve görevlilere fiili saldırıda bulunmak,
- 4) Sertifika programına başkalarına zarar verebilecek araç ve gereçlerle gelmek,
- 5) Dersler veya konferanslarda başkasının yerine girmek, yerine başkasını sokmak, imza atmak veya attırmak,
- 6) Sertifika programında keyif verici madde bulundurmak, kullanmak veya ticaretini yapmak.

Uygulama Gezileri

MADDE 14 –

(1) Katılımcıların, sertifika programı kapsamında belirlenen tarihi ve turistik alanları tanımak ve bilgi sahibi olmak amacıyla yurtiçi uygulama gezilerine katılmaları zorunludur. Uygulama gezileri, ülkesel ve bölgesel sertifika programları için ayrı ayrı düzenlenir.

(2) Ülkesel yurtiçi uygulama gezi süresi en az kırk beş takvim günü, bölgesel yurtiçi uygulama gezi süresi en az sekiz takvim günüdür.

(3) Uygulama gezilerinin tarihleri, güzergâh ve programı önceden belirlenir. Gezide görevlendirilecek görevliler, birlik tarafından belirlenir. Uygulama gezileri, gezinin başlayacağı tarihten en az bir ay önce birliğin resmi internet sitesinde duyurulur. Duyuruda gezi programına ilişkin hususlar belirtilir.

(4) Uygulama gezilerinde, geziye çıkacak araç sayısı kadar rehber, program yöneticisi tarafından rehberlik mesleğini en az sekiz yıldır fiilen icra eden lisansüstü eğitime sahip eylemli ülkesel rehberler arasından belirlenerek, birlik başkanının onayına sunulur.

(5) Uygulama gezisine katılanlara, birlik tarafından düzenlenen fotoğraflı katılımcı kimlik kartı verilir, bu kartın uygulama gezisi boyunca görünür şekilde taşınması zorunludur.

(6) Uygulama gezisinde birlik tarafından bir veya birden fazla gezi yöneticisi görevlendirilir. Gezi yöneticisi uygulama gezisinin kurallara uygun yürütülmesini sağlamakla sorumludur.

(7) Üniversitelerin veya yüksekokulların turist rehberliği bölümleri, uygulama gezilerini Kanun ve bu Yönetmelikte belirlenen esas ve usuller dikkate alarak kendi mevzuatları çerçevesinde düzenlerler veya öğrencilerin birliklerce düzenlenen sertifika programları kapsamındaki uygulama gezilerine katılımını sağlarlar. Bu hususta birlikler ve odalar üniversitelerin veya yüksekokulların turist rehberliği bölümleriyle koordinasyon ve işbirliği içerisinde hareket ederler.

(8) Uygulama gezisinin tamamına katılmak zorunludur. Mücbir sebeplere bağlı ve belgeye dayalı mazeretlerinden dolayı gezilere katılmayan katılımcıların, mazeretlerinin birlik tarafından uygun görülmesi halinde ilk açılacak olan sertifika programının uygulama gezisine katılmak ve gezi sonunda yapılacak bitirme ve bütünleme sınavlarına katılma hakları bir defaya mahsus olmak üzere saklıdır.

(9) Uygulama gezisine ilişkin tüm giderler sertifika programına katılan katılımcılar tarafından karşılanır.

Sertifika Programı Ve Uygulama Gezisinin Denetimi

MADDE 15-

(1) Birliklerce düzenlenen sertifika programları ve uygulama gezileri, Bakanlığın gözetim ve denetiminde yapılır. Denetimi yapan personel denetim esnasında tespit etmiş olduğu varsa eksiklik ve aksaklıkların giderilmesine yönelik tedbirleri alır ve sertifika programı yöneticisine bildirir. Sorunlar giderilemediği

takdirde denetim sonucunda hazırlayacağı raporda bu hususlara yer verir. Raporu en geç bir hafta içinde Genel Müdürlüğe ibraz eder. Genel Müdürlükçe sertifika programı ve uygulama gezisi denetiminde görülen eksiklik ve aksaklıklar giderilmek üzere birliğe bildirilir. Buna rağmen aksaklıklar giderilmediği takdirde birliğe yazılı olarak uyarıda bulunulur.

(2) Üniversitelerin veya yüksekokulların turist rehberliği bölümlerinin uygulama gezi programları Bakanlığın uygun görüşü alındıktan sonra uygulamaya konulur.

Bitirme Ve Bütünleme Sınav Komisyonlarının Çalışma Esas Ve Usulleri

MADDE 16-

(1) Sınav komisyonları, Birlik tarafından bu Yönetmeliğin 8 inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince oluşturulur.

a)Teorik dersler sınavı: Sınav bu Yönetmeliğin 9 uncu maddesinde belirtilen her bir ders için ayrı ayrı hazırlanan soru bölümlerinden oluşan çoktan seçmeli test şeklinde yapılır. Sınav soruları, her ders için on soru olmak üzere, teorik dersleri veren eğiticiler tarafından hazırlanan otuz soru içerisinde sınav komisyonu tarafından seçilir. Başarılı olmak için her bir dersten yüz (100) tam puan üzerinden en az yetmiş (70) puan almak gerekir.

b)Yabancı dil sınavları: Önce sözlü, sonra yazılı olarak yapılır. Sözlü ve yazılı sınavlar teorik dersler ve uygulama gezisinde görülen alanlarla ilgili konulardan seçilir. Sınavlarda katılımcılara birden fazla konu verilerek seçme hakkı tanınabilir. Yazılı ve sözlü sınav notları ayrı ayrı yüz (100) üzerinden hesaplanır. Başarılı olmak için yazılı ve sözlü sınav notlarının aritmetik ortalaması alınarak en az seksen (80) puan olması gerekir.

(2) Bitirme sınavlarında başarılı olamayanlar, birlik tarafından belirlenecek tarih ve yerde başarısız oldukları derslerden sınav sonuçlarının açıklandığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde bir defaya mahsus olmak üzere bütünleme sınavına alınır. Bütünleme sınavları bitirme sınavları için belirtilen esas ve usuller çerçevesinde yürütülür.

Bölgesel Rehberlikten Ülkesel Rehberliğe Geçme Koşulları

MADDE 17-

(1)En az sekiz yıl kesintisiz eylemli bölgesel turist rehberliği yapanlar, açılan sertifika programları kapsamında yurtiçi uygulama gezilerini tamamlamaları ve bitirme ve bütünleme sınavlarında başarılı olmaları halinde ülkesel rehber olmaya hak kazanırlar.

Dil Ekletme Sınavı

MADDE 18-

(1) Çalışma kartına yeni bir dil ekletmek isteyen turist rehberleri, yabancı dil yeterlilik belgesini ibraz etmeleri halinde durumları Bakanlıkça ruhsatnamelerine kaydedilir ve ilgili odaya bildirilir ve talep halinde ilgilinin çalışma kartına işlenir.

(2) Yabancı dil yeterliliğinin belirlenmesine ilişkin müstakil dil ekletme sınavı, en az yetmişbeş turist rehberinin yazılı başvurusu üzerine birlik tarafından yapılır.

Eylemsiz Turist Rehberleri

MADDE 19-

(1) Çalışma kartı almayan veya çalışma kartı olup eylemsiz turist rehberi olarak kalmak üzere yazılı beyanda bulunan turist rehberleri eylemsiz turist rehberi olarak siciline işlenir ve çalışma kartı iptal edilir.

(2) Eylemsiz turist rehberleri, meslek kuruluşları organlarının seçimlerinde oy kullanamaz ve bu organlarda görev alamaz.

(3) Aralıksız sekiz yıl eylemsiz turist rehberi olarak kalan turist rehberlerinin ruhsatnamesi Bakanlıkça iptal edilir. Bu kişilerin eylemli turist rehberi olabilmeleri için, bu Yönetmeliğin 9 uncu maddesinde belirtilen derslerden 16 ncı maddede belirtilen esas ve usuller çerçevesinde Bakanlık tarafından yapılacak sınavlara katılarak başarılı olmaları gerekir. Sınavlara katılarak başarılı olan rehberlere, mesleğe kabul koşullarını taşımaları ve bu Yönetmeliğin 20 inci maddesinin (d) bendi hariç olmak üzere belirtilen belgeler ile birlikte en geç bir yıl içinde müracaat etmeleri halinde Bakanlıkça ruhsatname düzenlenir.

Mesleğe Kabul İçin Aranılacak Özellikler

MADDE 20-

(1) Turist rehberi unvanı mesleğe kabulle kazanılır ve aşağıdaki koşullar aranır:

a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,

b) Başvuru tarihi itibarıyla onsekiz yaşını doldurmuş olmak,

c) Üniversitelerin turist rehberliği bölümlerinin önlisans, lisans veya yüksek lisans programlarından mezun olmak veya üniversitelerin turist rehberliği bölümü dışındaki diğer bölümlerinden en az lisans düzeyinde mezun olduktan sonra, birliklerin ve Türkiye Seyahat Acentaları Birliğinin ortak önerileri ve Bakanlığın onayıyla turizm sektörünün ihtiyaçları da dikkate alınarak belirlenen dillerde, gerektiği hâllerde belirlenen bölgelerde, bu Yönetmelikle belirlenen esas ve usuller çerçevesinde Bakanlığın gözetimi ve denetimi altında birlikler tarafından düzenlenen ülkesel veya bölgesel turist rehberliği sertifika programını başarıyla tamamlamak,

ç) Birliklerin ve Türkiye Seyahat Acentaları Birliğinin ortak önerileri ve Bakanlığın onayı ile belirlenen yabancı dillerden birinde, Bakanlığın gözetim ve denetimi altında yapacağı veya konusunda uzmanlaşmış kamu kurum veya kuruluşlarına yaptıracağı yabancı dil sınavında başarılı olmak veya yabancı dil yeterlilik belgesine sahip olmak,

d) Birlikler tarafından Bakanlığın gözetim ve denetimi altında düzenlenen uygulama gezisini tamamlamak ve gezi sonunda yapılan sınavda başarılı olmak,

e) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından; Kanuna veya 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa muhalefetten mahkûm olmamak,

f) Daha önce meslekten çıkarılmamış olmak.

Mesleğe kabul ve ruhsatname için istenen belgeler

MADDE 21 –

(1) Sertifika programında başarılı olanlar mesleğe kabul başvurularını ekinde aşağıdaki belgelerin bulunduğu T.C. kimlik numarasının yer aldığı dilekçe ile doğrudan veya posta yoluyla Bakanlığa yaparlar:

a) Mesleğini devamlı surette yapmaya engel bir durumu olmadığına dair sağlık raporu,

b) Yerleşim yeri belgesi,

c) Diplomanın veya öğrenimini yabancı ülkelerde yapmış ise yetkili kurumlardan alınacak denklik belgesinin onaylı örneği,

ç) Uygulama gezisi belgesi,

d) Son üç ay içinde çekilmiş dört adet vesikalık fotoğraf,

e) Ruhsatname için yatırılan dekont,

f) 5901 sayılı Kanun uyarınca düzenlenmiş mavi kartların noter onaylı örneği.

(2) Bakanlık, otuz gün içinde gerekli incelemeleri yapar, başvuruyu kabul ettiği takdirde ruhsatnameyi düzenler, başvuruyu reddettiği hâllerde red kararını gerekçesi ile birlikte başvuru sahibine bildirir.

Rehberlik Bölümü Mezunları

MADDE 22-

(1) Üniversitelerin turist rehberliği bölümlerinin önlisans, lisans veya yüksek lisans programlarından mezun olan ve yabancı dil yeterlilik belgesi bulunanlar, uygulama gezisine katıldıklarına ilişkin belge ile birlikte;

- a) T.C. kimlik numarası,
- b) Adli sicil belgesinin aslı,
- c) Mesleğini devamlı surette yapmaya engel bir durumu olmadığına dair sağlık raporu,
- ç) Yerleşim yeri belgesi,
- d) Diplomanın onaylı örneği,
- e) Son üç ay içinde çekilmiş iki adet vesikalık fotoğraf,
- f) Ruhsatname için yatırılan dekont ile birlikte Bakanlığa müracaat etmeleri halinde ilgililere ruhsatname düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mesleğin İcrası

Turist rehberliği hizmetleri

MADDE 23-

(1) Turist rehberliği hizmetleri sadece eylemli turist rehberleri tarafından Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak sunulur.

(2) Başka sıfat veya unvanlarla icra edilen ancak, Kanun ve bu Yönetmelik uyarınca turist rehberliği niteliği taşıyan her türlü hizmetin yürütülmesinde, mesleği icra etme koşullarını taşıyan kişilerin çalıştırılması zorunludur.

(3) Bu hizmetler; seyahat acentalığı faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla kişi veya grup hâlindeki yerli veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak ülkenin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal veya benzeri değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılarak gezdirilmesi veya seyahat acentaları tarafından düzenlenen turların gezi programının seyahat acentasının yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acenta adına yönetilmesi hizmetleridir.

Ruhsatname

MADDE 24- (1) Bakanlık tarafından ülkesel ve bölgesel rehberlere verilmek üzere, mesleğe kabul şartlarını taşıyan adaylara ruhsatname düzenlenir. Ruhsatname, turist rehberinin adı, soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, doğum yeri, doğum tarihi, ülkesel veya bölgesel rehberliği, yabancı dil/dilleri, öğrenim durumunu, ruhsatnamenin düzenlenme tarihini içerecek şekilde fotoğraflı olarak düzenlenir ve soğuk damga ile damgalanır.

(2) Ruhsatname, Bakanlık tarafından düzenlenerek ilgiliye verilir.

Ruhsatname alma zorunluluğu

MADDE 25-

(1) Ruhsatname sahibi olanlar turist rehberi sıfatını kazanırlar ve çalışma kartı alabilirler.

(2) Ruhsatname sahibi olmadan turist rehberliği yapılamaz. Yapanlar hakkında Kanun ile 14/9/1972 tarihli ve 1618 sayılı Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu ve diğer ilgili mevzuat uyarınca gerekli işlemler yapılır.

Çalışma kartı alma zorunluluğu

MADDE 26-

(1) Çalışma kartı, Bakanlık tarafından ruhsatname verilmiş turist rehberlerine, müracaatları halinde kayıtlı oldukları oda tarafından bir yıl süreyle geçerli olmak üzere verilen izin belgesidir. Çalışma kartı alan turist rehberleri eylemli turist rehberi olup, mesleği fiilen icra edebilir.

(2) Odaya üyelik koşullarını kaybetmiş veya odaya karşı yükümlülüklerini yerine getirmemiş olanlar ile 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile özel kanunlarında ikinci görev yasağı bulunan rehberlere çalışma kartı verilmez.

(3) Çalışma kartı, birlik yönetim kurulları tarafından, kimlik bilgilerini içeren, üzerinde soğuk damga, fotoğraf ve kayıt numarası bulunacak şekilde hazırlanır, onaylanır ve aralık ayı sonuna kadar odalara teslim

edilir. Odalar bir yıl süre ile geçerli olacak çalışma kartlarını, takip eden yılın ocak ayı içerisinde eylemli turist rehberlerine teslim eder. Çalışma kartı almak isteyen rehberler kasım ayı içinde odalara müracaat etmek zorundadırlar. Ancak ilk başvurularda çalışma kartı yukarıdaki süreler aranmaksızın düzenlenir.

Çalışma Kartının İptali

MADDE 27-

(1) Eylemsiz turist rehberi olarak kalmak üzere yazılı beyanda bulunan eylemli turist rehberleri eylemsiz turist rehberi olarak sicile işlenir ve çalışma kartları iptal edilir. Eylemsiz turist rehberleri, meslek kuruluşları organlarının seçimlerinde oy kullanamaz ve bu organlarda görev alamazlar.

Mesleğin icrası

MADDE 28-

(1) Meslek sadece eylemli turist rehberleri tarafından icra edilir. Eylemli turist rehberi olabilmek için bir yıl süreyle geçerli olan çalışma kartının alınması zorunludur.

(2) Mesleği serbest meslek olarak icra etmek isteyenler, rehberlik faaliyetine başlamadan önce ve serbest meslek faaliyetine son vermeleri halinde bu durumlarını yazılı olarak birliğe bildirir. Bu durumda olan rehberler birlik tarafından kayıt altına alınır ve Bakanlığa bildirilir.

(3) Ayrıca, meslek 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerine tabi olarak icra edilebilir.

(4) Meslek, Kanun, bu Yönetmelik ve ilgili diğer mevzuata uygun olarak icra edilir. Turist rehberleri mesleki onur ve itibarla bağdaşmayan herhangi bir faaliyet veya eylemde bulunamaz. Mesleğin icrasında ülkemizin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal ve benzeri değerlerinin ve varlıklarının, Bakanlığın kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılması esastır.

Türkçe Rehberlik

MADDE 29-

(1) Turist rehberlerinin çalışma kartında belirtilen yabancı dil/dillerde rehberlik yapmaları zorunludur. Ancak rehberler, tura katılanların tamamının Türkçe bilmeleri ve talep etmeleri halinde mesleklerini Türkçe olarak icra edebilirler.

Meslek Etik İlkeleri

MADDE 30-

(1) Turist rehberleri, mesleğin icrasında;

a) Kamuya ve halka hizmette turizm bilincine sahip olmak,

b) Hizmet standartlarına uygun hareket etmek,

c) Dürüst ve tarafsız olmak,

ç) Nezaket, saygınlık ve güven duygusuyla hareket etmek,

d) Bilgi akışında saydamlık ve katılımcılık sergilemek,

e) Hesap verme sorumluluğuna sahip olmak,

f) Çıkar çatışmasından kaçınmak,

g) Görev ve yetkilerini menfaat sağlamak amacıyla kullanmamak,

ğ) Hediye alma ve menfaat sağlama yasağına uymak,

h) Kamu mallarına, tarihi, kültürel ve doğal varlıklar ile çevreye zarar vermemek ve korunmasına yardımcı olmak,

ı) Yetkisi dışında veya gerçek dışı beyanda bulunmamak,

i) Mesleğin güven ve itibarını zedeleyici tutum ve davranışlar sergilememek,

j) Kişisel, politik, ekonomik ve sosyal görüşlerini genel görüş olarak açıklamamak zorundadır.

Görev Yasağı Bulunan Rehberler

MADDE 31-

(1) Kamu kurum ve kuruluşlarının resmî faaliyetlerinde turist rehberliği hizmeti verecek ruhsatname sahibi bir kamu görevlisinin görevlendirilmiş olması hâlinde ayrıca turist rehberi bulundurulması zorunlu değildir. Ancak, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile özel kanunlarında ikinci görev yasağı bulunanlar, turist rehberliği mesleğini icra edemez.

Seyahat Acentalığı Faaliyetinde Bulunma Yasağı

MADDE 32-

(1) Turist rehberleri; tur, paket tur, ulaşım veya konaklama gibi seyahat acentalığı faaliyeti kapsamına giren hizmetleri vermemek, aracılık yapmamak, teklif etmemek, tanıtım veya pazarlamasını yapmamak koşuluyla yalnızca turist rehberliği hizmeti sunabilir. Buna aykırı davranan turist rehberleri hakkında ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde işlem yapılır.

Odaya Üye Olma Zorunluluğu

MADDE 33-

(1) Turist rehberlerinin, yerleşim yerinin bulunduğu ilde kurulmuş odalardan birine, yerleşim yeri olan ilde oda kurulmamışsa en yakın ilde kurulmuş odalardan birine üye olmaları zorunludur. Hangi odaların hangi illerdeki turist rehberlerini üye olarak kaydedebilecekleri Bakanlıkça belirlenerek, meslek kuruluşlarına bildirilir ve Bakanlık resmi internet sitesinden duyurulur. Ancak daha sonra oda olmayan ilde oda kurulduğu veya yerleşim yerleri değiştiği takdirde rehberler yerleşim yerlerinin bulunduğu odaya nakil olmak zorundadırlar.

(2) Turist rehberleri birden fazla odaya üye olamazlar.

(3) Oda üyeliği için yeni başvuruların, ruhsatnamenin düzenlendiği tarihten itibaren altı ay içinde yapılması gerekir.

Oda Üyeliğine Kabul

MADDE 34-

(1) Turist rehberlerinin oda üyeliğine kabulü için mesleğe kabul edilerek ruhsatname almış ve mesleğe kabul koşullarını kaybetmemiş olmaları gerekir. Oda üyeliğine kabul için başvuruda bulunan turist rehberleri, ekinde aşağıdaki belgelerin bulunduğu ve T.C. kimlik numarasının yer aldığı dilekçe ile doğrudan veya posta yoluyla ilgili odaya müracaat eder:

a) Ruhsatnamenin aslı veya noter onaylı örneği,

b) Yerleşim yeri belgesi,

c) Müracaat tarihinden önce son üç ay içerisinde alınmış adli sicil belgesinin aslı,

ç) Diplomanın, geçici mezuniyet belgesinin veya öğrenimini yabancı ülkelerde yapmış olanlar için alınacak denklik belgesi ile sertifika programından mezun olanlar için sertifikanın aslı veya noter onaylı örneği,

d) 5901 sayılı Kanun uyarınca düzenlenmiş mavi kartın noter onaylı örneği.

e) Son üç ay içinde çekilmiş en az altı adet renkli vesikalık fotoğraf,

f) Başka odadan nakil yaptırmak isteyenler için oda üyesi olduğuna dair ilgili odadan alınmış belge,

g) Oda üyeliği aidatını yatırdığına ilişkin dekont.

(2) Başvuruyu teslim alan görevli, nüshaları noter onaylı olmayan belgelerin asılları ibraz edilmek kaydıyla örneklerinin aslına uygunluğunu altına isim ve unvanını yazarak bila ücret tasdik eder.

(3) Bizzat yapılan başvurular sırasında, anında giderilebilecek eksiklikler yazışmaya gerek kalmadan tamamlanır. Posta yoluyla gönderilen belgelerde tespit edilen eksiklikler ile bizzat yapılan başvurularda sonradan tespit edilen eksiklikler, otuz gün içinde tamamlattırılır. Eksikliklerin verilen süre içinde tamamlanmaması halinde başvuru reddedilir, ilgiliye yazılı olarak bildirilir.

4) Başvuru için gerekli belgelerin tamam olması kaydıyla; altmış gün içinde gerekli incelemeler yapılarak başvuru oda yönetim kurulu tarafından karara bağlanır. Başvurusu kabul edilenler sicile kaydedilir. Başvurusu reddedilenlere red kararı gerekçesi ile birlikte yazılı olarak bildirilir.

(5) Oda üyeliğine kabul edilen turist rehberinin ad, soyad, sicil numarası, ülkesel veya bölgesel turist rehberliği, bölgesel turist rehberi ise çalışabileceği bölgeler, yabancı dilleri eylemli veya eylemsiz olduğu gösterilerek ilgili birliğin resmî internet sitesinde yayınlanır.

(6) Yerleşim yeri değişen turist rehberi, eski yerleşim yerine göre üyesi bulunduğu odaya yerleşim yerinin değiştiği tarihten itibaren üç ay içinde bir dilekçe ekinde gerekli belgeler ile birlikte başvurmak zorundadır. Oda, turist rehberinin oda sicil dosyasını, nakil başvurusu ve eklerinin onaylı birer örneğini de ekleyerek, başvurudan itibaren iki hafta içinde nakil yaptırılmak istenen odaya gönderir. Nakil işlemlerinde aidat iadesi yapılmaz.

Reklam Ve Tanıtım

MADDE 35 –

(1) Turist rehberleri aşağıda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde reklam ve tanıtım yapabilir:

a) Reklam ve tanıtım mesleğe ilişkin nitelik ve özelliklerini göstermekle sınırlıdır.

b) Eylemsiz turist rehberleri reklam ve tanıtım faaliyetinde bulunamaz.

c) Turist rehberliği hizmetinin tur, paket tur, ulaşım veya konaklama gibi seyahat acentalığı faaliyeti niteliğine girecek şekilde reklam veya tanıtım yapılamaz.

ç) Reklam ve tanıtım; görsel, yazılı veya elektronik yolla ilan vermek, kendine ait web sayfası kurmak, başkalarına ait web sayfalarında ilan vermek veya tura katılanlara broşür dağıtmak suretiyle yapılabilir.

d) Reklam ve tanıtım Türkçe veya yabancı dillerde yapılabilir.

e) Turist rehberleri her türlü reklam ve tanıtım faaliyetlerini, Bakanlığın kültür ve turizm politikalarına, meslek etik ilkelerine, genel ahlak kurallarına uygun olarak ve gerçeğe aykırı olmayacak şekilde yapmak ve ilanda iletişim bilgilerini sade ve anlaşılır bir dille yazmak zorundadır. Reklam ve tanıtım faaliyetlerinde haksız rekabet yaratmak, başka bir rehberin faaliyetlerinin reklamını yapmak veya kötülemek yasaktır.

(2) Turist rehberlerinin, meslekleriyle ilgili kitap, derleme, makale, köşe yazısı, haber gibi yayınlarda turist rehberi unvanını kullanması reklam ve tanıtım faaliyeti değildir.

Turist Rehberi Ücretleri

MADDE 36 –

(1) Taban ücret tarifesi, birlikler ile Türkiye Seyahat Acentaları Birliğinin görüşleri alınarak Bakanlık tarafından net ücret üzerinden belirlenir ve her yıl 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranından az olmamak kaydıyla artırılarak en geç aralık ayında, izleyen takvim yılının başından itibaren yürürlüğe girmek üzere Bakanlık tarafından ilan edilir. Taban ücretleri aylık, şehir içi, şehir dışı ve günlük olarak Bakanlık resmi internet sitesinde duyurulur.

Taban Ücrete Uyuma Zorunluluğu

MADDE 37 –

(1) Turist rehberleri, taban ücret tarifesinde belirlenen ücretin altında turist rehberliği hizmeti sunamaz. Taban ücret altında çalışılabilecek sosyal ve kamusal nitelikli turist rehberliği hizmetleri şunlardır:

a) Kamu kurum ve kuruluşlarının özel görevleri nedeniyle yapılan gezilerdeki,

b) Kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, dernek ve vakıflar ile resmi ve özel öğretim kurumları tarafından engelliler için bedelsiz ve tam sponsor desteği olmadan düzenlenen ve gelir getirmeyen gezilerdeki,

c) Kamu kurum ve kuruluşları tarafından eğitim, kültür ve sosyal amaçlı düzenlenen gezilerdeki,

ç) Kar amacı olmaksızın sivil toplum kuruluşları ve meslek kuruluşları tarafından düzenlenen gezilerdeki, rehberlik hizmetleri.

Sözleşme Yapma Zorunluluğu

MADDE 38–

(1) Turist rehberlerinin tur için belirlenen ücreti ihtiva eden yazılı turist rehberliği sözleşmesi yapmaları zorunludur. Haklı nedenlerin bulunduğu hâllerde ve geçerli mazeretleri sona erdiği tarihten itibaren en geç

yedi gün içinde yazılı olarak düzenlenmek kaydıyla e-posta, faks, telefon mesajı ve benzeri yollarla sözleşme yapılabilir.

(2) Sözleşmede, sözleşmenin taraflarına ilişkin bilgilerin, sözleşmenin konusunun, tarafların hak ve yükümlülüklerinin, ücret, süre, rehberin ruhsatname ve çalışma kartı numaralarının, tur programı ile tarih ve imzaların bulunması zorunludur. Yapılan sözleşme iki nüsha olarak düzenlenir ve birer nüshası taraflara verilir. Sözleşme örnekleri birlikler tarafından hazırlanır ve resmi internet sitesinde ilan edilir.

(3) Tur için yazılı sözleşme yapmayan veya taban ücretin altında ücret ile çalışan turist rehberi, ilgili birlik tarafından her bir fiil için ayrı ayrı olmak, birlik bütçesine gelir kaydedilmek ve üç günlük taban ücretinden az olmamak üzere turun toplam süresine karşılık gelen taban ücreti kadar idari para cezasıyla cezalandırılır.

Rehberlikte Uzmanlaşma Eğitimi

MADDE 39 - (1) Alternatif turizm çeşitliliği dikkate alınarak, bölgelerine göre uzman rehber yetiştirilmesi ile rehberlerin çeşitli konularda eğitilmesi amacıyla, birlikler veya birliğin uygun görüşü ile odalar tarafından ücretli veya ücretsiz uzmanlık eğitimi programları düzenlenebilir. Birlikler ve odalar bu konuda eğitim vermeye yetkili kamu kurum ve kuruluşları, yükseköğretim kurumları, diğer meslek kuruluşları ve özel kuruluşlarla işbirliği yapabilirler veya bunları yetkilendirebilirler.

(2) Eğitim programına katılan ve eğitim sonucunda yapılan sınavlarda başarılı olan turist rehberlerine programı düzenleyen birlik tarafından bir uzmanlık sertifikası verilir.

(3) Eğitim ve sınavlara ilişkin usul ve esaslar ilgili birlik tarafından belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Mesleğin Korunması, Denetleme ve Disiplin İşlemleri

Mesleğin korunması

MADDE 40

(1) Turist rehberliği hizmetleri sadece turist rehberleri tarafından sunulur.

(2) Kanun kapsamı dışında hangi ad altında olursa olsun turist rehberliği niteliğinde bir faaliyet yürütülmesine hak kazandıracak eğitim programları düzenlenemez veya belge verilemez. Bu hükme aykırı hareket edenler hakkında Bakanlık tarafından fiilin ağırlığı ile süresi dikkate alınarak beşbin Türk Lirasından onbeşbin Türk Lirasına kadar idari para cezası uygulanır. Bu fiillerin işlenmesi durumu mesleğe engel hâl oluşturur.

(3) Ruhsatname sahibi olmadan turist rehberliği hizmeti sunanlar bu fiilin tekrarı hâlinde mesleğe kabul edilmez.

(4) İkinci fıkrada yasaklanan fiilleri işleyenler ile ruhsatname sahibi olmadan veya meslekten geçici olarak men edilmiş veya çıkarılmış olmasına rağmen turist rehberliği hizmeti sunanlar, birlik tarafından veya ilgili mülki idare amirlerince faaliyetten men edilir ve durum en geç üç gün içinde Cumhuriyet savcılığına bildirilir.

(5) Eylemsiz turist rehberlerinden turist rehberliği hizmeti sunanlar, Bakanlık tarafından binbeşyüz Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılır.

(6) Kanuna göre verilen idari para cezaları tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde tahsil edilir. Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde idari para cezaları hakkında 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanır.

Turist Rehberliği Hizmetlerinin Denetimi

MADDE 41

(1) Turist rehberliği hizmetleri ile ilgili olarak Kanunda öngörülen her türlü denetim, Bakanlık veya meslek kuruluşları tarafından yapılır. Denetimlerde iş birliği yapılması amacıyla ihtiyaç duyulması veya Türkiye Seyahat Acentaları Birliğinin talebi hâlinde Türkiye Seyahat Acentaları Birliğinden temsilci alınabilir. Bakanlık ve meslek kuruluşları gerek gördüğünde kolluk güçlerinden yardım alır.

(2) Bakanlık, gerekli gördüğü hallerde görevlendireceği yetkililer eliyle denetim yapar. Denetimlerde düzenlenen tutanaklar, işlem yapılmak üzere ilgili birliğe gönderilir.

(3) Meslek kuruluşlarının denetimleri ise yönetim kurulları tarafından görevlendirilen ve yetkilendirilen denetim elemanları tarafından yapılır. Denetimlerde tespit edilen konular düzenlenecek tutanakla belirlenir ve denetim elemanları tarafından imzalanır.

(5) Denetim elemanlarına denetim kapsamında her türlü bilgi ve belgenin ibraz edilmesi zorunludur.

Disiplin Kurulu

MADDE 42

(1) Birlik disiplin kurulu, turist rehberlerinin disiplin işlemlerini Kanun, bu Yönetmelik ve ilgili diğer mevzuatta öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde yürütür. Disiplin cezası verme yetkisi, disiplin kuruluna aittir. Disiplin kurulu ancak kendisine bağlı olan oda üyesi rehberler hakkında karar alır. Birlik disiplin kurulu, aday olan veya genel kurul üyelerince aday gösterilen genel kurul üyeleri arasından üç asıl ve iki yedek, genel kurul üyelerince aday gösterilen avukat veya hukuk fakültesi öğretim üyeleri arasından iki asıl ve bir yedek olmak üzere birlik genel kurulunca üç yıl için seçilen beş asıl ve üç yedek üyeden oluşur. Asıl üyelerin üyelik sıfatını yitirdiği hâllerde yedek üyeler seçilme usulüne göre seçilme sıraları esas alınarak asıl üye sıfatını kazanır. Disiplin kurulu üyeleri aralarından bir başkan seçer.

(2) Birlik disiplin kurulu üç ayda bir toplanır ve toplantı tarihi başkan tarafından belirlenir. Başkanın bulunmadığı hallerde ise başkanın görevlendireceği üye disiplin kuruluna başkanlık eder. Disiplin kurulu, başkanının yazılı, faks veya elektronik posta yoluyla çağrısı üzerine olağanüstü de toplanabilir.

(3) Birlik disiplin kurulu gündemli veya gündemsiz toplanabilir. Gündemli toplantılarda, toplantı çağrısı gündem belirtilerek yapılır. Birlik disiplin kurulu toplantıya katılan üyelerin talep etmesi halinde, gündemde bulunmayan konuları da görüşüp karara bağlayabilir. Toplantıda görüşülen veya karara bağlanan hususlar, karar alınan hallerde kararın oybirliğiyle mi, oyçokluğuyla mı alındığı karara katılmayan üyeler de belirtilerek tutanağa geçirilir ve toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır.

(4) Birlik disiplin kurulu, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve karar alır. Oyların eşit olması halinde karar başkanın kullandığı oy yönünde alınmış sayılır.

(5) Birlik disiplin kurulu toplantıları, birlik merkezinin bulunduğu il dışında yürütülen soruşturmalar sırasında yapılan toplantılar hariç olmak üzere birlik merkezinde yapılır.

(6) Disiplin kurulu kararları birlik başkanının onayı ile kesinleşir.

(7) Disiplin kurulunun sekreteryaya hizmetleri birlik tarafından yürütülür.

Disiplin Soruşturmasına İlişkin Esas Ve Usuller

MADDE 43

(1) Uyarma ve kınama cezasını gerektiren hâllerde üye olunan odanın yönetim kurulu; meslekten geçici men ve meslekten çıkarma cezasını gerektiren hâller ile oda ve birlik organlarının üyelerinin fiillerinde ise ilgili birlik yönetim kurulu tarafından resen veya oda yönetim kurulunun başvurusu üzerine ilgili birlik disiplin kurulu tarafından disiplin soruşturması başlatılır. Fiilin ilgili birliğe bildirilmesinden itibaren bir yıl içinde disiplin soruşturması sonuçlandırılır.

(2) Rehberler hakkında yapılacak disiplin soruşturmasında aşağıda belirtilen esas ve usuller uygulanır:

a) Rehberlik faaliyetini icra ederken uyarma ve kınama cezasını gerektiren hallerde bulunduğu tespit edilen rehber, varsa delilleriyle birlikte yedi gün süre verilerek yazılı savunmada bulunması gerektiği, aksi takdirde savunma hakkından vazgeçmiş olacağı, bağlı bulunduğu birlik tarafından bildirilir. Savunma süresinin bittiğinin veya savunmanın verildiğinin tespitini takiben birlik, denetleme raporunu, varsa diğer delilleri, ifade tutanaklarını, verilmişse savunmayı en geç üç ay içinde inceler ve karara bağlar.

b) Meslekten men ve çıkarma cezasını gerektiren bir fiil veya halin tespit edilmesi halinde, Disiplin kurulu, ilk toplantısında durumu inceleyerek soruşturma gerekip gerekmediği konusunda karar alır. Soruşturma açılmasının reddine karar verilmesi halinde alınan karar müracaat makamı, kişi ve kuruluşlara bildirilir. Soruşturma açılmasına karar verildiği hallerde, Disiplin kurulu bir soruşturmacı belirler.

(3) Soruşturmacı, kendisine görevin tebliğ edildiği tarihten itibaren ilk disiplin kurulu toplantısına kadar ilgililerden yazılı savunma yapmasını, aksi takdirde, savunma hakkından vazgeçmiş sayılacağını bildirir. Soruşturmacı, hakkında soruşturma yaptığı kişiyi ve konuyla ilgili diğer kişileri sözlü olarak da dinleyebilir. Sözlü olarak alınan bilgiler bir tutanağa bağlanır ve ilgiliye bu tutanak imzalatılır. Soruşturmacı her türlü bilgi ve belgeyi topladıktan sonra, vardığı sonucu da belirten bir rapor hazırlayarak Disiplin Kuruluna sunar.

(4) Disiplin kurulu, soruşturmacının sunduğu rapor ve belgeleri inceleyerek suçu sabit görürse disiplin cezasını verir. Birlik disiplin kurulu veya görevlendirilen soruşturmacı tarafından istenen her türlü bilgi ve belgenin belirtilen süre içinde verilmesi zorunludur.

(5) Hakkında soruşturma açılan turist rehberinin, yargı nezdinde mahkum edilip edilmediğine bakılmaksızın disiplin cezası uygulanır.

Uyarma Ve Kınama Cezaları

MADDE 44

(1) Uyarma cezası; mesleğin icrasında daha dikkatli davranması gerektiğinin turist rehberine yazılı olarak bildirilmesidir. Uyarma cezası aşağıdaki hâllerde verilir:

- a) Meslek icra edilirken çalışma kartının veya turist rehberliği sözleşmesinin bulundurulmaması.
- b) Meslek icra edilirken çalışma kartının görünür şekilde taşınmaması.

(2) Kınama cezası; mesleğini icra ederken kusurlu davrandığının turist rehberine yazılı olarak bildirilmesidir. Kınama cezası aşağıdaki hâllerde verilir:

- a) Tüketicinin yanıltılması suretiyle iş alınması.
- b) Fiilin niteliği ve sonuçları itibarıyla daha ağır bir disiplin cezasını gerektirmediği hâllerde işin taahhüde aykırı olarak ifa edilmesi.
- c) Meslek etik ilkelerine aykırı davranılması.
- ç) Turist rehberliği sözleşmesi yapmadan veya taban ücretin altında çalışılması.
- d) Uyarma cezasının uygulandığı tarihten itibaren altı ay içinde ikinci kez uyarma cezası gerektiren bir fiilin işlenmesi.

Meslekten Geçici Men Cezası

MADDE 45 –

(1) Meslekten geçici men cezası; çalışma kartının belli süre ile geri alınarak turist rehberinin mesleği icra etmesinin bir aydan bir yıla kadar yasaklanmasıdır. Meslekten men cezası alan rehber ceza süresince mesleğini icra edemez. İcra edenler, birlik tarafından veya ilgili mülki idare amirlerince faaliyetten men edilir ve durum en geç üç gün içinde Cumhuriyet savcılığına bildirilir. Turist rehberleri aşağıdaki hâllerde meslekten geçici olarak men edilir:

1) 14/9/1972 tarihli ve 1618 sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanununun 30 uncu maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere haklı veya zorunlu bir neden olmaksızın turun süre ve güzergâhının değiştirilmesi.

2) Yetkililerce yapılan denetimlerde bilgi vermektan kaçınılması.

3) Gerçeğin gizlenmesi, yalan veya eksik bilgi verilmesi.

4) Turist gruplarına veya turistik kuruluşlara kasıtlı olarak zarar verilmesi.

5) Turizm meslek kuruluşlarına, yöneticilerine, çalışanlarına veya mesleğe karşı güven ve itibarı zedeleyecek veya turizme zarar verecek nitelikte haksız söz ve davranışlarda veya seyahat acenteliği niteliğinde faaliyette bulunulması.

6) Kanuni istisnalar saklı olmak üzere mesleğin çalışma kartı alınmadan veya çalışma kartında belirtilen dil veya diller dışında icra edilmesi.

7) Bölgesel turist rehberlerinin, bölgesi dışında turist rehberliği faaliyetinde bulunması.

8) Seçimlerin Kanuna ve Kanun uyarınca belirlenen kurallara uygun şekilde yapılmasının engellenmesi.

9) Aynı yıl içinde iki kez kınama cezası alınması.

(2) Meslekten geçici men cezası alan rehberler, disiplin kurulu kararının kendilerine tebliğ tarihinden itibaren en geç on gün içerisinde çalışma kartlarını bağlı buldukları odaya teslim ederler. Rehberlerin almış oldukları disiplin cezaları sicillerine işlenir.

Meslekten Çıkarma

MADDE 46

(1) Meslekten çıkarma cezası; ruhsatnamesinin geri alınarak turist rehberi unvanının kaldırılması ve turist rehberinin oda üyeliğinden çıkarılmasıdır. Turist rehberleri aşağıdaki hallerde meslekten çıkarılır:

- a) Ülke yararına ve milli onura aykırı hareket, söz ve davranışlarda bulunulması.
- b) İki kez seyahat acentalığı niteliğinde faaliyette bulunulması.
- c) Turist rehberi unvanı, ruhsatname veya çalışma kartı kullanılarak suç işlendiğinin veya işlenmesine yardım edildiğinin mahkeme kararıyla tespit edilmesi.
- ç) Mesleğe ilişkin iş ve işlemlerde sahte belge kullanılması veya gerçeğe aykırı beyanda bulunulması.
- d) Meslekten geçici men cezası uygulanan ilk fiilin işlendiği tarihten itibaren beş yıl içinde toplamı iki yılı aşacak şekilde meslekten geçici men cezası gerektiren fiillerin işlenmesi.
- e) Kanunda belirtilen istisnalar saklı olmak üzere çalışma kartı almadan turist rehberliği hizmeti sunulduğunun iki kez tespit edilmesi.

(2) Meslekten çıkarma cezası alanlara ilişkin bilgiler ilgili birlik tarafından gecikmeksizin Bakanlığa ve Türkiye Seyahat Acenteleri Birliğine bildirilir. Meslekten çıkarılan turist rehberleri, disiplin kurulu kararının tebliğ tarihinden itibaren en geç on gün içinde ruhsatnamesini Bakanlığa, çalışma kartını ise ilgili odaya iade etmek zorundadırlar. Çalışma kartı iptal edilenlerin birliğin resmi internet sitesinde ilan edilir.

Disiplin Cezalarına İtiraz

MADDE 47 –

(1) Turist rehberlerine verilen uyarma ve kınama cezalarına karşı kararın tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde itirazın disiplin kurulu başkanlığına başvurulabilir. Disiplin kuruluna itiraz edilmeyen cezalar ya da itiraz üzerine alınan kararlar ile meslekten geçici men cezaları ile meslekten çıkarma cezalarına karşı yasal süresi içerisinde idari yargı yoluna gidebilirler.

Tebliğat Ve Ceza Zamanaşımı

MADDE 48

(1) Savunma vermeye ve tanıklık yapmaya davet yazıları ile ceza kararları, ilgili kişilere 11/02/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir.

(2) Her ne sebeple olursa olsun fiilin işlendiği tarihten itibaren iki yıl içinde işlem yapılmaması halinde, ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar. Ancak, aynı fiil görülmekte olan bir davaya konu ise iki yıllık süre yargı kararının kesinleşmesinden itibaren başlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Meslek Kuruluşları

Meslek kuruluşlarının teşekkülü

MADDE 49

(1) Odalar ve odaların üst kuruluşu olan birlikler, Kanunda ve bu Yönetmelikte belirtilen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak üzere kurulan tüzel kişiliğe sahip ve kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır.

(2) Kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla; Kanun hükümleri dışında ve bu Yönetmelikte belirlenen esas ve usuller dışında meslek kuruluşu kurulamaz.

(3) Meslek kuruluşları yetkili oldukları il veya coğrafi bölge dışında faaliyette bulunamaz.

Odaların Kurulması Ve Kapatılması

MADDE 50

(1) Kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla; sınırları içinde en az yüzelli turist rehberinin yerleşim yerinin bulunduğu her ilde, o ilde kayıtlı toplam meslek mensubu sayısının yüzde otuzüçünün valiliğe başvurusu üzerine tüzel kişiliğe sahip ve kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan oda kurulabilir.

(2) Odaların merkezleri kuruldukları ildir. Aynı ilde birden fazla oda kurulabilir.

(3) Odaların yetki çevresi coğrafi olarak yakın iller ve çalışma bölgesi dikkate alınarak Bakanlık tarafından belirlenir ve Bakanlık resmi internet sitesinde ilan edilir.

(4) Oda olmayan illerde, en az elli turist rehberinin oda merkezinin bulunacağı ili belirten başvurusu üzerine Bakanlık tarafından tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan bölgesel odalar kurulabilir. Bölgesel odalar, odalar hakkındaki hükümlere tabidir.

(5) Oda kuruluşu başvurusu, oda kurulmasını talep eden turist rehberlerinin, odanın kurulacağı veya merkezinin bulunacağı ili belirten imzalı dilekçesiyle valiliğe yapılır. Dilekçeye, başvuran turist rehberlerinin yerleşim yeri belgeleri ve ruhsatnamelerinin noter onaylı birer örneği ile adli sicil kayıt belgeleri eklenir. Valilik, başvuruyu ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde inceleyerek, görüşü ile birlikte Bakanlığa gönderir. Bakanlık valiliğin talebi üzerine oda kurulduğuna dair bir belge düzenleyerek, kurulan odaya teslim edilmek üzere valiliğe gönderir. Bu maddede öngörülen şekil koşullarını ve Kanunda öngörülen kuruluş koşullarını taşımayan başvurular reddedilir.

(6) Kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrası hükümleri saklı olmak üzere; kuruluş belgesi alınmadan oda faaliyete geçirilemez. Oda kuruluşu, Bakanlığın ve bağlı olunan birliğin resmi internet sitelerinden duyurulur.

(7) Bir ilde oda kurulması halinde, varsa o ilde kurulu başka bir odaya kayıtlı olup kuruluş başvurusu yapmış olanlar ile o ilin yetki çevresinde bulunduğu odaya kayıtlı olanların meslek sicilleri, yerleşim yeri koşulunun yerine gelmiş olması kaydıyla yeni odaya ve bağlı olduğu birliğe devredilir. Devredilen sicillerin birer nüshası devreden odanın arşivinde saklanır.

(8) Üye sayısı ellinin veya il bazında kayıtlı olan toplam turist rehberi sayısının en az yüzde yirmisinin altına düşen odalar, bu durumun tespit edildiği tarihten itibaren altı aylık süre sonunda da devam etmesi hâlinde; iki mali yıl üst üste bilançosu menfi bakiye veren odalar ise ikinci bilançonun açıklanmasını müteakiben ilgili birlik yönetim kurulunun kararıyla kapatılarak tasfiye edilir ve tasfiye sonucunda kalan malvarlığı ilgili birliğe devredilir.

Bölgesel Odaların Kurulması

MADDE 51

(1) Bölgesel oda kuruluş başvurusu, oda olmayan illerde en az elli turist rehberinin odanın kurulacağı veya merkezinin bulunacağı ili belirten imzalı dilekçesiyle Bakanlığa yapılır. Dilekçeye, başvuran turist rehberlerinin yerleşim yeri belgeleri ve ruhsatnamelerinin noter onaylı birer örnekleri ile adli sicil kayıt belgeleri eklenir. Bakanlık ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde başvuruyu inceler ve uygun gördüğü takdirde bölgesel oda kurulduğuna dair bir belge düzenleyerek, kurulan odaya teslim edilmek üzere bölgesel oda merkezinin bulunduğu valiliğe gönderir.

(2) Bölgesel odalar da odalar hakkındaki hükümlere tabidir.

Birliklerin Kurulması

MADDE 52

(1) Birlikler, Türkiye genelinde kayıtlı toplam meslek mensubu sayısının yüzde otuzüçüne sahip odaların Bakanlığa yapacakları başvuru üzerine kurulabilir. Birden fazla meslek birliği kurulabilir.

(2) Birlik kuruluşu başvurusu, birlik kurulmasını talep eden odaların genel kurullarının veya bu konuda yetkilendirilen yönetim kurullarının kararları eklenerek oda başkanları tarafından imzalanmış tek bir dilekçeyle yapılır. Kuruluş başvurusunda birliğin adı ve ilk olağan genel kurul toplantısının yapılacağı il belirtilir.

(3) Kanunda öngörülen kuruluş koşullarını taşımayan başvurular reddedilir. Bu maddede öngörülen şekil koşulları ile Kanunda öngörülen kuruluş koşullarının bulunduğu hallerde birlikler, Bakanlık onayına müteakip kurulmuş sayılır ve Bakanlık tarafından birlik kurulduğuna dair kuruluş belgesi düzenlenir. Kuruluş belgesi alınmadan birlik faaliyete geçirilemez. Birlik kuruluşu Bakanlığın resmi internet sitesinden duyurulur. Birliklerin kuruluşlarına ilişkin kayıtlar Bakanlıkta tutulur.

(4) Birliğin merkezi genel kurul kararıyla belirlenir. Birlik merkezinin belirlenmesi ilk olağan genel kurulun gündeminin zorunlu maddesidir.

Temsilcilikler

MADDE 53

(1) Birlik yönetim kurulu, oda bulunmayan illerde temsilcilik açabilir veya talepleri hâlinde odalara temsilcilik açma yetkisi verebilir.

(2) Temsilciliklerin yürüteceği iş ve hizmetler ile temsil yetkileri birlik yönetim kurulu tarafından belirlenir.

Meslek Kuruluşlarının Görev Ve Yetkileri İle Genel Faaliyet Esasları

MADDE 54

(1) Meslek kuruluşlarının görev ve yetkileri şunlardır:

a) Üyelerinin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak ve mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak.

b) Mesleğin genel menfaatlerine ve ulusal kültür, turizm ve tanıtım politikalarına uygun olarak ifa edilmesini ve gelişmesini sağlamak.

c) Meslek mensuplarının birbirleri ve halkla olan ilişkileri ile mesleğin icrasında dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere; meslek etiğini ve disiplini korumak, turist rehberleri arasındaki haksız rekabetin önlenmesi hususunda gerekli tedbirleri almak, turist rehberlerinin yetiştirilmesi için kurs, seminer ve eğitim programları düzenlemek, meslek konusunda araştırma ve incelemeler yapmak.

ç) Bakanlıkça istenilen konularda görüş bildirmek.

d) İlgili mevzuatta belirtilen görevleri yerine getirmek.

(2) Birlikler, odalara sınırlarını açıkça belirlemek şartıyla yetki devri yapabilir.

(3) Meslek kuruluşları, faaliyetlerini gerektiğinde turizm sektöründeki özel veya resmî kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde yürütebilir.

(4) Birlikler, faaliyet alanı ile ilgili ulusal ve uluslararası kuruluşlara üye olabilir.

(5) Meslek kuruluşları amaçları dışında herhangi bir faaliyette bulunamazlar. Kuruluş amaçları dışında faaliyet gösteren veya Kanunda belirtilen asli görevlerini Bakanlığın uyarısına rağmen yerine getirmeyen meslek kuruluşlarının sorumlu organlarının görevlerine son verilmesine Bakanlığın veya bu kuruluşların buldukları yer Cumhuriyet savcılığının istemi üzerine o yerdeki asliye hukuk mahkemesince karar verilir. Görevlerine son verilen organların yerine Kanun ve ilgili mevzuattaki usul ve esaslara göre en geç üç ay içinde yapılacak genel kurul toplantısına kadar, odalar birlik tarafından, birlik ise Bakanlık tarafından görevlendirilen üç kişilik kurul tarafından yönetilir. Görevlerine son verilen organ üyelerinin her türlü hukuki ve cezai sorumlulukları saklıdır. Organların bu fıkra hükümleri gereğince görevlerine son verilmesine neden olan ve mahkeme kararında belirtilen tasarrufları hükümsüzdür.

(6) Meslek kuruluşlarının hukuki temsilcileri başkanlarıdır. Başkanın teklifi üzerine yönetim kurulu kendi üyeleri arasından en fazla iki başkan yardımcısı seçer. Başkan yardımcıları başkanın verdiği yetki dâhilinde veya başkanın yokluğu hâlinde başkanın görevlerini yerine getirirler. Başkan, genel kurul ile yönetim kurulunun yetkileri saklı olmak üzere, meslek kuruluşu adına düzenlenen taahhütname, sözleşme ve vekâlet gibi meslek kuruluşunu hukuken bağlayan hukuki işlemleri yapmaya yetkilidir. Başkan bu yetkisinin başkan yardımcılarının birinin, yönetim kurulunun bir üyesinin veya genel sekreterin imzasıyla müşterek olarak kullanılmasına karar verebilir.

(7) Meslek kuruluşları bünyesinde kurulan hizmet birimleri ile bunların görev ve yetkileri, genel kurul tarafından karara bağlanır. İdari işleri yürütmek üzere bir genel sekreter, en fazla iki genel sekreter yardımcısı ile yeterli sayıda çalışandan oluşan genel sekreterlik oluşturulur. Genel sekreter başkanın teklifi üzerine yönetim kurulu tarafından, genel sekreter yardımcısı ise genel sekreterin teklifi üzerine başkan tarafından atanır. Genel sekreterin yürüteceği iş, sorumluluk, görev ve yetkileri yönetim kurulu tarafından, genel sekreter yardımcılarının ise genel sekreter tarafından belirlenir. Başkan, idari işlere ilişkin tek başına sahip olduğu karar ve imza yetkilerinden gerekli gördüklerini genel sekretere devredebilir. Hizmet birimlerinde çalıştırılan personelin ücretleri ile mali ve sosyal hakları yönetim kurulu tarafından belirlenir.

Meslek Kuruluşlarının Gelir Ve Giderleri

MADDE 55

(1) Meslek kuruluşlarının gelirleri şunlardır:

- a) Düzenledikleri belgeler için alınan ücretler.
- b) Sosyal, kültürel ve eğitim faaliyetlerinden elde edilen gelirler.
- c) Bağış ve yardımlar.
- ç) Yayın gelirleri.
- d) Yapılan hizmetler karşılığı alınan ücretler.
- e) Taşınır ve taşınmaz sermaye iratları, iştirak ve şirket kârları ve döviz gelirleri.
- f) Kamu kurum ve kuruluşlarından alınan destek ve yardımlar.
- g) Aidat, ceza ve diğer gelirler.

(2) Odaların bir takvim yılı içinde elde ettikleri gelirden, yüzde yirmiyi aşmayacak oranda birlik genel kurulu tarafından belirlenen tutar bağlı oldukları birliğe gelir olarak kaydedilir.

(3) Meslek kuruluşları, ilgili mevzuat hükümleri uyarınca öngörülen görevlerini yerine getirmek üzere gereken giderleri, bütçelerinde belirlenen veya yönetim kurullarında belirtilen şekilde yapabilirler.

(4) Meslek kuruluşları, kuruluş amaçlarını gerçekleştirmek için taşınır ve taşınmaz almaya, satmaya, inşa, ifraz, tevhit ve rehnetmeye, burs vermeye, bağış ve yardımda bulunmaya, sosyal faaliyetleri desteklemek ve özendirme amacıyla yardım yapmaya, bu Kanun hükümleri çerçevesinde şirket veya vakıf kurmaya ya da kurulu şirketlere iştirak etmeye, derneklere ve kooperatiflere üye olmaya ve benzeri hukuki işlemleri yapmaya yetkilidir.

Aidatlar

MADDE 56 - (1) Yıllık aidat miktarları ile aidat alınmayacak hâller ilgili birlik yönetim kurulu tarafından belirlenir.

(2) Eylemli turist rehberlerinin ödeyecekleri yıllık aidat, onaltı yaşını doldurmuş olanlar için belirlenen aylık asgari ücretin brüt tutarının yüzde yirmisinden fazla olamaz.

(3) Eylemsiz turist rehberleri, eylemli turist rehberlerinin ödemediği aidatın beşte biri oranında aidat öder.

(4) Oda aidatı iki eşit taksit hâlinde oda üyesi olunan odaya ödenir, isteyen oda aidatını her hangi bir indirim talep etmeksizin tek seferde ödeyebilir.

(5) Süresi içinde ödenmeyen aidatlar kanuni faizi ile birlikte genel hükümlere göre tahsil edilir.

Odaların Organları Ve Oluşumu

MADDE 57

(1) Odaların organları genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kuruludur.

(2) Oda genel kurulu, en az altı aydır eylemli olan oda üyesi turist rehberlerinden oluşur.

(3) Oda yönetim kurulu, başkan dâhil olmak üzere beş asıl üyeden oluşur. Asıl üye sayısı odaya üye her ikiyüz turist rehberi için birer kişi artırılır, ancak yönetim kurulu asıl üye sayısı başkan dâhil olmak üzere dokuzu aşamaz. Başkan ve yönetim kurulu üyeleri üç yıllık süre için seçilir. Oda başkanı ile oda yönetim kurulunun asıl ve yedek üyeleri oda genel kurulu tarafından oda üyesi eylemli turist rehberleri arasından seçilir. Başkanlık sıfatı dâhil yönetim kurulu üyeliği ölüm, istifa, görevi yerine getirmeye engel hastalık, meslekten çıkarma veya mazeretsiz olarak üç kere üst üste toplantıya katılmama hâllerinde sona erer. Başkanlık sıfatının yitildiği hâllerde, yönetim kurulu asıl üyeleri kendi aralarından görev süresini tamamlamak üzere bir başkan seçer. Başkan seçilen asıl üyenin yerine seçilme sırasına göre birinci yedek üye asıl üyelik sıfatını kazanır. Aynı kişi, üst üste iki dönemden fazla başkan olarak seçilemez. Yönetim kurulu asıl veya yedek üyelerinin, kurulun karar yeter sayısının altına düşmesi sonucunu doğuracak şekilde istifası hâlinde üç ay içinde yapılacak seçimlere kadar odalar bağlı oldukları birlik tarafından görevlendirilen üç kişilik kurul tarafından yönetilir.

(4) Oda denetim kurulu, oda genel kurulu üyeleri arasından, üç yıl için seçilen üç asıl ve üç yedek üyeden oluşur. Denetim kurulu ilk toplantısında kendi üyeleri arasından bir başkan seçer. Denetim kurulu üyeliği ölüm, istifa, görevi yerine getirmeye engel hastalık, meslekten çıkarma veya mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya katılmama hâllerinde sona erer. Bu durumda, yedek üyelerden en fazla oy alan üye denetim kurulunca yazılı olarak göreve çağrılır. Denetim kurulu asıl veya yedek üyelerinin, kurulun karar yeter sayısının altına düşmesi sonucunu doğuracak şekilde istifası hâlinde ilk genel kurul toplantısına kadar bağlı

olunan birlik tarafından bir denetçi atanır.

Birliklerin Organları Ve Oluşumu

MADDE 58

(1) Birliklerin organları genel kurul, yönetim kurulu, denetim kurulu ve disiplin kuruludur.

(2) Birlik genel kurulu, birliğe bağlı odaların başkanları ile birliğe bağlı her oda genel kurulunun kendi üyeleri arasından her elli üyesi için bir delege olmak ve üç yıl görev yapmak üzere seçeceği delegelerden oluşur. Ayrıca, delege sayısı kadar, delege sıfatının yitirildiği hâllerde seçilme sıraları esas alınarak o görev dönemini tamamlamak üzere yedek delege seçilir.

(3) Birlik yönetim kurulu, başkan dâhil olmak üzere beş asıl üyeden oluşur. Başkan ve yönetim kurulu üyeleri üç yıllık süre için seçilir. Birlik başkanı ile birlik yönetim kurulunun asıl ve yedek üyeleri birlik genel kurulu tarafından birlik genel kurul üyeleri arasından seçilir. Asıl üye sayısı kadar yedek üye seçilir. Başkanlık sıfatı dâhil yönetim kurulu üyeliği ölüm, istifa, görevi yerine getirmeye engel hastalık, meslekten çıkarma veya mazeretsiz olarak üç kere üst üste toplantıya katılmama hâllerinde sona erer. Başkanlık sıfatının yitirildiği hâllerde, yönetim kurulu asıl üyeleri kendi aralarından görev süresini tamamlamak üzere bir başkan seçer. Başkan seçilen asıl üyenin yerine seçilme sırasına göre birinci yedek üye asıl üyelik sıfatını kazanır. Aynı kişi, üst üste iki dönemden fazla başkan olarak seçilemez. Yönetim kurulu asıl veya yedek üyelerinin, kurulun karar yeter sayısının altına düşmesi sonucunu doğuracak şekilde istifası hâlinde üç ay içinde yapılacak seçimlere kadar birlik Bakanlık tarafından görevlendirilen üç kişilik kurul tarafından yönetilir.

(4) Birlik denetim kurulu, birlik genel kurulu üyeleri arasından, üç yıl için seçilen üç asıl ve üç yedek üyeden oluşur. Denetim kurulu ilk toplantısında kendi üyeleri arasından bir başkan seçer. Denetim kurulu üyeliği ölüm, istifa, görevi yerine getirmeye engel hastalık, meslekten çıkarma veya mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya katılmama hâllerinde sona erer. Bu durumda, yedek üyelerden en fazla oy alan üye denetim kurulunca yazılı olarak göreve çağrılır. Denetim kurulu asıl veya yedek üyelerinin, kurulun karar yeter sayısının altına düşmesi sonucunu doğuracak şekilde istifası hâlinde ilk genel kurul toplantısına kadar Bakanlık tarafından bir denetçi atanır.

Organ Üyeliklerine İlişkin Ortak Hükümler

MADDE 59

(1) Meslek kuruluşu organlarına seçilenlerin organ üyeliği, oda üyeliğinin veya turist rehberi sıfatının kaybedilmesi hâlinde sona erer.

(2) Turist rehberleri, odaların yönetim ve denetim, birliklerin ise yönetim, denetim ve disiplin kurullarından sadece birinde görev alabilirler.

(3) Organ üyeleri; organ üyeliklerine seçim dışında, kendilerini, eşlerini veya üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarını ilgilendiren konuların görüşüldüğü toplantılara katılamaz ve oy kullanamazlar. Bu hâllerde toplantı çoğunluğu sağlanamazsa yedek üyeler sırasıyla davet edilerek toplantı çoğunluğu sağlanır.

(4) Birlik başkanı seçilen oda başkanı oda başkanlığı sıfatını yitirir.

Seçimler

MADDE 60

(1) Organ üyelerinin seçimleri gizli oyla ve yargı gözetimi altında yapılır.

(2) Genel kurullarla yapılan seçimler aşağıdaki esas ve usullerle yürütülür:

a) Genel kurullar tarafından seçim yapılan hâllerde, genel kurula katılma hakkına sahip olanları gösteren liste, toplantının gündemi, yeri, günü, saati ile çoğunluk olmadığı takdirde yapılacak ikinci toplantıya ilişkin hususları belirten bir yazı ilgili yönetim kurulu tarafından üç nüsha olarak ve toplantı tarihinden en az otuz gün önce, ilgili meslek kuruluşunun merkezine bulunduğu yer ilçe seçim kurulu başkanlığına sunulur. Bir yerde birden fazla ilçe seçim kurulu bulunduğu takdirde görevli ilçe seçim kurulu, il seçim kurulunca belirlenir. İlçe seçim kurulu başkanlığı, gerektiğinde ilgili kayıt ve belgeleri de getirip incelemek suretiyle varsa noksanları tamamlattırdıktan sonra genel kurula katılma hakkına sahip olanları belirleyen listeyi başvuru tarihini izleyen on gün içinde onaylar. Bu süre içinde onay verilmemesi hâlinde sunulan liste kesinleşmiş sayılır. Onaylanan veya kesinleşmiş sayılan liste, ilgisine göre birlik veya odanın merkezindeki ilan tahtasında ve elektronik ortamda yedi gün süreyle ilan edilir. Birlik genel kurulları tarafından seçim yapıldığı takdirde aynı süre içinde odalara yazılı bildirim yapılır. İlan süresini veya yazılı bildirim hâlinde

bildirimi izleyen üç gün içinde ilçe seçim kuruluna itiraz edilebilir. İtirazlar ilçe seçim kurulu tarafından incelenir ve en geç yedi gün içinde kesin olarak karara bağlanır. Bu suretle kesinleşen listeler seçimin yapılacağı meslek kuruluşuna gönderilir. İlçe seçim kurulu, kesinleşen listelerle birlikte, yüzde fazla üyenin bulunduğu hallerde en az yüz en fazla yediyüzelli üye için bir sandık olmak üzere belirlediği sandık sayısı ile her bir sandıkta oy kullanacak üyeleri ve seçimlerin yönetimi ve denetiminden görevli olan kişiyi meslek kuruluşuna bildirir.

b) Seçimler, ilçe seçim kurulu başkanı veya ilçe seçim kurulunun hâkim üyeleri arasından belirleyeceği seçim yöneticisinin yönetim ve denetimi altında yapılır.

c) Meslek kuruluşunun yönetim kurulu, kesinleşen listelerin kendisine gelmesini izleyen yedi gün içinde sandık sayısının altı katı kadar sandık kurulu üye adayını özgeçmişleriyle birlikte ilçe seçim kuruluna bildirir. Seçim yöneticisi, bildirilen adaylar arasından birini başkan olarak belirleyerek üç kişilik sandık kurullarını oluşturur. Seçim yöneticisinin talep ettiği hallerde, seçimlerde seçim yöneticisine ve sandık kuruluna yardımcı olacak seçim görevlileri meslek kuruluşu tarafından görevlendirilir.

ç) Seçim yöneticisi, seçimin yapılacağı toplantı başlamadan önce sandık kurulu üyelerinin mevcut bulunup bulunmadığını tespit edip, gerekirse mevcut adaylardan yeni üye belirler. Sandık kurulu üyeleri ile idari görevliler 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun uyarınca and içerler.

d) Oy sandıkları ve seçim yöneticisinin gerekli gördüğü diğer seçim araç ve gereçleri ilgili meslek kuruluşu, sandık mühürleri ise seçim yöneticisi tarafından temin edilir. Oy sandıkları seçim yöneticisi tarafından denetlenerek, mühür bozulmadan açılmayacak şekilde mühürlenir.

e) Seçilme yeterliliği olan her üyenin seçimlerde aday olma hakkı vardır. Adaylık başvurusu yazılı olarak yapılır.

f) Adaylık başvuruları divan kurulu tarafından genel kurul gündemindeki seçimler maddesine gelindiği açıklanana kadar seçim yöneticisi veya belirlediği seçim görevlileri tarafından kabul edilir. Seçim yöneticisi adayların seçilme yeterliliğine sahip olup olmadıklarını denetler ve seçilme yeterliliğine sahip olanlar alfabetik olarak sıralanır. Oy pusulalarında aday olanların adları alfabetik sıraya göre sıralanır. Oy pusulaları adayların adları yanına işaret konacak kare şeklindeki kutulara yer verilmek suretiyle çoğaltılır ve ilçe seçim kurulu mühürü ile mühürlendikten sonra kullanılır. Oylar pusulada yer alan adaylardan seçilecek üye veya temsilcilik sayısına adayın ismi yanındaki kutu işaretlenmek suretiyle kullanılır. Oy verme işlemi gizli oy, açık tasnif esaslarına göre yapılır. Üye listesinde adı yazılı bulunmayan meslek mensupları oy kullanamaz. Oylar, oy verenin kimliğini resmî kuruluşlarca verilen belgeyle ispat etmesinden ve listedeki isminin karşısındaki yeri imzalamasından sonra kullanılır. Oylar, üzerinde ilçe seçim kurulu mühürü bulunan ve oy verme sırasında sandık kurulu başkanı tarafından verilen zarflara konulmak suretiyle kullanılır. Seçilecek kişi sayısından fazla adayın işaretlendiği veya mühürsüz oy pusulası ve zarfla kullanılan oylar geçersiz sayılır.

g) Divan kurulunca, talep eden başkan adaylarının otuz dakikadan fazla olmamak üzere genel kurulda konuşma yapmalarına izin verilir.

ğ) Bu maddenin (f) bendinde belirtilen işlemler ile (g) bendinde belirtilen konuşmalar tamamlandıktan sonra oylamaya geçilir.

h) Oylamalar tamamlandıktan sonra sandıklar seçim yöneticisi gözetiminde açılarak oylar sandık kurulları önünde sayılır veya seçim görevlilerine saydırılır, ardından her bir sandık için ayrı ayrı tasnif yapılarak, seçim sonuçları belirlenir. Sayım sırasında, seçime katılan adayların adları alt alta ve aldıkları geçerli oy adlarının hizalarına yazılır. Adayların aldıkları oylar en büyükten en küçüğe doğru sıralanır. Asıl ve yedek üyelikler, adaylara rakamlarının büyüklük sırasına göre tahsis olunur. Sona kalan üye veya temsilcilik için oyların eşit olması hâlinde, bunların arasında ad çekilmek suretiyle tahsis yapılır.

ı) Seçime ilişkin olarak yapılan iş ve işlemler seçim yöneticisi veya görevlendireceği seçim görevlileri tarafından tutanağa bağlanarak tutanak seçim yöneticisi ve ilgili iş ve işlemlere katılan sandık kurulu üyeleri ve seçim görevlileri tarafından imzalanır.

i) Oy tasnif ve sayımının aynı gün çalışma saati sonuna kadar tamamlandığı hallerde seçim sonuçları genel kurul toplantısında açıklanır. Seçim sonuçları seçimi izleyen iki iş günü içinde seçim yöneticisi tarafından yazılı olarak ve seçim tutanakları eklenerek meslek kuruluşuna bildirilir ve bildirim izleyen iki iş günü içinde meslek kuruluşunun merkezindeki ilan tahtasında ve resmi internet sitesinde üç gün süreyle ilan edilir. İlan süresini izleyen üç gün içinde ilçe seçim kuruluna itiraz edilebilir. İtirazlar ilçe seçim kurulu

tarafından incelenir ve en geç yedi gün içinde kesin olarak karara bağlanır.

(2) Yönetim kurulunca seçim yapılan hâllerde, toplantıdan yedi gün önce seçimi yapan meslek kuruluşunun merkezinin bulunduğu ilçe seçim kurulu başkanlığına başvurulur. İlçe seçim kurulundan alınacak izin yazısı üzerine yönetim kurulu seçimleri yapar. Seçimler, en yaşlı yönetim kurulu üyesinin (alternatif: veya genel kurul divan başkanı) gözetim ve denetiminde yapılır. Seçimler, başkan seçiminde aday olanlar; başkan yardımcısı seçiminde ise başkanın yazılı olarak gösterdiği adaylar arasından gizli oy, açık tasnif usulüyle yapılır. Seçim sonuçları tutanak ile tespit edilir ve birliğin resmi internet sitesinde ilan edilir.

(3) Seçimde görevli hâkimlere 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanuna göre ücret ödenir. Bu ücret ve diğer seçim giderleri, ilgili meslek kuruluşu tarafından karşılanır.

(4) Seçimler sırasında görevli hâkime veya sandık kurulu başkanı veya üyelerine karşı işlenen suçlar kamu görevlisine karşı işlenmiş suçlardan sayılır.

Genel Kurulların Görev Ve Yetkileri İle Çalışma Usul Ve Esasları

MADDE 61

(1) Meslek kuruluşları genel kurullarının görev ve yetkileri şunlardır:

a) Yönetim kurulunun geçmiş dönem faaliyetleri ile bilançosunu gösteren raporun, bilanço gelir ve gider hesaplarının okunup müzakere edilerek kabulü veya reddine, yönetim kurulunun ibra edilip edilmemesine ve denetim kurulu raporunun okunarak kabul edilip edilmemesine ve denetim kurulu üyelerinin ibra edilip edilmemesine karar vermek.

b) Yeni dönem çalışma programının ve yönetim kurulu tarafından hazırlanan tahmini bütçenin görüşülerek kabulüne veya reddine karar vermek.

c) İhtiyaç duyulan taşınmazların satın alınması veya mevcut taşınmazların satılması veya üzerinde ipotek dâhil aynı hak tesis edilmesi hususunda yönetim kuruluna yetki vermek.

ç) Sermaye şirketi, kooperatif veya vakıf kurma ya da kurulu bulunanlara katılma kararı almak.

d) İş, işlem veya faaliyetleri nedeniyle hukuki veya cezai sorumluluğu tespit edilen organ üyeleri hakkında dava açılmasına ve bunların görevde kalıp kalmamasına karar vermek.

e) Yönetim Kurulu tarafından sunulan hususları görüşüp karara bağlamak.

f) Olağan toplantılarda, katılanların beşte biri tarafından görüşülmesi, gündemden çıkarılması veya gündeme alınması önerilen konuları gündeme almak, gündemden çıkarmak veya görüşerek karara bağlamak.

g) Kanun, bu Yönetmelik ve diğer mevzuatla verilen görevleri yerine getirmek.

(2) Yeni kurulan odalar ile birliklerin ilk olağan genel kurul toplantıları hariç olmak üzere, olağan genel kurul toplantıları yönetim kurulu tarafından yapılacak çağrı üzerine üç yılda bir yapılır. Oda genel kurullarının olağan toplantıları Aralık veya bir sonraki yılın Ocak ayında, birlik genel kurullarının olağan toplantıları ise Şubat veya Mart ayında yapılır. Olağan toplantı çağrısı, toplantı tarihinden en az onbeş gün önce meslek kuruluşunun resmi internet sitesinde, odalar için ayrıca bağlı buldukları birliğin resmi internet sitesinde ve meslek kuruluşunun merkezindeki ilan tahtasında ilk toplantının yer, tarih, saat ve gündemi ile ilk toplantıda toplantı çoğunluğu sağlanamazsa en az bir hafta sonra olmak üzere ikinci toplantının yapılacağı yer, tarih ve saat belirtilerek duyurulur. Birlik, oda genel kurul toplantılarından en az yirmi bir gün önce bilgilendirilir.

(3) Yeni kurulan odaların ve birliklerin ilk olağan genel kurul toplantıları, kuruluş tarihlerini izleyen üç ay içinde ve odalar için merkezin bulunduğu ilde, birlikler için ise kuruluş başvurusunda belirtilen ilde yapılır. Odaların ilk olağan genel kurul toplantısına ilişkin iş ve işlemler kurucu en yaşlı beş üyesi tarafından, birliklerin ilk olağan genel kurul toplantısına ilişkin iş ve işlemler kurucu odaların başkanlarından oluşan bir kurul tarafından yürütülür.

(4) Olağan genel kurul toplantısını zamanında yapmayan meslek kuruluşlarının genel kurul işlemleri; odalarda bağlı olduğu birlik, birliklerde ise Bakanlık tarafından görevlendirilecek üç kişilik kurul tarafından yürütülür ve görevlendirmeyi izleyen iki ay içinde olağan genel kurul yapılır.

(5) Genel kurullar üye tamsayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar alır. Olağan genel kurul çağrılarında ilk toplantıda salt çoğunluk sağlanamazsa ayrıca çağrı yapılmaksızın ve çoğunluk aranmaksızın toplantı yapılır.

(6) Genel kurul, genel kurul üyelerinin dörtte birinin noter onaylı yazılı başvurusu üzerine yönetim kurulu tarafından olağanüstü toplantıya çağrılır. Olağanüstü toplantıda çağrıda belirlenen gündem dışında görüşme yapılamaz ve karar alınmaz. Olağanüstü toplantıyla ilgili her türlü işlem ve faaliyetler yönetim kurulunca yürütülür. Yönetim kurulunun bu görevi yerine getirmemesi veya haklı nedenlerle yerine getirememesi hâlinde bu işlem ve faaliyetler odalarda birlik yönetim kurulu tarafından, birliklerde ise Bakanlık tarafından görevlendirilecek üç kişilik kurul tarafından yürütülür ve görevlendirmeyi izleyen bir ay içinde olağanüstü genel kurul yapılır. Mevzuat uyarınca seçim yapılmasının gerektiği haller hariç olmak üzere, olağanüstü genel kurul toplantıları için ikinci toplantı tarihi belirlenmez ve toplantıda salt çoğunluk sağlanamazsa olağanüstü genel kurul toplantısı yapılamaz.

(7) Genel kurul toplantıları meslek kuruluşunun merkezinin bulunduğu ilde yapılır.

(8) Oda genel kurul toplantılarında bağlı olunan birliğin yönetim kurulu tarafından bir gözlemci görevlendirilir.

(9) Genel kurulun açılışı, meslek kuruluşunun başkanı veya belirlediği başkan yardımcısı veya yönetim kurulu üyesi tarafından yapılır. Ardından hazır bulunan genel kurul üyeleri divan kurulu seçimini yapar. Hazır bulunan genel kurul üyeleri divan kurulu için aday olabilirler veya hazır bulunan genel kurul üyeleri arasından aday gösterebilirler. Divan kurulu seçimine ilişkin iş ve işlemler meslek kuruluşunun başkanı veya belirlediği başkan yardımcısı veya yönetim kurulu üyesi tarafından yürütülür ve tutanağa geçirilir. Seçimlere ilişkin hükümler saklı olmak üzere; toplantının yönetimi divan kurulu tarafından yürütülür ve yapılan iş ve işlemler tutanağa geçirilerek imzalanır. Divan kurulu toplantı için toplantıya katılan genel kurul üyelerini kimlik denetimi yaparak ve üye listesine imza alarak tespit eder. Olağan genel kurul ilk toplantısında üye tamsayısının çoğunluğunun bulunduğu hallerde, gündemdeki diğer maddelere geçilir, üye tamsayısının çoğunluğunun bulunmadığı hallerde toplantı yapılamaz.

(10) Genel kurul toplantılarına ilgili meslek kuruluşunun organlarını üyeleri ile seçimlerde görevli kişiler dışında sadece devlet protokolü listesinde bulunanlar ile ilgili meslek kuruluşunun yönetim kurulu tarafından davet edilenler katılabilir. Genel kurul üyeleri dışındakiler konuk olarak kabul edilirler ve görevlerinin gerektirdiği haller ile yönetim kurulu tarafından önceden karara bağlanan açılış konuşmaları dışında söz alamaz ve konuşma yapamazlar.

Yönetim Kurullarının Görev Ve Yetkileri İle Çalışma Usul Ve Esasları

MADDE 62

(1) Meslek kuruluşlarının yönetim kurullarının görev ve yetkileri şunlardır:

a) Genel kurul kararlarının gereğini yerine getirmek.

b) Genel kurul gündemini hazırlamak ve genel kurulu toplantıya çağırarak.

c) Yıllık bilanço, faaliyet raporu ve tahmini bütçeyi hazırlayıp genel kurula sunmak.

ç) Bütçe içinde ödenek aktarmak.

d) Gerekli hâllerde başkanın teklifi üzerine sınırları açıkça belirtilmek kaydıyla meslek kuruluşunu münferit olarak temsil edecek üyeleri yetkilendirmek.

e) Genel kurulun verdiği yetki dâhilinde taşınmazlara ilişkin alım, satım, ipotek dâhil aynı hak tesisi ve mülkiyete ilişkin benzeri işlemleri yapmak.

f) Faaliyetler için gereksinim duyulan taşınmazları kiralamak ve gerekli hâllerde kira sözleşmesini feshetmek.

g) Faaliyetler için gereksinim duyulan taşınırları satın almak veya kiralamak, mevcutları satmak veya kiralamak.

ğ) Üyelik işlemlerini denetlemek.

h) Üyelerin mesleki faaliyetlerini denetlemek ve tüketici şikayetlerini değerlendirmek.

ı) Sosyal tesisler kurmak ve işletmek.

i) Kanun, bu Yönetmelik ve diğer mevzuatla verilen görevleri yerine getirmek.

(2) Yönetim kurulları en az ayda bir kez toplanır. Aylık olağan toplantılar yönetim kurulunca belirlenen tarihlerde yapılır. Bunun dışında yönetim kurulu başkanın çağrısı üzerine toplanır. Başkan toplantı çağrısını

yazılı, faks veya elektronik posta yoluyla yapabilir.

(3) Yönetim kurulları üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar alır.

(4) Yönetim kurulları gündemli veya gündemsiz toplanabilir. Gündemli toplantılarda toplantı gündemi yazılı, faks veya elektronik postayla bildirilir. Yönetim kurulu gündemde bulunmayan konuları da görüşüp karara bağlayabilir. Karara bağlanan hususlar ile kararın oybirliğiyle mi, salt çoğunlukla mı alındığı karara katılmayan üyeler de belirtilerek tutanağa geçirilir ve tutanak toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır.

(5) Yönetim Kurulu toplantıları ilgili meslek kuruluşunun merkezinde yapılır.

(6) Yönetim kurulu tutanakları, her yıl Ocak ayından itibaren başlamak üzere sayı, tarih, toplantı yeri, toplantıya katılanlar ile katılmayanların mazeretleri belirtilerek düzenlenir.

Denetim Kurullarının Görev Ve Yetkileri İle Çalışma Usul Ve Esasları

MADDE 63

(1) Denetim kurulları en az ayda bir toplanır ve yaptıkları denetim sonuçlarını üç ayda bir yönetim kuruluna ve dönem sonunda da genel kurula rapor hâlinde sunar. Aylık olağan toplantılar denetim kurulunca belirlenen tarihlerde yapılır. Bunun dışında denetim kurulu başkanın çağrısı üzerine toplanabilir. Başkan toplantı çağrısını yazılı, faks veya elektronik posta yoluyla yapabilir.

(2) Denetim kurulları gündemli veya gündemsiz toplanabilir. Gündemli toplantılarda toplantı gündemi belirtilerek yazılı, faks veya elektronik postayla yapılır. Denetim kurulu, gündemde bulunmayan konuları da görüşüp karara bağlayabilir. Toplantıda görüşülen veya karara bağlanan hususlar, karar alınan hallerde kararın oybirliğiyle mi, oyçokluğuyla mı alındığı karara katılmayan üyeler de belirtilerek tutanağa geçirilir ve tutanak toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır.

(3) Oda denetim kurulu toplantıları oda merkezinde, birlik denetim kurulu toplantıları ise birlik merkezinin bulunduğu il dışındaki denetimler sırasında yapılan toplantılar hariç olmak üzere birlik merkezinde yapılır.

(4) Denetim kurulları, olağan genel kurul toplantısından en az bir ay öncesinde ve başkanın uygun göreceği diğer tarihlerde denetim yapar.

(5) Yapılan her denetim sonucunda bir denetim raporu düzenlenir. Denetim raporu sadece hukuka ve mali kurallara uygunluk hususlarında oy çokluğuyla düzenlenir, muhalif üyeler gerekçelerini rapora eklemek zorundadır. Denetim raporları genel kurul toplantısından en az bir hafta önce genel kurul üyelerinin incelemesine sunulur ve genel kurulda okunur.

(6) Beşinci fıkra hükümleri saklı kalmak kaydıyla denetim kurulları oyçokluğuyla alacakları kararlarla, hukuka ve mali kurallara uygunluğuna dair tereddüt duydukları hususları yönetim kuruluna bildirir.

(7) Denetim kurullarının sekreteryazı hizmetleri ilgili meslek kuruluşu tarafından yürütülür.

Aylık Ücretler Ve Huzur Hakları

MADDE 64

(1) Meslek kuruluşlarının yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile birlik disiplin kurulu üyelerine ve oda ve birlik başkanları ile başkan yardımcılara ödenecek aylık ücretler ve huzur hakları aşağıda belirtilen sınırları geçmemek ve bu sınırların yüzde altmışının altına düşmemek üzere ilgili meslek kuruluşunun genel kurulu tarafından belirlenir:

a) Yönetim kurulu üyeleri için:

Odalarda toplantı başına aylık asgari ücretin 1/5'i, birliklerde aylık asgari ücretin 1/4'ü.

b) Oda ve birlik başkanları için aylık ücret olarak:

Üye sayısı 500'ün altında olan odalarda asgari ücret, 500 ilâ 1.000 arasında olan odalarda asgari ücretin iki katı, 1.000 ilâ 1.500 arasında olan odalarda asgari ücretin üç katı, 1.500 ve üzerinde olan odalarda ise asgari ücretin dört katı, birliklerde asgari ücretin dört katı.

c) Oda ve birlik başkan yardımcıları için, birden fazla meslek kuruluşundan ücret alınan hallerde toplam ücretin asgari ücretin üç katını aşmaması kaydıyla, başkan için belirlenen ücretin 3/5'i.

d) Denetim kurulu üyeleri için:

Odalarda asgari ücretin 1/5'i kadar aylık ücret veya toplantı başına huzur hakkı, Birliklerde asgari ücretin 1/4'ü kadar aylık ücret veya toplantı başına huzur hakkı,

e) Birlik disiplin kurulu üyelerine asgari ücretin 1/4'ü kadar aylık ücret veya toplantı başına huzur hakkı.

(2) Birinci fıkrada belirtilen ücretler ve huzur hakları, 16 yaşından büyükler için belirlenmiş brüt asgari ücret üzerinden net olarak ödenir. Aylık ücret alanlara ayrıca huzur hakkı ödenmez.

(3) Meslek kuruluşlarında çalışacak personelin ücretlerinin tespitinde meslek kuruluşunun yönetim kurulu yetkilidir.

Denetim Ve Gözetim

MADDE 65

(1) Bakanlık, görevlendirilecek yetkili personel eliyle meslek kuruluşlarının her türlü iş, işlem, faaliyet ve hesaplarını denetleme yetkisini haizdir.

(2) Meslek kuruluşları, Bakanlık denetim elemanlarına denetim esnasında her türlü bilgiyi vermek, belgeyi ibraz etmek ve talep edilen belgelerin birer örneğini vermekle yükümlüdür. Denetimlerde gerekli kolaylığı sağlamayanlar hakkında gerekli işlemler yapılmak üzere birliğe bildirilir.

İşbirliği

MADDE 66

(1) Bakanlık, turist rehberliği hizmetleri ve ilgili her türlü faaliyetin Kanun ve bu Yönetmelikte belirtilen esas ve usuller çerçevesinde icra edilmesini sağlamak ve mevzuata aykırı şekilde icra edilmesini önlemek amacıyla, gerektiğinde meslek kuruluşlarıyla iş birliği yaparak gerekli tedbirleri alır.

Sınav, Kurs, Konferans, Seminer Ve Eğitim Giderleri

MADDE 67

(1) Birlik tarafından açılan sertifika programları, müstakil olarak yapılacak yabancı dil bilgisi sınavları, seminer, uzmanlaşma eğitimleri ve rehberlere yönelik diğer eğitim faaliyetlerine ilişkin organizasyon giderleri ilgili birlik bütçesinden karşılanır.

Sicillerin Tutulması

Madde 68

(1) Meslek sicilleri odalar tarafından tutulur ve sicil işlemleri gecikmeksizin ilgili birliğe bildirilir. Birlik veri tabanı oluşturur, bu veri tabanını güncel tutar ve Bakanlığın kullanımına sunar. Turist rehberlerine ait bütün kayıtlara esas teşkil eden belgeler, tarih sırası ile tasnif edilerek, üzerine ilgilinin sicil numarası yazılmış bir dosyaya konulur ve sicil numarasına göre arşivlenerek muhafaza edilir. Sicil işlemlerinden sorumlu meslek kuruluşu personeli sicil kayıtlarını mevzuat ve gerçeklere uygun olarak tutar ve takibini yapar. Sicil bilgileri Bakanlık ve turist rehberleri ile kanuni zorunluluk dışında hiçbir kurum, kuruluş ya da kişilere verilemez ve kullanılamaz.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Kimlik Kartı Ve Ruhsatname

GEÇİCİ MADDE 1

(1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce rehberlik kimlik kartı sahibi olan bölgesel veya ülkesel turist rehberleri, bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç bir yıl içinde Bakanlığın uygun göreceği tarihlerde kimlik kartlarını ruhsatname ile değiştirmek zorundadır. 2012 yılı için yapılan vize işlemleri, 31/12/2012 tarihine kadar geçerlidir ancak, 2013 yılı için çalışma kartı alacak olanların bu Yönetmeliğin yayımlandığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde ilgili meslek kuruluşuna müracaatları gerekmektedir.

Saklı Tutulan Haklar

GEÇİCİ MADDE 2

(1) Kanunun yürürlüğe girdiği 22/06/2012 tarihi itibarıyla rehberlik kimlik kartına sahip olanların hakları, Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a), (e) ve (f) bentlerinde öngörülen koşulları

taşımaları ve Kanuna göre kurulan ilgili odaya kuruluş tarihinden itibaren altı ay içinde kaydolmaları şartıyla saklıdır.

(2) Altı aylık kayıt süresi;

a) Rehberin yerleşim yeri olan ilde Kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrasıyla rehber odası niteliği kazanmış oda bulunması halinde, Kanunun yürürlüğe girdiği 22/06/2012 tarihinden itibaren,

b) Kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında dışında Kanun hükümlerine göre kurulan oda ve bölgesel odalarda, oda veya bölgesel oda kuruluşunun bağlı olunan birliğin resmi internet sitesinden duyurulduğu tarihten itibaren başlar.

Kimlik Kartı İptal Edilenler

GEÇİCİ MADDE 3 - (1) Ülkesel veya bölgesel rehberlik kimlik kartına sahip iken, vize yükümlülüğünü yerine getirmemesi veya kamu kurum ve kuruluşlarında çalışmaları ya da ilgili mevzuatları gereği başka iş ve hizmet yasağı nedeniyle meslekten men edilenler, meslekten çıkarılanlar veya rehberlik kimlik kartı iptal edilenler, bir yıl içinde Bakanlığa başvurmaları, Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (e) bentlerinde öngörülen koşulları taşımaları ve Bakanlık tarafından yapılan sınavda başarılı olmaları kaydıyla mesleğe kabul edilir. Ancak, bu Yönetmeliğin 9 uncu maddesinde belirtilen ders konularından test usulü yapılacak sınavda her bir ders için yüz (100) tam puan üzerinden en az yetmiş (70) almaları, ayrıca yabancı dil yazılı ve sözlü sınavlarından ise her iki sınavın sonucunda aldıkları notların aritmetik ortalamasının yetmiş (70) olması halinde başarılı sayılırlar. Ancak, geçerli yabancı dil yeterlilik belgesi ibraz edenler, sadece yabancı dil sözlü sınavına alınırlar ve bu sınavda başarılı olabilmek için en az yüz (100) tam puan üzerinden yetmiş (70) puan almaları gerekir. Sınavlarda başarılı olanlara Bakanlıkça ruhsatname düzenlenir.

Sicillerin Devri

GEÇİCİ MADDE 4

(1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sicil kaydı bulunan il kültür ve turizm müdürlükleri bünyesinde tutulan sicil dosyaları, odaların kurulmasından itibaren en geç iki ay içinde kurulan odalara devredilir. Sicil kaydı bulunmayan illerde ise Bakanlık tarafından oluşturulan sicil dosyaları aynı süre içinde ilgili odalara gönderilir.

Seçim ve Devir İşlemleri

GEÇİCİ MADDE 5

(1) Kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrası ile Kanun hükümlerine tabi rehber odası niteliğini kazanan odalar, yeni oluşumlarını aynı Kanun hükümlerine göre tamamlarlar ve sonucunu Bakanlığa bildirirler.

Sınav Ve Uygulama Gezisi

GEÇİCİ MADDE 6

(1) Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden önce Bakanlıkça yapılan seçme sınavlarında başarılı olan ancak mülga Yönetmeliğin 6 ncı maddesi gereğince kurslara, uygulama gezilerine, bitirme ve bütünleme sınavlarına katılamayan kursiyerlerin hakları ilk açılacak sertifika programı için bir defaya mahsus olmak üzere saklıdır.

Taban Ücret Tarifesi

GEÇİCİ MADDE 7

(1) Kanun ile bu Yönetmelik hükümlerine göre yeni taban ücret tarifesi belirlenene kadar mevcut taban ücret tarifesinin uygulanmasına devam olunur.

Kanunun Yürürlük Tarihi İtibarıyla Eylemli Turist Rehberi Sayılma

GEÇİCİ MADDE 8

(1) Kanunun yürürlüğe girdiği 22/06/2012 tarihi itibarıyla oda üyesi olmak kaydıyla anılan kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrasıyla rehber odası niteliğini kazanmış odalar ile 2012 yılı içinde kurulan odalarda;

a) Mülga Yönetmelik hükümleri uyarınca 2012 yılı için vize yaptırmış turist rehberleri ile,

b) Mülga Yönetmeliğin 35 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, 2012 yılında, rehberlik belgelerini

aldıkları ilk yıl için vizeden muaf olan turist rehberleri altı aydır eylemli turist rehberi kabul edilirler.

Kimlik Kartlarının Geçerlilik Süresi

GEÇİCİ MADDE 9

(1) Mülga Yönetmelik uyarınca Bakanlık tarafından düzenlenmiş olan kimlik kartları, Bakanlık tarafından ruhsatname ile değiştirilinceye kadar geçerlidir.

Yürürlükten Kaldırılan Yönetmelik

MADDE 69

(1) 25/11/2005 tarihli ve 26004 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 70

(1) Sayıştay ve Maliye Bakanlığının görüşleri alınarak hazırlanan bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 71

(1) Bu yönetmelik hükümlerini Kültür ve Turizm Bakanı yürütür.

Ek 5: WFTGA'ya Üye Ülkelerde Bulunan Turist Rehberliği Örgütleri

	Üye Ülkeler		Birlik Adı	Rehber Sayısı	Kokart Zorunluluğu	Min. Eğitim Şartı	Sınav	Eğitim Seviyesi	Sorumlu Otorite
1	Arnavutluk	1	Arnavutluk Turist Rehberleri Ulusal Birliği	-	Yok	-	-	-	-
2	Arjantin	2	Buenos Aires Turist Rehberleri Birliği	-	Var	-	-	Üniversite	-
3	Ermenistan	3	Ermenistan Rehberler Derneği	25	Var	4 Ay	Var	Lise Ve Üstü	AGG
4	Avustralya	4	Avustralya Rehberler Cemiyeti	124	Yok	Farklı Enstitüler	Var		
5	Avusturya	5	Viyana Ticaret Birliği	700	Var	960 Saat	Var	Yok	Viyana Ticaret Birliği
		6	Tyrolean Ticaret Birliği Turizm Departmanı	202	Var	1 Yıl 6 Ay	Var		Tyrolean Ticaret Birliği
		7	Viyana Rehber Servisi	401	Var	960 Saat	Var		Viyana Ticaret Birliği
6	Belize	8	Belize Ulusal Turist Rehberleri Birliği	-	-	-	-	-	-
7	Brezilya	9	Ulusal Turist Rehberleri Federasyonu	10.000	Var	11 Ay	Var	İlköğretim	Ticaret Odası
8	Kanada	10	Montreal Profesyonel Turist Rehberleri Birliği	240	Var	255 Saat	Var	Üniversite	Montreal Belediyesi
		11	Toronto Turist Rehberleri Birliği	-	Yok	1 Yada 2 Ay	Yok	Yok	-
		12	British Columbia Turist Rehberleri Birliği	200	Yok	-	-	-	-
9	Şili	13	-	-	-	-	-	-	-
10	Kosta Rica	14	Kosta Rica Turist Rehberleri Birliği	-	-	-	-	-	-
11	Kıbrıs	15	Kıbrıs Turist Rehberleri Birliği	270	Var	-	Var	Üniversite	Turizm Müdürlüğü
12	Çek Cumhuriyeti	16	Çek Cumhuriyeti Rehberler Birliği	600	Var	4 Yıl	Var	Üniversite	Yok
13	Danimarka	17	-	-	-	-	-	-	-
14	Dominik Cumhuriyeti	18	-	-	-	-	-	-	-
15	Mısır	19	Mısır Turist Rehberleri Sendikası	10.000+	Var	4 Yıl/Egyptology	Var	-	Turizm Bakanlığı
16	Finlandiya	20	Turist Rehberleri Birliği	-	-	-	-	-	-

17	Estonya	21	Tallin Rehberler Birliği	200	Yok	-	-	-	-
18	Almanya	22	Bundesverband Turist Rehberleri Birliği	-	Yok	-	-	-	-
		23	Münih Turist Rehberleri Birliği	-	Yok	-	-	-	-
		24	Postdam Turist Rehberleri Birliği	-	Yok	-	-	-	-
19	Gürcistan	25	Gürcistan Rehberler Birliği	38	Yok	2 Yıl	Var	Orta Öğretim	-
20	Yunanistan	26	Helen Turist Rehberleri Federasyonu	2000	Var	2,5 Yıl	Var	Yüksekokul	
21	Hong Kong	27	Tur Operatörleri Birliği	-	Yok	-	-	-	-
22	Hindistan	28	Güney Hindistan Turist Rehberleri Federasyonu	190	Var	6 Ay	Var	Üniversite	Devlet
		29	Turist Rehberleri Federasyonu	2500	Var	6 Ay	Var	Üniversite	Turizm ve Seyahat Enstitüsü
		30	Mumbai Turist Rehberleri Birliği	140	Var	6 Ay	Var	Üniversite	Turizm ve Seyahat Enstitüsü
		31	Jaipur Turist Rehberleri Birliği	250	Var	6 Ay	Var	Üniversite	Turizm ve Seyahat Enstitüsü
23	Endonezya	32	Endonezya Turist Rehberleri Birliği	12.000	Var	4 Yıl	Var	Üniversite	Endonezya Turist Rehberleri Birliği
24	İran	33	İran Turist Rehberleri Birliği	-	Var	6 Ay	Var	Orta Öğretim	Turizm Bakanlığı
25	Irak	34	Irak Turist Rehberleri Sendikası	-	Var	Yok	-	-	-
26	İsrail	35	İsrail Turist Rehberleri Birliği	-	Var	-	-	-	-
27	İtalya	36	Ulusal Turist Rehberleri Birliği	-	Var	2 Yıl	-	Yüksekokul	
28	Japonya	37	Sertifikalı Rehberler Federasyonu	700	Var	Sürekli	Var		Devlet
29	Kırgız Cumhuriyeti	38	Kırgız Günöbirlik Rehberler Birliği	-	-	-	-	-	-
30	Litvanya	39	Litvanya Turist Rehberleri Birliği	190	Var	4 Yıl + Kurs	Var	Üniversite	Litfanya Ekonomi Bakanlığı
31	Macaristan	40	Macar Turist Rehberleri Birliği	622	Yok	3 Ay	Yok	Yüksekokul	IFT
32	Malta	41	Malta Turist Rehberliği Birliği	-	Yok	2 Yıl	Var	-	-

33	Malezya	42	Malezya Turist Rehberleri Birliği	-	Var	Var	Var	-	Turizm Bakanlığı
34	Nepal	43	Turgan Turist Rehberleri Birliği	611	Var	10 Hafta	Var	Üniversite	Turizm Bakanlığı
35	Hollanda	44	Hollanda Turist Rehberleri Birliği	125	Yok	-	VAR	Üniversite	Rehberler Birliği
36	Norveç	45	Norveç Rehberler Birliği	-	-	-	-	-	-
		46	Oslo Rehberler Birliği	-	-	-	-	-	-
		47	Bergen Rehberler Birliği	-	-	-	-	-	-
		48	Trondheim Rehberler Birliği	-	-	-	-	-	-
37	Peru	49	Profesyonel Rehberler Birliği	-	VAR	16 SAAT			Yerel Yönetimler
38	Filipinler	50	Turist Rehberliği Öğreticileri Birliği	-	-	-	-	-	-
39	Puerto Rico	51	Puerto Rico Turist Rehberliği Eğitimi Birliği	-	-	300 Saat	-	Orta Öğretim	-
40	Portekiz	52	Sindicato Ulusal Turizm Tercümanları Birliği	-	-	-	-	Üniversite	
41	Portekiz	53	Portekiz Rehber Ve Tercümanlar Birliği	-	-	-	-	-	-
42	Romanya	54	Rehberler Birliği	-	Yok	-	-	Yüksekökol	
43	Rusya	55	St. Petersburg Profesyonel Turist Rehberleri Birliği	754	Yok	Yaşam Boyu	-	Orta Öğretim	Turizm Bakanlığı
44	Srbistan	56	Srbistan Ulusal Turist Rehberleri Birliği	1.000+	Var	Yok	-	Orta Öğretim	Turizm Bakanlığı
45	Singapur	57	Singapur Turist Rehberleri Birliği	300	Var	2 Yıl	Var	Yüksekökol	Turizm Bakanlığı
46	Slovakya	58	Slovakya Turist Rehberleri Birliği	-	-	-	-	-	-
47	Güney Afrika	59	Gauteng Rehberler Birliği	2013	Var	4 Yıl	Var	En Az 12 Yıl	Turizm Eğitim Müdürlüğü
48		60	Güney Afrika Turist Rehberleri Federasyonu	8000	Var	3 Yıl	Var	En Az 12 Yıl	Turizm Eğitim Müdürlüğü
49	İspanya	61	Cefapıt	2000	Var	2000 Saat	Var	Üniversite	Bölgesel Yönetimler
50	İsveç	62	Stokholm Rehberler Birliği FSAG	300	VAR	1 Yıl	-		Turizm Müdürlüğü
51	Taylan	63	Tayland Profesyonel Turist Rehberleri	-	Var	-	-	-	-
52	Türkiye	64	Türkiye Turist Rehberleri Birliği	8000	Var	560 Saat/ 2 veya 4 yıl	Var	Yüksekökol	Turizm Bakanlığı

		65	İstanbul Rehberler Odası	3000	Var	560 Saat/ 2 veya 4 yıl	Var	Yüksekokul	-
53	Birleşik Krallık	66	Profesyonel Rehberler Birliği	475	Yok	Yaşam Boyu	Var	-	-
		67	İskoçya Turist Rehberleri Birliği	400	Yok	Var	Yok	Üniversite	Turist Rehberleri Birliği
		68	Turist Rehberleri Odası	1.700	Var	Var	Yok		Turist Rehberleri Enstitüsü
54	Amerika	69	Washington Profesyonel Turist Rehberleri Birliği	350	Var	Var	Yok		Yok
		70	New Orleans Tur Rehberleri Birliği	200	Var	8 Hafta	Var	-	Yok
		71	New York City Rehberler Birliği	250	Var	Yok	Yok	Yok	Yok
		72	Turist Rehberleri Birliği Ulusal Federasyonu	10.000	Var	Yok	Yok	Yok	Yok
		73	Chicago Profesyonel Tur Rehberleri Birliği	-	Yok	Yok	-	-	-
		74	Dallas/Fort Worth Turist Rehberleri Birliği	-	-	-	-	-	-
		75	Boston Tur Rehberleri Birliği	-	Yok	-	-	-	-
		76	Houston Profesyonel Tur Rehberleri Birliği	-	Yok	1 Yıl	Var		Bölgesel Yönetim
		77	San Antonio Profesyonel Tur Rehberleri Birliği	-	Yok	-	-	-	-
78	San Diego Profesyonel Tur Rehberleri Birliği	-	Yok	-	-	-	-		

Kaynak: Orde, 2011: 1-28

Ek 6: WFTGA'ya Üye Olmayan Ülkelerde Bulunan Turist Rehberliği Örgütleri

	Üye olmayan Ülkeler		Birlik Adı	Rehber Sayısı	Kokart Zorunluluğu	Min. Eğitim Şartı	Sınav	Eğitim Seviyesi	Sorumlu Otorite
55	Fransa	79	Yok	-	Yok	-	-	-	-
56	İzlanda	80	Yok	-	-	-	-	-	-
57	Hırvatistan	81	Yok	-	Var	-	Var	Orta Öğretim	Turizm Bakanlığı
58	Sri Lanka	82	Ulusal Turist Rehberleri Eğitimcileri Birliği	-	Var	-	-	Orta Öğretim	Turizm Bakanlığı
59	Vietnam	83	-	-	-	-	-	-	-
60	Bhutan	84	Bhutan Turist Rehberleri Birliği	-	Var	-	-	-	Turizm Bakanlığı
61	Ürdün	85	-	-	Var	-	-	-	-

Kaynak: Orde, 2011: 1-28

Ek 7: Türkiye'deki Turizm Rehberliği Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi Amacıyla Kullanılan Anket Formları
a. Öğrencilere Uygulanan Anket

Sayın Katılımcı Bu anket " Türkiye'deki Turist Rehberliği Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi " konulu yüksek lisans tez çalışmasına veri temin etmek amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar yalnız bu araştırma için kullanılacaktır. Bulgu ve sonuçları bakımından turizm rehberliği eğitimine katkı yapacağı düşünülmektedir. Bu çalışmaya göstereceğiniz ilgi ve özen için teşekkür ederiz.		
Tolga GÜL AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı 0541 797 92 16 tgul@aku.edu.tr Tez Danışmanı: <u>Yrd. Doç. Dr. Elbeyi PELİT</u>		
I. BÖLÜM		
DEMOGRAFİK BİLGİLER		
Cinsiyetiniz.	Erkek ()	Kadın ()
Yaşınız.		
Genel not ortalamanız (tamamlanan dönemlerin hepsi)		
Mezun olduğunuz ortaöğretim kurumu?	Genel Lise ()	Ticaret Lisesi ()
	Anadolu Lisesi ()	Çok Programlı Lise ()
	Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi ()	Diğer ()

ÖĞRETİM PROGRAMI DEĞERLENDİRME					
II. BÖLÜM					
Turizm Rehberliği eğitimi alan değerli öğrenciler, aşağıdaki önermeler, aldığımız eğitimi çeşitli açılardan değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Her bir önermeyi dikkatlice okuyarak bu önermelere ne düzeyde katıldığınızı belirtiniz.	Hiç katılmıyorum	Az katılıyorum	Orta düzeyde katılıyorum	Çok katılıyorum	Tamamen katılıyorum
HEDEF					
Derslerde kazandırılan özellikler, kavrayabileceğimiz düzeydedir.					
Derslerde kazandırılan özellikler, mesleğe yönelik olarak seviyemize uygundur.					
Derslerde kazandırılan özellikler, birbirlerini desteklemektedir.					
Derslerde kazandırılan özellikler, turist rehberliği mesleğinde ihtiyacımız olan bilgileri ve beceriyi kazandırmaktadır.					
İÇERİK					
Derslerde verilen bilgiler kavrayabileceğimiz niteliktedir.					
Derslerin konuları, güncel gelişmeleri takip eder ve destekler niteliktedir.					
Derslerin konuları, öğrenciler için ilgi çekicidir.					
Derslerin konuları, turizm rehberliği için gerekli yeterliliği kazanmamızı sağlayacak niteliktedir.					
Derslerin konularında gereksiz bilgi, ayrıntı ve tekrara yer verilmemiştir.					
Derslerin konuları öğretim ilkelerine uyularak (bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, basitten karmaşığa vb. gibi) işlenmektedir.					
Derslerin öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler ders <u>motivasyonunu</u> artırıcı niteliktedir.					
Derslerin içeriği önceki öğrenmelerimiz ile bütünlük sağlamaktadır.					
Mevcut ders programı mesleğe yönelik uygulamalar için yeterlidir.					
Ders programının düzeni ön koşullu alınması gereken dersler dikkate alınarak organize edilmiştir.					
Kültür derslerinin konuları turist rehberliği mesleği ile ilişkilendirilmiştir.					
ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜREÇLERİ					
Dersler için ayrılan haftalık ders saatleri yeterlidir.					
Mesleki derslerin konuları ile diğer derslerin konuları ilişkilendirilmektedir.					
Derslerin öğretiminde, proje çalışmalarına yeterince yer verilmektedir.					
Derslerin öğretiminde, öğretim teknoloji ve materyallerinden (projektör, bilgisayar, tepegöz vb.) yeterince yararlanılmaktadır.					
Derslerin öğretiminde, derslere aktif olarak katılımımız sağlanmaktadır.					
Ders konuları aktarılırken, anlamamızı kolaylaştırıcı yöntemler kullanılmaktadır.					
Derslerde, mesleki alana yönelik bilgi ve beceriyi kazandırmaya yönelik yöntem ve teknikler kullanılmaktadır.					
Uygulama gezisinin süresi ve kapsamı yeterlidir.					
Mesleki derslerde sektör ile işbirliğine yönelik etkinliklere yer verilmektedir.					
DEĞERLENDİRME					
Sınav soruları, dönem içi öğretilen konuların tamamını kapsamaktadır.					
Sınav soruları, işlenen konuların ağırlıkları dikkate alınarak hazırlanmaktadır.					
Yapılan sınavlar, kazandırılmak istenen yeterlilikleri ölçer niteliktedir.					
Sınav vb. uygulamaların değerlendirilmeleri objektif olarak yapılmaktadır.					
Yapılan sınavlar, öğrenme düzeyimizi ve öğrenip öğrenmediğimizi belirlemede yeterlidir.					
Öğretim programında farklı ders değerlendirme (sözlü, seminer, araştırma vb.) metotları uygulanmaktadır.					

YÜKSEKÖĞRETİM YETERLİLİK ÇERÇEVESİ ÖĞRETİM PROGRAMI DEĞERLENDİRME

III. BÖLÜM

Anketin bu kısmında, turizm rehberliği eğitiminde aldığınız derslerde elde ettiğiniz bilgi ve kazanımları, turist rehberliği mesleği açısından önem düzeylerine göre değerlendiriniz.	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Orta Düzeyde Önemli	Çok Önemli	Tamamen Önemli
	BİLGİ				
Arkeoloji Bilgisi					
Coğrafya Bilgisi					
Demografya ve Etnoloji Bilgisi					
Din Bilgisi					
Ekonomi Bilgisi					
Flora ve Fauna Bilgisi					
Genel Kültür Bilgisi					
İlk Yardım Bilgisi					
Mitoloji Bilgisi					
Muhasebe ve Finansman Bilgisi					
Pazarlama Bilgisi					
Psikoloji Bilgisi					
Sosyoloji Bilgisi					
Tarih Bilgisi					
Turizm Bilgisi					
Turizm Mevzuatı Bilgisi					
Yabancı Dil Bilgisi					
Yol Güzergâh Bilgisi					
Turist Rehberliği Bilgisi					
İşletmecilik Bilgisi					
Edebiyat Bilgisi					
Yönetim ve Organizasyon Bilgisi					
Sanat Bilgisi					
BECERİLER					
Araştırma Becerisi					
Analiz Becerisi					
Yöneticilik					
Karar Verme Becerisi					
Yabancı Dil					
Problem Çözmek					
Yaratıcı Olmak					

	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Orta Düzeyde Önemli	Çok Önemli	Tamamen Önemli
	KİŞİSEL VE MESLEKİ YETKİNLİKLER				
Bağımsız ve Birlikte Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği					
Akademik Bakış Açısı					
Liderlik					
Olayları Yönetme					
Özgüven					
Eleştirel Düşünme					
Detayları Önemseme					
Bireyleri Yönlendirme					
Takım Çalışması					
Zorluklarla Başa Çıkabilme					
İletişim Ve Sosyal Yetkinlik					
Sözlü İletişim					
Yazılı İletişim					
Güçlü Misafir İlişkileri					
Halkla İlişkiler					
Çalışanlarla İlişkiler					
Uzlaşma Becerisi					
Bilişim ve İletişim					
Alana Özgü Ve Mesleki Yetkinlik					
Uygulama Becerisi					
Sektör Bilgisi					
Kalite Yönetimi					
İş Güvenliği					
İşe Uyum					
İş Etiği					

b. Seyahat Acentası Yöneticilerine Uygulanan Anket

<p>Sayın Katılımcı</p> <p>Bu anket “Türkiye’deki Turist Rehberliği Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tez çalışmasına veri temin etmek amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar yalnız bu araştırma için kullanılacaktır. Bulgu ve sonuçları bakımından turizm rehberliği eğitimine katkı yapacağı düşünülmektedir. Bu çalışmaya göstereceğiniz ilgi ve özen için teşekkür ederiz.</p>			
<p><i>Tolga GÜL</i> AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı 0541 797 92 16 tgul@akuedu.tr Tez Danışmanı: <i>Yrd.Doc.Dr. Elbeyi PELİT</i></p>			
I. BÖLÜM			
DEMOGRAFIK BİLGİLER			
Cinsiyetiniz	Erkek ()	Kadın ()	
Yaşınız			
Eğitim Durumunuz	İlköğretim ()	Lise ()	Önlisans ()
	Lisans ()	Y.Lisans ()	Doktora ()
Acentadaki göreviniz			
Mesleki tecrübeniz	1 yıldan az ()	1-4 yıl ()	5-9 yıl ()
	10-14 yıl ()	15 yıl ve üstü ()	
Turizm eğitimi aldınız mı?	Evet ()	Hayır ()	
MESLEKİ BİLGİLER			
Hangi grup acentasınız?	A grubu ()	B grubu ()	C grubu ()
Acentanız kaç yıldır faaliyet gösteriyor?	1 yıldan az ()	1-4 yıl ()	5-9 yıl ()
	10-14 yıl ()	15 yıl ve üstü ()	
Acentanızın ana faaliyet alanları “birden fazla işaretleyebilirsiniz.”	Tur organizasyonu ()	Haç organizasyonu ()	Kongre ()
	Uçak Bileti ()	Araç kiralama ()	Otel satışı ()
Yıllık tur organizasyon sayısı nedir?			
Turist rehberi tur için önemli midir?	Evet ()	Hayır ()	
Bir turist rehberi günlük ne kadar ücret almalıdır.	100-149 ()	150-174 ()	175-199 ()
	200-249 ()	250-350 ()	

YÜKSEKÖĞRETİM YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ ÖĞRETİM PROGRAMI DEĞERLENDİRME

II. BÖLÜM

Sayın Acenta Yetkilisi, düzenlediğiniz turlarda turist rehberi istihdam ederken dikkat edilen bilgi, beceri ve kişisel- mesleki yetkinlikleri önem düzeyine göre değerlendiriniz.	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Orta Düzeyde Önemli	Çok Önemli	Tamamen Önemli
	BİLGİ				
Arkeoloji Bilgisi					
Coğrafya Bilgisi					
Demografya ve Etnoloji Bilgisi					
Din Bilgisi					
Ekonomi Bilgisi					
Flora ve Fauna Bilgisi					
Genel Kültür Bilgisi					
İlk Yardım Bilgisi					
Mitoloji Bilgisi					
Muhasebe ve Finansman Bilgisi					
Pazarlama Bilgisi					
Psikoloji Bilgisi					
Sosyoloji Bilgisi					
Tarih Bilgisi					
Turizm Bilgisi					
Turizm Mevzuatı Bilgisi					
Yabancı Dil Bilgisi					
Yol Güzergâh Bilgisi					
Turist Rehberliği Bilgisi					
İşletmecilik Bilgisi					
Edebiyat Bilgisi					
Yönetim ve Organizasyon Bilgisi					
Sanat Bilgisi					
BECERİLER					
Araştırma Becerisi					
Analiz Becerisi					
Yöneticilik					
Karar Verme Becerisi					
Yabancı Dil					
Problem Çözmek					
Yaratıcı Olmak					

KİŞİSEL VE MESLEKİ YETKİNLİKLER	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Orta Düzeyde Önemli	Çok Önemli	Tamamen Önemli
	Bağımsız ve Birlikte Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği				
Akademik Bakış Açısı					
Liderlik					
Olayları Yönetme					
Özgüven					
Eleştirel Düşünme					
Detayları Önemseme					
Bireyleri Yönlendirme					
Takım Çalışması					
Zorluklarla Başa Çıkabilme					
İletişim Ve Sosyal Yetkinlik					
Sözlü İletişim					
Yazılı İletişim					
Güçlü Misafir İlişkileri					
Halkla İlişkiler					
Çalışanlarla İlişkiler					
Uzlaşma Becerisi					
Bilişim ve İletişim					
Alana Özgü Ve Mesleki Yetkinlik					
Uygulama Becerisi					
Sektör Bilgisi					
Kalite Yönetimi					
İş Güvenliği					
İşe Uyum					
İş Etiği					

c. Akademisyenlere Uygulanan Anket

Sayın Katılımcı Bu anket “Türkiye’deki Turist Rehberliği Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tez çalışmasına veri temin etmek amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar yalnız bu araştırma için kullanılacaktır. Bulgu ve sonuçları bakımından turizm rehberliği eğitimine katkı yapacağı düşünülmektedir. Bu çalışmaya göstereceğiniz ilgi ve özen için teşekkür ederiz.			
<i>Toİga GÜL</i> <i>AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü,</i> <i>Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı</i> <i>0541 797 92 16</i> tgul@aku.edu.tr <i>Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr. Elbevi PELİT</i>			
BÖLÜM I			
DEMOGRAFİK BİLGİLER			
Cinsiyetiniz.	Erkek ()	Kadın ()	
Yaşınız.			
MESLEKİ BİLGİLER			
Unvanınız.	Profesör Doktor ()	Öğretim Gör. ()	Okutman ()
	Doçent Doktor ()	Araştırma Gör. ()	Diğer
	Yrd. Doçent Doktor ()	Uzman ()	
Lisans Eğitim Alanınız?			
Uzmanlık Alanınız ?			
Turist Rehberliği kokartınız var mı?	Evet ()	Hayır ()	
Turist Rehberliği deneyiminiz var mı?	Evet ()	Hayır ()	

ÖĞRETİM PROGRAMI DEĞERLENDİRME		Hiç katılmıyorum	Az katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılmıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen katılmıyorum
II. BÖLÜM						
Turizm Rehberliği eğitimi veren değerli öğretim elemanları, aşağıdaki önermeler, verdiğiniz eğitimi çeşitli açılardan değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Her bir önermeyi dikkatlice okuyarak bu önermelere ne düzeyde katıldığınızı belirtiniz.						
HEDEF						
Derslerde kazandırılan özellikler, öğrencinin kavrayabileceği düzeydedir.						
Derslerde kazandırılan özellikler, mesleğe yönelik olarak öğrencinin seviyesine uygundur.						
Derslerde kazandırılan özellikler, birbirlerini desteklemektedir.						
Derslerde kazandırılan özellikler, turist rehberliği mesleğinde öğrencinin ihtiyacı olan bilgileri ve beceriyi kazandırmaktadır.						
İÇERİK						
Derslerde verilen bilgiler, öğrencinin kavrayabileceği niteliktedir.						
Derslerin konuları, güncel gelişmeleri takip eder ve destekler niteliktedir.						
Derslerin konuları, öğrenciler için ilgi çekicidir.						
Derslerin konuları, öğrenciye turizm rehberliği için gerekli yeterliliği kazandırmayı sağlayacak niteliktedir.						
Derslerin konularında gereksiz bilgi, ayrıntı ve tekrara yer verilmemiştir.						
Konular öğretim ilkelerine uyularak (bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, basitten karmaşığa vb. gibi) işlenmektedir.						
Derslerin öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler ders motivasyonunu artırıcı niteliktedir.						
Derslerin içeriği öğrencilerin önceki öğrenmeleri ile bütünlük sağlamaktadır.						
Mevcut ders programı mesleğe yönelik uygulamalar için yeterlidir.						
Ders programının düzeni ön koşullu alınması gereken dersler dikkate alınarak organize edilmiştir.						
Kültür derslerinin konuları turist rehberliği mesleği ile ilişkilendirilmiştir.						
ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜREÇLERİ						
Dersler için ayrılan haftalık ders saatleri yeterlidir.						
Mesleki derslerin konuları ile diğer derslerin konuları ilişkilendirilmektedir.						
Derslerin öğretiminde, proje çalışmalarına yeterince yer verilmektedir.						
Derslerin öğretiminde, öğretim teknoloji ve materyallerinden (projektör, bilgisayar, tepegöz vb.) yeterince yararlanılmaktadır.						
Derslerin öğretiminde, öğrencinin aktif katılımı sağlanmaktadır.						
Ders konuları aktarılırken, öğrencinin anlamasını kolaylaştırıcı yöntemler kullanılmaktadır.						
Mesleki alana yönelik bilgi ve beceriyi kazandırmaya yönelik yöntem ve teknikler kullanılmaktadır.						
Uygulama gezisinin süresi ve kapsamı yeterlidir.						
Mesleki derslerde sektör ile işbirliğine yönelik etkinliklere yer verilmektedir.						
DEĞERLENDİRME						
Sınav soruları, dönem içi öğretilen konuların tamamını kapsamaktadır.						
Sınav soruları, işlenen konuların ağırlıkları dikkate alınarak hazırlanmaktadır.						
Yapılan sınavlar, öğrenciye kazandırılmak istenen yeterlilikleri ölçer niteliktedir.						
Sınav vb. uygulamaların değerlendirilmeleri objektif olarak yapılmaktadır.						
Yapılan sınavlar, öğrencinin öğrenme düzeyini, öğrenip öğrenmediğini belirlemede yeterlidir.						
Öğrencilere farklı ders değerlendirme (sözlü, seminer, araştırma vb.) metodları uygulanmaktadır.						

YÜKSEKÖĞRETİM YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ ÖĞRETİM PROGRAMI DEĞERLENDİRME

III. BÖLÜM

Anketin bu bölümünde, turizm rehberliği eğitiminde verilen derslerin öğrenciye kattığı bilgi ve kazanımları, turist rehberliği mesleği açısından önem düzeylerine göre değerlendiriniz.	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Orta Düzeyde Önemli	Çok Önemli	Tamamen Önemli
BİLGİ					
Arkeoloji Bilgisi					
Coğrafya Bilgisi					
Demografya ve Etnoloji Bilgisi					
Din Bilgisi					
Ekonomi Bilgisi					
Flora ve Fauna Bilgisi					
Genel Kültür Bilgisi					
İlk Yardım Bilgisi					
Mitoloji Bilgisi					
Muhasebe ve Finansman Bilgisi					
Pazarlama Bilgisi					
Psikoloji Bilgisi					
Sosyoloji Bilgisi					
Tarih Bilgisi					
Turizm Bilgisi					
Turizm Mevzuatı Bilgisi					
Yabancı Dil Bilgisi					
Yol Güzerğâh Bilgisi					
Turist Rehberliği Bilgisi					
İşletmecilik Bilgisi					
Edebiyat Bilgisi					
Yönetim ve Organizasyon Bilgisi					
Sanat Bilgisi					
BECERİLER					
Araştırma Becerisi					
Analiz Becerisi					
Yöneticilik					
Karar Verme Becerisi					
Yabancı Dil					
Problem Çözmek					
Yaratıcı Olmak					

KİŞİSEL VE MESLEKİ YETKİNLİKLER	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Orta Düzeyde Önemli	Çok Önemli	Tamamen Önemli
Bağımsız ve Birlikte Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği					
Akademik Bakış Açısı					
Liderlik					
Olayları Yönetme					
Özgüven					
Eleştirel Düşünme					
Detayları Önemseme					
Bireyleri Yönlendirme					
Takım Çalışması					
Zorluklarla Başa Çıkabilme					
İletişim Ve Sosyal Yetkinlik					
Sözlü İletişim					
Yazılı İletişim					
Güçlü Misafir İlişkileri					
Halkla İlişkiler					
Çalışanlarla İlişkiler					
Uzlaşma Becerisi					
Bilişim ve İletişim					
Alana Özgü Ve Mesleki Yetkinlik					
Uygulama Becerisi					
Sektör Bilgisi					
Kalite Yönetimi					
İş Güvenliği					
İşe Uyum					
İş Etiği					

d. Turist Rehberlerine Uygulanan Anket

Sayın Katılımcı, Bu anket "Türkiye'deki Turist Rehberliği Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi" konulu yüksek lisans tez çalışmasına veri temin etmek amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar yalnız bu araştırma için kullanılacaktır. Bulgu ve sonuçları bakımından turizm rehberliği eğitimine katkı yapacağı düşünülmektedir. Bu çalışmaya göstereceğiniz ilgi ve özen için teşekkür ederiz.				
<i>Tolga GÜL</i> AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı 0541 797 92 16 tgul@aku.edu.tr Tez Danışmanı: <i>İrd. Doç. Dr. Elbeyi PELİT</i>				
I. BÖLÜM				
DEMOGRAFİK BİLGİLER				
Cinsiyetiniz.	Erkek ()	Kadın ()		
Yaşınız. Yıl			
İkamet ettiğiniz il				
Eğitim durumunuz.	Lise ()	Ön lisans ()	Lisans ()	Lisansüstü ()
Üniversitede en son eğitim gördüğünüz bölüm				
MESLEKİ BİLGİLER				
Kaç yıldan beri kokart'a sahipsiniz? (lütfen yazınız) Yıl			
Aktif olarak kaç yıldan beri rehberlik yapıyorsunuz Yıl			
Milliyet bakımından ağırlıklı olarak çıktığınız turlar	Yerli ()	Yabancı ()	Eşit ()	
Rehberlik eğitimi aldığınız kurum.	Kültür ve Turizm Bakanlığı Kursu ()	2 yıllık turist rehberliği bölümü ()		
	4 yıllık turist rehberliği bölümü ()			
Kokartınızı aldığınız yabancı dil sınavı.	Kültür ve Turizm Bakanlığı kursu dil sınavı ()	KPDS ()		

ÖĞRETİM PROGRAMI DEĞERLENDİRME					
BÖLÜM II					
Turizm Rehberliği eğitimi almış değerli Profesyonel Turist Rehberleri, aşağıdaki önemeler, verilen turist rehberliği eğitimini çeşitli açılardan değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Her bir önemeyi dikkatlice okuyarak bu önemelere ne düzeyde katıldığınızı belirtiniz.					
HİÇ KATILMIYORUM	AZ KATILYORUM	Orta Düzeyde Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
HEDEF					
Derslerde kazandırılmak istenen özellikler kavrayabileceğim düzeydeydi.					
Derslerde kazandırılmak istenen özellikler, mesleğe yönelik olarak öğrencinin seviyesine uygundu.					
Derslerde kazandırılan özellikler birbirlerini desteklemekteydi.					
Derslerde kazandırılan özellikler, turist rehberliği mesleğinde öğrencilerin ihtiyacı olan bilgileri ve beceriyi kazandırmaktaydı.					
İÇERİK					
Derslerde verilen bilgiler, öğrencinin kavrayabileceği düzeydeydi.					
Derslerin konuları güncel gelişmeleri takip eder ve destekler nitelikteydi.					
Derslerde öğretilen konular öğrenciler için ilgi çekiciydi.					
Derslerin konuları, öğrenciyet turizm rehberliği için gerekli yeterliliği kazandırmayı sağlayacak nitelikteydi.					
Derslerin konularında gereksiz bilgi, ayrıntı ve tekrara yer verilmemişti.					
Derslerin konuları öğretim ilkelerine uyularak (bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, basitten karmaşığa vb. gibi) işlenmekteydi.					
Derslerin öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler ders motivasyonunu artırıcı nitelikteydi.					
Derslerin içeriği öğrencilerin önceki öğrenmeleri ile bütünlük sağlamaktaydı.					
Mevcut ders programı mesleğe yönelik uygulamalar için yeterliydi.					
Ders programının düzeni ön koşullu alınması gereken dersler dikkate alınarak organize edilmişti.					
Kültür derslerinin konuları turist rehberliği mesleği ile ilişkilendirilmişti.					
ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜREÇLERİ					
Dersler için ayrılan haftalık ders saatleri yeterliydi.					
Mesleki derslerin konuları ile diğer derslerin konuları ilişkilendirilmekteydi.					
Derslerin öğretiminde, proje çalışmalarına yeterince yer verilmekteydi.					
Derslerin öğretiminde, öğretim teknolojisi ve materyallerinden (projektör, bilgisayar, tepegöz vb.) yeterince yararlanılmaktaydı.					
Derslerin öğretiminde, öğrencinin aktif katılımı sağlanmaktaydı.					
Ders konuları aktarılırken, öğrencinin anlamasını kolaylaştırıcı yöntemler kullanılmaktaydı.					
Mesleki alana yönelik bilgi ve beceriyi kazandırmaya yönelik yöntem ve teknikler kullanıldı.					
Uygulama gezisinin süresi ve kapsamı yeterliydi.					
Mesleki derslerde sektör ile işbirliğine yönelik etkinliklere yer verilmekteydi.					
DEĞERLENDİRME					
Sınav soruları, dönemiçi öğretilen konuların tamamını kapsamaktaydı.					
Sınav soruları, işlenen konuların ağırlıkları dikkate alınarak hazırlanmaktaydı.					
Yapılan sınavlar, öğrenciyet kazandırılmak istenen yeterlilikleri ölçer nitelikteydi.					
Sınav vb. uygulamaların değerlendirilmeleri objektif olarak yapılmaktaydı.					
Yapılan sınavlar, öğrencinin öğrenme düzeyini, öğrenip öğrenmediğini belirlemede yeterliydi.					
Öğrencilere farklı ders değerlendirme (sözlü, seminer, araştırma vb.) metodları uygulandı					

YÜKSEKÖĞRETİM YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ ÖĞRETİM PROGRAMI DEĞERLENDİRME

III. BÖLÜM

Anketin bu kısmında, turizm rehberliği eğitiminde aldığınız derslerde elde ettiğiniz bilgi ve kazanımları mesleki açıdan önem düzeylerine göre değerlendiriniz.	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Orta Düzeyde Önemli	Çok Önemli	Tamamen Önemli
BİLGİ					
Arkeoloji Bilgisi					
Coğrafya Bilgisi					
Demografya ve Etnoloji Bilgisi					
Din Bilgisi					
Ekonomi Bilgisi					
Flora ve Fauna Bilgisi					
Genel Kültür Bilgisi					
İlk Yardım Bilgisi					
Mitoloji Bilgisi					
Muhasebe ve Finansman Bilgisi					
Pazarlama Bilgisi					
Psikoloji Bilgisi					
Sosyoloji Bilgisi					
Tarih Bilgisi					
Turizm Bilgisi					
Turizm Mevzuatı ve Hukuku Bilgisi					
Yabancı Dil Bilgisi					
Yol Güzergâh Bilgisi					
Turist Rehberliği Bilgisi					
İşletmecilik Bilgisi					
Edebiyat Bilgisi					
Yönetim ve Organizasyon Bilgisi					
Sanat Bilgisi					
BECERİLER					
Araştırma Becerisi					
Analiz Becerisi					
Yöneticilik					
Karar Verme Becerisi					
Yabancı Dil					
Problem Çözmek					
Yaratıcı Olmak					

KİŞİSEL VE MESLEKİ YETKİNLİKLER	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Orta Düzeyde Önemli	Çok Önemli	Tamamen Önemli
Bağımsız ve Birlikte Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği					
Akademik Bakış Açısı					
Liderlik					
Olayları Yönetme					
Özgüven					
Eleştirel Düşünme					
Detayları Önemseme					
Bireyleri Yönlendirme					
Takım Çalışması					
Zorluklarla Başa Çıkabilme					
İletişim Ve Sosyal Yetkinlik					
Sözlü İletişim					
Yazılı İletişim					
Güçlü Misafir İlişkileri					
Halkla İlişkiler					
Çalışanlarla İlişkiler					
Uzlaşma Becerisi					
Bilişim ve İletişim					
Alana Özgü Ve Mesleki Yetkinlik					
Uygulama Becerisi					
Sektör Bilgisi					
Kalite Yönetimi					
İş Güvenliği					
İşe Uyum					
İş Etiği					